

splošno izobr. oddelek
2

STOPINJE 1996

262.2(497.12-18)(059)

20079060

PIŠK M. SOBOTA

COBISS *

STOPINJE

1996

Izdalo Pomursko pastoralno področje
Franc Kodila, Martin Poredoš, Izidor Veleberi

Uredil uredniški odbor:
Jože Ftičar, Lojze Kozar, Lojze Kozar ml., Vilko Novak,
Franc Puncer, Jože Smej, Jože Zadravec

Naslovna stran ovitka:
Plečnikova cerkev v Bogojini

Zadnja stran ovitka:
Zlata jesen – posnetek Jože Ftičar

Barvni posnetki na straneh 18–32 – Jože Ftičar

Zbornik STOPINJE spada med proizvode, za
Rep. Slovenije z dne 8. 11. 1995, št. 415 -
prometa proizvodov.

Tisk: GP Pomurski tisk,

STOPINJE

1996

splošno izobr. oddelek
2

STOPINJE 1996

262.2(497.12-18)(059)

20079060

PIŠK M. SOBOTA

COBISS *

dani prazniki in državni prazniki so označeni

ani prazniki in dela prosti dnevi pa z rdečin obhajajo god svojega zavetnika, so na skra-

obvezni god (3), neobvezni god (4). Svetnik
služju več ne spominjamo.

a) – 1. januar, sveti trije kralji – 6. januar, svet
ec. Gospodovo oznanjenje – 25. marec, velik

1. januar, novo leto – 1. in 2. januar, Prešernov dan –

SREBRNIM STOPINJAM

Stopiti v sledi **STOPINJ**, ko dobivajo laneno srebrnkast odsev, sijaj petindvajsetih let; ko duh otipava obrežja tretjega tisočletja, pomeni slediti daru in klicu večnosti v času.

V četrtni stoletja ni bilo vsem nam, pravnikom Koclja, ponujenih malo darov v **STOPINJAH**: zgledov, nasvetov, spodbud in vabil, vse za plemenitost bivanja, danih v sliki in besedi. Ko se spomin ozre v srebrno sled **STOPINJ**, zazna, da niso iz časov, ko bi na setev sijalo sonce. V sedemdesetih letih, ko so priklile na svetlo, so sejalcem besede mnogokrat sodili. V osemdesetih letih so vse bolj širile obseg in moč ljubezni do Boga in do človeka, ki je na bregovih Mure, Ledave in Rabe branil svoj resnični obraz. Na začetku devetdesetih let so se **STOPINJE** okrasile s slovensko zastavo. Uresničil se je sen naših očetov in pradedov, da bi Slovenci v samostojni državi krušili drobtine od kolača božje naklonjenosti, katere sled sledimo v davno pradavnino.

In kam usmerjati **STOPINJE** sredi devetdesetih let? Zdaj, z nihilizmom okuženem času tudi človeku Slovenske okrogline ni lahko: življenje ga vabi vse više na goro užitkov, h klečanju pred stvarmi... Kam?

STOPINJE bodo morale še bolj stopiti, še bolj hiteti v smer Življenja in Ljubezni, proč od kulture smrti in nesmisla, s čimer je okužen naš čas. Tudi zgodovinski obrisi in spomini bodo morali v sedanjem zmešanem času kazati pot Duha, pot navznoter. Tako bo človek laže razločil, kaj vse – tudi napačnega – zveni in poje okrog njega.

V to smer nas vabijo stopinje in besede papeža Janeza Pavla II., ki prihaja k nam.

Bralec in bralka, ko boš vzel(a) v roke **STOPINJE 1996**, naredi vsaj skromen korak na »poti navznoter«, v kraljestvo duha. Najvišjemu pa pokloni vsaj tihi vzdih zahvale za vse žive in rajne sodelavce **STOPINJ**.

STOPINJAM pa želim srečno in blagoslovljeno pot do zlahtnejših jubilejev. Naj bodo vsi blagoslovi z vami.

Stanislav Zver

1 P NOVO LETO, OSMINA BOŽICA, BOŽJA MATI MARIJA (1)

- 2 T Bazilij Vel. in Gregor Nacianški, šk., c.uč. (3)
3 S Genovefa Pariška, dev.; Anter, papež, muč.
4 Č Angela Folinjska, red.; Gregor Langreški, škof
5 P Simeon Stilit, pušč.; Emilijana (Milena), dev.
6 S Gospodovo razglašenje, sv. Trije Kralji (1)

7 N JEZUSOV KRST (2); Rajmund Penjafortski, duh.

Ta je moj ljubljeni Sin (Mt 3, 13-17)

- 8 P Severin Noriški, opat; Erhard, škof; Jurij iz Hozibe, red.
9 T Juljan in Bazilisa, muč.; Hadrijan, opat
10 S Viljem iz Bourgesa, škof; Agaton, papež; Peter Orseolo, red.
11 Č Pavlin Oglejski, škof (3); Teodozij, opat
12 P Alfred, opat; Tatjana (Tanja), muč., Ernest, škof
13 S Hilarij, škof in c. uč. (4); Veronika Milanska, dev.

14 N 2. NAVADNA (2); Feliks (Srečko) Nolanski, duh.

Janez Krstnik pričuje o Jezusu (Jn 1, 29-34)

- 15 P Pavel Puščavnik; Maver, opat; Habakuk, prerok
16 T Marcel, papež; Berard in tov., franč. muč.
17 S Anton (Zvonko), pušč. (3); Marijan, diakon, muč.
18 Č Marjeta Ogrska, red.; Priska, muč.
19 P Kanut (Knut), kralj; Germanik, muč.; Arsen, red.
20 S Fabijan, papež in Boštjan (Sebastijan), muč. (4)

⊗ Pečarovci

21 N 3. NAVADNA (2); Neža (Agnes, Janja), dev., muč.

Jezus začne učiti (Mt 4, 12-23)

- 22 P Vincenc (Vinko), diakon, muč. (4); Teodolinda, kralj.
23 T Emerencijana, muč.; Ildefonz, škof
24 S Francišek Saleški, škof, c. uč. (3); Felicijan, škof, muč.
25 Č Spreobrnitev apostola Pavla (2); Ananija, muč.
26 P Timotej in Tit, škofa (3); Robert, Alberik, Štefan, red. ust.
27 S Angela Merici, dev. (4); Vitalijan, papež

28 N 4. NAVADNA (2); Tomaž Akvinski, duh., c.uč.

Osmero blagrov (Mt 5, 1-12)

- 29 P Valerij, škof; Julijan Ubogi, spok.
30 T Martina, dev., muč.; Hijacinta Marescotti
31 S Janez Bosko, red. ust. (3); Marcela, vdova.

- 1 Č Brigita Irska, dev.; Pionij, muč.
2 P Jezusovo darovanje, Svečnica (2); Simeon in Ana
3 S Blaž, škof, muč.; Oskar (Ansgar), škof (4)
-

- 4 N 5. NAVADNA (2); Andrej Corsini, škof
Naloga Jezusovih učencev (Mt 5, 13-16)
5 P Agata, dev., muč. (3); Ingenuin in Albuin, škofa
6 T Pavel Miki in tov., muč. (3); Amadej Belgijski, škof
7 S Nivard, red.; Adavkt in frigijski mučenci
8 Č PREŠERNOV DAN; Hieronim Emiliani (4); Janez de Matha
9 P Apolonija, dev., muč.; Nikefor, muč.
10 S Sholastika, dev. (3); Viljem Veliki, pušč.
-

- 11 N 6. NAVADNA (2); Lurska Mati Božja
Jezus dopolnjuje postavo (Mt 5, 17-37)
12 P Evlalija, muč.; Benedikt Anianski, opat
13 T Katarina de Ricci, red.; Gregor II., papež
14 S Valentin (Zdravko), muč. (4); Bruno Kverfurtski, muč.
15 Č Jordan Saški, opat; Georgija, dev.; Agapa, dev., muč.
16 P Julijana, muč.; Onezim, škof; Peteri muč. iz Egipta
17 S Sedem ustanoviteljev servitov (4); Frančišek Clet, muč.
-

- 18 N 7. NAVADNA (2); Simeon Jeruzalemski, škof, muč.
Ljubite svoje sovražnike (Mt 5, 38-48)
19 P Konrad iz Piacenze, spok.; Barbat, škof
20 T Sadot in tov., muč.; Evherij, škof; Pust
21 S †† Pepelnica (1); Peter Damiani, škof, c. uč.
22 Č Sedež apostola Petra (2); Marjeta Kortonska, spok.
23 P † Polikarp, škof, c. uč. (4); Dositej, menih
24 S Matija, apostol (2); Sergij, muč.
-

- 25 N 1. POSTNA (1); Tarazij (Taras), škof
Jezus zavrne skušnjavca (Mt 4, 1-11)
26 P Matilda iz Hackeborna, dev.; Porfirij, škof
27 T Gabrijel Žalostne MB, red.; Leander, škof
28 S Roman, opat; Hilarij (Radovan), papež
29 Č Osvald (Ožbalt), škof; prestopni dan

- 1 P † Albin, škof; Svitbert, škof; Antonina, muč.
 2 S Kvatrc; Neža Praška, dev.; Karel Dobri, knez

3 N 2. POSTNA (1); Kunigunda, cesarica

Jezus se na gori spremeni (Mt 17, 1-9)

- 4 P Kazimir, kraljevič (4); Arkadij, škof, muč.
 5 T Janez Jožef od Križa, red.; Evzebij, muč.
 6 S Fridolin (Miroslav), opat; Koleta (Nika), dev.
 7 Č Perpetua in Felicita, muč. (4); Gaudioz, škof
 8 P † Janez od Boga, red. ust. (4); Beata, muč.
 9 S Frančiška Rimska, red. (4); Gregor Niški, škof

10 N 3. POSTNA (1); Štirideset mučencev; Makarij, škof

Jezus in Samarijanka (Jn 4, 5-42)

- 11 P Sofronij, škof; Evlogij, muč.; Konstantin, spok.
 12 T (Gregor Vel., papež); Doroteja (Rotija), muč.
 13 S Kristina, dev., muč.; Teodora (Božidara), muč.
 14 Č Matilda, kraljica; Florentina, opatinja
 15 P † Klemen M. Dvořák, red.; Ludovika de Marillac, red.
 16 S Hilarij in Tacijan, muč.; Herbert, škof; Julijan, muč.

17 N 4. POSTNA (1); Patricij, škof

Jezus ozdravi sleporojnega (Jn 9, 1-41)

- 18 P Ciril Jeruzalemski, škof, c.u.č. (4); Salvator, red.
 19 T Jožef, mož Device Marije (1); Sibilina, dev.
 20 S Klavdija in tov., muč.; Kutbert, škof
 21 Č Nikolaj Flüe, pušč.; Filemon, muč.
 22 P † Lea, spok.; Katarina Genovska, spok.
 23 S Turbij iz Mongroveja, škof (4); Viktorijan in tov.

24 N 5. POSTNA (1); Dionizij in tov., muč.

Jezus obudi Lazarja (Jn 11, 1-45)

- 25 P Gospodovo oznanjenje (1); Dizma, desni razbojnik
 26 T Evgenija, muč.; Kastul, muč.
 27 S Rupert Salzburški, škof; Lidija, muč.
 28 Č Milada Praška, dev.; Bojan (Vojan), knez, muč.
 29 P † Bertold, red. ust.; Evstracij, menih
 30 S Amadej IX. Savojski, knez; Kvirin iz Neussa

31 N CVETNA NEDELJA GOSPODOVEGA TRPLJENJA (1)

Trpljenje našega Gospoda JK (Mt 26,14 – 27,66)

**Prehod na
poletni čas**

- 1 P Hugo Grenobelski, škof; Venancij, škof, muč.
 2 T Frančišek Paolski, red. ust. (4); Teodozija, muč.
 3 S Rihard, škof; Sikst I., papež; Agapa, muč.
 4 Č Vel. četrtek (1); Izidor Seviljski, škof, c. uč.
 5 P †† Vel. petek (1); Vincenc Ferrer, duh.
 6 S Vel. sobota (1); Irenej Sirmijski, škof, muč.

7 N VELIKA NOČ, GOSPODOVO VSTAJENJE (1)

Jezus vstane od mrtvih (Jn 20, 1-9)

- 8 P Velikonočni ponedeljek (1); Albert, škof, muč.
 9 T Marija Klopajeva, svetopis. žena
 10 S Ezekijel, prerok; Apolonij in tov., muč.
 11 Č Stanislav, škof, muč. (3); Domnij (Dujam), škof
 12 P Lazar Tržaški, muč.; Zenon, škof
 13 S Martin I., papež, muč.; Hermenegild, muč.

14 N 2. VELIKONOČNA, BELA (1); Lidvina, dev.

Jezus se prikaže apostolom (Jn 20, 19-31)

- 15 P Anastazija, muč.; Peter Gonzales, red.
 16 T Bernardka Lurška, dev.; Benedikt J. Labre, spok.
 17 S Rudolf, muč.; Inocenc, škof; Fortunat, muč.
 18 Č Apolonij, muč.; Eleverij Ilirski, muč.
 19 P Leon IX., papež; Ema, red.; Dioniz, muč.
 20 S Hilda, dev.; Teotim, škof; Sulpicij, muč.

21 N 3. VELIKONOČNA (1), Anzelm, škof, c. uč.

Jezus na poti v Emavs (Lk 24, 13-35)

- 22 P Leonid, muč.; Agapit, papež
 23 T Jurij, muč. (4); Vojteh, škof, muč.
 24 S Fidel (Zvest) Sigmarinški, duh., muč. (4)
 25 Č Marko, evangelist (2); Ermin, škof, muč.
 26 P Pashazij, opat; Mati dobrega sveta
 27 S DAN UPORA PROTI OKUPATORJU; Hozana, dev.

Sv. Jurij ob Ščavnici
 Sv. Jurij v Prek.

28 N 4. VELIKONOČNA (1); Peter Chanel, duh., muč.

Jezus dobri pastir (Jn 10, 1-10)

- 29 P Katarina Sienska, dev., c. uč. (3); Peter Veronski, muč.
 30 T Pij V., papež (4); Jožef Cortolengo, red. ust.

1 S JOŽEF DELAVEC (2); PRAZNIK DELA

2 Č Atanazij, škof in c. uč. (3); Boris, knez

3 P Filip in Jakob ml., apostola (2); Teodozij Kijevski, red.

4 S Florijan (Cvetko), muč. (4); Cirijak, škof

5 N 5. VELIKONOČNA (1); Gotard, škof; Angel, muč.

Jezus je pot, resnica in življenje (Jn 14, 1-12)

6 P Marija, Srednica milosti; Dominik Savio, dijak; Frida

7 T Gizela, opatinja; Domicijan, škof; Flavij, muč.

8 S Viktor Milanski, muč.; Dezider (Željko), škof

9 Č Pahomij, opat; Beat, pušč.; Dan zmage

10 P Antonin, škof; Gordijan in Epimah, muč.

11 S Sigismund (Žiga), kralj; Mamert, škof

12 N 6. VELIKONOČNA (1); Leopold Mandić, duh.; Pankracij, muč.

Jezus objubi Svetega Duha (Jn 14, 15-21)

13 P Prošnji dan; Servacij, škof; Mucij, muč.

14 T Prošnji dan; Bonifacij, muč.; Justina, muč.

15 S Prošnji dan; Zofija (Sonja), muč.; Izidor, kmet

16 Č Gospodov vnebohod (1); Janez Nepomuk, duh., muč.

Bogojina

17 P Jošt, pušč. (4); Paskal Baylon, red.

18 S Janez I., papež, muč. (4); Erik, kralj

19 N 7. VELIKONOČNA (1); Peter Celestin, papež

Jezusova velikoduhovniška molitev (Jn 17, 1-11)

20 P Bernardin Sienski, duh. (4); Plavtila, spok.

21 T Krispin, red.; Valens, škof; Evtihij in tov.

22 S Renata, spok.; Marjeta Kasijska, red.

23 Č Evfrozinja, red.; Janez de Rossi, duh.

24 P Marija Pomočnica (3); Socerb, muč.

25 S Beda Čast., c.uč.; Gregor VII., papež (4)

26 N BINKOŠTI, PRIHOD SV. DUHA (1); Filip Neri, duh.

Prejmite Svetega Duha (Jn 20, 19-23)

27 P Marija, Mati Cerkve (2); Avgustin Canterburyjski, škof

28 T German Pariški, škof; Bernard Menthonski, duh.

29 S Maksim Emonski, škof (4); Teodozija, dev.

30 Č Kancijan in tov., muč. (4); Ferdinand Aragonski, kralj

31 P Obiskanje Device Marije (2)

Markovci

1 S Kvatre; Justin, muč. (3); Pamfil, muč.

2 N SV. TROJICA (1); Marcelin in Peter, muč.

Odranci, G. Petrovci,
M. Nedelja

Oče pošilja Sina na svet (Jn 3, 16-18)

3 P Karel Lwanga in tov., muč. (3); Klotilda, kralj.

4 T Frančišek Caracciolo, red. ust.; Kvirin iz Siscije, muč.

5 S Bonifacij, škof, muč. (3); Svetko, muč.

6 Č REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI (1); Norbert, škof

7 P Robert Newminsterski, opat; Ana Garzia, dev.

8 S Medard, škof; Viljem iz Yorka, škof

9 N 10. NAVADNA (2); Efrem Sirski, diakon, c. uč.

Jezus je prišel iskat grešnike (Mt 9, 9-13)

10 P Bogumil, škof; Janez Dominici, dubrovniški škof

11 T Barnaba, apostol (3); Jolenta, red.

12 S Janez Fakundski, red.; Adelhajda, dev.

13 Č Anton Padovanski, red., c. uč. (3); Trifil, škof

14 P Srce Jezusovo (1); Elizej, prerok

Velika Polana

15 S Marijino Srce; Vid (Vitomir), muč. (4)

16 N 11. NAVADNA (2); Frančišek Regis, duh.

Jezus razpošlje učence (Mt 9, 36-38; 10, 1-8)

17 P Gregor Barbarigo, škof; Adolf, škof

18 T Marko in Marcelijan, muč.; Amand (Ljubo), škof

19 S Romuald, opat (4); Nazarij, škof

20 Č Silverij I., papež, muč.; Mihelina Malatesta, spok.

21 P Alojzij (Vekoslav) Gonzaga, red. (3); Evzebij, škof

22 S Pavlin iz Nole, škof; Janez Fisher in Tomaž More, muč. (4)

23 N 12. NAVADNA (2); Agripina, dev., muč.

Jezus uči apostole (Mt 10, 26-33)

24 P Rojstvo Janeza Krstnika (1); Kres

3 Ljutomer, Razkrižje

25 T DAN DRŽAVNOSTI; Viljem, opat; Doroteja, dev.

26 S Vigiliј (Stojan), škof; Pelagij, muč.

27 Č Ema (Hema) Krška, kneg. (3); Ladislav Ogrski, kralj

Beltinci

28 P Irenej, škof, muč. (3); Potamijena, muč.

29 S Peter in Pavel, apostola (1); Marcel, muč.

Hotiza, G. Radgona

30 N 13. NAVADNA (2); Prvi mučenci rimske Cerkve

Lastnosti Jezusovih učencev (Mt 10, 37-42)

- 1 P Teobald (Bogoslav), pušč.; Estera, svetopis. žena
 2 T Oton Bamberški, škof; Vital (Živko), muč.
 3 S Tomaž, apostol (2); Heliodor, škof
 4 Č Elizabeta Portugalska; Urh, škof (4)
 5 P Ciril in Metod, slovan. ap. (1)
 6 S Marija Goretti, dev., muč. (4); Bogomila, spok.

Radenci

7 N 14. NAVADNA (2); Izaija, prerok; Vilibald, škof
Mali umevajo božje razodetje (Mt 11, 25-30)

- 8 P Kilijan, škof, muč.; Prokop, muč.
 9 T Veronika Giuliani, opatinja; Gorkumski mučenci
 10 S Amalija (Ljuba), red.; Rufina in Sekunda, muč.
 11 Č Benedikt, opat (2); Olga Kijevska, kneg.
 12 P Mohor in Fortunat, muč. (4); Nabor in Feliks, muč.
 13 S Henrik (Hinko) I., kralj (4); Evgen, škof

Benedikt v Prekm.

14 N 15. NAVADNA (2); Kamil de Lellis, duh.

Prilika o sejavcu in semenu (Mt 13, 1-23)

- 15 P Bonaventura, škof, c.uč. (3); Vladimir Kijevski, knez
 16 T Karmelska Mati Božja (4); Evstatiј, škof
 17 S Aleš (Aleksij), spok.; Marcelina, dev.
 18 Č Friderik (Miroslav), škof, muč.; Arnold, škof
 19 P Arsen, diakon, pušč.; Aurca (Zlata), dev.
 20 S Marjeta Antiohijska, dev., muč.; Elija, prerok

21 N 16. NAVADNA (2); Lovrenc iz Brindisija, duh.; Danijel

Prilika o ljulki med pšenico (Mt 13, 24-43)

- 22 P Marija Magdalena (Majda) (3); Menelij, opat
 23 T Brigita Švedska, red. ust. (4); Apolinariј, škof
 24 S Krištof (Kristo), muč. (4); Kristina, dev., muč.
 25 Č Jakob, apostol (2); Olimpija, vdova
 26 P Joahim in Ana, starša DM (3); Valens, škof
 27 S Gorazd, Kliment, Naum in tov. (3); Pantaleon, muč.

Kapela

Dobrovnik
Bakovci

28 N 17. NAVADNA (2); Viktor (Zmago), papež

Prilika o zakladu in o ribah (Mt 13, 44-52)

- 29 P Marta iz Betanije (3); Olaf, kralj, muč.
 30 T Peter Krizolog, škof, c.uč. (4); Angelina, kneg.
 31 S Ignacij Lojolski, red. ust. (3); Fabij, muč.

- 1 Č Alfonz M. Ligvorij, škof, c. uč. (3); Makabejski bratje
- 2 P Evzebij iz Vercellija, škof (4); Štefan, papež
- 3 S Lidija, makedon. žena; Avguštin Kažotić, zagr. škof

**4 N 18. NAVADNA (2); Janez M. Vianney, duh.
Jezus nasiti množico (Mt 14, 13-21)**

- 5 P Posvetitev bazilike Marije Snežne (4); Ožbalt, kralj
- 6 T Jezusova spremenitev na gori (2); Pastor, muč.
- 7 S Sikst II., papež in tov., muč.; Kajetan, duh. (4)
- 8 Č Dominik (Nedeljko), red. ust. (3); Cirijak in tov.
- 9 P Peter Faber, red.; Roman, muč.
- 10 S Lovrenc, diakon, muč. (2); Asterija (Zvezdana), muč.

**11 N 19. NAVADNA (2); Klara (Jasna), dev.
Jezus hodi po morju (Mt 14, 22-33)**

- 12 P Evplij, muč.; Inocenc XI., papež
- 13 T Poncijan papež in Hipolit, duh., muč. (4)
- 14 S Maksimilijan Kolbe, muč. (3); Evzebij iz Rima, duh.
- 15 Č **MARIJINO VNEBOVZETJE (1); Tarzicij, muč.**
- 16 P Rok, spok.; Štefan Ogrski, kralj (4)
- 17 S Hijacint Poljski, red.; Liberat (Slobodan), opat

**Apače, Grad, Turnišče
Cezanjevci, Dokležovje**

**18 N 20. NAVADNA (2); Helena (Jelka, Alenka) cesarica
Kristus hvali vero poganske žene (Mt 15, 21-28)**

Pertoča

- 19 P Janez Eudes, red. (4); Ludvik Toulouški, škof
- 20 T Bernard, opat, c. uč. (3); Samuel (Samo), prerok
- 21 S Pij X., papež (3); Baldvin, kralj; Sidonij, škof
- 22 Č Devica Marija, Kraljica (3); Sigfrid (Zmago), škof
- 23 P Roza iz Lime, dev. (4); Filip Benizi, red.
- 24 S Jernej, apostol (2); Emilija de Vialar, red.

**25 N 21. NAVADNA (2); Ludvik IX., francoski kralj
Jezus obljubi Petru prvenstvo (Mt 16, 13-20)**

- 26 P Ivana Elizabeta Bichier, red. ust.; Rufin, škof
- 27 T Monika, mati sv. Avguština (3); Cezarij, škof
- 28 S Avguštin, škof, c. uč. (3); Hermes, muč.
- 29 Č Mučeništvo Janeza Krstnika (3); Sabina, muč.
- 30 P Feliks (Srečko) in Adavkt, muč.; Gavdencija, muč.
- 31 S Rajmund (Rajko) Nonat, red.; Pavlin, škof

1 N 22. NAVADNA (2); ANGELSKA; Egidij (Tilen), opat
Hoja s križem za Kristusom (Mt 16, 21-27)

- 2 P Maksima, muč.; Kastor, škof
- 3 T Gregor Vel., papež (3); Mansvet, škof
- 4 S Rozalija (Zalka), dev.; Ida, spok.; Mojzes, prerok
- 5 Č Lovrenc Giustiniani, škof; Viktorin, škof, muč.
- 6 P Petronij, škof; Favst, Makarij in tov., muč.
- 7 S Marko Križevčan in tov., muč.; Regina, dev., muč.

8 N 23. NAVADNA; Marijino rojstvo (2);
Jezus naroča spravljalivost (Mt 18, 15-20)

Tišina

- 9 P Peter Klaver, red.; Dorotej in Gorgonij, muč.
- 10 T Nikolaj Tolentinski, spok.; Otokar, red.
- 11 S Prot in Hiacint, muč.; Erntruda (Erna), dev.
- 12 Č Gvido iz Anderlechta, spok.; Tacijan (Tihomil), muč.
- 13 P Janez Zlatousti, škof, c. uč. (3); Mavrilij, škof
- 14 S Povišanje sv. Križa (2); Notburga, dev.

Črensovci, Križevci

15 N 24. NAVADNA (2); Žalostna Mati Božja (Dolores)
Prilika o neusmiljenem hlapcu (Mt 18, 21-35)

- 16 P Kornelij, papež in Ciprijan, škof, muč.
- 17 T Robert Bellarmino, škof, c. uč. (4); Lambert, škof
- 18 S Jožef Kupertinski, duh.; Irena in Zofija, muč.
- 19 Č Januarij, škof, muč. (4); Emilija de Rodat, red.
- 20 P Korejski mučenci (3); Kandida (Svetlana), muč.
- 21 S Kvatre; Matej, apostol in evang. (2); Jona, prerok

22 N 25. NAVADNA (2); Tomaž Villanovski, škof
Prilika o delavcih v vinogradu (Mt 20, 1-16)

- 23 P Paternij (Domogoj), škof, muč.; Lin, papež
- 24 T Rupert Salzburški, škof (4); Marija rešit. jetnikov
- 25 S Avrelija (Zlata), dev.; Sergij Radoneški, škof
- 26 Č Kozma in Damijan, muč. (4); Nil, opat
- 27 P Vincenc Pavelski, duh. (3); Hiltruda, dev.
- 28 S Venčeslav (Vaclav), muč.; Lovrenc Ruiz in jap. muč. (4)

Kuzma

29 N 26. NAVADNA (2); Mihael, Gabrijel in Rafael, nadangeli
Prilika o neenakih sinovih (Mt 21, 28-32)

Veržej

Vrnitev na sončni čas

- 30 P Hieronim, duh., c. uč. (3); Zofija, spok.

- 1 T Terezija Deteta Jezusa, dev. (3); Remigij, škof
 - 2 S Angeli varuhi (3); Teofil (Bogoljub), spok.
 - 3 Č Evald, muč.; Kandid (Žarko), muč.
 - 4 P Frančišek Asiški, red. ust. (3); Petronij, škof
 - 5 S Marcelin, škof; Flavija, muč.
-

6 N 27. NAVADNA (2); ROŽNOVENSKA; Bruno, red. ust

Prilika o hudobnih vinogradnikih (Mt 21, 33-43)

- 7 P Rožnovenska Mati Božja (3); Marko I., papež
 - 8 T Demetrij, muč.; Pelagija, spok.
 - 9 S Dioniz, škof in tov., muč.; Janez Leonardi, duh. (4)
 - 10 Č Frančišek Borgia, red.; Hugolin, muč.
 - 11 P Emilijan (Milan), škof; Aleksander Sauli, škof
 - 12 S Maksimilijan Celjski, škof (4); Serafin, red.
-

13 N 28. NAVADNA (2); Edvard, kralj; Koloman, muč.

Prilika o kraljevi svatbi (Mt 22, 1-14)

- 14 P Kalist I., papež, muč. (4); Gavdencij (Veselko), škof
 - 15 T Terezija (Zinka) Velika, dev., c. uč. (3); Avrelija, dev.
 - 16 S Hedvika, red.; Marjeta M. Alakok, dev. (4); Gal, opat
 - 17 Č Ignacij Antiohijski, škof, muč. (3); Viktor, škof
 - 18 P Luka, evangelist (2); Julijan, muč.
 - 19 S Izak Jogues in kanadski muč.; Pavel od Križa (4)
-

20 N 29. NAVADNA (2); MISIJONSKA; Vendelin, opat

O davčnem denarju (Mt 22, 15-21)

- 21 P Uršula, dev., muč.; Hilarion, opat
 - 22 T Marija Saloma, svetopis. žena; Bertila Boscardin, red.
 - 23 S Janez Kapistran, duh. (4); Severin iz Kölna, škof
 - 24 Č Anton M. Claret, škof (4); Feliks, škof, muč.
 - 25 P Krizant in Darija, muč.; Krišpin in Krišpinijan, muč.
 - 26 S Lucijan, muč.; Amand iz Strasbourga, škof
-

27 N 30. NAVADNA (2); ŽEGNANJSKA (1); Frumencij, škof

Največja zapoved (Mt 22, 34-40)

- 28 P Simon in Juda Tadej, apostola (2); Cirila, muč.
- 29 T Narcis, škof; Ermelinda Brabantska, dev.
- 30 S Marcel, muč.; Alfonz Rodriguez, red.
- 31 Č **DAN REFORMACIJE; Volbenk (Bolfenk), škof**

- 1 P VSI SVETI (1); Cezarij, diakon, muč.
2 S Spomin vseh vernih rajnih (1); Marcijan, pušč.

3 N 31. NAVADNA (2); ZAHVALNA; Viktorin Ptujski, škof
Jezus obsoja farizeje (Mt 23, 1-12)

- 4 P Karel Boromejski, škof (3); Vital in Agrikola, muč.
5 T Zaharija in Elizabeta, starša Janeza Krstnika
6 S Lenart (Narte), opat (4); Sever, škof, muč.
7 Č Engelbert, škof, muč.; Ernest, opat; Vilibrord, škof
8 P Bogomir, škof; Deodat, (Bogdan), papež
9 S Posvetitev lateranske bazilike (2); Teodor (Božidar)

10 N 32. NAVADNA (2); Leon Veliki, papež, c.uč.
Pametne in nespametne device (Mt 25, 1-13)

- 11 P Martin iz Toursa, škof (3); Menas, pušč. ☸ Martjanci, Kobilje
12 T Jozafat Kunčević, škof, muč. (3); Kunibert, škof
13 S Stanislav Kostka, red. (4); Homobonus, trgovec
14 Č Nikolaj Tavelić, muč.; Lovrenc O'Toole, škof
15 P Albert Veliki, škof, c. uč. (4); Leopold, knez
16 S Marjeta Škotska; Jedrt iz Helfte (4); Otmar, opat

17 N 33. NAVADNA (2); Elizabeta Ogrska, red.
Prilika o talentih (Mt 25, 14-30)

- 18 P Posvetitev bazilik sv. Petra in Pavla (4); Abdija, prerok
19 T Narsej, škof, muč.; Barlam, muč.
20 S Edmund, kralj, muč.; Feliks Valois, red.
21 Č Marijino darovanje (3); Gelazij, papež
22 P Cecilija (Cilka), dev., muč. (3); Maver, škof, muč.
23 S Klemen, papež, muč.; Kolumban, opat (4)

24 N JEZUS KRISTUS, KRALJ (VLADAR) VESOLJSTVA (1)
O poslednji sodbi (Mt 25, 31-46)

- 25 P Katarina Aleksandrijska, dev., muč.; Erazem, muč. ☺ Lendava
26 T Leonard Portomavriški, red.; Valerijan Oglejski, škof
27 S Virgil, apostol Karantanije (4); Jožef Pignatelli, red.
28 Č Jakob de Marchia, duh.; Eberhard, škof
29 P Saturnin, muč.; Radogost (Radobod), škof
30 S Andrej, apostol (2); Justina, dev.

1 N 1. ADVENTNA (1); Natalija (Božena), spok.**Opomin k čuječnosti (Mr 13, 33-37)**

2 P Bibijana (Vivijana, Živka), muč.; Blanka, spok.

3 T Frančišek Ksaver, duh. (3); Kasijan, muč.

4 S Janez Damaščan, duh., c. uč. (4); Barbara, dev., muč.

5 Č Saba (Sava), opat; Gerald iz Brage, škof

6 P Nikolaj (Miklavž), škof (3); Apolinarij, muč.

7 S Ambrož, škof, c. uč. (3); Agaton, muč.

Dolenci, Sobota**8 N 2. ADVENTNA; Brezmadežno spočejte DM (1)****Janez Krstnik pripravlja Jezusu pot (Mr 1, 1-8)**

9 P Peter Fourier, red.; Valerija, muč.; Abel, očak

10 T Melkijad, papež, muč.; Judita, svetopis. žena

11 S Damaz I., papež (4); Daniel Stilit, pušč.

12 Č Ivana Frančiška Šantalska, red. (4); Amalija, muč.

13 P Lucija, dev., muč. (3); Otilija, dev.; Jošt, pušč.

14 S Janez od Križa, c. uč. (3); Spiridion (Dušan), škof

15 N 3. ADVENTNA (1); Kristina, dev.**Janez Krstnik pričuje o Kristusu (Jn 1, 6-8. 19-28)**

16 P Albina, dev., muč.; Adelhajda, cesarica

17 T Lazar iz Betanije; Olimpija, red. ust.

18 S Teotim in Bazilijan, muč.; Gacijan, škof

19 Č Urban V., papež; Favsta, spok.; Tea, muč.

20 P Evgenij in Makarij, muč.; Dominik Siloški, opat

21 S Kvatre; Peter Kanizij, duh., c. uč. (4)

22 N 4. ADVENTNA (1); Demetrij, muč.**Angel oznani Kristusovo rojstvo (Lk 1, 26-38)**

23 P Janez Kancij, duh., c. uč. (4); Viktorija, dev., muč.

24 T Sveti večer; Adam in Eva; Hermina (Irma), dev.

25 S BOŽIČ, GOSPODOVO ROJSTVO (1); Anastazija, muč.**26 Č DAN SAMOSTOJNOSTI; Štefan, prvi mučenec (2)**

27 P Janez Evangelist, apostol (2); Fabiola, spok.

28 S Nedolžni otroci, muč. (2); Kastor in tov., muč.

29 N SV. DRUŽINA (2); Tomaž Becket, škof, muč.**Jezusovo darovanje v templju (Lk 2, 22-40)**

30 P Liberij, škof; Roger, škof; Evgen, škof

31 T Silvester I., papež (4); Melanija, opatinja

Nekaj biserov iz Matejevega evangelija

Recimo, da ste dobili za nalogo: Poišči tri najlepše Jezusove izjave, ki jih je ohranil samo Matejev evangelij, tri stavke, polne tolažbe, ki veljajo v vsaki življenjski okoliščini, v vseh dobah človeškega življenja in na vsakem kraju. Kaj bi si izbrali?

Branje Svetega pisma ob nedeljah in praznikih med mašno daritvijo je namreč razvrščeno v triletni krog tako, da pridejo na vrsto ista berila šele vsako četrto leto.

V letu 1996 (označeno s črko A) je nedeljski in praznični evangelij po večini vzet iz Matejevega evangelija.

Za premišljevanje si vzemimo nekaj biserov, Jezusovih besed iz tega evangelija.

V govoru na gori reče Jezus:

»Blagor krotkim, ker bodo deželo podedovali« (5,5).

Že starozavezni psalmist pravi: *»Krotki bodo deželo posedli«* (Ps 37,11).

To je tretji blagor (po vulgati drugi) in se navezuje na prvi blagor: *»Blagor ubogim v duhu, ker njihovo je nebeško kraljestvo«* (5,3).

Že v 2. stoletju je veliki teolog Klemen Aleksandrijski napisal knjigo z vprašanjem: *Kateri bogatin se lahko zveliča?*

Ni vprašanje, ali se bogatin sploh more zveličati, saj je božje kraljestvo odprto vsakomur, torej tudi bogatinu. Vprašanje je, kakšen bogatin je dejansko odrešen. Odgovor: Samo tisti, ki priznava, da mu je vse, kar ima – tudi duhovne in telesne dobrine – dano od Boga v korist vseh bratov in sester. Bogatin v Jezusovi priliki, ki se vsak dan sijajno gosti, a ne privošči drobtinice ubožcu, ni odrešen, medtem ko je Jožef iz Arimateje – čeprav bogat – blažen, saj celo svoj novi grob deli z Jezusom.

Ubogi in ponižni so navadno tudi krotki, in nasprotno: bogati in ošabni so često nepotrpežljivi, prepirljivi. Uboštvo v duhu in krotkost sta sorodni kreposti. Že hebrejska beseda *»ani«* (ubog) se glasi podobno kot *»anau«* (krotak, ponižen).

Teologu Bernhardu Häringu je neki škof iz Latinske Amerike med koncilom zaupal, da se ne čuti zadosti izobraženega, da bi mogel presojati različne teološke smeri, ki so o njih razpravljali na koncilu, zato se je pri glasovanju vselej pridružil tistim, ki so nastopali z največjo krotkostjo in ponižnostjo.

Krotkost je sad Svetega Duha. Jezus sam pravi: *»Učite se od mene, ker sem krotak in iz srca ponižen«* (11,29). Torej Jezus nas ne poziva k temu, da bi se učili od njega delati čudeže, ampak krotkosti, ponižnosti.

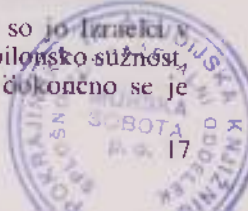
Le v krotkosti vsajena beseda odrešuje (Jak 1,21).

Če se ne strinjamo s svojim predstojnikom ali župnikom, ne izbruhamo v jezi nanj toče žaljivih besed, ampak mu prijazno povejmo, čem se ne skladamo z njim. Še manj primerno je pisati žaljiva pisma.

Mož, ki je bil zelo nagnjen k oporečništvu, je dobil za pokoro, naj se eno leto zdrži vsake kritike zoper bližnjega. Premagal se je in naloženo pokoro dobro opravil. Izkusil je srečo drugega blaga: Blaženi krotki.

»... zakaj ti bodo deželo posedovali.«

Katera dežela je to? Najprej obljubljena dežela, Kanaan, ki so jo Izraelci v puščavi željno imeli pred očmi. Toda to deželo so, odpeljani v babilonsko sužnost, za 70 let zgubili. Po letu 70 po Kr. so jo zasedli Rimljani in dokončno se je

Nedeljski počitek

pretrgala enotnost med Bogom, ljudstvom stare zaveze in deželo. Tudi pogani so namreč postali dediči obljube, dane Abrahamu. »Dežela« je torej postala simbol neminljive dediščine nebes.

»Blagor čistim v srcu, ker bodo Boga gledali« (5,8).

Obljuba, ki jo daje ta blagor, je čudovita: gledati Boga.

Hrepenenje po lepoti je globoko vsajeno v človeka. Toda vsa krasota vidnega sveta je le medla podoba Božje krasote. Po tej Božji lepoti hrepeni starozavezni pevec, ko poje. *»Mojo dušo žeja po Bogu, živem Bogu: kdaj pridem in se prikažem pred tvojim obličjem?« (Ps 42,3).*

Ni hujše nesreče, kakor če ima človek umazano srce, kajti iz njega prihajajo hudobne misli, uboji, prešuštva, nečistovanja, tatvine, kriva pričevanja, kletvine (15,19).

In ni večjega veselja, kakor če ima človek čisto srce.

Danijel Halas, duhovnik, mučenec (u. 1945) si je dal na novomašno podobico zapisati besede iz zlate knjige, iz Hoje za Kristusom: »Ako je veselje na svetu, ga ima človek čistega srca« (11, 4).

V tem blagru vidim smisel češčenja Jezusovega srca. Iz njega prihajajo dobre misli, ljubezen do bližnjega, kristalna čistost...

Tretji biser iz Matejevega evangelija:

»Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vas bom poživil« (11,28).

Jezus Kristus je Božji Sin, enega bistva z Očetom. Da se ne bi zgrozili pred njegovim vzvišenim božanstvom, Kristus razodeva svojo ljudomilo človeškost, dobrohotnost, krotkost. Če je bilo že v Mojzesu rečeno, da je bil zelo krotek,

bolj kot vsi ljudje na zemlji (4 Mz 12,3), koliko bolj velja to za Kristusa.

Pridite... Ne toliko z nogami, marveč bolj s čustvi vere, upanja, ljubezni.

... k meni. K tistemu, ki mu je Oče izročil vse, ki ga je poslal na svet kot zdravnika (9,12).

... vsi, ki ste utrujeni in obteženi. Nobeden ni izključen. Ni ga na zemlji, ki ne bi bolehal, bodisi na duši ali telesu. Tega se zaveda že starozavezni modrec, ko pravi: »Minljivo telo teži dušo in zemeljsko bivališče tlači mnogo mislečega duha« (Mdr 9,15).

... in jaz vas bom poživil. Beseda »poživil« se v izvirniku glasi »anapauso«. Tu se skriva izraz »pavza«, tj. čas, namenjen sprostitvi, olajšanju, odmoru, počitku (Š. Kuzmič prevaja: »i jaz vam počinek dam«). Kristus nas poživlja s svojo besedo, z zakramenti, z milostjo in notranjo tolažbo.

»Zakaj smo vsi utrujeni in obteženi«, se sprašuje sv. Avguštin, »če ne zato, ker smo umrljivi, krhki, slabotni, ker nosimo prstene posode, ki druga drugo utesnujejo? Če smo utesnjeni glede na posode naših teles, naj se razširijo prostori ljubezni!« (Sermo 10 in Math.).

In kje naj se razširijo prostori ljubezni, če ne ob Jezusovem srcu, čigar ljubezen je višja od neba, globlja od podzemlja, daljša od zemlje in širša od morja (prim. Job 11,8-9). Nikoli namreč ne bomo mogli doumeti, kolikšna je širokost in dolgost in visočina in globočina (Ef 3,18) žarečega ognjišča ljubezni Jezusovega srca.

Pridite k meni vsi, tega vabila ni izrekel noben modrijan, noben mislec, le Jezus iz Nazareta.

Jakob Šešerko

Večerna molitev

»Bomo molili?« je vprašala mati.

Vendar to ni bilo pravo vprašanje. Sploh ne. Vsi smo bili že tako – za. Šlo je bolj za znak – zdaj! Na pol slepa babica je mnogo molila sama, podnevi in ponoči. Mati podnevi ni imela časa, ponoči je bila zbita od dela. Midva z bratom – šolarja pa sva bila odvisna od skupne molitve. Večere za skupno molitev je odbirala mati. Kar se tiče pogostnosti večerne molitve, nismo bili ravno vzgledni. Takrat se je namreč po družinah molilo vsak večer, vse od začetka jeseni do pozne pomladi – tudi rožni venec. Pogosto kleče. Danes bi bilo to malodane ponižanje »krone stvarstva«, žalitev pobožanstvenega človeka.

Z bratom sva potegnili vsak svoj stol k sebi, pokleknila in se s komolci naslonila; enako je storila mati. Babica je obsedela na klopi ob peči. V hiši je bilo poltemno. Petrolejke še nismo prižgali, ker smo štedili s petrolejem. Poltema je bila tako čudovito primerna za bližanje k Bogu. Mehko in božajoče je bilo tisto malo svetlobe skozi majhna okna. Včasih smo skozi »luknjice« na nebu videli v nebesa. Le ko je bila polna luna, ni bilo tako lepo, ker je bila preveč radovedna. Če je miška potakala oreh pod posteljo, je bilo zvočno kar prijetno, vendar ne primerno. Stenska ura je sicer glasno lomastila, a mi je nismo slišali. Ko je črhnila, smo vedeli, da bo za nekaj časa začela bti: cin-cin. To nas je večkrat zmedlo, celo mater, ki je vodila molitev. Nehote smo šteli: šest ali sedem. Po tem smo vedeli, če smo bili pozni. Materin molitveni spored se je ravnal tudi po številu cin-cin.

*Bog daj,
sosedu!*

Mati ni bila nikoli predolga. Po naših glasovih je čutila, kdaj naj bi bila krajša. Zato nobeden izmed nas ni med molitvijo zaspal. Znala je mnogo čudovitih molitev. Izbirala jih je po vsebini in jih prilagajala cerkvenim časom in praznikom. Moram pa pripomniti, da smo rožni venec molili bolj poredko. Nikoli pa nismo izpustili očenaša za očeta, ki je bil v Ameriki. Mati je vedno poudarjala, da ne zaradi tega, da bi čim več denarja poslal.

Višek in neobhodnost molitve sta bili zame izraženi, ko smo molili k Mariji: »Ti odvrni karško dujev, sprosi dušnih nam dobrin...«

Karška dujev! Ta je bila zame nekaj grozotnega, krvavega, ogromnost zla, več kot Damoklejev meč, apokaliptični jezdeci. Karška dujev je stalno visela nad nami in jo je bilo potrebno vedno sproti odganjati. Vedno znova se je spuščala nad našo slamnato streho in vse nas v raznih oblikah: Nevarnost strele, ognja, napada tolovajev, če bi pujsek ne hotel več jesti, če bi Brezi poginilo tele, če...

Vse to je bilo zame zajeto v karški dujevi, a sama prava karška dujev je bila čez vse to, nekaj najgrozljivejšega, tuzemska in onstranska strahota, krvavi dež. Ko smo odmolili karško dujev, sem bil vedno pomirjen, zadovoljen, kot bi opravili ogromno delo in pozneje sem zaspal v blaženem varstvu.

V dijaških letih sem prevzel slovnično izpiljene molitve in pozabil na karško dujev kot molitev in kot nekaj hudega. Ugotovil sem, da pri besedilu molitve ne gre za karško dujev, ki sem jo po svoje oblikoval in razumel, ampak da se molitev pravilno glasi: »Ti odvrni, kar škoduje...«

Moč zla v svetu je bila vedno velika, a človek jo je vedno podcenjeval – prikrival. Tudi v tem super modernem času je tako, čeprav človek stresa tehnične čudeže iz rokava, a postaja sam žrtev tehnike. Človek ni več gospodar samega sebe, bolj suženj nekih sil v in zunaj sebe.

Moja »karška dujev« v tem času so: vse vrste nasilja, medsebojni pokol, nakopičena smrt v bombah, umori kot konjiček, smrt od lakote tik ob smrti zaradi prisitosti, zastrupljanje okolja, rušenje ekosistema, preobrat pojmov dobro – slabo, kršenje človekovih pravic...

Človek je postal krut do Zemlje, Vesolja in do Sebe. To pa še ni najhujše. Najhujša je njegova slepota, da tega ne vidi.

Ōstaja mu molitev, ki more v svoji danosti požlahtnjevati in odvrčati današnjo »karško dujev«.

Borovo gostüvanje

Govori škof Anton Martin Slomšek

Gospod škof Anton Martin, v vaši oporoki ste med drugim zapisali: »Naj mi Oče luči podeli najvišjo in zadnjo milost, da bi mogel pred njegovim prestolom s svojo priprošnjo koristiti«. Kako smo srečni, da bo v našem času ta vaša molitev v polnosti uslišana – bolj kot ste vi v svoji ponižnosti upali prositi. Po božji volji vas Cerkev slovesno proglaša za blaženega med svetniki v nebesih. Mnogi verni Slovenci smo v minulih desetletjih redno v molitvi prosili Očeta luči, naj vas povelica in nam v vas da prvega slovenskega svetnika in posebnega priprošnjika pri Bogu.

Vi ste mož molitve. Že v najnežnejših letih ste na paši molili in druge otroke navajali k molitvi. V vaši družini je bila molitev vsakdanje opravilo. Ko ste študirali v Celju, so vas pogosto našli v cerkvi zatopljenega v pobožno zbranost. Utrueni od dušnopastirskega dela v župniji ste svoje delo zalivali z obilno roso molitve. Znano je, da ste imeli kot škof svoje dneve naravnost razdeljene z molitvijo. Rožni venec je bil vsak dan vaš zaključek dneva.

Zdi se, da današnji slovenski rod na splošno premalo moli. Prosim spodbudite nas in povejte nam kaj lepega o molitvi.

Da, kristjana celo življenje ima biti Jezusa vredno moljenje.

Molimo. Naša duša je od Boga, po molitvi se k Bogu povzdiguje, z Bogom govori.

Največja čast je z Bogom govoriti, največje veselje nam torej bodi moliti. Ptičice pojejo, levi rjovejo, vse stvari dajejo hvalo Bogu, mi pa bi ne molili? Molitev je angelsko delo in opravilo svetnikov.

Veste da samo tisti vedo prav živeti, kateri znajo prav moliti.

V molitvi človek nebeško moč zauživa in milosti dobiva premagati skušnjave, prenesti vse težave, doseči sveti raj.

Kar je telesu sapa, to je duši molitev, telo mora dihati, duša pa moliti, da ne onemore.

Molite. Molitev je zlato orožje, kratke molitvice so ognjene puščice nad skušnjave in dušne sovražnike.

Molitev srce pomoči in izrahlja, da se ga božja beseda prime, poduk obseje, gnada božja pa rodovitno stori.

Gospod škof, vi ste versko življenje v župnijah in škofiji gradili na družinah. V teh naj bi se verska zavednost in življenje po veri prenavljala in prelivala od staršev na otroke. V skupni družinski molitvi ste videli sredstvo, ki bo ohranjalo slovenske družine verne.

V sodobnih slovenskih družinah mnogokje žal skupna molitev usiha, z njo pa tudi vernost in življenje po veri. Vaša beseda naj, kot nekoč, vzpodbudi naše družine za družinsko molitev.

Učite, starši, svoje otroke moliti zjutraj, zvečer, pred jedjo, po jedi in kadar zvoni moliti. Ako se dete od matere in očeta moliti ne nauči, ne bo vse svoje žive dni prav moliti znalo. Skrbite, da bo vaša družina rada molila pri mizi naglas, vsaj o svetih večerih sveti rožni venec.

Molitev je otrokom zlati nebeški ključ. Matere, ne zamudite svojih otrok zjutraj in zvečer k molitvi opominjati, očetje, naglas naprej moliti. Taka molitev bo otrokom jutranja zarja srečnega življenja. Molitev nedolžnih otrok je zlata vredna.

Da bi vsi, starši, za molitev bolj skrbni bili in otroke zmladega moliti učili. Česar se človek navadi, star človek zna.

Gospod škof, vi ste z novo razmejitvijo škofij in prenosom škofijskega sedeža v Maribor rešili velik kos Slovenije potujčenja. Sedaj se je Slovencem uresničil tisočletni sen, da smo se osamosvojili in ustanovili svojo državo. Prvotnemu navdušenju pa je žal hitro sledilo razočaranje. Skoraj polstoletno enoumje je precejšnji del slovenskih ljudi prevzgojilo, da ne znajo samostojno razmišljati in graditi resnično demokratične družbe. Sebičneži in povzpetneži si prilaščajo premoženje in oblast in sejejo nemir in razdor med ljudi. V tem času, ko tudi od zunaj preži mnogo nevarnosti na našo malo domovino, bi morali zlasti verni ljudje samostojno razmišljati in se v javnem življenju prizadevati, se povzpeli nad sebičnost in vsak na svojem mestu v slogi varovati ta prelepi košček zemlje, ki mu je ime naša domovina.

Naj bo vaša beseda v teh tako odločilnih dneh dramilo Slovencem.

Vsakdo dobiva od svoje domovine mnogotere in velike dobrote. Zato je vsak prebivalec domači deželi hvalo, ljubezen in pomoč dolžan.

Kdor svojo domovino ljubi, se bo vsega veselil, kar srečo domovine povišuje, srce ga bo bolelo, če jo nadloga in nesreča zadene. Ni dovolj vse vesele in žalostne prigodke svoje domovine v srcu čutiti in ji vse dobro in koristno iz srca želeči. Dober deželan je tudi pripravljen z besedo in dejanjem v potrebi svoji domovini po svoji moči pomagati in skrbeti, da se odvrne vse in obvaruje vsega, kar bi ji bilo škodljivo in nevarno.

Kdor svojo domovino ljubi, bo tudi davke radovoljno in po svoji vesti natanko opravljal.

Spilakov mlin

Cekre pletejo

Kdor svojo domovino ljubi, bo tudi rad, če je poklican ali iz svoje dobre volje službe opravljal tudi takrat, kadar mora svoje življenje v nevarnost postaviti.

Kdor svojo domovino resnično ljubi, bo tudi svoje želje za srečo domovine k Bogu pošiljal, večkrat bo prisrčno zanjo molil.

Kdor svojo domovino ljubi, ne brani dežele materinske samo zunanjih sovražnikov, ki z orožjem v deželo planejo, on mora svoj kraj skrivnih zapeljivcev in podpihovalcev varovati. Taki sleparji so dežele najhujši sovražniki. Slajša ko je njih beseda, večja je sleparija. Lepša ko je njih obljuba, grozovitejša bo nesreča, ki jim za petami hodi.

Budite s petjem svoj sorod,
naj se v omiko žene,
obhajajte veseli god
Slovenije oživljene.

Svojo domovino in z njo vred vse njene prebivalce ljubimo kakor svoje brate, bodimo si med seboj kakor dobri otroci ene matere, enega očeta in pomagajmo pošteno z vsemi močmi k sreči cele domovine in vsakega prebivalca.

V vašem času ste si neumorno prizadevali, da bi slovenski ljudje ohranili slovensko govorico, se ne potujčili, ostali zvesti svojemu rodu in veri. Ljubezen do materinske besede ste širili v svojih nagovorih, pridigah, pesmih in knjigah. Vi ste po župnijah ustanavljali prve slovenske šole. Ob tem prizadevanju ste doživljali mnogo nasprotovanja in trpljenja. Pa niste jenjali tudi svoje bogoslovce, bodoče dušne pastirje učiti lepe slovenščine, jih usposabljalati in navduševati za slovensko govorico v cerkvi in šoli.

Mnogo naših ljudi živi zunaj domovine, tudi v daljnih deželah. Nekateri od njih hvalevredno ohranjajo slovensko govorico svojim otrokom, premnogi izseljenci pa žal že v drugem kolenu ne znajo več jezika svojih prednikov. Tudi v domovino vdira v govorico in pisano besedo polno tujk, nedostojnih izrazov, v glashi in petju imajo vedno bolj prednost tuja besedila, trgovine in podjetja se kitijo s tujimi naslovi, na srajcah in majicah čitamo vse mogoče, le slovenskega nič, tujcem preradi postrežejo z govorico v njihovem jeziku, čeprav včasih ni potrebno.

Naš dragi slovenski škof, pisatelj, pesnik, učitelj, narodni buditelj, v Drobtinica^h ste tako lepo zapisali: »Oj ljubi lepi in pošteni slovenski materinski jezik, s katerim sem prvič klical svojo ljubeznivo mamo in dobrega ateja, v katerem so me moja mati učili spoznavati Boga, v katerem sem prvič častil svojega Svarnika. Tebe hočem kakor najdražji spomin svojih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti, za tvojo čast in lepoto skrbeti po pameti kolikor premorem, v slovenskem jeziku do svoje poslednje ure najrajši hvaliti Boga, v slovenskem jeziku najrajši učiti svoje ljube brate in sestre Slovence in želim kakor hvaležni sin svoje ljube matere, da, kakor je bila moja prva beseda slovenska, tako naj bo slovenska tudi moja poslednja.« Povejte Slovincem še kaj lepega o materinem slovenskem jeziku.

Ob jaslicah

Velik božji dar je naš materinski jezik s katerim Stvarnika hvalimo in govorimo od brezštevlnih čudežev božjih. Ne pozabimo, srečni otroci, da je beseda materinska vseh dobrot največja dobrota, jasno ogledalo vsakega ljudstva, mila dojka vsakega nauka in izobraževanja narodnega.

Materinski jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih starišev. Skrbno smo ga dolžni ohraniti, polepšati in zapustiti svojim mlajšim. Otroci, ki se slovensko govoriti od svojih staršev ne naučijo, veliko premoženje izgubijo, ki se več povrniti ne da.

Ravno v tistem jeziku, v katerem so vas vaši starši žebrati in lepo govoriti učili, ste dolžni tudi vi svoje otroke učiti. Ako ne, niste dobri sinovi in hčere svojih poštenih staršev.

Vaš materinski jezik je tudi varuh vaše vere.

Materinski jezik je prvi božji dar, v katerem spregovorimo in za njega nam ima pred vsemi drugimi jeziki mar biti, da ga častimo, likamo in slovenski radi govorimo, prepevamo in se v njem veselimo.

Kdor spoštuje svoj narod, ima spoštovati tudi besedo materno ter skrbeti za njeno čast kakor za diko svoje neveste.

Dokler beseda materinska slove, se narod časti in oživlja. Kakor beseda materinska umira, peša tudi naroda slava in moč. Kdor ljubi torej svoj narod, njemu so dragi tudi matere mili glasovi. Prijatelji, ne pozabimo, da smo Slovenci.

Če hočemo, da bo slovenska beseda slovela, imela čast vpričo narodov naših sosedov: sami jo prvi spoštujmo. Naj se beseda materinska čuje v naših družbah in pri veselicah, na izprehodu in doma. Tako bodo tujci našo slovensko besedo spoštovali, če bodo spoznali, da jo mi prvi spoštujemo.

Žalost, katera moje srce boli, je slaba navada Slovencev, da se sramujejo svojega rodu in jezika in še govoriti nočejo, ako jih ogovorimo v materinem jeziku. O nikar tega. Ljubite svoj rod, spoštujte svoj jezik.

Za čast svojega jezika vsak pošten mož skrbi kakor pošten ženin za čast in poštenje svoje neveste.

Ljubimo svojo domovino, ljubimo svojo besedo materinsko. Pa ne le v besedi temveč v dejanju in resnici iz čiste ljubezni do Boga in svojega roda.

Kdor slovenščino ljubi, jo čedi in lika pri sebi in drugih, govori kakor bi rožice sadil.

Pustite Slovincem dve reči, ki sta nam dragi kakor svetle oči: sveto katoliško vero in pa besedo materinsko.

Stvar, ki nam naj draga in ljuba bo kakor naše svetlo oko, je naša slovenska domovina, naša beseda materinska.

Vrli Slovenci, naj vam bo drago materinsko blago: sveta vera in beseda materinska. Prava vera bodi vam luč, materinski jezik bodi vam ključ do zveličanske narodne omike.

Gospod škof Anton Martin, hvala vam za tele vaše besede in za vse, ki so zapisane v vaši zapuščini. Že doslej so Slovincem bile, odslej pa bodo še bolj svetla luč na poti skozi zemsko domovino k vam v nebeško.

»Pogovarjal« se je Franc Puncer

Viri:

Drobtinice 1849, 1850, 1852, 1855, 1858, 1861, 1862.

Govor v mariborski čitalnici 1862.

Laibacher Kirchenzeitung 1848

Govor ob slovesu na duhovnih vajah na Slatini 1861

Ponovilo 1854

Navod od katoliške vere III

Zgodnja Danica 1850

Pridiga na Blatogradu 1838

Jože Zadavec

»Za vse sem Bogu nadvse hvaležen«

Akademik prof. dr. Anton Trstenjak – devetdesetletnik

Le nekaj dni po trikaljevskem prazniku v letu 1996 vstopa akademik prof. dr. Anton Trstenjak v zadnje desetletje prvega stoletja svoje življenjske dobe. Sin želarja ali polkmeta iz Rodmošcev pri Gornji Radgoni – eden izmed osmih otrok – je v tem življenjskem loku postal ugleden doktor znanosti filozofije in teologije,

Šopek katarinščic

evropsko, celo svetovno znan psiholog, nosilec mnogih priznanj, mednarodnih in domačih, cerkvenih (Odličje sv. Cirila in Metoda, papežev »hišni prelat«), »zlatega doktorata« (Univerza, Innsbruck), častnega doktorata (Univerza, Ljubljana), dopisni in redni (1979, 1983) član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kajpada šele potem, ko je že dalj časa bil redni ali dopisni član pomembnih tujih akademij, strokovnih združenj v Nemčiji, Franciji, Nizozemski, Belgiji, Italiji, Svici – in morda še kje. Teološki fakulteti v Ljubljani je daroval svoja intelektualna obzorja kot profesor filozofije in psihologije v letih 1940 in 1973.

Turniška cerkev ponoči

Vsekakor je zelo obsežen, po vsej Sloveniji in še čez razvejan »corpus mysticum« bralcev njegovih del. Preprosti in učeni, kmetje in meščani, sociologi, filozofi, literati, duhovniki in laiki še vedno iščejo v njegovih delih tisto, kar bi jim navdihovalo misel in srce ter žlahtnilo duha. Knjige in njihovi pisci imajo sicer svojo usodo, gotovo pa je, da jih bodo še brali in iskali rodovi zanamcev. Koliko izpisanih strani v 85 knjižnih enotah, v neštvislnih razpravah in člankih! V vseh ta akademik – v mnogih pogovorih, ocenah imenovan kot »simbol človeške pokončnosti« – posega na področja teoretične, uporabne, socialne, pastoralne in eksperimentalne psihologije ter umetniškega ustvarjanja.

Koliko vztrajne hoje za človekom – simboličnim bitjem! »Ni je knjige izpod mojega peresa, s katero ne bi poskušal priti bliže k človeku, k resnici o njem.« Vsak človek piše vse življenje en sam veliki tekst! Kar je pripisal vlogi simbola, morebiti velja pripisati tudi vsem njegovim delom: »Simboli nas opozarjajo, da onstran telesnega sveta obstaja še duhovni svet, ki je bogatejši in močnejši od telesnega. V moči simboličnega mišljenja se nam odpira duhovni svet. Ta je namreč skrit za zastorom telesa in njegovih pojavov; je pa odločilen za vse naše življenje.« Da bi imeli oči uprte v ta duhovni svet, se je naposled akademik izpisoval na vseh straneh svojega velikega življenjskega teksta.

Prav tik pred svojim jubilejnim letom je hotel Slovincem še podariti svežino svojih misli v dragoceni knjigi, ki jo je naslovil: Slovenska poštenost. Tisočletje nas je preživela slovenska poštenost, značajnost, brezgrajnost. »S poštenostjo živi in propade slovenstvo,« piše v uvodu. Trstenjak, Slovenec – duhovnik, teolog, psiholog, filozof, pisatelj – se v 25 esejističnih zapisih ozira po preteklosti, odstira zaveso s slovenskega spomina, pokaže na pokončne drže naših ljudi, motri vse tisto, kar se je duhovne dediščine ohranilo v naše dni. Odkriva preteklost, »da bi zanesljiveje upali v prihodnost«. Tako zelo »opevano slovensko poštenost enciklopedično motri, kritično pretresa, znanstveno raziskuje pri posameznikih, v sistemih, v obdobjih, v ustanovah, sklicujoč se pri tem tudi na množico znamenitih osebnosti, literaturo, vire, dogodke in dogajanja. Kamorkoli se že v tej knjigi zalistamo, povsod je mnogo poučnih utrinkov iz življenja in zanj.

Kam se je premaknil svet – in človek v njem – od pradavnosti do naših dni? Tako vprašujoča je pogosto Trstenjakova beseda v mnogih delih. Velikanskemu tehničnemu napredku navkljub je človekova psiha ostala nespremenjena: človek Biblije, epa o Gilgamešu, pa Mahabharate ali modrosti starih Mayev in starih Grkov se je vedel in odzival, je mislil tako kot mi – »morebiti celo bolj modro in zrelo«. Ne zgražajmo se nad primitivnostjo pradednega človeka, ko pa nam sodobnikom to mnogo bolj pritiče. »Vse iznajdbe in izume, ves tehnični napredek uporabljamo zmeraj tako, da z njimi onesnažujemo zemljo in vodo ter zastrupljamo zrak, človekovo misel in srce, da se zmeraj kruteje vojskujemo in

Zimsko jutro na vasi

grizemo med seboj, da naše medčloveške odnose in etične prvine spravljamo na čim nižjo raven.«

Vsem sodobnim slovenskim trenjem navkljub izpoveduje akademik moč vere v slovenskega človeka! »Ali smo Slovenci narod nasprotnikov, ki sami sebi nasprotujejo, kadar bi morali najbolj složno poprijeti, ali pa smo končno vendarle tudi narodnostno politično zreli za velike odločitve, s katerimi rešujemo svoj obstoj?« Kljub temu z življenjsko vedrino veruje in upa v našega človeka, v »njegov duhovni in etični preskok v novo, boljšo kakovost«.

V istem letu akademik Trstenjak praznuje tudi 65-letnico svojega mašniškega posvečenja. Nedvomno bo potrdil tisto, kar je povedal že ob bisernem jubileju svojega mašništva: »Eno samo besedo imam za to: To je milost! Načrtoval že nisem vsega tega. Za vse sem Bogu nadvse hvaležen!«

Akademiku Trstenjaku k njegovemu visokemu jubileju čestitajo tudi vsi v uredništvu Stopinj z vsemi njenimi bralci doma in po svetu. Zanj – vseslovenski dar – se Bogu zahvaljujemo ter želimo mnogo blagoslovljenega ustvarjalnega miru.

Zima

Trstenjakovih devetdeset

Ker se ne neha razdajati, ga tudi Bog ne neha ohranjati v razumski in dokaj tudi telesni čilosti.

V malem naselju Rodmošči stoji visoka hiša s številko 17. Za čas, ko so jo zgradili, je bila gotovo kar izzivalno visoka. Steno te hiše krasi marmornata plošča z napisom: V tej hiši se je 8. januarja 1906 rodil Dr. Anton Trstenjak, prelat, akademik, psiholog, teolog, filozof, mislec, narodnjak... Njegovo mamó sem poznal, v njej iskal in našel izvir sinove bistrosti in še česa. Pri tem razglabljanju sem se nehote spomnil na Goethejev: Vom Vater hab ich die Statur... Seveda je tu šlo za popolnoma drugo podedovanje. Oče je gotovo tudi bil bistra glava, saj je bil med drugim tudi župan. Mame imenoma, če se ne motim, v svojih knjigah ni imenoval, prepričan pa sem, da v poljudnih spisih igra pomembno vlogo.

Ljudje so mi povedali, kako je kot študent hodil v Radgono peš in gredoč bral knjigo. Enkrat vsaj so ga videli, da je v desni držal knjigo, v levi pa dežnik, ker je pač deževalo.

Ko se je Trstenjak kot doktor bogoslovja 1933 vrnil s študijem v Innsbrucku v Maribor, je bil nekaj mesecev kaplan v Kamnici, nato pa 1934 nastavljen za duhovnega voditelja v dijaškem semenišču. Jaz sem tisto leto obiskoval sedmo šolo. Spirituala Trstenjaka smo imeli radi: bil je mlad, lepo ga je bilo poslušati, ko nam je vsak dan z gromkim glasom povedal homilijo, predvsem pa nam je bilo všeč, ker je bila kratka.

K duhovnemu vodji si lahko šel tudi posamezno na duhovni razgovor. Nekaterim se nam je zdelo imenitno, da ta mladi doktor posveti nekaj svojega časa prav tebi. Takrat pa nas je nekdo »poučil«, da je ta gospod neke vrste samohodec, da je pri »mladinskem gibanju«, da bere in menda tudi piše v revijo Križ na gori, da nekateri od njih – on ne – namesto v cerkvi ob nedeljah molijo v gozdu ali na kakem griču. Ko sem torej (smrkavec bi rekel) šel na duhovni razgovor, sem menda kar izzivalno začel o tem spraševati. Ne spominjam se več, kako je razgovor potekal, to pa vem, da se njegov odnos do mene zaradi tega ni poslabšal. Ker pa sem bil tedaj nekaj časa »mladec« in pripadal tistim »ozkim«, ki smo v debatah največkrat rekli: Roma locuta, causa finita, se je Trstenjak morda spomnil, zakaj sem bil ob tem razgovoru »ozek«, čeprav se mi – resnici na ljubo – še sanjalo ni o mladinskem gibanju.

V drugem in tretjem letniku visoke bogoslovne šole nam je Trstenjak predaval fundamentalno teologijo. V tisti revni kletni predavalnici – hades smo ji rekli – si se moral pogosto med predavanjem boriti s spanjem. Ob Trstenjakovih predavanjih se to ni godilo. Pogosto je zapustil kateder in skripta, se namestil na odru in z mogočnim glasom doživeto razlagal razmeroma težko vsebino.

Vojna vihra nas je razkropila.

Leta 1945 sem prišel v Gornjo Radgono in naslednje leto postal župnik Trstenjakove rodne župnije. Mamó je pogosto obiskoval in tako smo bili njegovih obiskov deležni tudi v župnišču. Ni mi treba poudarjati, da mi je njegovo opogumljanje ob prevzemu župnije bilo v veliko oporo. Medvojni avstrijski dušni pastir si je namreč v Radgoni s svojim poštenim delom in nešovinističnim obnašanjem srca župljanov zelo navezal nase. Ni ga bilo lahko naslediti.

Večerna zarja

S Trstenjakom sta v tistem času prihajala v župnišče tudi rojaka Peter Kovačič in France Veber, pa tudi Stanko Cajnkar. Razgovori v taki družbi so me pogosto obogatili. S Trstenjakom govoriti ni zadrege. Ko pride ali prideš k njemu, pusti ob strani visoko znanost in vodi razgovor o povsem preprostih rečeh. Kakor da mu prija priložnost za malo čenčanja. Če v trenutku ne veš, koliko si ali kdo drugi star, ti on pove. Da, ta njegov spomin. Lahko mu je pisati knjige, ko iz računalnika, nameščenega v glavi, dobi sporočilo, kje in kaj je o stvari napisal ta in ta. Do sogovornika je izredno spoštljiv in ga – tudi za kako majceno vrlino – kuje visoko. To se mi zdi tembolj čudno, ker v svojih knjigah včasih nastopa kot razsodnik in kar odločno reče bobu bob. Neko podjetje je v tisti sobi župnišča, kjer smo Trstenjaka prenočevali, shranilo luksuzno pohištvo z dovoljenjem, da ga v potrebi uporabljamo. Nekaj let smo tej sobi rekli »Trstenjakova soba.«

Potem so začele po tekočem traku izhajati knjige. Ni treba poudarjati, kako nas je duhovnike razveselila in kako nam je dobro služila »Pastoralna psihologija«. V tistem času za kaj verskega ni bilo papirja. Gotovo nas je bilo precej Trstenjakovih slušateljev, ki smo sklenili, da bomo vsako njegovo knjigo prebrali.

pa naj je še tako prehitel. Kadar je hodil do človeka in s človekom in za človekom in napisal poljudno, je seveda šlo. Dva debela »špeha« – »Orisa sodobne psihologije« pa sta naš dober sklep pokopala. V take višave mu morejo slediti le s psihologijo, filozofijo in še s čim podkovani. Pa taki, ki niso tako polno zaposleni s poklicnim delom kakor na primer radgonski župnik. Na Trstenjakovi polici v moji knjižni omari pa od leta 1946 do danes število knjig raste, meter in trideset jih je. Tiste tanjše od Mohorjeve, one mogočne velikega formata, prevodi v druge jezike, razprave iz revij. Večina njih ima osebni poklonilni vpis avtorja. V prihodnjem tisočletju bodo krasile župnijsko knjižnico. S posebnim užitkom sem nedolgo tega predelal »Pet velikih« (1992). Ne bi bilo napak, če bi bil on v njej kot »šesti.«

V času enoumja so se oblastniki sicer hvalili s Trstenjakom kot svetovnoznanim psihologom, dvorane v Cankarjevem domu in drugih sredstev javnega nastopanja pa mu skoraj niso privoščili. Zadnja leta ga na televiziji, radiu in vseh mogočih prireditvah vsak čas vidimo in slišimo.

Svoj čas so nekateri v njegovih knjigah pogrešali besedo Bog in krščanstvo. Tistim bi sam gotovo zelo lahko pojasnil. Odgovarjajo jim vse njegove knjige, v katerih naslovu je beseda človek in one z izrazito religiozno tematiko.

V Trstenjakovem primeru moraš biti zelo na preži, če mu hočeš čestitati in voščiti ob množici cerkvenih in svetnih odlikovanj in priznanj. Toliko jih je.

Franc Kuzmič

Klekl kot urednik in izdajatelj

To področje Kleklove dejavnosti je tako bogato, da zasluži samostojno monografsko publikacijo, a se spričo omejenega časa in prostora skušajmo soočiti le z bistvenimi značilnostmi.

O potrebi in težavah glede tiskane besede med ogrskimi Slovenci ter razmerah naj najprej spregovori Klekl sam.

»Ko smo prišli med narod kot dušni pastirji, smo z vso vsmo širili slovenske knjige... Oblast je postala nervozna... in je delala velike ovire v naročanju slovenskih knjig, naročnike pa preganjala z žandarmerijo. Ta ovira in okoliščina, da večina našega ljudstva ni razumela knjižne slovenščine, sta bila vzrok za izdajanje Kalendara Srca Jezušovoga, Marijinega lista in Novin.« (1)

Klekl je kot kaplan na Tišini začel leta 1899 izdajati v gajici (in ne v madžarskem erkopisu) mesečnik »Dober Pastir«, a je bila že prva številka prepovedana. Prepovedala ga je šovinistično usmerjena svetna oblast. (2)

Sombotelski škof Hidasy je v svojem pismu Ivanocyju zatrjeval, da mesečnika sicer ne zabranjuje, a ima pomisleke, če bo kaplan Klekl to zmoget in da »ne bi pri tem zamenjal svoje poklicne dolžnosti, ali bi mu zdravstveno stanje dopuščalo tako neprestano dejavnost?« (3)

Potem je moral Klekl v Inced, pa tudi ostali slovensko misleči duhovniki z oznako »panslavisti«, so bili premeščeni v razne kraje proč od ožje domovine. Toda v Kleklu je tlela želja po mesečniku Dobrem Pastirju še naprej, celo s tem naslovom, medtem ko se je Ivanocy navduševal za Marijin list.

Klekl se je čez leto vrnil v domovino kot kaplan v Črensovcu.

Ivanocy je s svojimi pretežno mladimi sodelavci pripravil prvi katoliški koledar za prekmurske katoličane – Najszvetejšega srca Jezusovoga veliki kalendar za ljudstvo na 1904-to presztopno leto. To je Klekla opogumilo, da je skušal izposlovati pri madžarskih oblasteh dovoljenje tudi za mesečnik. Delo je bilo nadvse težavno, a je vendarle dobil od sombotelskega škofa 4. septembra 1904 dovoljenje. Tega dela se je lotil brez denarja, bolehen in celo kot kaplan v veliki župniji preobremenjen z delom. To je bilo prvič v zgodovini, da je verska oblast dovolila izdajanje verskega lista v prekmurščini. Klekl je ob desetletnici lista opisoval vse te težave in celo omenil, da so leta 1904 več tednov verniki v črensovski cerkvi za to molili, on pa je opravil celo mašo, da bi se škof omeščal in dovolil izdajati Marijin list. Obisk pri škofu je opisal: »Po šestih tednih molitve sem šel v Sombotel k škofu Vilmosu Istvanu, pokleknil predenj in ga prosil, naj dovoli izdajanje Marijinega lista. Vidno ganjen me je dvignil in dal pismeno dovoljenje s pridržkom, da se mora Marijin list tiskati v madžarskem črkopisu in da se iz misijonske hiše, ki se bo iz čistih dohodkov M. lista ustanovila, bolj sistematično širi madžarizacija.« (4) Klekl se je namreč odločil, da bo s čistim dohodkom od Marijinega lista zidal samostan v slovenski krajini »naj zadovolji dušne potrebe vogrskih slovincov«.

Tako je 8. decembra 1904 izšla v 2000 izvodih prva številka Marijinega lista z naslovom – Nevtepeno poprijeta Devica Marija, zmogsna Goszpa Vogrszka. Urednik je bil Jožef Klekl, kaplan v Črensovcih. Naročnikov je bilo 2000. Odmev med ljudmi je bil izreden, saj je urednik v svoji notici zapisal: »Zares veliko veselje lahko obide vse pisce tega lista, ko vidijo, da je vrlo slovensko ljudstvo v hipu razneslo dvatisoč snopičev in da se prvi snopič mora ponatisniti zaradi velikega števila naročnikov.« (5)

Z letom 1908 je zaradi bolezni prevzel vlogo urednika »na volo« škofa Ivan Baša v Novi Gori (na Gradiščanskem), pozneje župnik v Bogojini.

Čez deset let je imel Marijin list že 4063 naročnikov. Močno se je zakoreninil tudi med prekmurskimi izseljenci in sezonci po svetu; v Ameriki je bilo kar 400 naročnikov. Največ naročnikov je bilo v prvem desetletju po prvi svetovni vojni, ko je bilo 6000 naročnikov. Prejemala ga je skoraj vsaka druga katoliška družina v Prekmurju.

Urednik in pisci so delali vse zastonj.

Ob 25-letnici je celo papež zaželel blagoslov vsem, ki v list pišejo, ga berejo in širijo. (6)

Marijin list je prinašal članke o Mariji, o češčenju Srca Jezusovega, razlago velikega katekizma, o cerkveni zgodovini, življenjepise svetnikov, liturgično razlago cerkvenega leta in obredov, pridige itd.

Ob 30-letnici izhajanja lista je Klekl dokazal, da je Marijin list in druga publicistična dejavnost prispevala na več področjih, med ostalim najbolj v službi Cerkve, kar je Klekl dokazal celo s 500 imeni. (7)

Marijin list je pred prvo svetovno vojno krepil slovensko narodno zavest in zaježil vpliv madžarizacije.

Leta 1913 je začel Klekl izdajati še tednik z naslovom Novine. Tudi pri tem so bile težave. Časopis takšne vrste bi morala najprej dovoliti politična madžarska oblast. To je Kleklu uspelo, saj je bil po vsej verjetnosti namestnik velikega župana Zalske županije Lajos Árvai, Kleklov osebni prijatelj.

Prva številka Novin na 4 straneh je izšla 8. decembra 1913 z naslovom Novine za Vogrske Slovence. Družbeni, zabavni, podučeni list. Klekl kot izdajatelj in

urednik je zapisal: »Od vseh strani so jih želeli in zahtevali.. Branimo krščanstvo, ljubimo svoj jezik, svoj narod, svoj dom! Na delo! Črensovci, 8. decembra 1913.« (8)

S 1. januarjem 1918 je prevzel uredništvo Novin Klekl ml., ki je bralcem sporočil: »Uredništvo se sicer spremeni, toda duh Novin ostane isti. Novine berejo slovenski kmetje...«

Temeljna vsebinska zasnova Novin ni bila politična, ampak verska in pastoralna. Poleg informativne dejavnosti so objavljale versko-poučne, vzgojne, kulturno-zgodovinske članke in leposlovje. Obenem so bile glasilo zdomcev in izseljencev.

Klekl je bil ves čas izdajatelj, urednik pa s prekinitvami. Novine je urejal v letih 1913–1917, potem 1919 (od št. 30) do 1925 (do št. 49) in nato še od leta 1933 (od št. 33) do leta 1940 (do št. 14).

Po prvi svetovni vojni, v novi državi, je urednik bralce seznanil z usmeritvijo Novin v bodoče: »Novine bodo v tistim pomirljivom duhi kak dozdej iskale sporazum doseči med vsemi narodnostmi in verskimi ločinami v Prekmurju na najstarejšem i vsikdar varnom temelji, na podlagi krščanske ljubezni, štera vse ljudi obsega i objemlje brez razlike vere i narode, brez pogleda na prijateljstvo ali sovraštvo. V toj ljubezni vsi naši.« (Novine, 28. 3. 1920, str. 3).

Pri urejanju Novin se je poleg Klekla zvrstilo 12 urednikov, a vsi le krajši čas; vsi pa so nadaljevali pod vplivom in vodstvom Klekla. (9) Pri tem pa moramo biti pozorni na večkratne neresnične in krivične izjave v preteklosti, kot »Klekl je v Novinah pisal...« Pri tem se moramo prej vprašati in v tisti sami številki preveriti, ali je bil on res takrat tudi urednik ali pisec določenega članka.

Novine so imele dokaj visoko naklado, za leto 1929 imamo podatek, da so jih tiskali v 15.200 izvodih. (10)

Vedno znova je Klekl v tiskih spodbujal bralce in širitelje, naj verski tisk razširjajo, kolikor je le mogoče.

V enem od pozivov je bralce pozival: »Žalostno je gledati poleg grab, po cesti, po smeteh pa indri, falačke od naših lepih »Novin«. Komaj smo se včakali te sreče, ka mamo v sladkom materinom jeziki novine, in zdaj je tak malo ništerni spoštujejo. Novine pa dosta drugoga lepoga majo v sebi. Tak npr. razlaganje sv. Evangelija, kakšo lepo pesmico itd. Kak bi lepo bilo, če bi se novine celo leto, tjeđen za tjeđnom kam na stran devale, na konci bi si pa saki sam vküpzašio ali prikelo. Tak bi vsako leto napravo lepo knjigo z Novin. (...) Dosta bole je pa ešče vredno vküp devati Marijin list. To bi pa zaistino vsaki mogeo leto za letom dati lepo zvezati. Kelko lepih knjig se tak sčason nabere pri hiži, štere do lahko štel i vnūki vaših vnūkov. (...) Te do vidili... ka smo lubili in spoštūvali materin jezik.« (11)

V naslednjem letniku je zapisal: »Vsaki, ki ma Novine, mora vzeti tūdi Marijin list. Razločiti jihva ne moremo zavoljo dragoče. Siromak³pravi, če ne morejo za oba cele naročnine platiti, jihva dobijo za menšo ceno ali pa brezplačno popolnoma siromaški. Vredništvo.« (12)

V isti številki je pod naslovom Glas z Renkovec zapisal: »Domovina pūtarov pa kupinarov veselo napredūje ne samo v trgovini nego tūdi v pobožnosti i ljūbeznosti do svoje matrne reči. Magdič Martin, zvonar, širitel naših listov je z svojov gorečnostjov podvojo število naročnikov. Lani jih je bilo 42, zdaj pa 82. ~ Zaistino hvalevreden uspeh! O da bi v vsakoj občini živo takši zvonar, čeravno je ne zvonar, ka bi zvonio za Novine i Marijin list.«

Tako je ravnal tudi pozneje. »Širitelje! To prvo številko razdelite na ogled brezplačno v vsako hišo ali bar v dve hiši edno i je ne trbe nazaj pošilati. Včasi javite, koliko naročnikov ste dobili.« (13)

V posameznih številkah Novin so tudi spodbude »Na podporo« Marijinoga lista in Novin.

Vseskozi so imele Novine, pa tudi ostale publikacije, prostor, kjer so se oglašali bralci, posebno izseljenci, zdomci in med prvo svetovno vojno vojaki s fronte.

Zelo laskavo oceno je zapisal o Novinah znani slovenski arhitekt mojster Plečnik, ko konec leta 1938 Kleklu piše: »Velečastiti gospod! Srčno se zahvaljujem za poslano mi lepo spominsko številko Novin. Ob priliki poletnih slavnosti Slovenske Krajine napisal sem Vam, »nevem, če ima še kateri časopis tako čisto vest, kot vaš.« (14)

Novine je prav tako pohvalil slovenski zgodovinar, etnolog, geograf in muzeolog Franjo Baš – s pripombo, da so Novine najboljši slovenski ljudski list. (15)

Kako se je Klekl posvečal urednikom, ki so prevzemali to delo, vidimo tudi iz primera (pisma), ki ga je Klekl pisal Ivanu Camplinu leta 1940. V njem mu svetuje, priporoča: »Večkrat se obrnite na naročnike potom širitelov, da zveste, ka želejo.« Na koncu zaključuje: »Ve pa, drage Novine, sad lūbezni do Boga i mojega slovenskoga naroda, tlačite naprej pot lūbezni do Boga i bližnjega! Bog z Vami!« (16)

Klekl je bil urednik Kalendarja Srca Jezušovoga v letih 1920–1932, potem pa še 1934–1941. Od leta 1933 je imel koledar naslovnico, katero je oblikoval arh. Plečnik.

Pri uredniškem in izdajateljskem delu pa ne smemo prezreti še njegovega zavzemanja za gajico, kajti ta je bila po njegovem primerna našemu jeziku, ker se nekateri slovenski glasovi ne skladajo z madžarskimi, pri soglasnikih se olajša pisava in branje. V gajici je začel že svoj sicer zabranjeni mesečnik Dober Pastir, potem svojo knjigo Hodi k oltarskomi svestvi (1910), od leta 1913 naprej pa Marijin list in Novine. (17)

Leta 1932 je Klekl poskrbel še za najmlajše, ko je kot prilogo Marijinega lista začel izdajati Marijikin ogracek. (18) List je izhajal do decembra 1940. Kleklu je uspelo to, kar si je prizadevalo več kot 200 učiteljev, a jim ni uspelo.

Poleg vsega naštetega je Klekl izdal svoj molitvenik Hodi k oltarskomi svestvi (leta 1910) in nato leta 1923 ponatis oz. drugo izdajo. Nadalje je pri uredništvu Marijinega lista in Novin izšlo še 8 del, in sicer brošurica Den Marijine zapuščenosti (1915), trije zvezki Priprava na srečno smrt, potem Vilka Novaka knjižica o Stevanu Kuharju, povest Na križopotji življenja (1939) izpod peresa Matije Balažica ter Nedelni i svetešnji Evangelijomi (1939).

V Marijin list so bila vključena še dela: Življenjepis Blažene Jezušekove Trezike (19), imenik Apoštolske administrature Slovenske Krajine katoliški cerkvi (20) ter P. Ernesta Premišlavanja od Bl. D. Marije. (21)

Med bivanjem na Madžarskem je Klekl še prevedel in izdal življenjepis Štefana Kaszapa (1943).

Vedno pa je Klekla spremljala misel na domačo tiskarno (22), ki je končno začela delovati leta 1933, a je morala iz raznih vzrokov prenehati. Tik pred drugo svetovno vojno je s pomočjo prekmurskih duhovnikov kupil nove tiskarske stroje in pod predsedstvom soboškega župnika Jožefa Vojkoviča je v Murski Soboti začela delovati Tiskarna sv. Družine. (23)

Na slovesnosti v Turnišču 22. avgusta 1940 je Klekl izročil Marijin list, Marijikin ogracek, Kalendar Srca Jezušovoga in tednik Novine društvu, imenovanemu

Katoliško tiskovno društvo v Slovenski krajini. Vsi stroški so bili pokriti. Želel si je, da bi za nedoločen čas obdržal uredništvo Marijinega lista. (24)

Pri tem je pomembno še dodati, da Klekl ni imel svoje hiše, ne stanovanja, ne župnišča, ampak je svoje tiske 27 let (25) urejeval v hiši Ivana Bedernjaka, potem pa se je preselil v Naš Dom v Črenšovcih.

Če iz vsega povedanega povzamemo, vidimo, da je bil Klekl za Ivanocyjem prvi, ki je v ogrski državi organiziral redni domači tisk v zelo nemogočih in skoraj neizvedljivih časih.

Vsem listom je bil s kratkimi presledki sam urednik, tudi izdajatelj, če smo točni. Okrog listov je zbral in zbiral inteligenco, duhovniško in svetno. Nekateri so začeli znanstveno in literarno pot prav v teh listih. (26) Tudi preprosti človek te pokrajine je z leti spoznaval pomembnost tiska in potrebo po večji oz. temeljitejši poučenosti in informiranosti. In kot je nekdo zapisal »s svojimi listi je združo ves naš pošten i veren narod v edno velko krščansko i slovensko družino... v edno miseo – Klekl i prekmursko lůstvo.« (27)

Po ugotovitvah Jožefa Smeja pa ne smemo prezreti tudi dejstva, da Kleklovi listi niso bili veliko mlajši od ostalih takratnih slovenskih naboznih in prosvetnih listov.

Torej, kljub vsemu, Klekl je na izdajateljskem in uredniškem področju opravil veliko poslanstvo, kar ne bo težko bodočim raziskovalcem nadrobneje potrditi. Marijin list je urejeval 33 let, Kalendar Srca Jezušovoga 21 let, Novine 20 let, Marijikin ogracek pa 9 let.

Ob nekem govoru svojim sotrudnikom je Klekl povedal: »Vüpanje sem pa meo kak goro visoko i morje globoko!« (28)

OPOMBE

- (1) Kalendar Srca Jezušovoga (dalje KSJ) 1941, 31
- (2) KSJ 1941, 31
- (3) Dekanijski arhiv Murska Sobota, 1899, 7
- (4) KSJ 1941, 31
- (5) Marijin list (dalje ML) 1(1905), 6
- (6) ML 26(1930) 12, 2
- (7) KLEKL, Jožef: Vážnejši dogodki Slovenske pokrajine... Szombathely 1941. Tipkopis. Prevod v slovenščino, kopija shranjena v Pokrajinskem muzeju v Murski Soboti, str. 91.
- (8) Novine (dalje N) 1(1913) 1,1-2
- (9) Uredniki Novin po vrstnem zaporedju so bili: Jožef Klekl st. (1913–1917), Jožef Klekl ml. (1918–1919/12), Vilmos Tkalec (1919/13–1919/29), Jožef Klekl st. (1919/30–1925/49), Andrej Berden (1922/1–1922/36 je bil namestnik urednika), Henrik Holtschl (1925/50–1925/52), Ivan Jerić (1926–1927/41), Franc Bajlec (1927/42–1929/34), Franc Kolenc (1929/35–1932/3), Janoš Edšidt (1932/4–1932/39), Jožko Maučec (1932/40–1933/18), Vilko Novak (1933/19–1933/32), Jožef Klekl st. (1933/33–1940/14), Ivan Camplin (1940/15–1940/31), Matija Balažic (1940/32–1941/14).
- (10) Pregled mesečnega tiska leta 1929 Novine 15200 izvodov, Marijin list 6000, Muravidek 3200, Duševni list 1300, Evangeličanski kalendari 2200 in Dober pajdaš 2200 izvodov. – Prim. Delo Prekmurske tiskarne, v: Novine 17(1930) 16 (20. 4.), 2
- (11) N 3(1916) 5(30. 1.), 2
- (12) N 4(1917) 3(21. 1.), 3–4

Se nekateri pozivi iz Novin, ki utegnejo biti zanimivi: »Prosim prav lepo vse, ki ljubijo naš narod in našo Slovensko krajino, naj mi odkrito naznanijo, kako naj se Novine vrejüjejo. Naj nam tüdi naznanijo, kak so oni pripravni pomagati! Za dobro vrejüvanje je potrebno, da 1) pošilate dopise pa članke, 2) širite Novine i 3) podpirajte je s penezi!« (N 19(1932) 3(17. 1.), 2)

»Samo zavolo siromaštva priporočamo, naj bi po dveji hiši, meli edne Novine. Poslünjite nas!

Nej je težka reč to. I samo Vam je na hasek.« (N 20(1933) 53 (31. 12.), 2)

... »list naše Novine... Ga podpiramo? Ne podpiramo ga, se glasi odločen naš odgovor. Ne podpiramo ga, ne naročamo si ga, ne plačujemo ga redno. Zakaj? ... Za pilo mamó peneze, pa vnogoga to v teli stere i v duši pogubi. Za kadilo mamó peneze... za nepotrebno gizdo v obleki mamó peneze... za nepotrebne tožbe mamó peneze.« (N 20(19833) 31 (30. 7.), 1)

»Novine nam vmirajo. Premalo zraka majo, ne morejo si odihavati. Dragoča je davi.« (N 3(1916) 25 (18. 6.), 1)

»Vsi, ki so s pisanjem ali na kakšni drugi način pomagali uredništvu ali upravi, se lepo zahvalüvlemo i jih prosimo, da nas v tom pogledi šče nadale podpirajo. Obračamo se pa tudi do vseh drugih, ki imajo pero i tento ali svinčnik (plajbajs). Kem več bodo mele Novine sotrudnikov (dopisnikov), tem bole bodo zanimive... Vsi za Novine i Novine za vse!« (N 17(1930) 1 (2. 1.), 2)

Pri navedenih navedkih moramo ponovno biti pozorni, kdo je bil pisec in kdo tedaj urednik!

(13) N 22(1935) 1 (6. 1.), 1

(14) N 26(1939) 1 (1. 1.), 1

(15) N 22(1935) 5 (3. 2.), 4

(16) N 27(1940) 18 (5. 5.), 1

(17) Prim. Stopinje 1981, 34; ML 9 (1913, 32.

(18) »Marijikin Ogracek se zove list za našo neodraslo mladino... (Marijika okopava v ograceki, ki je s trnjem zagrajen, letije. Te letije so duše vaše dece, dragi starišje.« Namen, da »obdržimo na pravoj poti, da ostanejo nedužne.« (N 19(1932) 4(24. 1.), 3)

(19) ML 1927, št. 7–12

(20) ML 1935, št. 9–12

(21) ML 1941–1943

(22) Nekaj od tega je tudi v Novinah leta 1932. Klekl se je zavzemal za družbo, za založniško hišo, ki bi skrbela za tisk. Zavedal se je, da posameznik kot on, star, ne pomeni za prihodnost veliko. N 19(1932) 3(17. 1.), 1).

(23) Več o tem glej: N. Brumen: Tiskarne v Pomurju. Kronika 9(1961) 2, 86–88.

(24) KSJ 1941, 35–36

(25) Od 1. 9. 1911 naprej.

(26) Med njimi naj omenimo vsaj: Miško Kranjec, Ferdo Godina, Ivan Camplin, Lojze Kozar, Ivan Zelko, Ivan Škafar, Anton Vratuša itd.

(27) N 21(1934) 48 (2. 12.), 3

Ob Kleklovi 60-letnici mu je bila posvečena posebna številka Novin – 2. 12. 1934.

(28) ML 1935, 7, 125

Jože Zadravec

Dober večer, Tokio!

Misijonar, svetovljan in pesnik, jezuitski pater dr. **Vladimir Kos**, po rodu doma iz Gornje Radgone, rojen v Soboti, je 40 let predaval filozofijo na katoliški univerzi Tokio. Po 50 letih je 19. julija 1995 spet stopil na slovenska tla, a je že 1. septembra odpotoval nazaj med svoje Japonce. Ko je po tolikih desetletjih spet prišel v svojo prvo domovino, se mu je zdelo, da se je znova rodil.

»Na meji so me slovensko nagovorili, zatem sem vsepovsod videl samo slovenske napise. Razgledoval sem se po valoviti pokrajini, srečen in vesel, kako je Bog to našo deželo obdaroval s polno mero lepote. Kamor sem se ozrl, mojim pogledom so se podarjale cerkvice – božja znamenja. Sem se je torej po tolikih desetletjih naselila tudi svoboda. Pogovarjal sem se zatem z ljudmi. Polstoletni komunizem je zasejal usodno praznino – in še naprej prefinjeno uničevalno gospoduje.«

Ves svet – vsak Japonec pa še posebej – je 6. in 9. avgusta swareče obudil spomin na tragične dneve pred petdesetimi leti. Mesti Hirošimo in Nagasaki sta upepelili dve atomski bombi. V prvem uničenem mestu je najprej ugasnilo 85.000 človeških življenj, kmalu zatem pa je podleglo ranam in radioaktivnemu žarčenju še 20.000 ljudi. V drugem mestu je izgubilo življenje 36.000 ljudi, hudo ranjenih pa jih je bilo 40.000. Posledice atomskega bombardiranja čutijo še dandanašnji.

Vljuden, prijazen, dobrasrčen Japonec –
spoštljivo prisluhne tujcu, ki ga otožno spomni na ameriški jedrski poseg v njegov svet, dve lepi mesti, v njegov narod, njegov ponos, pogum, človečnost. V zaupnem, prijateljskem pogovoru pa bo odkril mnenje japonske večine: Bila je sreča v nesreči! Zapečatila se je druga svetovna vojna, sicer bi se dobremu milijonu žrtev, ki jih je do tistega dne japonskemu narodu pridelala morija zadnje vojne, pridružil še kakšen milijon žrtev; Japonec se namreč do zadnjega bori in umira za svojo domovino in svoj narod. Japonsko so potem zasedli Američani in jo, do tal uničeno, v zelo kratkem času in s svojim kapitalom povsem obnovili. Njihov odnos do Japoncev je bil zelo krščanski, človeški. Drugače je bilo s tistimi deželami, ki so si jih podredili Sovjeti.

V velikem svetu Japonske živi 122 milijonov ljudi. Dve veliki verstvi sta jih duhovno in kulturno zaznamovali: šintoizem in budizem. Le dober milijon je katoličanov in evangeličanov.

Občestvo kristjanov je duhovni potencial –

ki ga Japonska visoko ceni. Katoličani in evangeličani zajemajo vrhno plast družbe: izobraženstvo. Japonec v svoji osnovni miselni naravnosti nima jasnih načel, izčiščenih pojmov, denimo o življenju, urejevanju rojstev, vojni, miru, evtanaziji. Zelo radi prisluhnejo radijskim ali televizijskim oddajam in tudi drugim medijem, ki te stvari osvetljujejo s krščanskega zornega kota. Z veliko naklonjenostjo prisluhnejo takim razlagam. Zelo hitro jih potegne za seboj tudi val trenutnega razpoloženja. Kaj radi nasedajo kakšnim modnim ideološkim muham. Vendar gre za manjše skupine.

V tokijski nadškofiji –

– vseh japonskih škofij je nad deset – je okrog 350.000 katoličanov. Tokijski so drugačni od nagasaških; prvi so doslednejši od drugih. Ko ti zapustijo svoje mesto, zelo hitro pretrgajo vezi s Cerkvijo; opustijo božjo službo, skratka Cerkvi se odtujijo. Tokijski župnik se je začel zanje posebej zanimati, da bi jih privabil v cerkev. Ugotovil je, da v samem Tokiu živi nad 50.000 nagasaških katoličanov. Božični in velikonočni prazniki pa spet privabijo veliko število ljudi, med katerimi je kar precejšen odstotek poganov, ki jih je h katoliškem obredju privedla zgolj radovednost.

Veličastna – po japonsko kajpada – je tokijska katedrala. Po načrtih japonskega arhitekta so jo zgradili katoličani iz Kölna. Na turista deluje sicer edinstveno, kristjana pa njena notranjost pusti hladnega oziroma ga duhovno ne nagovori, saj je njen avtor človek, ki ni kristjan.

Pravijo, da je to dežela mnogih verskih sekt.

Kot gobe po dežju so se ji navrgle v desetletjih po zadnji vojni. Več kot 10 tisoč jih je. Pišejo celo, da jih je 20 tisoč.

Te številke dajejo videz –

da je Japonska naklonjena tem sektam. Nasprotno, zelo nezaupljiva je do njih, njihovemu načinu življenja in tudi nauku, v katerem so nakopičene sestavine različnih verstev. Nadnarave ne priznavajo; vse je zgolj v mejah naravnega, mnogokaj pa tudi nenaravnega. V središču je vodilna samozvana osebnost, ki potegne za seboj skupino ljudi, norme jim določa in po potrebi tudi spreminja. Zelo opazna skupna značilnost teh sekt je, da si nakopičijo – posebno vodilni – ogromno denarja.

Biti Japonec –

pomeni v verovanjskem pogledu biti budist ali šintoist. Taka je rodovna in narodova tradicija; verstvo podeduje, o njem pa komaj kaj ve. Običajno je, da se poroči v šintoističnem templju, ob pogrebu pa ga nesejo v budističnega, ki zato v očeh Japonca velja za neke vrste pogrebni zavod. Najslovesneje praznujejo novo leto. Ta praznik poleg vsega drugega potrjuje vendarle, da imajo razvit čut za duhovnost. Ne oziraje se na kakršnokoli pripadnost, on veruje v Bitje, ki je nad nami, z nami in v nas. Japonski katoličan spoštuje svojca, ki je šintoist ali budist; ob posebnih priložnostih, denimo ob poroki, se bo skupaj z njim udeležil obreda v templju. Iz pozlačene obredne posodice bo izpil sake – opojno žgano pijačo ali riževo pivo, japonsko narodno alkoholno pijačo –, brez zadrege pa jo bo lahko tudi odklonil.

Katoliško univerzo v Tokiu –

vodijo jezuiti. Od leta 1956 do konca marca letos je med njenimi predavatelji – na oddelku za filozofijo – bil tudi p. Vladimir Kos. Ko je pred 40 leti pristal v tem velikanskem mestu, je takoj začel predavati fundamentalno teologijo – ne v japonskem, temveč v latinskem jeziku. Oddelek za ruski jezik in književnost vodi p. Janez Mihelčič. Filozofske študije je Kos začel med zadnjo vojno v Ljubljani, nadaljeval v Pragli, v benediktinskem samostanu blizu Padove, z doktorskim naslovom pa jih je končal na Gregoriani v Rimu. Mihelčič je ruščino študiral v Beogradu.

Univerzo obiskuje 12.000 slušateljev. V profesorskem zboru so katoličani manjšina, večina so pogani, sprejeti pa so na podlagi strokovne usposobljenosti in z zagotovilom vsestranske omike, poštenosti in odgovornosti. Med fakultetami je tudi oddelek za teologijo in filozofijo, ni pa med njimi medicinske. Kosova filozofija – in na začetku tudi teologija – ni zgolj evropska, čisto katoliška, temveč se opira tudi na mnoge zdrave idejne sestavine drugih verstev, denimo šintoizma in budizma. Sicer pa so slušatelji zrastle iz drugačne miselnosti, kulture, jezikovnih sistemov, zato je povsem utemeljena njihova pravica do ugovorov, vprašanj, dvomov do tistega, kar je pognalo iz evropske kulture. »Inkulturacija«, o kateri tako rada in že dolgo govori Cerkev, predvsem njeni izvedenci za misijonska vprašanja, dobiva pri tem zelo praktičen izraz.

Kako je mogoče –

prodreti v dušo naroda? Prvega jezika ne pozabljam, ker smo ga »vsrkali z materinim mlekom«. Drug jezik pa se učimo vse življenje, a ga vsega nikoli ne moremo do konca spoznati. Slovenci imamo dvanajst ključev za jezike. Mnogo hitreje se naučimo drugega jezika kot pripadniki druge narodnosti. Pri drugače govorečih ljudeh hitro ujamemo različne odtenke njihovega jezika. V japonščini sem se tako izpopolnil, da lahko prepoznam sogovornika ali nastopajočega na televiziji, iz katerega kraja Japonske je doma. Kmalu ob prihodu na Japonsko, v letu 1957, se pravi po dobrem letu, sem že pisal pesmi v njihovi znameniti obliki haiku, najbolj priljubljeni obliki japonske lirike. Zanj ni bilo sicer potrebno veliko znanja japonščine. Eno pesem, 31-zložno tanko, sem poslal na razpis v Tokio. Pri izbiri izmed približno 25.000 pesmi je bila šele na koncu izločena, vendar pa sem prejel pisemsko priznanje. Japonci so zelo vljudni ljudje. Četudi sem na samem začetku uporabljal zelo majhno število besed, so me kar naprej hvalili, češ kako dobro že govorim japonsko. Po dvajset ali tridesetih letih bivanja med njimi pa bodo le občasno povedali, da vas še zdaj čisto ne razumejo.

Predvsem sem misijonar –

Kot duhovnik, profesor, pesnik, pisatelj, vzgojitelj – misijonar v vsem in obenem. Še vedno se učim japonščine, čeprav sem ji vešč ne le v praktičnem sporazumevanju, zbornu, knjižno – tokijsko in nagasaško – temveč tudi v pesemsko literarnih izdelkih. V japonsko omiko in kulturo, duhovnost in miselnost je mogoče prodreti le ob globokem poznavanju jezika. Šele po dveh letih trdega dela sem začel razumevati to japonsko drugačnost. Jezika si ne moremo prisvojiti zgolj iz knjig oziroma učbenikov. Včasih sem uporabljal besede iz slovarjev ali iz knjig, za prenekatero so mi Japonci rekli, da tista pač ni v rabi. Še tako dobro znanje jezika še ne zadostuje. Japonske ni mogoče razumeti brez poznavanja zgodovine njenega naroda, posebno njene prelomnice, ki je zanj pomenil konec druge svetovne vojne. Pomenbno je, kako sedaj mislijo, čutijo, živijo in delajo. Vse to se zliva v eno samo celoto. Šele zatem se začenja osebno poglobljanje in razumevanje. Da se to spočne, je potrebno na Japonskem živeti leta in leta. Vse

je tako močno različno od vsega tega, kar nas je v Evropi samoumevno versko, duhovno, kulturno, civilizacijsko oblikovalo. Samim Japoncem pa tuji jeziki ne ležijo; včasih še celo deset let učenja nič ne pomaga, v vsakem primeru pa si denimo angleščino po japonsko prikrojijo tako, da jih je kar težko razumeti.

Vladimirjev oče je bil doma v Gornji Radgoni, mati pa je bila iz Krapine. V letu 1924 se je bil Vlado narodil v Soboti, družina pa se je že po enem letu preselila v Maribor. Postaje šolanja in študija: Maribor, Ljubljana, Gonars, Lienz, Praglia, Rim, Tokio. Doslej je izšlo sedem njegovih pesniških zbirk: Marija z nami je odšla na tuje (Lienz 1945), Deževni dnevi (Lienz 1946), Križev pot prosečih (Buenos Aires 1955), Dober večer, Tokio (Tokio 1960), Ljubezen in smrt: In še kaj (Buenos Aires 1971), Spev o naši gori (Buenos Aires 1981), Tisoč in dva verza z japonskih otokov (Buenos Aires 1991).

Vsi jeziki na svetu so lepi –

slovenščina pa še posebej. V daljni Japonski je to Kos dobro občutil. Šele tam je spoznal, kako prožen je naš jezik, uporabnejši od same japonščine. S kom govori slovensko »v živo«? Z nikomer! In govori tako tekoče, sočno slovensko.

Slovenije, slovenščine ni mogoče pozabiti! Iz Argentine, Avstralije in Amerike sem prejemal slovenske liste, revije, knjige. Dopisoval sem si veliko, v Slovenijo pogosto le z materjo v Mariboru. Do lanskega leta me je čakala, da bi se še enkrat na tem svetu videla. Prepozno sem prišel. Ko sem bil še otrok, je vame vcepila ljubezen do jezika, pesmi, pripovedi. Učila me je tudi madžarskih pesmi. Hotenje, da bi kaj napisal, pesem ali povest, me do današnjega dneva ni zapustilo. Največ mojih stvaritev je objavilo Meddobje v Buenos Airesu.

Štirje jezuiti so se poskušali v poeziji –

Vladimir Kos, Vladimir Truhlar, Jože Cukale in Pavel Berden. Prvi je avtor sedmih pesniških zbirk. Le čemu so se zatekali v poezijo? Pesniku duhovniku Gregorčiču so njegovi sobratje očitali, češ »kaj bi neki duhovnik luno gledal in otrobe vezal«.

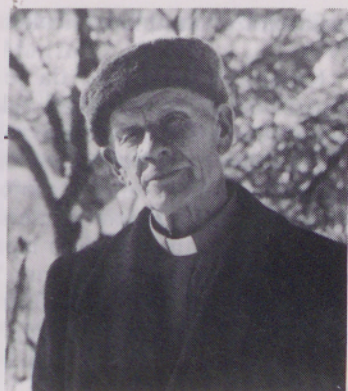
Tako je pač meni nekdo na Primorskem. Čeprav je molil iz brevirja svetopisemske psalme in hvalnice, bisere poczije izvoljenega ljudstva. Na poezijo se je pač manj spoznal kot krava na klavir.

Globoko v dušo se me je dotaknila pesem –

ki mi jo je kdaj pela ali recitirala moja mama. Nobena mojih pesmi se pozneje ni porajala iz kakšnega domotožja. V meni je bila neka sila, da sem moral upesniti, kar sem doživel v sebi. Pesem upoveduje celostno resničnost, duhovno globino življenja, prostranost duha, ki osrečuje. Napišem jo najprej zase, samo po sebi pa je umevno, da je pesem naravnana k bralcu, hoče nagovoriti. Kadarkoli se mi je posrečila dobra pesem, vselej je bil v meni poseben občutek sreče. Še vedno pišem pesmi, ne morem brez tega, napišem pa jo najprej v slovenskem jeziku, v besedi svoje matere, šele potem jo prelijem v duha japonskega ali angleškega sporazumevanja.

Mladenič s filozofskim čelom

Pogovor z biseromašnikom
Ivanom Camplinom

Letos je minilo 50 let od konca 2. svetovne vojne. Tudi Vas je vojna zaznamovala težko preizkušnjo, z ječo in pregnanstvom. Kakšna so bila ta leta?

Ivan Camplin: 1. februarja 1941 sem postal upravitelj nedelske župnije. Po madžarski okupaciji Prekmurja sem na duhovniški konferenci v Soboti od sombotelskega škofa zahteval dovoljenje, da lahko še naprej uporabljamo slovenski knjižni jezik. Moja predanost slovenstvu seveda ni ostala skrita civilnim oblastem in kmalu so me klicali na zaslišanje. Prilika za aretacijo pa se je ponudila, ko so ustrelili Štefana Kovača. Nekaj dni prej je Kovač, moj sošolec iz gimnazije, prišel k meni, k Nedeli. Kot sošolca sem ga seveda lepo sprejel, čeprav sem vedel, da se je povsem zapisal komunizmu. Takrat se je skrival pred madžarskimi žandarji, nosil je velik klobuk, umetne brke in star cekar v rokah. V cekarju je imel skrito bombo. Pokazal mi jo je in rekel: »Veš, Ivan, vojna je in kazen za izdajstvo je smrt.« Na izdajstvo seveda nisem niti pomislil, čeprav sva bila vsak na svojem bregu. No, izdal ga je pa potem eden njegovih.

Ko so ga čez nekaj dni madžarski žandarji ustrelili, so pri njem našli zapiske, kje vse je bil. In tako so prišli tudi po mene. Od Nedele so me peljali v Kuzino, tam pobrali Miška Jeriča in naju odpeljali v Soboto, v grad. Spraševali so naju, zakaj nisva prijavila Kovačevega obiska. Zagovarjal sem se, da je bil Kovač moj sošolec in da nisem čutil potrebe, da ta obisk prijavim. Zapisnik so pisali malo drugače kakor sem govoril in ko sem protestiral, so me potolažili: »Saj je vseeno, tako in tako hoste šli domov.« Naivnež sem podpisal, potem pa so me na vojaškem sodišču v Văcu držali za vsako črko. Po nekaj dneh so me res izpustili, a kmalu ponovno aretirali. Žandarji so naju z Jeričem zvezana peljali od soboškega gradu na železniško postajo in od tam v Budimpešto. Istočasno so zaprli tudi polanskega župnika Daniela Halasa.

Pred razpravo nas je neki oficir poklical v majhno sobo in vprašal zakaj smo zaprti. »Nismo prijavili sošolca, ki je prišel na obisk,« sem rekel. »Kaj?« je vzkipeł. »Niste ga prijavili? Če bi bil moj brat, bi ga ne le prijavil, temveč ustrelil.« Sem si mislil, če si ti tak divjak, jaz nisem.

Na posebnem vojaškem sodišču v Văcu se je Miška lepo zagovarjal. Jaz pa sem mislil, da bo najboljšje, če vse lepo po pravici povem, kar me bodo vprašali. In potem sem jaz dobil pet let najtežje ječe, Miška je dobil štiri, Halas pa leto in pol. Moj glavni greh je bil ta, da nisem prijavil Kovača, komunista, in sem s tem

rušil madžarsko državo. Tako sem obsedel v budimpeštanski ječi od 29. novembra 1941.

Kasneje sem zvedel, da je pristanek za mojo aretacijo dal sombotelski škof Grösz, da bo »zastrašujoč zgled za druge duhovnike«. Glej ironijo: Ta isti škof je pozneje, ko so oblast prevzeli komunisti, dobil pet let ječe in pet let odsedel!

Obsodba me je zelo prizadela in v samici sem zelo trpel. Potem je Miška nekako izposloval, da je smel v mojo celico in potem mi je bilo lažje. Tisto noč sem v sanjah slišal peti znano pesem: Slovenec sem...

Po enem letu so Halasa izpustili. Seveda sva mu bila nevoščljiva, ker pač nisva niti sanjala, da odhaja v smrt. Naslednje leto, 22. decembra 1943 so nama prekinili prestajanje kazni za nedoločen čas. Zakaj? Nedelski verniki in drugi so kar naprej pisali škofu pa tudi na druge naslove, tudi meni v ječo, celo samemu Horthy Miklósu. Tako je škof zaradi mnogih prošenj posredoval, da so nama prekinili prestajanje kazni.

Ko so na oblast prišli njilaši, so takoj zaprli vse, ki smo bili na »dopustu«. Takrat sem bil kaplan v Bánokszentgyörgy. Zgodaj zjutraj sta prišla dva žandarja in me odpeljala v Komárom ob Donavi, v ječo seveda. V sobi nas je bilo več izobražencev, tudi križevski evangeličanski duhovnik Aladar Darvaš.

Nižji uradnik iz peštanske ječe je bil tam šef zaporov. Nekega dne je prišel neki duhovnik in videli smo, da se z njim objema in poljublja. V srcih nam je zagorelo upanje, da bomo morda šli domov. Komaj smo čakali, da je duhovnik prišel med nas in ga vprašali, kaj to pomeni. Z našo rešitvijo seveda ni bilo nič, saj je tudi on pristal v ječi, le onadva sta ob srečanju ugotovila, da sta doma iz iste vasi.

Nekega dne so nas poklicali v pisarno. Neki oficir nam je rekel: »Nima smisla, da pripravimo razpravo, to veliko stane in vsak laže, kolikor se le da.« Nato so zapisali naše osebne podatke in pri mojem imenu dodali: »Angolbarát«, to je prijatelj Angležev. To je bila sodba.

Kmalu so obsojence začeli pošiljati na fronto pobirat mine, to je toliko kot iti v smrt. Zaradi duhovnika, ki je bil iz iste vasi kakor upravnik zapora, je ta vprašal na ministrstvo v Budimpešto, če naj tudi katoliške duhovnike pošlje pobirat mine. Odgovor je bil: ne. Potem so nas, pet katoliških duhovnikov, zaprli v posebno sobo. Na srečo je bil ta zapor krajši, od 3. novembra do 18. decembra 1944.

Tega decembrskega večera je prišel stražar pome in me peljal v pisarno. Tam me je čakal dolenski župnik Franc Horvat, bogojanski rojak, sicer pa ameriški državljani. Vzkliknil je: »Ivan, domov greš!« On je priskrbel in plačal prevoz in se že prej dogovoril z Lutarjem s Hodoša, njilašem, ki je podpisal izjavo, da garantira zame. Tudi škof Kovács je posredoval zame, vendar so me izpustili prej kakor je bila rešena njegova prošnja.

Ko pa sem bil že v Dobrovniku župnik, mi je Horvat sporočil, da tisti, ki me je rešil iz ječe, Lutar, sedaj sedi v ječi, ker je bil njilaš. Seveda sem takoj odpotoval v Soboto. Sodnik Podlessek me je vprašal, če me je Lutar res rešil iz madžarske ječe. Potrdil sem in Lutarja so izpustili. Toda odpeljali so ga v bližino madžarske meje in naročili: Ti in tvoj sin, pojdiva tja proti meji! In so oba v hrbet ustrelili. Dobili pa so njegov mlin in žago.

Prevzaprav Vas je Štefan Kovač s svojim obiskom pahnil v ječo. Kaj je Kovač storil dobrega za Prekmurje, da njegovo ime nosijo mnoge ulice, društva?

Organiziral je Osvobodilno fronto. Propagiral je komunizem. To je vse.

Se zmeraj ni razjasnjena smrt polanskega župnika Daniela Halasa? Poznali ste ga, bili ste skupaj z njim v ječi. Ali so ga res ubili Madžari?

Niso bili Madžari. Oni so imeli drugačne metode. Ubijalci so bili le oblečeni v madžarske uniforme. Povsem jasno je, kdo ga je ubil in sicer po naročilu komunistov Kranjca, Žalika in drugih. Obsodba je bila izrečena na partijskem sestanku v gomilički šoli, sam Ferdo Godina je to pripovedoval. Bil je zraven, z razsodbo pa se ni strinjal. Obsodili so še Ivana Jeriča in Čučinoviča. Eno obsodbo so izvršili. Eden, ki je bil zraven pri umoru, še živi.

Že 60 let ste duhovnik. Ves čas oznanjate evangelij in skušate ljudi pridobiti za Kristusa. Kako presojate ljudi? So bili pred 60 leti bolj verni kakor danes? So takrat živeli bolj v skladu z evangelijem ali pa je danes boljše?

Takrat so gotovo bolj izpolnjevali verske dolžnosti. Tudi k maši je hodilo več ljudi. No, mogoče bolj zaradi tradicije, kakor iz prepričanja, vendar te je tradicija tudi držala pokonci. Pred 2. svetovno vojno je bilo celotno ozračje prežeto z vero. Predvsem vzgoja je bila verska. Doma in tudi v šoli. Tudi v gimnaziji smo imeli verouk. Ocena iz verouka je bila na prvem mestu, se pravi, vera je bila vrednota, javno priznana vrednota. Verouk v gimnaziji je bil velika opora, vsaj za nas katoličane.

Poučeval nas je g. Pavlič, dobra duša, evangeličani pa so spet imeli svojega veroučitelja g. Kovača. V Soboti so živeli tudi Židje, v gimnazijo jih je hodilo malo in ne spomnim se, da bi rabin hodil poučevat na gimnazijo, pač pa je hodil poučevat v Maribor.

Ko smo se nekoč vračali z izleta, smo srečali soboškega nadrabina dr. Lazarja Rotha. Rekel nam je: »Jaz sem Žid, ampak apostola Pavla cenim in ga rad berem.« Govorili smo še o raznih verskih vprašanjih, tudi o izvirnem grehu. Glede tega je rabin imel svoje mnenje, pa sem mu rekel: »Morda vas moti ta izraz: izvirni greh. Dejstvo pa je, da je naš razum omejen, da ne moremo vsega jasno spoznati. Dejstvo je tudi, da je naša volja nagnjena k slabemu, da nas nekaj vleče, da bi delali slabo.« In nadrabin je vzkliknil: »Ti pa imaš filozofsko čelo!«

Po 2. svetovni vojni se je marsikaj spremenilo, seveda na slabše. Verouk so izrinili iz šol. In toliko desetletij brezverske in celo protiverske vzgoje mora pustiti posledice. Zato je versko življenje danes gotovo slabše kakor nekoč. Ne samo glede obiska nedeljske maše, temveč glede izpolnjevanja moralnih obveznosti. Gotovo je danes manj poštenosti, pa več laži in preklinjanja.

Pred 60 leti je bila vera v javnosti cenjena, bila je splošno priznana vrednota, danes pa se spet vera smeši. Razni politiki, pa tudi novinarji in drugi napadajo in blatijo Cerkev, da bi jo čim bolj onemogočili.

Kljub vsemu pa je v Sloveniji veliko globoko vernih ljudi, ni vse samo tradicija, zunanost. In če gledamo duhovnike, ti ne opravljajo samo neko službo, temveč živijo iz prepričanja, z veseljem in zavzetostjo opravljajo svoj poklic, kljub krizam in težavam.

Kako je pa s kulturnim življenjem na vasi? Smo v šestih desetletjih napredovali ali pa nazadovali?

Pred 2. svetovno vojno smo imeli prosvetna društva, ki so jih vodili duhovniki ali vsaj spremljali. Pripravljali smo razne igre. Ko sem bil kaplan pri Sv. Juriju, smo pripravili igro Santaremski ministranti. Celo liberalno usmerjeni učitelj mi je

čestital za lepo uprizoritev. Bojčova Mariška, ki je igrala Marijo, se še danes rada spominja igre.

Bil sem tudi tajnik Prosvetne zveze za mariborsko škofijo. Delo po župnijah ni bilo prepuščeno iznajdljivosti in navdušenosti posameznikov, temveč je zmeraj nekdo skrbel za vzpodbude, za povezavo.

Pomembna je bila povezava med duhovniki in učitelji. Oboji vzgojitelji so sodelovali, z besedo in dejanji so podpirali vzgojno delo drugega. Po vojni se je to spremenilo. Duhovniki se nismo smeli ukvarjati s kulturo, učitelji pa le kolikor so bili za to posebej plačani. Šola ni podpirala vzgojnega dela Cerkve, velikokrat je to naravnost rušila.

Spomnim se, da so v šoli otrokom pregledovali šolske torbe in kdor je imel s seboj veroučno knjigo, tega so zasmehovali in mu grozili, da bo imel slabše ocene, če bo te knjige še nosil s seboj. Nekateri učitelji so veroučne knjige in zvezke celo metali v peč. Otroci pa so jih morali imeti s seboj, ker so po pouku imeli verouk. Šel sem k ravnatelju, da bi se lepo pogovorila, pa ni zaleglo. Še naprej so otroke strašili, da ne bodo izdelali razreda in podobno. V Genterovcih so mi otroci povedali: »Tovarišica nas je spet vprašala, kdo hodi k verouku in smo rekli, da ne hodimo.« Pričakovali so, da jih bom pohvalil, ker so učiteljico tako okrog prinesli. »A tako,« sem jim rekel. »Zdaj boste še lagali? Mislite, da vas bom hvalil, ker ste tako boječi.« Potem so me pa samo žalostno gledali. No, potem sem se pritožil v Ljubljano in tam so mi zagotovili, da bodo zadevo uredili. Čez čas mi je neki funkcionar povedal: »Tovariš Camplin, zadevo smo raziskali. Veste, vi ste bili preveč naivni. Otroci so med šolskim poukom delali domače naloge za verouk in se učili, ker so se bali slabih ocen pri verouku, zato so učitelji tako ravnali.« Izrekel je tako očitno laž, da sem se takoj obrnil in odšel. S takimi ljudmi pač nisi mogel govoriti! Otroci so takrat kljubovalno vztrajali, toda strup je ostal v njih in posledice so danes jasno vidne.

Kakšno pa je poslušstvo duhovnika danes?

Poslanstvo duhovnika je danes zelo težko. Mnogi ljudje so se oddaljili od Boga, izgubili čut za vrednote. Zdaj, ko ni več ovir, bi lahko več ljudi prihajalo k nedeljski maši, pa opažam, da jih prihaja še manj. Kaj naj torej stori duhovnik? Naj samo moli, opravlja bogoslužje, živi v svojem svetu? Ne, to je premalo. Gotovo pa je molitev zelo pomembna. Ko sem zvedel, da je papež Janez XXIII. vsak dan zmolil vse tri dele rožnega venca, sem si dejal: »Dragi Ivan, če je papež našel čas za vse tri dele rožnega venca, potem sram te bilo, če ti tega časa ne najdeš!« Od takrat naprej vsak delavnik, če res ni kaj izrednega, še preden se dobro zdani, zmolim vse tri dele rožnega venca. Čez dan pa še brevir. V molitev vključujem vse ljudi, ljudi, ob katerih živim, vse farane in druge. Molim za potrebe Cerkve in vem, da molitev ni zaman.

Pomembna je tudi sv. maša. Tako za duhovnika kakor za vernike. Saj maše si ni izmislil kakšen papež, temveč Jezus. To delajte v moj spomin, je naročil apostolom. Sv. maša je največja vrednota, največji dar človeku, vir moči in milosti. Opustitev maše po lastni krivdi je za človeka največja izguba.

Kako pa je z duhovnimi poklici? Nekoč jih je bilo veliko, v vaši rojstni župniji, v Bogojini in drugod, zakaj jih je danes tako malo?

Starši so danes tako prepojeni z materializmom, da so duhovne vrednote nekje daleč zadaj. Tudi javno mnenje ni naklonjeno duhovnim poklicem. V družinah

je manj otrok kakor nekoč. Starši niso preveč naklonjeni misli, da bi si njihov otrok izbral duhovni poklic. Pravijo: »Drugje bo bolje služil, bo bolj ugleden in pa na starost bo skrbel za nas. Zakaj bi postal duhovnik, potem boš siromak, odvisen od darov svojih vernikov. Izberi si rajši neki praktičen poklic, kjer boš čimprej prišel do službe, do dobre plače in boš preskrbljen.« Takšno mišljenje je seveda popolnoma zgrešeno. Hvala Bogu, ne mislijo vsi tako.

Ivan Camplin ima svojo hišo, ima dva avtomobila, ima svojega šoferja. Je torej velik gospod. Kaj pravite sami o sebi?

Velik gospod nisem, saj sem že po postavi majhen. To hišo sem dobil kot darilo iz nebes. Ko sem zapustil prejšnjo župnijo in pomagal bolnemu nedelskemu župniku Rousu, je bila ta hiša naprodaj. Ker pa je bila bolj v slabem stanju, je nihče ni maral kupiti. Potem sem jo jaz kupil in od takrat jo počasi urejam, že šestnajst let. Ta vrata v sobi so iz naše stare hiše v Bogojini, še pokojni ata so jih dali narediti. Tudi omara je naša stara, ki so jo hoteli zavreči.

Glede avtomobilov. Eden, fiček, je župnijska last, ni moj. Drugi, hrošč, pa je star 20 let. Pertočki župnik mi je rekel: »Ti imaš dva avtomobila, pa oba skupaj nista vredna za enega.«

Šofer pa je samo moj nedeljski šofer. Vsako nedeljo imam štiri sv. maše na štirih različnih krajih in prevozim čez 40 km. Če bi moral sam voziti, bi že zdavnaj nekam treščil in se ubil. Vesel sem, da je Toni tako prijazen, da je sprejel to nedeljsko službo in se zame žrtvuje. Sicer se pa tudi sam še vozim.

Ko sem začel hoditi na Gorenji Senik, mi je najprej župnik ponudil, da mi povrne potne stroške, potem pa še cerkveni odborniki in sem rekel: »Hvala, ne vzamem ničesar, toliko denarja imam, da se prepeljem teh par kilometrov. Letos so mi tudi na mariborski škofiji hoteli dati določeno vsoto in sem odklonil. Naj dajo ta denar za Andreanum, jaz hočem delati zastonj, dokler mi Bog da zdravje.

Na Seniku so me takoj prosili, da bi maševal za tega ali onega. Vsem seveda ne bi mogel ustreči, zato sem rekel: »Jaz vsako nedeljo mašujem za vse vas, za žive in za pokojne, Bog pa potem že ve, kako to porazdeli.« Dokler mi Bog da zdravje in pravo pamet, bom zmeraj hodil maševat, ni govora o kakšni nagradi.

Dobivam pokojnino, skromno sicer, pa vendar. Tudi mašujem še lahko in tako gre iz dneva v dan. Večjih izdatkov si sicer ne morem privoščiti, npr. novega avtomobila, toda dovolj mi je to, kar imam. S tem sem zadovoljen, s to skromno hišico, s starim avtomobilom. Zadnjič mi je sosed prinesel dve novi obleki, ki sta mu bili premajhni, meni pa ravno prav. In zakaj ju ne bi vzel, saj sta skoraj novi?

Mislím, da Vam nihče ne more zavidati vašega bogastva. In ob tem pričevanju je prav smešno govoričenje nekaterih o bogati slovenski Cerkvi. S čim pa se poleg dušnopastirskega dela še ukvarjate?

Imam tudi gorice, sto trsov. Tukaj pred hišo. Saj mi je že skoraj žal, da sem posadil trsje, ker mi vzame preveč časa. Saj ne da bi moral, ampak nekaj me vleče, da delam. Ko obrezujem, delam to počasi, dva, tri tedne, kakor je čas, potem pa sem zadovoljen z opravljenim.

Urediti bi tudi moral knjižnico. Knjig res imam veliko, to je moje veselje in moje bogastvo.

Bili ste tudi izseljenski duhovnik v Franciji. Takratno delo za naše ljudi danes nadaljujete na drugačen način, pomagata jim do francoske pokojnine. Kolikim ljudem ste priskrbeli pokojnino?

Tega nisem štel, bilo pa je ogromno ljudi pri meni. Reševal sem mnoge, tudi zapletene primere. Nisem spraševal, če je katoličan, evangeličan ali kar koli. Še sedaj prihajajo. Od nikogar nisem ničesar prosil, le včasih me je kdo prisilil, da sem vzel kakšno nagrado. Včasih pa sem komu celo kaj posodil. Ker poznam Francijo, ker imam mnoge potrebne naslove, sem ljudem v Prekmurju oskrbel ogromne vsote denarja. Francozi me gotovo že preklinjajo, ker morajo toliko plačevati. Če bi bili ljudje prepuščeni sami sebi, ali bi zadeve urejali le državni uradi, bi mnogi ostali brez francoske pokojnine.

Pred leti je k meni prišla neka ženska s Kobilja. »Gospod, če bi mi mogli priskrbeti francosko pokojnino. Jaz imam dovolj za življenje, toda naša država je siromašna, morda bi ji s tem denarjem malo pomogla.« To je bil enkraten primer. Že zato Kobiljančani zaslužijo svojo občino!

Kakšno sporočilo ima biseromašnik za ljudi, morda posebej za duhovnike?

Duhovnikom bi povedal: Vzemite sv. mašo kot središče svojega življenja. Če je le mogoče, poskušajte pri vsaki maši povedati nekaj sebi in vernikom. Pri maši iščite navdihe in moč za delovanje. G. Klekl so mi večkrat rekli: »Pa ste si že z Jezusom v tabernakli pogučali od tega ali samo tak po svoji glavi ščete?«

Vernikom bi rad povedal, naj posvečujejo nedeljo. Kakšna tvoja nedelja, takšna tvoja smrt, to stoo odstotno drži. Spomnim se moža iz Dobrovnika, Bog mu daj nebesa, ki nikoli ni šel k maši, ne k obhajilu, ne k spovedi. V nedeljo zjutraj je dal na ramo torbo in hajd na breg, v gorice. Tam v goricah ga je zadela kap in je umrl, Bog se ga usmili.

Če bi bili sombotelski škof, kako bi uredili razmere v Porabju?

Ko sem bil med vojno ponovno zaprt, je zame posredoval tudi sombotelski škof Sándor Kovács. Škof me je povabil v Sombotel in me zelo pristrčno sprejel. Objemal me je in poljubljal ter vzklikal: »Ivankám, Ivankám!« Naš škof me ni nikoli tako pristrčno sprejel in imenoval moj Ivanček. Navdušen nad škofovo prijaznostjo sem se mu v pismu zahvalil. Škof Sándor je bil dober in pravičen. Kar pa se danes dogaja v Porabju, vsaj na cerkvenem področju, je neka čudna zakulisna igra.

Ko bi bil jaz sombotelski škof, bi gotovo našel slovenskega župnika za Gornji Senik. Tudi v Števanovcih bi se dalo lepše urediti, zopet uvesti več slovenščine.

Nihče, kdor Vas vidi tako čvrsto stopati v hrib proti kapeli, Vam ne bi prisodil 83 let. Kljub letom je Vaš korak še mladosten in misli sveže. Vsak, kdor se pogovarja z Vami, mora prirediti soboškemurabinu, res imate filozofsko čelo. Ostajate pa preprosti, skromni župnik. Hvala za ta pogovor in za vse Vaše šestdesetletno dušnopastirsko delo. Naj Vam Bog nakloni zdravja in moči, da boste sredi svojih vernikov dočakali še železno mašo. Potem pa se bova že zmenila za naprej.

Pogovarjal se je Lojze Kozar ml.

Soneti ob duhovniških jubilejih – 1995

(z akrostihom)

V letu 1995 sta obhajala svoj biseromašni jubilej Ivan CAMPLIN, rojen 23. 6. 1912 v Bogojini, v duhovnika posvečen 7. 7. 1935 v Mariboru in Janez GREGOR, rojen 10. 12. 1911 v M. Soboti, v duhovnika posvečen 7. 7. 1935 v Mariboru.

V istem letu je obhajal svoj železnomašni jubilej Alojzij ŽALAR, rojen 17. 10. 1901 v Križevcih pri Ljutomeru, v duhovnika posvečen 13. 9. 1925 v Mariboru.

Vsem trem je papež Janez Pavel II. poslal apostolski blagoslov.

Podpisani jim posveča sonete z akrostihom:

- 1 *Besedo sveto v psalmih David hrani,
izliva vanje svoja čustva milo,
sedanjih in prihodnjih dni znanilo,
edinstven to je spev njegov izbrani.*

*Rad vzame citre, harfo v uri rani,
njegovo petje Savlu je zdravilo,
izganja zlo mu in pekla strašilo,
ceneno s tem ga pred sovragom brani.*

*Alumnus naš je šel iz Bogojine,
mamila ni matura ga z odliko,
pusti posvetno, ki vse hitro mine.*

*Lep jezik, Košičevo zdaj omiko
igraje kakor David med lestenci
naglaša med Porabskimi Slovenci.*

- 2 *Joánnes, Zebedeja sin očetu,
apostol, ki nasloni svojo glavo
na prsi Jezusu, v naročje pravo,
edinstveno, ki blaženost obeta.*

*Zgrnila nanj so se življenja leta,
Gospodovo naglaša le postavo,
rad venomer ponavlja kot za stavo
edikt Njegov: Ljubezen bratska sveta.*

*Gotovo NOMEN OMEN^{tu} velja.
Oko ne vrača za oko, le milo
roti: Ljubezen več je od zlata.*

*Tako se v jubilantu je spolnilo,
iz dneva v dan GRE GOR k Ljubezni večni,
hoteč privedi tja vse v raj presrečni.*

Op. Z velikimi črkami zapisani latinski besedi pomenita, da je ime hkrati tudi znamenje. Ta pregovor je zapisal Plautus (ok. 254-184 pr. Kr.).

JUSTITIA CUM PACE, CARITATE,
učil je Jezus, v novo vtikal zavezo.
Bil nauk ta je trden kot železo,
izbrusil ga je v vest kot v table zlate.

LAUDATE DEUM, DOMINO CANTATE.
Alojzij Žalar pod življenja pezo
nikoli nisi klonil pod pretevo:
Telo ne zmore, v sence grem košate.

Železna sveta maša, kakšna sreča!
Alibi tvoj so steze Gorce jasne,
ljudi vsa srca, kvišku hrepeneča.

Ah, kaj zato, če noge so počasne,
raduješ se, ker v večnost sveti sveča,
Ljubezen jo prižiga, ne ugasne.

Op. Z velikimi črkami zapisane latinske besede pomenijo: PRAVIČNOST Z MIROM, LJUBEZNIO
in HVALITE BOGA, GOSPODU PREPEVAJTE.

Sever Pesmi

MINILI SO ČASI

Minili so časi,
ko smo na večer
pod podokni
cimpranih hiš sedeli.

Minili so časi,
ko čas smo imeli:
za otroke, za delitev
jim dobre besede,
za molitev
in za vse sosede.

Minili so časi,
ko slišal je otrok
grlice ljubezni spev,
ko odkril se je
oče na njivi,
pesmi zvona v odmev.

Minili so časi,
ko imeli smo čas
biti ljudje.
A danes vsi beže –
otrok, mama in ati.
Da, še srce od nas.

UTRINKI SPOZNANJA

*Pomladne bolečine
obrezane solzeče
trte
si na jesen
lastijo solze
grozdne jagode,
pesem bračev
in vrisk
vinogradnika.*

*Tudi v lahnem
vetriču lebdeči
utrinki
z regratovih lučk
me vabijo
k presoji
Tvoje volje.*

*Pijan
od razkošja
Tvoje potratnosti,
večni Kjerkoli,
minevam
iz sedanjosti
v prihodnost,
kjer odzvanja
zgolj ljubezen.*

PESEM MOJA

*Pesem moja
se smeje in joče
med brazdami
njive življenja,
in čaka zrna daritev,
da brstela bi k nebu,
kot upa tešitev.*

*Slaboten njen je napev,
brez mesta v spletu
vencev pesnitev.
Kot v razkošju
cvetličnega vrta
skrit je za grudo,
marjetice divje cvet,
odmev njen ostaja
samo revna molitev.*

Jože Gerič

Pesmi

RAZHAJANJA

*Vsak k sebi odhaja
in k nikomur ne pride,
vse se v začaranem krogu
zmeraj ponavlja.*

*Tukaj sem jaz,
na drugem bregu si ti,
dva tujca vsak k sebi,
dve ugašajoči senci.*

*Nekje vmes pa lahko
samo tanka stena,
ki nas ločuje,
samo temna reka,
ki se ne da prebresti,
samo volta beseda,
ki se neplodno oglašča,
samo moreči molč,
ki zbliževanja odvrča.*

IZGUBLJENE SANJE

*Na belem travniku
sem pustil svoje sanje,
pod nizkimi jelšami
zakopal otroški smeh,
potem se voljno predal
žuborenju besed.*

*V srebrnini večera
tipam izgubljeno sled
do kristalnih izvirov
prosojne luči.*

*Tiho se vračam
z ranjeno dušo
in molče božam
ugasla hrepenenja v sebi.*

V DUŠI VIHAR

*V duši (divja) vihar,
večna lučka
v božjem hramu ugaša.*

*Samo noč ima
grabežljive roke
za nenasitna hlantanja,
samo zablodela misel
se v mrak oglašča,
samo brezsmiselno tavanje
iz časa v brezčasje,
samo skrita bolečina
v omamnih globinah.*

*V duši vihar
zunaj varljiva tišina,
o samo da nikdar
ne ugasne božja bližina.*

Tone Kuntner

Dve pesmi

DOBRO JUTRO

*Dobro jutro in dober dan!
Kličem, da se zbudite iz sanj,
ki sanjate lepe, rožnate sanje,
ki sanjate težke, moraste sanje,
in ki nikoli ničesar ne sanjate.*

*Kličem, ko se rojeva nov dan.
Kličem k delu nevajene dela,
kličem k počitku zgarane in trudne,
kličem k mizi lačne in žejne,
kličem k pogovoru,
k petju
in molku...
Kličem k druženju in ločevanju,
k posameznemu in skupnemu,
kličem k zbranosti in norenju,
kličem k molitvi za zdravo pamet,
za prave ljubezni,
za upanje...
Kličem k luči novega dne.*

BOGLONAJ VSEM

*Boglonaj vsem
ljudem na teh cestah, –
da niso postale
slepe ceste
te domovine!*

*Boglonaj vsem
ljudem na teh poljih, –
da niso postala
zaraščena polja
te domovine!*

*Boglonaj vsem
ljudem v teh hišah, –
da niso postale
gluhe hiše
te domovine,
gluhe hiše,
gluhi domovi –
za njene zgubljene
hčere in sine!*

Stanislav Koštric

Tri pesmi

ZIMSKA BOLEČINA

*Jata divjih gosi
je v preletu čez večerno nebo
odplula
v pristan
zarje minevanja.*

*Njihov bivanjski srh
je preroško odstrl
mrzle dni
samevanja.*

*»Zakrvavel sem
v grozo
jeklene zmrzali!«*

PRED POSTOM

*Drobno sneži
in daleč
v samoto
so ovenele
goreče sanje.*

*Na ozki dlani
je zadrhtel
pozabljeni spomin
neuresničenih spoznanj
kot krvav dotik
nezavedne bolečine.*

*»Pretih sem,
le valovi hrepenenja
naplavijo
vrzeli sle
po odrešenju!«*

ENAKONOČJE

*V večnem ravnovesju
so se na tehtnici bivanja
umirile uteži preteklosti.*

*Od gorā je zadišal
sveži hlad
kot pozno poletno cvetje.*

*Zamolčano kot zapuščeni*grobov
so se zaiskrile
strme poti iskanja.*

*»Na tihih sledeh
kakor zablodeli brodolomec
iščem jesensko enakonočje!«*

Terezija Luk

Pretrgana struna

*Pretrga se struna,
omahne ranjena ptica.
Stoletni brest klone v viharju.
Utrinek časa
udarja takt bivanja.
Danes si, jutri nisi.
Utrujeni v večnem beganju
za trenutke sreče.
Poraženi v boju za sanje pozabe.
Mi zaznamovalci mirovanja,
in ujetniki svojih misli.
Čemu in do kdaj?
Neki trenutek
se utrne zvezda,
in sled korakov
zabriše veter.
Hrup glasbe preglasi slovo,
zob časa tre spomine,
vse mine, mine,
kot da nikoli ni bilo ...
In vendar – tam ONSTRAN
vse na novo bô.*

Av gust Pavel

O ne bolijo me odhajajoča leta!

*O ne bolijo me odhajajoča leta,
tudi ne tiktakajoče trkanje mrtvaške ure,
ki je drevesu bolečin vseh bolečina.*

*(Kajti samoobsodna in bedna je modrost:
za dvajset – trideset neznatnih let
izogniti se usodi večni
brezmejnih milijonov let
in se ošabno skriti
pred tiranskim kukcem.)*

*Toda boli in vse do smrti bo bolelo,
da ko sem še na travniku lenaril
med marjeticami in narcisami;
nisem vedel, kakšna velika skrivnost
je sonce, majnik, rožni duh;
nikoli nisem se do kraja opijanal
ob teh smejočih se in pisanih čudesih.*

*(Kajti od daleč,
pod mračnim obzorjem
so v nastajajoči nevihti
divje udarjale strele
pred moje vrsteče se jutrišnje dni
brez zavetja.)*

*Zato z ledenimi pestmi
srce mi stiska bolečina,
če me kdaj na moji poti
ustavi pozno hrepenenje za teboj,
ki iz včerajšnjih dni v brezmejnost izginulih
z obžalovanjem gledaš name,
kot na varljivo le slepilo.*

(Iz zbirke Vak volgy ölen igy szolozsmázok prevedel Lojze Kozar)

Lojze Kozar ml.

Od Razkrižja do Bistrice

Potovanje – ej, to je življenje! Življenje – eno samo potovanje!

Hotel sem okusiti oboje. Slast potovanja in slast življenja. Možnosti za potovanje je veliko. Najprej kako? Lahko potujem z avtomobilom. Če želim nekam priti, če imam pred očmi samo cilj, potem je avtomobil primeren. Če pa želim užiti čar potovanja, če želim okusiti življenje, moram zapustiti pločevinasti oklep. Naslednja možnost je torej kolo. Potovanje s kolesom je življenje! Če se peljem s kolesom, sem jaz motor, sem jaz usmerjevalec, sem jaz voznik, sem jaz glavni. In sem neposredno povezan z življenjem, s soncem in z dežjem, z vetrom in s cesto, s travo in z grmovjem, s ptiči in z mušicami. Sem del tega sveta. Majhen, nebogljjen, ker me žge sonce, ker mi grozi nevihtni oblak, ker me pere dež, ker mi nasproti piha veter, ker je cesta dolga in le počasi teče pod kolesi, ker me na ozki poti božajo koprive, ker se mušice zaletavajo vame. Pa vendar sem velik, ker sem močnejši od vetra, ker me sončna pripeka ne požene v senco, ker me niti dež ne more zaustaviti, ker se niti kopriv ne prestrašim. Če pa potujem z avtomobilom, je glavni avtomobil, jaz sem le njegov ujetnik. Ločen sem od življenja, ne slišim ptičjega petja, ne duham vonja sena. Kaj mi mar strma cesta, kaj mi mar nebo, vedro ali oblačno! Ujet sem v udobje in življenje beži mimo mene. Morda se le jezim na tega počasneža, pa na onega norca, ki divja in me prehiteva.

Poleg kolesa je še ena možnost, to so noge. Potovati peš je še boljše, še bližje si življenju in še bolj si glavni. Seveda peš ne prideš kam daleč. Toda, je treba priti daleč? Kaj ni tudi prav blizu tebe veliko življenja, veliko lepote? Kam naj torej potujem?

Svet je velik, raznolik, lep, a vračam se tja, kjer ima srce svoje korenine. Res, enkrat je pogled na zasneženo goro Hermon, ko stojiš ob izviru Jordana in se okrog tebe z dreves ponujajo oranžice in banane. Toda prav nič si ne želiš ostati

tam. Potuješ naprej, občuduješ mirno gladino Sredozemskega morja, Sinajsko puščavo, pa še to in ono, a zmeraj greš dalje, srce se ti nikjer ne nasiti.

Tudi stvaritve človeškega uma so vredne občudovanja. Koliko paše za oči in za srce ti ponujajo vatikanski muzeji, pa pariški Louvre, toda povsod sem se lepote kmalu naveličal. Dunajska katedrala sv. Štefana je bolj muzej kakor hiša molitve, rimske katedrale ravno tako. Kaj mi torej svet lahko ponudi? Kaj nima moja dežela boljše ponudbe? Odločil sem se torej za potovanje s kolesom ob Muri gor in ob Muri dol. Da bi potovanje res bilo življenje!

Mlin na Muri

Avgustovska jutra so prijetno sveža, toda sedaj ni več jutro in svežina se je že izgubila. Sonce vse bolj kaže svojo moč, a lahen vetrič je moj zaveznik. Stojim sredi mosta čez Muro pri Bistrici ali pa pri Razkrižju, kakor se vzame. Ne stojim pa samo jaz, stoji tudi štorclja, pa ne na mostu, pač pa na otoku sredi Mure. Stoji seveda le na eni nogi, drugo je dvignila. Bog ve, kdo jo je tako učil. Morda opazuje pisane kamne, ki jih je voda iztrgala avstrijskim hribom, jih med potjo obrusila in tukaj za nekaj časa odložila. Morda štorclja misli na žabe, ki jih je zjutraj pogoltnila. Morda premišljuje, kje bi jih naložila za lačna mlada grla. Morda pa stoji kar tako, ker življenje ni le hrana in pijača.

Voda odteka nekam v daljavo in tudi štorclja se bo čez čas s svojo skupino dvignila visoko pod nebo in odjadrala proti jugu. Moje potovanje se začne, ti boš še malo počakala. Tvoj čas še ni nastopil. In premišlujem: kdo od naju je večji? Jaz za potovanje uporabljam pripomoček, kolo, ti se zadovoljiš le s svojimi krili. Jaz se moram držati zgrajenih cest, tvoje poti so na nebu. Čeprav tam sploh

ni poti, ti vsceno potuješ. Jaz sem doma natančno preučil zemljevid in ga za vsak primer vzel s seboj, ti pa imaš vso dolgo pot v glavi, ali pa v perutih, kjerkoli, enostavno veš za pot, najdeš cilj in se naslednjo pomlad vrneš v staro gnezdo. Dovolj je primerjave! Priznavam svojo nebogljenost in tvojo veličino.

Kaj pa duh? Saj telo ni vse! Iz srca privre molitev: »Gospod, naš Bog, kako čudovito je tvoje ime po vsej zemlji.« Saj si ti poučil štorkljo in ji dal moč v krila. Poučuješ tudi mene in mi daješ veliko več kakor štorklji, daješ mi moč duha. Zato se z lahkim srcem poslovim od štorklje in v tvojem imenu, Gospod, začenjam to potovanje.

Kolo je namazano, noge spočite. Iz obmurskega gozda kmalu zraste vas s cerkvijo na hribčku. Razkrižje. Pravzaprav bi moral takoj, pred prvo hišo, zaviti desno, tam vodi moja pot toda mimo cerkve ne smem. Saj sem že večkrat bil v cerkvi, vendar ne bi bilo lepo, če najpomembnejše stavbe ne bi pogledal, če ne bi pokleknil v svetišču sv. Janeza Krstnika in počastil njegovega krščenca. Toda Janez Krstnik se je umaknil v puščavo in vrata za seboj zaklenil. Ostal sem zunaj in njegovega klica k spreobrnitvi ne slišim. Menda še zmeraj kliče kakor nekoč ob Jordanu: »Kdor ima dve suknji, naj ju deli s tistim, ki je nima... Nikogar ne izsiljujte in ne varajte, ampak bodite zadovoljni s svojo plačo.«

Ker v cerkev ne morem, stopim na drug posvečeni kraj, na pokopališče. Le nekaj deset metrov se povzpnem nad ravnino in že mi zaigra srce. Zelena ravan valovi v rahlem vetru, le zvonik črensovske cerkve trdno stoji sredi tega zelenega morja. Rahla meglica zakriva druga razpoznavna znamenja v daljavi, ne more pa skriti lendavskih gor, prvih goriških vzpetin, ki se na zahodu nadaljujejo po avstrijski deželi in se končno upehane vračajo proti Ljutomeru. Kako dragocen je hrib, pa naj bo še tako nizek! Omogoči ti povsem drug pogled na svet.

Tudi pokopališče odpira nov pogled na svet. Tam so križi. Znamenja vstajenja in življenja. Pokojni Razkrižanci uživajo lep razgled: na zeleno dno nekdanjega panonskega morja in na svet, za katerega ne potrebuješ oči.

Po bregu navzdol teče kolo bliskovito. Ob koncu vasi zavijem v levo, na vijugasto cesto proti Veržetu. Dno panonskega morja od blizu ni tako očarljivo kakor z višine. Cesta ni asfaltirana. Kolo poskakuje čez debelejšje kamne, katerim se hočem izogniti, pa potem ravno zapeljem nanje. Gramoz se vali po kolesoma, ju hoče preusmeriti in zaustaviti. Toda vztrajam in počasi vozim mimo prašne koruze. Te je na polju največ.

V daljavi pred menoj se začne vzdigovati oblak in se mi vse bolj bliža. Ko mimo pripelje avtomobil, sem prisiljen vstopiti v oblak. Čez čas se prah poleže in spet se mi v hrbet upirajo vroči sončni žarki.

Pred Moto me pričaka asfaltni trak in tako z večjim navdušenjem zapeljem skozi Ljutomersko župnijo. Župnijske cerkve seveda ne bom videl, je daleč od moje poti. Vidim pa kapele na Moti, na Cvenu in v Krapju. Tri obmurske vasi, usmerjene k Ljutomeru. Pa vendar si Mota podaja roko čez Muro z Gornjo Bistrico, Krapje z Melinci.

Zdi se, da tukaj živijo prijazni ljudje. Ko zapuščam Cven, se proti meni s kolesom pripelje neki fantek in mene, tujca, neznanega človeka pozdravi. Reče sicer »zdravo«, pozdravi pa le. Verjetno mu ni nihče povedal, da ima na razpolago še druge možnosti, lepše, primernejše. Jutro je že preraslo v dan, zato bi lahko voščil: dober dan. Če je kristjan, bi lahko uporabil tudi bolj krščanski pozdrav: Bog daj, oziroma Bog daj dober dan. Toda v javnosti smo se odvadili krščansko pozdravljati. Avstrijce ni sram, ko v pozdravu Grüss Gott omenjajo Boga. Mi pa

Boga skrivamo za domačimi in cerkvenimi zidovi. So nas pač pol stoletja učili, da Hvaljen Jezus ne spada v življenje. In Slovenci smo zelo učljiv narod!

Zapuščam ljutomersko župnijo in se ponovno spomnim škotskega inženirja Mac Adama, po katerem se tudi ta cesta imenuje makadamska, nič kaj prijetna za kolesarja. Ker pri železniški postaji ne zavijem proti Banovcem, ki vabijo turiste, kopalce, se vse bolj bližam župniji in cerkvi sv. Mihaela.

Veržej se z marsičem ponaša. V kraju je bil rojen skladatelj Slavko Osterc, ki ima sredi trga spomenik. Veržej ima praznik narcis, pa edini mlin na Muri, nekdanji salezijanski zavod, ima župnijsko cerkev in seveda slavne zgodbe o Veržencih.

Spodobí se, da najprej stopim v cerkev. Vrata so morda odklenjena, toda tik pred vhodnimi vrati, na pragu, leži velik, svetlorjav pes. Ustavim se nekaj korakov pred vrati, se pravi pred psom in čakam. Kosmatinec ne pozna olike, ne umakne se mi. Morda pa je to njegova naloga, da varuje cerkev pred nepoznanimi obiskovalci, ki prihajajo Bog ve s kakšnim namenom. Spoštujem pravico močnejšega in odidem na pokopališče za cerkvijo, kjer med salezijanskimi sobrati čaka vstajenja veliki misijonar Jožef Kerec. Ko se vrnem k cerkvi, stražar še opravlja svojo nalogo. Ne bi se rad zapletel z njim v spopad z negotovim izidom, zato se rajši odpeljem k Babičevemu mlinu.

Veliko kolo se vztrajno vrti, voda curlja z desk, kolesje škripa, v mlinu hrumi. Zadiši po kruhu, po življenju in smrti, po minljivosti in po večnosti. Leseno kolo se vrti, pa vendar se čolna, »kumpa« nikamor ne premakneta. Premika se voda, teče iz neznanega v neznano. Kaj se pravzaprav dogaja: Ali kolo poganja voda, ali voda kolo? Ta svet ob Muri je drugačen od našega vsakdanjega. Voda teče kar naprej, a se ne vrača, nalomljena deska na obodu kolesa pa se vedno znova vrača v vodo. Človeško življenje ni kolo, je reka, ne vrača se, teče v večnost.

Potujem naprej, skozi Bunčane. Koliko lepih hiš, starodavnih, obnovljenih, skrbno negovanih! Nato še tretjič zmanjka asfalta. Oziram se na levo, kjer se je v nebo zapičil obnovljeni zvonik križevske cerkve. Bližam se Stari Novi vasi. Čudno ime: Stara Nova vas! In kje je potem Nova Nova vas? Morala bi biti, drugače je sedanje ime brez pomena. Kako bi lahko bilo? Nekoč je bila neka vas. Potem so poselili novo in ji dali ime Nova vas, za razliko od one prejšnje, stare. Je poleg Nove vasi kasneje nastala še druga nova? In so tisto prvo Novo poimenovali Stara Nova vas, novejšo pa Nova Nova vas. Stara Nova vas se je ohranila do danes, Nova Nova vas pa je verjetno propadla, ker je nikjer ni. Ali pa se je tista Nova vas postarala, kakor se postara človek, in dobila ime Stara Nova vas?

V moji glavi je zmešnjava in še skozi Bučočevce in Vučjo vas premlevam staro in novo. Iz Vučje vasi so pregnali volkove, vsaj videti ni nobenega. V Hrastju-Moti pa so posekali hraste, tudi teh ne vidim. Vidim pa rojstno hišo kardinala Jakoba Missie. Spominska plošča na hiši je tudi vabilo: Hodi za menoj, služi Bogu in ljudem! Da bi jo le opazilo veliko ljudi!

Pred mano Turjanci in Rihtarovci in kmalu za mano. K cerkvi Marije Magdalene bi se moral povzpeti, ko se že vozim skozi kapelsko župnijo. Od tam bi se šele odprl razgled!

Pa sem že v Radencih, pred cerkvijo sv. Cirila in Metoda. Vrata na stežaj odprta – hvala Bogu. Vstopim in vpijam mir, spokojnost, domačnost. Moja duša se krepi. Oltar je v znamenju vrelca. Seveda, saj cerkev stoji v zdraviliškem kraju, ob vrelcih zdravilne vode. Najmočnejši zdravilni vrelcec je pa prav tukaj, v cerkvi. »Iz mojega osrčja bodo tekle reke žive vode.« Kristus ozdravlja rane človekovega

duha, krepi voljo, obnavlja življenje. Tukaj in pri vseh vrelih. A kdor ne pristopi in ne pije, je daleč od življenja, vedno žejen in hlasta za vodo, ki ne odžaja.

Radenčani imajo življenje v izobilju, saj imajo zdravilišče, imajo mineralno vodo, imajo tri srca. Kako je to: živeti s tremi srci? Za koga bijejo? »Kjer je tvoj zaklad, tam bo tudi tvoje srce.« In če imaš več src, imaš lahko več zakladov!

Moral bi nadaljevati vožnjo proti Gornji Radgoni, vstopiti v prijazno svetišče sv. Petra, nato naprej proti Mariji Vnebovzeti v Apačah in še dalje, toda ta pot je le enosmerna, vračati bi se moral po avstrijski strani. Zato se poslovim od prijazne Prlekije in se namenim v Slovensko Krajino.

Tako se spet približam Muri, njenim nevarnim vrtincem, utrjenim bregovom, nanosom proda in vsemu, kar Muro obdaja: vrbam, visoki in gosti podrasti, zlatim rožgam, nedotikam in drugemu okrasju. Toda sedaj vsega tega ne vidim, kajti ujet sem v drugo reko, pločevinasto, hrumečo, renčečo, cvilečo, bruhajočo strupene pline. Čez most se vali reka vozil, osebnih in tovornih z vseh koncev sveta. Najprej v eno smer, nato v drugo, kajti delavci popravljajo most in je ena stran zaprta. Ob zeleni luči se tudi jaz prebijem na levo stran Mure, v Petanjce. Skozi vso vas, pa še skozi Tišino sem stalno v smrtni nevarnosti. Vozniki tovornjakov so na varnem. Kaj jim en tak kolesar! Predstavlja le oviro. In taka ovira se zlahka premaga. Saj niti ni treba zmanjšati hitrosti, zaviješ le malo v levo in si mimo. Oviro pa val zraka skoraj odpihne s ceste. In kako si sedaj ta ovira želi dobre, stare makadamske ceste. Tam je bil vsaj mir in življenje ti ni viselo na nitki.

Na Tišini me privabi obnovljena cerkev. Je predvsem spomenik vere. Mnogi rodovi so tukaj častili Marijo in še danes je svetišče živo. Oživljajo ga verniki, ki se zbirajo ob biseromašniku k sv. daritvi. Sedaj pa je popoldanska ura in cerkev skriva svojo notranjo lepoto.

V Tropovcih zavijem s smrtonosne ceste v svojo, Kolesarsko ulico. V Gradišču se peljem mimo rojstne hiše pokojnega Janoša Kuharja, ki že osmo leto spremlja svoje siničke vernike iz večnega svetišča. V prizadevanju za ohranitev vere in slovenstva v Porabju je bil osamljen, pel je psalme v naročju slepe doline, sedaj pa počiva med svojimi verniki na »groubišču«, njegovo delo pa z enako ljubeznijo nadaljujejo drugi. Ni bilo zaman trpljenje, izgnanstvo, osamljenost. Seme mora umreti. Življenje se obnavlja počasi in mukoma. So potrebna še nova semena?

Črnci ne živijo le v Afriki, nastanili so se tudi v deželi ob Muri. Med Gradiščem in Satahovci prebivajo Murski, blizu Cankove Gornji, pri Apačah so pa kar navadni Črnci. Na Dolinskem je en sam Črнец in še ta je potok.

Vasi na levem bregu Mure so bogatejše od onih na desnem bregu – vsaka ima pokopališče. Ustavim se na satahovskem. Koliko življenja se skriva za imeni in priimki! In kolikšno vero izpred sto let razodeva napis na križu sredi pokopališča: »Hvalen bojd Jezus Krisztus! Klesecs Te proszimo bojdj nam voj vu zsitki, trost vu szmrti i milosztiven szodec na den szkradnyi! 1898« Krisztus, tudi danes bodi naš voditelj sredi tega nemirnega življenja, bodi nam tolažba ob smrti in usmiljen sodnik.

Zaenkrat sem še sredi življenja. Njive so oddale pšenico, krompir je v glavnem pripravljen za izkop, koruza zori svoja rumena zrna. Ob cesti cvete vratič, ta nadležni plevel, ki pa je za oko vendar tako lep. Tudi krvenke so v polnem razcvetu. Rumeni cvetovi lučnika svetijo s svojih sivkastih, dlakavih stolpov in pravzaprav oznanjajo, da se bliža jesen. Ko bodo zacveteli cvetovi prav pri vrhu stebela, bomo vedeli, da poletna luč ugaša in se vse živo počasi vrača v zemljo.

Zapeljem se nekaj krogov po Krogu, po vasi, ki časti sv. Florijana, si ogledujem lepe hiše, mnogo je novih, modernih, nato pa zapustim soboško župnijo. Bakovci so se pred leti osamosvojili, nič več jim ni treba hoditi v Soboto, razen v službo, saj je tudi sv. Ana dobra priprošnjica pri Bogu, ne le sv. Nikolaj.

V Dokležovju pozdravim sv. Štefana in nato drugič prečkam železniško progo. Nos mi pravi, da se bližam prašičji farmi Nemščaku. Malo bolj pritisnem na pedala in sem hitro mimo. Beltinska župnija ima ob Muri dve Marijini kapeli: Karmelske matere Božje v Ižakovcih in Marije Snežne na Melincih. Kapela je srce vasi, tam se pri verouku vzgaja mladi rod, tam se daruje sv. maša preden vsakemu zaželijo: Počivaj v miru!

Moja pot se izteka, skozi drevored vitkih topolov se bližam zadnji postaji. Bistrica je v Sloveniji zelo veliko. Nekatere Bistrice so reke, druge so naselja. Posejane so po vsej Sloveniji. Med večjimi naselji so Slovenska, Ilirska, Bohinjska, kar tri pa so ob Muri v črensovski župniji: Gornja, Srednja in Dolnja. Moja pot vodi le skozi Gornjo, kjer zaдиši po svežem bučnem olju. Saj bi tudi tukaj moral nadaljevati potovanje skozi Srednjo in Dolnjo Bistrico, Hotizo in dalje vse do Petišovec in Benice, a je tudi ta pot enosmerna, saj bi se moral vračati čez hrvaško ozemlje. Tako pa se usmerim k Muri in na mostu pri Bistrici sklenem svoje krožno potovanje. Štorklje ni več na otoku sredi Mure. Seveda, saj mora tudi jesti. Kamni pa so ostali, oni živijo drugačno življenje, za svoj obstoj ne potrebujejo ne hrane, ne zraka, ne sonca, ne vode. Tudi jaz bom nekoč podoben kamnom!

Sonce se utaplja v Muri, moje noge so sicer utrujene, a moja duša je bogata. Ves dan sem okušal življenje.

V duhu še enkrat opravi krožno potovanje. Mislim predvsem na ljudi, ki živijo ob Muri. Kako in kam potujejo?

Na njivah sem videl malo ljudi in še ti so se pripeljali z avtomobili. Veliko več bi jih videl po raznih tovarnah, kjer nekateri dobro zaslužijo, mnogi pa veliko bolj garajo kakor nekoč na kmetih, pa vendar borno zaslužijo. Nasedli so propagandi, da je kmečki poklic manjvreden. Danes ni manjvreden, je le manj donosen – po zaslugi državne kmetijske politike.

Vračam se, ne s kolesom, pač pa le v duhu, na že prevoženo pot, da bi bolje spoznal, kako živijo ljudje v pokrajini ob Muri. Ponovno se ustavim pred zeleno tablico, na kateri piše: »Občani – pozor! Varujte podtalnico pred onesnaženjem, da boste imeli zdravo pitno vodo iz črpališča na Moti.« Dodana je še rdeča tablica z napisom: »Tukaj je že vplivno območje, v katerem ravnajte previdno, kot določa občinski odlok.«

Vesel sem te table in prepričan sem, da tudi kaj zaleže. Toda premalo jih je. In opozarjati bi morale še na drugačno onesnaženje. Varovati bi morali tudi drugačno podtalnico. Kaj ni ogroženo naše duhovno ozračje? S čim se napajajo naše duše? Tudi s polresnicami, lažmi, podtikanji, zavajjanji, poveličevanjem lažnih vrednot. Saj ves tisk ne ponuja le suhega zlata! In na mnogih hišah sem videl »krožnike«, ki lovijo slike evropskih TV postaj. Kakšen jedilnik ponuja tak »krožnik«? Ko prebiram program, vidim kako malo je zdrave hrane, pa veliko postanih, plehkkih, pokvarjenih in celo strupenih jedi. In vendar tudi te jedi zauživajo otroci, mladi in odrasli – sebi v pogubo!

Kdo še onesnažuje »duhovno podtalnico«, naš duhovni svet? V pokrajini ob Muri so se udomačila mamila. Tudi smrtne žrtve so že terjala med mladimi. Zakaj nihče pred zbirališči mladih, pred njihovimi nočnimi zabavišči ne postavi velikih tabel z napisi: »Občani – pozor! Varujte se pred preprodajalci mamil. Tukaj je zelo nevarno območje, zato bodite previdni!« Morda bi se kakšen mlad človek

napotil drugam, v bolj zdravo družbo, morda bi starši bolj pazili, kje se potepajo njihovi sedmo- in osmošolci, če so jim srednješolci že ušli iz rok. Zakaj ni takega občinskega odloka?

V pokrajini ob Muri deluje več diskotek. Lastniki diskotek, kaj ponujate mladim? Jih vaša dejavnost, s katero si služite kruh, dela boljše ali pa pomaga k razbojništvu, k divjanju, k nasilju, jim pomagata na poti v omamo in propad? Poleg vsega pa strokovnjaki ugotavljajo, da je hrup človeku vsestransko škodljiv, za sluh, za splošno telesno počutje in za duhovno ravnotežje. Kaj vse bi vedeli povedati sosedom, ki prebedijo mnoge noči, ker zaradi hrupa in divjanja tako ali drugače omamljenih ne morejo spati! Kaj bi povedali mnogi starši, ki imajo radi svoje otroke in ne zaspijo, dokler se ti proti jutru ne vrnejo! Kaj bi vedeli povedati policisti, če bi imeli bolj budno oko!

Razvedrilo je potrebno, zabava tudi, le mera je potrebna. Možnosti pa je veliko. Plakati vabijo na veselice, na dneve in noči. Da, dneve in noči. Skoraj vsaka vas prireja eno ali drugo. Prav. Zakaj pa ne? Toda, kaj ponujajo organizatorji dnevo in noči? Tudi kulturo, ali samo zabavo? Ali še hujše: Pričakujejo le dobiček ne glede na ceno, ki jo plačuje ljudstvo? Če kakšna noč odvrne otroke in odrasle od nedeljske maše, potem je gotovo nekaj narobe. Z nočjo ali pa z ljudmi. Če verni pustijo sv. mašo in bežijo od obhajila, da bi videli prihod »velikega bûjraša«, potem nekaj ni v redu. Ali predsednik države ne spada na veselico, ali pa tja ne spada sveta daritev? Navsezadnje postane eno in drugo le vaba za ljudi, priložnost za večji zaslužek.

Moji ljudje ob Muri, kam potujete? Pa tudi kako! Na cestah sem spoznal tudi omiko ljudi. Večkrat sem bil v smrtni nevarnosti, predvsem na cesti od Radenec do Tišine, kar dvakrat pa sem že molil kesanje. Na Razkrižju bi kodrolasi mladenič kar peljal s stranske ceste na glavno. Saj je moj tovarnjak večji in bo kolesar počakal, si je verjetno mislil. Nisem bral njegovih misli in sem kar peljal – naravnost pred tovarnjak. Zadnji trenutek je mladenič zavrl, da ni treščil vame. Pa še vrata zadaj na zabojniku je imel na stečaj odprta! Sreča, da me ni prehiteval.

Drugi sme bil v smrtni nevarnosti blizu Turjanec. Peljal sem se po cesti, kjer so bili še jasno vidni sledovi neke prometne nesreče. Zaslišal sem cviljenje gum. Izza koruze je skoraj po dveh kolesih pridirjal beli golf. Peljal je ne le po sredini ceste, ampak kar po moji polovici. Sem se že videl pred nebeškimi vrati! Pa je norec le uspelo speljati ovinec. Ne, saj ni norec, le revež je, ubog na duhu. Bog se ga usmili!

Zakaj nam je življenje tako malo mar? Kaj ni že tako dovolj smrti? Še sami stegamo roko nad sebe in nad druge, tudi nad nerojene. Smo Slovenci tudi tukaj ob Muri zapisani smrti? Tudi kot Slovenci? Saj mi razne usluge ponujajo Caffè ob Muri, Foxy lady, Black Style, Royal Flash, Cappuccino band, Tropicano, Playboy, Hay in drugi.

Kolesarjenje ob Muri gor in dol mi je razkrilo tudi drugačno podobo: svetlo, prijazno, upanja polno. Križ sredi polja, okrašen s svežimi rožami v vazi, je znamenje zdrave podtalnice. Veliko je takih znamenj: križev, kapelic, vaških kapel, župnijskih cerkva. Videl sem obnovljena župnišča in cerkve, novogradnje v Veržetu, v Črensovcih, pa še v Gornjo Radgono, v Gaberje, v Dolnji Lakoš in še kam bi se moral zapeljati.

In če bi mogel videti tisto, kar se s telesnimi očmi ne da videti! Plemenite duše tistih, ki so se v počitnicah udeležili oratorija, duhovnih vaj, raznih srečanj v Kančevcih in drugje. In koliko ljudi se je usmerilo k Bogu ali pa to usmeritev potrdilo ob Veliki maši v vseh naših cerkvah, predvsem v Turnišču!

Tam so se izročali Bogu po Mariji, izročali sebe, svoje otroke, svoje bližnje. Nekateri so prihajali k Mariji pod logom že v dneh pred praznikom. Glavnina romarjev se je zbirala na predvečer in na sam Marijin praznik. Nekateri peš, tudi iz oddaljenih krajev, drugi s kolesi, z avtomobili, z avtobusi. Poklekali so pred spovednike, priznavali svoje grehe, odložili breme in Bogu obljubili, da bodo lepše živeli. Kdo bi preštel to množico spovedanih, na sam praznik jih je gotovo bilo čez tisoč. In kdo bi preštel množico tistih, ki so sledili škofovi maši, ki so vztrajali zunaj in v soparni cerkvi dve uri in več! Kdo bi izmeril moč vere, zaupanja, ko je ta množica zapela Veš, o Marija, moje veselje! Kakor prijeten dež je bilo vse to dogajanje.

Kako je torej z ljudmi ob Muri, v njeni bližnji in daljni okolici? So kakor Mura, ki jo onesnažujejo tujci in mi? So kakor zemlja, ki kljub onesnaženi podtalnici rodi trideseteren, šestdeseteren in stoteren pšenični klas? So kakor štoklja, ki se kljub svoji teži dvigne visoko pod nebo?

Na mostu čez Muro, že v večernem mraku, izročam Bogu svojo prošnjo: Vsemogočni, blagoslavljalj te moje ljudi, varuj jih pred zastrupljalci in vodi jih v polnost življenja!

Noč je, a svetla noč. Potoval sem od Razkrižja skozi slovenske obmurske vasi do Bistrice. Spoznaval sem kraje in ljudi, skušal sem gledati v dušo – pokrajini in ljudem. Marsikatera duša je »razkrižana«, ločena od Kristusovega križa, ujeta v ta svet. Mnoge duše pa kažejo lepo, jasno, bistro podobo. Da bi bilo čim več bistrice in čim manj razkrižja! Tudi v mojem življenju. Ujet sem v ta svet, a hrepenim po bistrim obzorjih. In želim, da se vsak poda na to lepo, osrečujoče potovanje od Razkrižja do Bistrice in da cilj doseže.

Lojze Kozar ml.

Družina potuje v Monošter

Za vse so krivi Babilonci. Tisti Babilonci, ki so živeli pred mnogimi tisočletji, še pred Mojzesom in Abrahamom. Ni jim bila dovolj zemlja, tako lepa in prijetna za bivanje, hoteli so se povzpeti do neba, zasesti Božji prestol. Za to predrznost so bili kaznovani. Bog jim je zmešal jezike, pravzaprav ustvaril je jezike. Vsak se je oprijel enega in ker so bili jeziki različni, se ljudje med seboj več niso razumeli.

Zato so res Babilonci krivi, da se šolarji potijo pri urah nemščine ali angleščine, da iz teh predmetov dobivajo slabe ocene, potem pa še kazni doma. Kdo se potem ne bi jezil na te povzpethne, ki so naredili toliko zmede v svetu!

Toda nekateri so prav hvaležni Babiloncem, saj si zaradi različnih jezikov služijo kruh. To so predvsem razni prevajalci, na primer tisti, ki spremljajo politike in si ob njihovi nevednosti zlahka služijo bel kruh. Babiloncem so hvaležni tudi turistični vodiči, ki tujce vodijo po ulicah, po muzejih in cerkvah, včasih pa jih vodijo tudi za nos. Starim Babiloncem izkazujejo hvaležnost tudi trgovci, saj so tujci, nevešči njihovega jezika, pogosto lahek plen.

Babilonci imajo svoje častilce tudi v marsikateri družini. Oče, mati in otroci govorijo včasih vsak svoj jezik. Tako skupno bivanje običajno ni prijetno. Zato se govori, da bo šola uvedla nov predmet, kjer se bodo otroci in odrasli učili, kako v družini govoriti isti jezik, kako se maščevati Babiloncem. Na mednarodni

ravni je bilo že več poskusov, da bi popravili babilonski greh in uvedli enotni jezik. Na srečo ni uspelo ne Hitlerju z veliko Nemčijo, ne Miloševiću z veliko Srbijo. Izgleda pa, da bo brez nasilja uspelo Angležem. Toda dovolj o tem! Družina že čaka, da odpotuje v Monošter.

Makovi so imeli dva šolarja. Jan je obiskoval osmi razred, Nika pa zadnji letnik srednje šole. Mati je služila kruh s šivanjem v Muri, oče pa je delal na kmetiji. Tako je bilo življenje lepo urejeno. Vsak je imel svoje delo, svoje skrbi in težave. Janu je delala težava nemščina. Pravzaprav ne nemščina, marveč učiteljica za nemščino. On bi bil s svojim neznanjem kar zadovoljen, učiteljica pa mu ni dala miru. Zahtevala je, da se Jan mora znajti v zmedbi tujih besed. Pa saj Jan ni nameraval spremljati politikov na njihovih potovanjih in si tako služiti kruh. Čemu mu bo znanje nemščine! Tudi Nika je imela težave z jezikom. Pa ne z nemščino, čeprav se je v šoli ubadala tudi z njo. Večje težave ji je povzročal drug jezik, tisti pravi, ki ga vsak zmeraj nosi s seboj in ga lahko uporabi tudi za izražanje svoje kulture, ko komu pokaže jezik. Ta njen jezik, ki se je stalno vrtel in obračal v ustih, je bil vzrok mnogih preprirov in prepričkov. Predvsem doma. Zdaj je ugovarjala materi, potem je spet negodovala nad očetom ali jezila Jana. Tako so bili dnevi pri Makovih kar pestri in zanimivi. Očetu pa ta pestrost ni bila preveč po volji.

»Jan, spet si bogatejši za eno enko iz nemščine. Veš, da bogatini ne pridejo v nebeško kraljestvo?«

»Ampak, oče, bogastvo je minljivo, tudi ta enka bo izginila.«

»Samo po sebi prav nič ne mine, sploh pa ne enka. Če ne boš pljunil v roke, jih bo še več.«

»Jaz bi raje kam drugam pljunil.«

»Ga slišiš, oče, kako govori!« se je vmešala Nika.

»Ti pa kar tiho bodi! Saj tvoj jezik premore še mnogo hujše besede.«

»Jaz da grdo govorim, ti smrkavec! Ti bom že dala.«

»Zdaj pa dovolj! Takole se bomo zmenili. Če se boš ti, Jan, malo bolj oprijel nemške vadnice in izdelal razred, in če boš ti, Nika, bolj obvladala svoj osebni jezik, bomo v počitnicah šli na izlet.«

»Hura, na izlet! Zdaj pa ima nemščina več možnosti, da prodre v mojo glavo.«

»Kam bi pa šli? Skočim po atlas,« je zažarela Nika.

»Kar pusti. Slovenijo poznam tudi brez atlasa.«

»Pa menda ne bomo potovali kar doma, saj je toliko dežel, toliko lepih mest po svetu!«

»Kaj svet, a ni naša domovina najlepša! Jo vidva sploh poznata?«

»Saj bo še priložnost, da spoznavamo Slovenijo, za tako nagrado pa že moramo nekam čez mejo, a ne, Jan?«

»Seveda. Moj sošolec Peter bo v počitnicah šel k teti v Francijo, njegov bratranec Milan pa s starši na potovanje po Italiji.«

»No, dobro. Potem pa gremo mi v Avstrijo.«

»V Avstrijo pa ne! Že v šoli imam dovolj nemščine, da bi jo še tam poslušal! Pojdimos kam drugam.«

»Potem pa na Madžarsko.«

»O, to pa. Na primer v Lenti. Tam je velik sejem, kjer lahko čisto poceni kupiš vse mogoče. Še nikoli nisem bila na sejmu v Lentiju, pa vsi hodijo in hvalijo, kako je vse lepo in poceni,« se je razvnela Nika.

»Oh, Nika, saj je tisto blago brez vrednosti. Pri nas imaš veliko lepše in boljše obleke in vse drugo. Bog ve od kod privlečejo blago dvomljive kakovosti in tam poceni prodajajo.«

»Zakaj pa pol Slovenije hodi kupovat v Lenti?«

»Ker v njih ni prav nič ponosa. Denar je sveta vladar. Mnogi bi za nekaj drobiža prodali še svojo domovino. Naj jim tujec samo s prstom pomigne, že bodo bežali tja in se mu klanjali. Ne, jaz ne bom šel na sejem v Lenti.«

»Mene kupovanje sploh ne zanima. V šoli smo se nekaj učili tudi o Slovencih na Madžarskem. Kaj, če bi si ogledali kraje, kjer živijo naši rojaki?«

»Jan, to pa je pametna misel.«

»Toda, kaj bom pokazala prijateljicam, če ne bom mogla ničesar kupiti. Ne, jaz hočem v Lenti!«

»Pa združimo oboje,« se je oglasila mati. »Sodelavke z Goriškega hodijo kupovat nekam v Monošter. Tam, pravijo, je tudi sejem, še boljši kakor v Lentiju, ker ni take gneče. In pravijo, da se lahko tudi kaj slovensko pogovoriš, ker tam neke v bližini živijo tudi Slovenci.«

»Seveda, to so porabski Slovenci, tako smo se v šoli učili.«

»Naj bo, pojdemo potem v Monošter,« se je sprijaznila Nika.

»Počasi, počasi. Kako smo se zmenili? Potovanje bo nagrada. Vse je še v vajinih rokah, Jan in Nika, pravzaprav v vajinih jezikih.«

»Brez skrbi, oče, zdaj se bom pa zares potrudil. Slovenske kraje na Madžarskem bi pa res rad videl.«

»In jaz bi rada kupovala na sejmu v Monoštru.«

»Ja, kako pa se pride v Monošter?«

»Oče, to pa kar meni prepusti. Imam sošolke z Goriškega in se bom do podrobnosti pozanimala za pot.«

Minevali so tedni in meseci. V trudu, znoju, premagovanju in napetem pričakovanju. Končno je Janu uspelo prepričati učiteljico, da si z nemščino ne bo služil kruha in mu je zaključila dvojko. S sijočim obrazom je Jan doma pokazal spričevalo. Tudi z Niko sta bila oče in mati kar zadovoljna, tako glede jezika kakor glede šole. In tako je nastopil veliki dan, ko se je Makova družina odpravila na potovanje v Monošter.

Moški del družine je zasedel prednja sedeža, oče za krmilom, Jan ob njem, da bo pazil na kažipote. Ženski del družine je kraljeval na zadnjih sedežih. Niki to ni bilo čisto po volji, saj je spredaj udobnejše, več vidiš, pa še nekoliko prej prispeš na cilj, razen, ko voznik vklopi vzvratno prestavo.

Ko so zapustili Soboto, je sonce že prijetno grelo skozi steklo.

»Nika, kako se že imenuje ta prehod, kamor smo namenjeni?«

»Si že spet pozabil, oče? Prehod je v Martinju, oziroma na Seniku, Gornjem ali Dolnjem ali kakor mu že pravijo.«

»Poglej jo, še tega ne ve, pa bo naša vodička! Seveda je Gornji Senik, saj po radiu večkrat slišim to ime, pa tudi televizija včasih pokaže to vas.«

»Kaj se spet repenčiš, Jan! Saj sem vedela, da je prehod na Gornjem Seniku, Dolnjega sem kar tako dodala, da bi te preizkusila.«

»Kaj bosta spet začela! Rajši povej, Nika, po kateri cesti se moramo peljati, da pridemo tja. Pred nami je Čarda, tukaj moramo verjetno zaviti v levo.«

»Seveda. Peljati se moramo po cesti proti Hodošu. Vendar ne do Hodoša, temveč le do Mačkovec. Tam bomo zavili spet v levo, nato pa po označeni cesti kar naprej do Martinja. Sošolka je rekla, da je od Mačkovec na vsakem križišču kažipot, na katerem piše Martinje. Tako ne moremo zgrešiti.«

»Kako pa potem naprej do Monoštra?«

»Tam pa je še bolj enostavno. Peljati se moramo skozi Gornji in Dolnji Senik in še skozi nekatere slovenske vasi, dokler ne prispemo v Monošter. Drugam ne moremo priti, saj cesta iz Senika pelje samo v Monošter.«

»Toliko znanja si zbasala vase, da boš nazadnje še počila. Upam le, da medtem niso naredili kakšne nove ceste,« ni mogel biti tiho Jan.

»Kaj blebečeš! Kaj pa ti veš o Porabju! Slišal si za ime Gornji Senik in zdaj misliš, da veš vse. Moja sošolka je doma iz Trdkove, tam nekje čisto blizu meje in vsak mesec vsaj enkrat gre v Monošter. Tako podrobno mi je opisala pot, da bi našla Monošter z zaprtimi očmi.«

»Nikar se preveč ne bahaj. Rajši premišluj, kaj vse boš kupila na tistem tvojem sejmu.«

»Brez skrbi, bom že izbrala kar bo prav. Kakšne lepe obleke imajo tam, sošolka mi je pripovedovala...«

»Ti bi že izbirala, kdo bo pa plačal?« se je oglasil oče.

»Oh, oče, saj vem, da me ne boš razočaral. Prvič se peljemo na izlet čez mejo in celo na nagradni izlet. Mislim, da to nakupovanje spada k nagradi.«

»Bom še premislil,« je počasi izrekel oče in Nika je vedela, da z očetom lahko računa.

V Makčevcih so zagledali tablo z napisom Martinje in se začeli vzpenjati v breg. Kmalu jih je objel gozd in jih spremljal do vrha hriba, kjer se je svet odprl. Peljali so se skozi Otovce in Vidonce, pravzaprav ne skozi, temveč mimo. Kajti cesta razmejuje obe vasi. Na desni ležijo Otovci, na levi pa Vidonci. Makova družina seveda tega ni vedela, pa za njihovo potovanje to niti ni bilo pomembno. Glavno, da so se držali prave ceste in to ni bilo težko, saj sta jih v Otovcih ali pa v Vidoncih, kakor se vzame, usmerila kar dva kažipota. Spet jih je objelo zelenje gozda. To je bilo kar prijetno, saj je v vročem dopoldnevu senca zelo dobrodošla. Cesta se je pa kar zvijala skozi gozd, gor in dol po gričih.

»Ta gozd se ne bo nikjer končal. Da nismo zašli, Nika!«

»Brez skrbi, na vseh dosedanjih križiščih so bili postavljeni kažipoti, ki so nas usmerili proti Martinju.«

»Ampak ta makadamska cesta je slabo znamenje.«

»Slabo je le za avtomobil, kot znamenje pa ni slabo. Saj mi je sošolka povedala, da se bomo nekaj časa peljali tudi po taki cesti.«

»Doma o taki cesti nisi nič govorila.«

»Saj nisem mogla vsega povedati. Tako je vsaj več novih doživetij.«

Končno so si oddahnili. Izvili so se iz gozdnega objema, zagledali pravokotno tablo z napisom Martinje, zagledali hiše in asfalt. Kmalu so se ustavili na mejnem prehodu.

»Dober dan. Se tudi vi peljete v Monošter?« je vprašal policist, ki je prišel iz lične, nove hišice.

»Dober dan. Ja, malo gremo pogledat. Nismo še bili v Porabju in bi radi videli te kraje.«

»Prav, prav. Vidim, da imate potne liste, zato kar peljite. Srečno pot.«

Na drugi strani meje jih je madžarski uniformiranec pozdravil kar slovensko. Nato je pobral potne liste, jih odnesel v zabojnik in jih okrašene z žigi kmalu vrnil.

»Tako, zdaj smo na Madžarskem,« je rekel oče, ko je vozil skozi gozd navzdol po strmem pobočju.

»Da, na Madžarskem, toda v slovenskem delu, v Porabju,« Jan je žarel od ponosa in prijetnega vznemirjenja.

»Ustavili se homo pri cerkvi. Tam bo gotovo kaj zanimivega.«

Toda cerkev je bila zaprta, zato so si jo ogledali le od zunaj. Postali so pred spomenikom padlim vojakom in se razgledovali. Ob cerkvi je stala še neka velika stavba, verjetno šola, na drugi strani ceste je bilo več stavb.

»Poglejte, tam piše GOSTILNA. Pojdimo tja, jaz sem že žejen. Pa tudi slišal bi rad, kako ljudje tukaj govorijo.«

Vstopili so v staro poslopje in se usedli za mizo ob oknu. Pri točilni mizi sta stala dva fanta, zraven njiju še starejša ženska. Za mizo sredi prostora je samotno kinkal možak z belimi brki. Kmalu so vstopili še trije moški in zasedli mizo nedaleč od Makovih.

Pristopil je natakár in jih pozdravil v madžarščini. Oče se je nekoliko zmedel, nato pa izpustil samo eno besedo:

»Špricer.«

Natakár ga je čudno pogledal, nato pa nekaj vprašal. Seveda ga nobeden ni razumel. Končno se je znašla Nika.

»Pepsi.«

Po obrazu se mu je razlezel smehljaj, znamenje, da je razumel. Ponovil je čudežno besedo in pogledal Jana in mater. Oba sta prikimala, čeprav bi Jan raje pil gosti sok. Ampak kako naj to pove in Bog ve, če to sploh imajo! Oče se s pepsijem nikakor ni mogel sprijazniti, zato je ob natakárjevem pogledu odločno odkimal. Ta je še nekaj žlobudral, nato pa izrekel novo čudežno besedo:

»Pivo?«

Sedaj se je očetov obraz razlezel v nasmeh. Kmalu so pili vsak svojo pijačo in prisluškovali pogovoru ob točilni mizi.

»To imaš sedaj svoje porabske Slovence,« je Nika poočitála Janu. »Natakár razume le dve slovenski besedi: pepsi in pivo. In tam ob točilni mizi se pogovarjajo le madžarsko.«

»Saj pepsi tudi ni slovenska beseda,« jo je poučil oče.

»Seveda ne, razumemo se pa le.«

»Saj ne morejo vsi govoriti slovensko, tukaj živijo tudi Madžari, tako smo se učili v šoli.«

»Pusti že svojo šolo, sedaj smo na izletu, na nagradnem,« je Nika poudarila zadnjo besedo in zvito pogledala očeta. Ta pa se je le zazrl v steklenico piva.

»Poslušaj, tukaj pri mizi za nami govorijo slovensko. Vidiš, da smo našli tudi porabske Slovence, ki niso pozabili svoje matérne besede. In kako prijetno jim teče beseda. Kako lepo, blago zveni ta slovenska, porabska govorica. To je še nepokvarjeni, stari, pristni slovenski jezik.«

Vsi so utihnili in poslušali pogovor treh mož pri sosednji mizi. Ko so spili in plačali, je Jan rekel očetu:

»Kajne, oče, da mi boš izpolnil majhno željo? Hočem čestitati tem možem, ker so ohranili tak lep jezik, ti boš pa vsakemu plačal eno pivo.«

Oče je mrko pogledal in hotel nekaj reči, pa ga je Jan prehitel.

»Saj smo na nagradnem izletu, a ne?«

Oče se je kislo nasmehnil in pomignil natakáru.

»Pivo, tri.« Najprej je pokazal tri prste, nato pa z enim može pri sosednji mizi. Natakár je bil brihten in je takoj razumel. Ko so oni trije začudeno segali po novih steklenicah, je pristopil Jan.

»Čestitam vam, ker tako lepo slovensko govorite. Saj je danes malo takih. Mnogi se kar sramujejo slovenskega jezika, vi pa tudi v gostilni, v javnem prostoru,

uporabljate ta blagozvočni slovenski jezik,« se je razgovoril Jan in uporabljal visoke, odlične besede, kakor jih je v zvezi s slovenskim jezikom slišal v šoli.

»Ja, kako pa naj bi govorili drugače?« se je oglasil mož z bujnimi črnimi brki.

»Lahko bi govorili madžarsko, kakor mnogi drugi, tudi oni tam pri točilni mizi.«

»Potem bi morali najprej v šole, saj mi madžarsko sploh ne vemo govoriti. Šola pa mi nikoli ni dišala, pa bi se učil sedaj na stara leta!« je odvrnil mož, ki je bil še daleč od starosti.

»Da ne znate madžarsko? To je pa čudno. Živite v madžarski državi, desetletja odrezani od Slovenije, med Madžari, ki vas hočejo pomadžariti, pa ne veste madžarsko.«

»Kdo pa pravi, da živimo na Madžarskem. Mi smo sem prišli samo pit, ker imajo poceni pivo, doma pa smo z Goriškega, iz Boreče.«

Jan je stal ob mizi oblit z mrzlo vodo. Vse misli so mu zastale. Končno se je ovedel, se brez besed obrnil proti izhodu. Ostali trije so se že rinili skozi vrata.

»Pa vseeno hvala za pivo!« je zaklical eden izza mize, a Jan ničesar ni slišal. Da se je tako osramotil! Ne le pred temi možmi, temveč še bolj pred očetom in materjo. In pred Niko. Ta ga bo sedaj zbadala in se mu posmehovala. Tega ne bo prenesel.

Usedli so se v avtomobil in se odpeljali. Nihče ni spregovoril niti besede. Vsi so se čutili osramočene, saj so vsi mislili, da poslušajo porabske Slovence.

»Dolnji Senik,« je s table prebral oče in pretrgal morečo tišino. »Mislim, da se tukaj ne bi ustavljali, mogoče pozneje, ko se bomo vračali.«

»Ja, tako bo boljše, pojdimo najprej v Monošter.«

Peljali so se mimo lepo obnovljene cerkve in naprej po dolini, ki se je prav tukaj zelo razširila. Kmalu so prispeli do novega naselja.

»Slovenska ves, piše na tabli. V tej vasi pa gotovo živi veliko porabskih Slovencev, sicer se ne bi tako imenovala,« se je Janu slovenski ponos spet malo okrepil.

»Morda. Ampak v gostilno ne bomo šli,« mu je Nika spet zbila pridobljeni ponos. »Čaka nas nakupovanje na monoštrskem sejmu.«

Cesta se je vila skozi Slovensko ves, mimo majhne cerkve, mimo hiš, od katerih je bilo veliko lepih, novih, modernih. Bližali so se nekemu mestecu, ki je ležalo na ravnini, ob robu gričevja. Oče je upočasnil vožnjo in Jan je skušal prebrati ime kraja.

»Szentgotthárd. Uh, kako čudno in težko ime.«

»Kam pa sedaj?« je vzkliknil oče, ko je vozil proti velikemu križišču sredi mesta.

Jan je zaman gledal številne kažipote, vsi so bili popisani samo s tujimi imeni. Nika je nekaj mencala na zadnjem sedežu in se jezila na sošolko, ker ji ni omenila nobenega križišča. Oče je ustavil avtomobil ob robu ceste.

»Tako! Nika nas je pripeljala v Monošter! Saj sem vedel, da bo nekaj narobe. Moral bi se sam pozanimati za pot. Pa kar je, je. Kdo bo vprašal za pot?«

»Naj vpraša Jan. On je hotel v Porabje.«

»Ti pa si hotela v Monošter, na sejem.«

»Saj vidim, da si strahopetec. Pa grem vprašat.«

Nika je stopila iz avtomobila in se razgledala. V nizkih hišah vzdolž ceste so domovale prodajalne, na eni strani je stala velika restavracija, čez cesto spet neke visoke zgradbe. Ko je šla malo naprej po ulici, je zagledala visok zvonik in mogočno cerkev. Nika je nagovorila starejšo žensko.

»Kje se pride v Monošter?«

Gospa je samo zmajevala z glavo in nekaj momljala v tujem jeziku. Nika je vprašala drugo žensko. Tudi to zaman. Potem je za seboj zaslišala nemško govorico. Neka mlada družina je stopala proti restavraciji.

»Madžarsko ne vem, nemško pa nekaj le. Poskusila bom z nemščino,« si je rekla Nika in v svoji okleščeni nemščini vprašala za pot v Monošter.

»Bitte! Monostor?« mladi mož je zmajeval z glavo, pogledal ženo in tudi ta je odkimavala.

Nika je še enkrat poskusila s slovenščino, a starejši mož je odgovarjal le madžarsko. Tedaj se je Nika skoraj razjezila.

»Zdaj vas pa imam preko glave. Nihče ne ve, kje je Monošter, čemu pa potem imate senje!« V svoji ihti je za sejem uporabila kar domačo, narečno besedo. Mož pa je zažarel. Gospodična je očitno iz Slovenije in ne ve domov. Saj je rekla senje. Verjetno ne ve prav izgovoriti. Gotovo je hotela povedati Bajansenye. Tam je mejni prehod s Slovenijo. Pa se bova le zmenila, gospodična!

In je začel razlagati in mahati z rokami. Nika ni ničesar razumela. Vedela je le to, da je mož končno doumel, kaj želi od njega in da ji sedaj kaže pot v Monošter. Mož ji je na listek napisal nekaj imen krajev, skozi katere se mora peljati. Nika se mu je zahvalila, seveda kar v slovenščini, saj je spoznala, da je mož odprte glave in marsikaj razume. Odhitela je k avtomobilu.

»Sedaj pa kar na pot. Uspelo mi je najti pravo smer. Peljimo se kar naravnost, potem pa skozi vasi, ki jih imam napisane na tem listku.«

Oče je pognal belo škodo in kmalu je bilo mestece za njimi. Peljali so se skozi vasi z dolgimi, čudnimi imeni, kakor je bilo napisano na listku. Cesta je nato zavila v gozd, se vzpenjala naravnost na vrh griča in se po drugi strani spuščala, zavila malo sem malo tja, pa spet naravnost brez konca. Sonce je že z višine grelo avtomobil in potnike v njem.

»Ti, Nika, kako daleč pa je ta tvoj Monošter?« se je oglasil oče. Ni bil samo on nestrpen, temveč vsi štirje.

»Ne more biti več daleč. Tukaj na listu imam zapisano samo še eno vas.«

»Pa smo še zmeraj v Porabju?«

»Seveda smo, saj Monošter leži v Porabju,« je vedel Jan.

»Pa si rekel, da v Porabju živijo Slovenci, tukaj pa srečujemo samo madžarske napise.«

»Seveda, ker Madžari zatirajo Slovence in jim ne dovolijo niti slovenskih napisov. Slišal sem o tem,« je spet ponosen na svoje znanje povedal Jan.

Spet so za nekaj časa umolknili, saj je vse morila skrb in jih mučila negotovost.

»Obrnimo se in peljimo nazaj, gotovo smo zašli,« je plaho rekla mati.

»Kako zašli! To je zadnja vas, ki jo imam zapisano na listu, takoj bomo v Monoštru.«

Še nekaj ovinkov in ustavili so se – na mejnem prehodu.

»O moj Bog, kje pa smo!« je vzkliknil oče, Nika pa je modro molčala.

Pred njimi je stal avtomobil s slovensko registracijo in oče je hitro stopil do njega in vprašal voznika, kaj je na drugi strani.

»Tam čez? Tam je Hodoš.«

»O, strela! Kje pa je potem Monošter?«

»Jaaa, Monošter? Peljati se morate nazaj do križišča, tam zavijete levo in nato naprej...«

Mož je še nekaj razlagal, toda oče mu več ni sledil. Ker se je bližal carinik, se je hitro poslovil, se usedel v razžarjeni avtomobil in sunkovito odpeljal.

»Saj sem sam kriv, zakaj se pa zanašam na otroke!« Ta otrok je Niko zelo zbledel in ob drugačni priložnosti bi očetu krepko odgovorila, sedaj pa je krotko molčala.

Na prvem križišču je oče zavil v levo, kakor mu je povedal mož na prehodu. V naslednji vasi so se ceste spet križale.

»Kako je že povedal mož, levo ali desno?« je premišljeval oče. »Z leve smo se prej pripeljali. Tam Monoštra ni bilo. Peljal bom torej na desno.«

Pa tudi na tej poti Monoštra ni hotelo biti. Ne po desetih, ne po dvajsetih kilometrih. Zdaj so bili že vsi naveličani vožnje. Pa tudi lačni in žejni so bili. Toda sredi tega iskanja niti ne bi mogli jesti.

»Sedaj smo pa zares zašli,« je mati izrekla misel vseh. »Obrnimo se, saj ni treba, da bi prišli v Monošter.«

»Toda tam spredaj se dvigajo neke visoke stavbe,« je Jan stegoval vrat. »Seveda, mesto je pred nami. To bo gotovo Monošter. Na cilju smo.«

Ko pa so se bližali tabli z napisom mesta, je vse štiri začel oblivati pot, srce jim je butalo kakor noro. Na tabli je bilo razločno zapisano: Zalaegerszeg. Oče je ustavil škodo in nekaj časa so vsi štirje molče strmeli v napis kakor v strašno prikazen.

»Zalaegerszeg,« je glasno in počasi izgovoril oče. »A veste, kje je Zalaegerszeg? Že skoraj pri Balatonu!«

Kar tam sredi ceste je obrnil avtomobil in odpeljali so se nazaj. Na svetu je veliko cest in tudi na Madžarskem jih imajo obilo. In cesta te lahko pripelje tudi tja, kamor nočeš. Vračajočo Makovo družino je pripeljala v Kőrmend, kjer so se spet močno čudili, kako da jim je uspelo najti to mesto, ki ga nikakor niso nameravali obiskati. In po dolgi, napeti vožnji so spet zagledali znani napis: Szentgotthárd.

»Pa smo res neumni, da se samo vozimo. Kar je, je. Če nismo našli Monoštra, se zaradi tega svet ne bo podrl. Kaj, ko bi se tukaj ustavili in nekaj popili?«

»Prav imaš, oče. Tudi jaz sem strašansko žejen. Pa lačen tudi.«

Zavili so v restavracijo na križišču in ob hladni pijači in dobri ciganski pečenki se jim je povrnila dobra volja. Po poznem kosilu so se še malo razgledali po mestu. Stopili so tudi v mogočno baročno cerkev in si ogledovali prizore turške bitke, ki jih je slikar tako živo naslikal na strop. Šli so še malo dalje po ulici in nenadoma je Jan zaklical:

»Kaj ni tam tržnica?«

»Seveda je. Pojdimo tja, da vsaj tukaj nekaj kupimo, če že Monoštra ne moremo najti.«

Nika je pohitela naprej in med mnogimi stojnicami znova oživila. Sedaj se je tudi Jan navdušil za nakupovanje. Tudi mati je prebirala blago, si ogledovala torbice, preproge, zavese, razna oblačila, le oče je stal bolj ob strani. Seveda, zaradi plačila. Toliko časa so se vsi štirje motovili med stojnicami, da se je očetova denarnica pošteno izpraznila. Zato pa so imeli polne roke vrečk in zavojev.

»Saj je tudi ta tržnica kar zanimiva. Koliko vsega imajo, pa še poceni je. Drugič bomo spet šli sem. Pa naj oni tam v svojem Monoštru prodajajo komu hočejo!«

»Res je, Nika. Le kako, da tvoje sošolke z Goriškega ne hodijo kupovat sem, temveč v tisti Monošter, ki je Bog ve kje skrit.«

»Kaj pa jaz vem. Verjetno te tržnice še niso odkrile. Jjim bom povedala. To bodo zijale!«

Končno so se vsi člani Makove družine zadovoljni vračali. Niso se več ustavljali, ne v Slovenski vesi, ne na Dolnjem Seniku. Na meji ni bilo težav in pohiteli so proti domu. Pred trgovino v Martinju je stala Nikina sošolka Mateja.

»Oče, ustavi, to je Mateja, moja sošolka iz Trdkove.«

Oče je ustavil in dekleti sta se veselo in bučno pozdravili. Nato je Mateja pozdravila še ostale tri.

»Pa ne, da ste bili v Monoštru?«

»No, v Monoštru ravno nismo bili, čeprav smo imeli ta namen. Smo si pa ogledali druge madžarske kraje, pa tudi nekaj malega smo nakupili.«

»Niste bili v Monoštru? Potem pa ste bili samo na Seniku?«

»Ne samo na Seniku, še naprej smo se peljali. Daleč, kaj jaz vem, kje vse smo se vozili.« Nika je že obžalovala, da so se tukaj ustavili. Hodoša ji ni marala omeniti, Zalaegerszega še manj. Bi se ji Mateja skrivaj smejala!

»Kje ste pa potem nakupovali?«

»Veš, odkrili smo imenitno tržnico. Kaj vse imajo tam! Niti ni daleč od tod, še bliže kakor Monošter. Čakaj, kako se že imenuje ta kraj?«

»Ah, neki Szentgotthárd ali nekaj takega,« je rekel Jan.

»A tako, v Szentgotthárdu ste bili, tam ste kupovali?« je vprašala Mateja in obraz se ji je začel pačiti od zadrževanega smeha.

»Tam, ja, v Szentgotthárdu. Kaj se pa režiš?«

»In praviš, da ste se peljali še naprej od Szentgotthárda?«

Nika ni mogla več tajiti. »Seveda. Bili smo tudi v Kőrmendu in Zalaegerszegu.«

Mateja je bušnila v smeh. »Bili ste tako daleč? Ja kaj ste pa tam iskali?«

»Monošter, kaj pa drugega. Ampak zakaj se tako neumno smejiš?« Niki je bilo vse bolj nerodno, tudi zaradi Jana, pa očeta in mame.

»Kako se ne bi smejala, ko pa praviš, da ste bili v Szentgotthárdu, v Monoštru pa ne! Ali ne veš, da je to eno in isto? Madžarsko se pravi Szentgotthárd, slovensko pa Monošter.«

Nika jo je nekaj časa gledala, kakor da se prebujata iz sanj, potem pa se je tudi nje lotil Matejin smeh. Začela se je glasno smejati, pa tudi Jan, oče in mati se niso mogli premagati.

»Pa mi nisi mogla tega prej povedati?«

»Saj me nisi vprašala! In sploh slutila nisem, da tega ne veš.«

»Ko bi ti vedela, koliko smo zaradi tega prestali in kaj vse doživeli!«

»To mi pa moraš povedati!«

»Saj bom, saj bom. Saj sve in ostanem dobri prijateljici.«

Res je, Babilonci so krivi za zmešnjavo jezikov. Krivi so tudi za ta ponesrečeni nagradni izlet. Pa ne samo oni. Krivi so tudi tisti, ki se danes povzdigujejo do neba in zviška gledajo na druge. Ali je res tako težko pod tablo z napisom Szentgotthárd namestiti še eno z napisom Monošter?

Kakorkoli že, odslej Makova družina večkrat potuje v Monošter. In ko potuje v Monošter, tudi pride v Monošter in ve, da je v Monoštru, čeprav tega napisa ni. Mnoge družine pa še zmeraj iščejo Monošter. Tudi številni Slovenci v Monoštru še zmeraj iščejo svoje mesto.

Njiva

V kapelici sv. Ane je odzvonilo večerni ave. Rahla sapa prijetnega septembrskega večera je božala jesensko polje.

Utrujen je Štefan sedel na vzglavnik osredka domače njive. Nikoli mu ni bilo dovolj vonjav, ki so kipele iz zemlje in rasti na njej. Dozorevajoča koruza je ponujala iz vse bolj orumenelih listov svojstven duh in šelestenje. Sosednja njiva, rešena gomoljev krompirja, pa je dehtela svežino zorane prsti. Le vonj po ajdi in prosu je Štefanu v tem mesecu, zanj najlepšem, manjkal.

»Redki kmetje še sejejo proso. Ajdo pa še manj, menda slabo rodi. Se je res vse spremenilo: ljudje, zemlja, podnebje?« je misel vzgibala Štefanove prsi v močan vzdih. Nato mu je ob pogledu na domačo njivo otožna misel prepodila dočutevanje darežljivih vonjav matere zemlje. Nič čudnega, saj je njiva postajala »prejlog«. Že več let se je ni dotaknil plug. Nihče je ni obdeloval. Pogled mu je v mraku dotipaval le osat na njivi.

Odkar je oče, zadet od kapi, omahnil prav na tej njivi, je Štefan, ki je sicer redko prihajal domov, bil prvič ob njej. Danes ga je občutje do zemlje premagalo. Vračal se je na župnijo z doma, ki je prav tako sameval. Mama, ki ji je neozdravljiva bolezen izčrpala moči, se je nekaj let pred očetom preselila v večnost. Brat Jože se je pa že v šestdesetih odpravil iskat srečo v svet in se ustavil nekje v Kanadi. Le redko se je oglašal. Na Štefanovi novi maši je sicer bil. Toda kot izkoreninjenec. Brez ljubezni do rodne grude, doma in Boga.

Ko je brata dohitel tok Štefanovih misli, se mu je bolečina v prsih poglobila. Veliko rojakov je prihajalo v domačo vas na obisk, prihajali so z vseh koncev sveta. Toda nobeden se mu ni zdel tako odtujen kakor prav lasten brat. Sedaj se Jože od očetove smrti ni več oglasil. Oče mu je zapustil vso zemljo. Štefanu pa staro hišo z mislijo: »Imej hišo, da boš imel dom, če že ne nikogar od svojih.«

Štefan je zamahnil z roko in prepodil vsiljivega komarja, nato pa polglasno vzdihnil: »Saj sem ljubil domačo grudo, domačijo. Gospod, ti veš, kako ljubil... Toda tvoj klic je bil močnejši. Moral sem za teboj.«

Oče je vedno računal z njim, da bo ostal doma. Celo rahlo nejevoljen je bil, ko mu je Štefan po osnovni šoli zaupal, da gre v semenišče. Sedaj se že nekaj let od časa do časa vrača domov, za uro dve v prazno hišo, ki diha spomine otroštva in vonj »vsega minljivega«.

Občutek, da je sam, sam za vse, da nima nikogar od svojih, da doma, vse kar je imel rad, propada – je iz bolečine preraščal v skušnjavo, ki je narekovala vprašanje: »Se je splašalo vse to...?«

Skoraj nejevoljen nad samim seboj, da se je prepustil spominom minljivosti, je sunkovito vstal z osredka in odhitel k avtomobilu na cesti, vmes pa šepetal molitev zahvale.

»Ne, Gospod, tudi to veš, da se je splašalo postati orač in sejalec na tvoji njivi, na poljih človeških duš. Koliko zadovoljstva, veselih in srečnih trenutkov si mi ob tem že daroval, ko kot duhovnik videvam, da tvoja setev, storjena po meni neobgljencu, klije in raste pod obok večnosti. Tedaj tudi temine korakov sodobnosti, ki mnoga zrna pohodijo in uničijo, ne morejo preglasiti hvalnice veselja v mojem srcu. Vendar te tudi prosim, da bi te pedi domače prsti, iz katerih je rasla zemeljskost naše družine, postale spet rodovitne. Seveda po volji in želji brata, Gospod, ki ga objemi v svoje naročje.«

Počasi je Štefan peljal proti svoji župniji. Plašč večera nad poljem je postajal vse temnejši. Le prameni avtomobilskih žarometov so ga rahlo parali. Ne, tema nikoli ni tako velika, da nikjer ne bi bilo luči.

Lojze Kozar

Danijeva smrt

»Že tri dni samo molčiš, Štef. Če te kaj vprašam, pa odgovoriš nekaj tja v tri dni. Kaj te teži?«

»Kakor da ni dovolj vzrokov za skrb. Vojna tako počasi crkava, kakor da je ne bo nikoli konec. Blaga v trgovini je vedno manj. Trgovci ga očitno zakopavajo, ker je denar brez vrednosti. Kaj bomo mi mali dobili, ko pride novi red, o tem naši višji menda sploh več ne razmišljajo in so to najvažnejšo stvar porinili na stranski tir...«

»Ti kar govori, toda to ni tisto, kar te teži, to dobro vem, pa če še tako spretno skrivaš.« Mož je zamahnil z roko in odšel iz hiše.

Ko Štef ni mogel zaspati in se je samo neprestano obračal v postelji, je Geta znova silila vanj:

»Misliš, da prav delaš, ko nekaj skrivaš pred mano. Si nisva rekla, da v zakonu ne bo nobene skrivnosti med nama in da si bova vedno odkrito povedala, kadar bo enega ali drugega kaj težilo?«

»Že, že. Toda zdaj ne gre za kakšne habje čenče. Če se to po meni zve, je zame konec.«

»Ti vedno rad pretiravaš, Štef. In kaj si takega storil?«

»Našega župnika so obsodili na smrt. Toda o tem molči kakor zemlja.«

»Saj si nor,« se je zgrozila žena, »ko čvekaš take norije. Madžari so ga obsodili samo na nekaj let, pa je že prestal in se vrnil med nas. Ti pa kar na smrt!«

»Zdaj so ga naši obsodili na smrt.«

»Kakšni naši? Saj naši tu zdaj nimajo nobene moči. Kako bi mogli komu soditi? In celo na smrt!«

»Ničesar ne razumeš! Ne nekdANJI naši, ampak sedanji. Komunisti vendar. Naša partija.«

»Kako pa to veš? Si bil zraven? Si ga tudi ti obsodil?«

»Bil sem zraven, saj veš. Obsodil ga pa nisem. Na zunan nisem bil ne za ne proti. Na tihem pa sem bil prestrašen in ogorčen na obsodbo. Storit pa nisem mogel nič. Sklenil sem, da bom župnika opozoril, naj se varuje, ker se sodba lahko uresniči.«

»Pa si ga res opozoril?«

»Ko smo se s sestanka razšli, sem se napotil naravnost domov in sem mimogrede hotel stopiti na župnišče, pa mi je ves čas nekdo sledil. Videl ga nisem, ker je bila tema. Toda slišal sem njegove tihe korake, kako je ves čas stopal nekje čisto blizu za menoj, ko pa sem za trenutek obstal, je obstal tudi on. Ko sem šel dalje, sem za seboj zopet slišal njegovo prisotnost.«

»Torej ga nisi opozoril?«

»Nisem. Ko pa ne morem in ne vem kako. Podnevi ne morem, ker nikoli nisem hodil k župniku in bi se sedaj vsi ljudje spraševali, kaj pletem z njim. Ponoči ne morem, ker sem prepričan, da me nekdo zasleduje.«

»Kaj bi te zasledoval! Strah te je bilo in si slišal, česar ni. Zdaj mi pa povej, kdo je prišel na to noro in strašno misel, da je treba župnika ubiti.«

»Saj niso rekli, da ga je treba ubiti, ampak likvidirati.«

»To je isto, samo zaradi tuje besede se sliši omiljeno.«

»Saj je župnik vsem naprednim ljudem napoti. Dokler je on tukaj, partija ne bo uspevala. Ljudje se bodo držali tistega, kar bo on hotel in rekel in ne tistega, kar hoče partija.«

»Toda zakaj ne počakajo konca vojne? Če bodo komunisti na oblasti, ga lahko potem kam prestavijo in ga ne bo treba ubiti.«

»O tem si ves čas belim glavo in mislim, da sem prišel na to, zakaj prav zdaj in skrivaj. Če ga odstranijo javno, bodo izgubili zaupanje vseh poštenih ljudi. Zato ga je treba odstraniti skrivaj. Glede sodb so vsem udeležencem pod najstrožjo kaznijo prepovedali o tem komu kaj povedati. Sedaj pa zato, ker krivdo za župnikovo smrt zlahka zvrnejo na madžarsko oblast in nobenemu človeku ne bo prišlo na pamet, da bi ga lahko kdo drugi ubil in ne Madžari. Stvar je torej do podrobnosti dobro premišljena.«

»Zločinsko premišljena. Toda midva, ki o tej strašni nameri veva, sva dolžna vsaj to, da župnika opozoriva, kaj ga čaka in naj se varuje.«

»Res sva dolžna. Toda kako naj to uresničim?«

»Ti ne, Štef. Ti tega ne moreš, kajti kar koli ukreneš boš sumljiv. Drugič pa zato ne, ker si kljub vsemu nekoliko neodločen in to lahko vse pokvari. Jaz bom župnika opozorila in mu jasno povedala, kaj ga čaka in naj sam pod nobenim pogojem ne hodi nikamor.«

»Tega preprosto tudi ti ne moreš narediti. Če boš šla podnevi, lahko kar na glas vsem poveš, zakaj greš na župnišče. Edina možnost bi bila, če bi šla ponoči po skrivni poti prek pokopališča. K temu pa te prisili samo lastna smrt, to dobro vem.«

»Ne tako in ne tako. Ampak ti si lepo pozabil, da je jutri moj rojstni dan in se spodobi, da grem k spovedi. Zdaj razumeš?«

Naslednje jutro je Geta čakala v klopi tako dolgo, dokler ni zmanjkalo vseh, ki so čakali pri spovednici in je vstopila šele potem, ko je videla, da je spovednica z obeh strani prazna. Po opravljeni spovedi je rekla:

»Nekaj vam moram povedati, gospod.«

»Če ne spada k spovedi, bi rajši...«

»Ne, zdaj vam moram povedati. Naši, to je, ne naši, ampak naši komunisti so vas obsodili na smrt in hočejo to tudi izvršiti. Ne hodite sami nikamor.«

»Če bi to bilo res, ti tega ne bi mogla vedeti. Ne poslušaj kakšnih čevčev.«

»Ne, gospod župnik. Moj mož je bil poleg. Drži sicer z njimi, je pa dober in pošten in ga je obsodba močno prizadela. On vas je hotel opozoriti, v kakšni nevarnosti ste, pa sem to breme vzela nase. Prosim, vzemite to zares, da se vam kaj ne zgodi.«

»Vsi smo v dobrih Božjih rokah. Naj se zgodi njegova volja. Pojdi v miru in hvala, da si me opozorila.«

Na zunaj sicer popolnoma miren, je bil v duši župnik Dani grozljivo pretresen, ko je oblačil mašna oblačila, saj je vedel, da je ženska govorila resnico in da nad njim visi ogromna teža na drobnem lasu, ki se lahko pretrga kadarkoli in ga teža sovraštva pomečka. Njegovi nasprotniki so večinoma mladi in nepremišljeni ljudje, ki ne morejo dočakati, da bi se tudi tu nekaj zgodilo. Iz ostale Slovenije prihaja vedno več vesti o junaštvih, o zmagah, o neverjetnih dejanjih, ki so jih zmožni komunisti, tu v Prekmurju pa se samo skrivajo, se skrivaj sestajajo in zborujejo,

dejanja ali kakršnegakoli junaštva pa ne morejo pokazati nobenega. Zakaj? Ker so proti njim duhovniki, ki vsi, drug od drugega bolj svarijo ljudi pred kakršnimkoli nepremišljenim dejanjem.

Ko komunisti predlagajo, da je treba okupatorjem pokazati našo moč in pobiti kakega oblastnika, večina odgovarja, da je nesmiselno dražiti dremajočega psa in ga nahujskati nase, če to ni nujno potrebno. Zaradi enega ali dveh madžarskih predstavnikov, ki jih odstranimo, vojna ne bo niti sekundo prej končana.

Župnik Dani je težko nosil breme, ki mu ga je naložila Geta. Ni ga mogel z nikomer deliti, kajti prejel ga je pri spovedi, čeprav ni spadalo pod zakrament, vendar je spovedno molčečnost tako spoštoval, da tudi tistega, kar ni spadalo pod molčečnost ne bi nikoli razglašal. Pa tudi komu? Gospodinjili sta mu dve sestri, ki pa jima ne bi rad povzročal skrbi, saj je dovolj, da sam vsak večer prisluškuje, če se kdo ne mota okrog župnišča s hudobnimi nameni. Čas je tekel in Dani ni zaslutil niti najmanjšega znaka, da se kaj pripravlja proti njemu. Tako je prišel tudi dan šestnajstega marca, ko je moral popoldne iti v Lendavo spovedat sestre, kot je bilo že od nekdaj določeno in s škofovim pismom zapovedano.

Že nekaj dni prej ga je napadala skušnjava, da bi sporočil sestram, naj ga ne čakajo, ker se slabo počuti. Toda to bi bil izgovor, to bi bila laž in nevredno duhovnika, ki bi zaradi nekih sumničenj in negotovih vesti opustil svojo važno službo. Morda pa ga hočejo prestrašiti, da se ne bi upal nikamor, da stopi v ozadje in ne bo upal nikoli in nikjer reči odločne besede; da bo samo najemnik in ne pastir. Najemnik pa, ko vidi volka priti, zbeži in pusti ovce, da jih volk raztrga, samo da sebe reši.

Ne, nočem biti najemnik, moram biti pastir, pa naj se zgodi karkoli. Vendar mu ni uspelo, da bi se čisto pomiril in mu je bilo nekoliko odveč, ko sta ga sestri opominjali, naj se toplo obleče, ker bo proti večeru mraz.

»In s sukňjo si zavaruj kolena, da ti mraz ne povzroči revme.«

»Ne vem, kako bo s kolesom. Zračnici sta kar naprej prazni.«

»Daj ju v Lendavi zakrpati.«

Za nekaj minut je župnik skočil še v cerkev, da se prepriča, če gori večna luč in je še drugo vse v redu. Ko je odhajal in se pri vratih obrnil za poklek, se mu je za kratek hip zazdelo, da je oltar v čudno lepi svetlobi, ki ga je na poseben način razveselila. Nič se ni temu začudil, ampak se je prividu samo bežno nasmehnil.

Vsakih nekaj kilometrov je moral Dani stopiti s kolesa, vzeti tlačilko in napolniti gume na obeh kolesih, ki so pomalem stalno puščale in s takimi posledki je končno le prišel v Lendavo. Poiskal je znanega mojstra za take stvari in ga prosil naj do določene ure stvar popravi.

»Ne vem, če bo mogoče, kajti že nekaj časa nimamo pravega lepila. Verjetno pa sta vaša notranja tako redka in obrabljena, temu rečem »utrujena«, da povsod pomalem puščata. Če ju homo dražili, bo samo še slabše. Če vam ne dela preveč neprilik, ga rajši pustimo kakor je.«

»Ne, mojster. Vi ga vzamite v roke. Gotovo ga popravite.«

Pri sestrah je bilo vse kakor po navadi, vendar se je Dani čutil nekako pretresenega, čustvenega, ko mu je prihajalo na misel, kako sestre, ki jih je ena sama žrtev in skrb, da bi nikoli ne v resnici žalile Boga ali svojih bližnjih, čutijo težo svojih drobnih in po večini nehotenih prestopkov, medtem ko mnogi voditelji sveta povzročajo nezaslišane grozote in brezmejno trpljenje mnogih milijonov, pa se za to nočejo zmeniti, kakor da je človek nič. Pa vendar ima vsak nekoga svojega, ki ga ima rad, ga čaka, da se srečno vrne.

Vrne. Se bom srečno vrnil? Čakata me sestri. Siroti, kaj bi storili, če bi se nočoj ne vrnil? Čakajo me moji verniki. Tudi neverniki me čakajo, čeprav brez pravega pričakovanja in zanimanja. Toda kljub vsemu sem tudi njihov, ker z njimi in med njimi živim. Je med njimi kdo, ki bi sprejel nalogo, da me ubije. Naj v mislih preletim teh nekaj oseb. Ne! Mislim, da med njimi ni takega. Ali pa morda jaz ne poznam svojih ljudi.

Za zelo visoko vsoto? Denar je strast, ki lahko izpodrine vse dobro in plemenito, kar je v človeku. Ali pa čast, visoko mesto v družbi, da nekaj veljaš, da imaš moč in oblast. Tudi če te mrzijo in ne marajo, se ti morajo klanjati, se ti prilizovati, te hvaliti, čeprav te v srcu zaničujejo. To je užitek, ki je vreden najvišje cene. – Gospod, varuj moje ljudi takih strašnih strasti!

Po končanem spovedovanju ni šel na župnišče, ker je slutil, da župnika ni doma, razen tega se je bližal večer in je moral hiteti. Stopil je še v delavnico po svoje kolo.

»Kako je, mojster, ste duši zakrpali?«

»Bolj slabo bo. Zadnji je še kolikor toliko, prednji pa je podoben cedilu, povsod pušča, kakor da je tkan in ne vlit.«

»Slabše menda ne bo, kakor je bilo prej. Če sem prišel sem, bom prišel tudi domov. Hvala, da ste ga vzeli v roke.«

Župnik je plačal malenkost, ki mu jo je mojster zaračunal, sedel na kolo in se naglo odpeljal.

»Pozabil sem mu povedati, pa vidim, da sam zna.«

»Kaj pa.« je bil radoveden petnajstletni vajenček.

»Da naj takoj, ko napolni zračnico, vozi z vso močjo, dokler je vsaj nekaj sape v njej.«

S tako sunkovito in prekinjajočo vožnjo je prišel že blizu Hotize. Toda vožnja med presledki je bila vedno krajša in nazadnje je Dani uvidel, da nima več smisla usedati se na kolo, saj je prednja zračnica že spet prazna, preden dobro požene. Pustil je tlačilko in je peš stopal ob kolesu, ki je ropotalo po makadamski cesti.

Za nekaj minut se je ustavil pri svojih dobrih znancih na Hotizi, pa se je sredi pogovora ustavil in se naglo poslovil:

»Naglo se dela tema, moram iti.«

Vas je bila kakor izumrla, saj so hišna dela ljudje že opravili in se pred mrzlim večerom držali v kuhinjah. Že davno so se navadili, da so se pogovarjali samo polglasno pri zaprtih vratih in zagrnjenih oknih, ki niso prepuščala niti žarka svetlobe, ki je tako in tako ni bilo na pretek, saj je prostor razsvetljeval samo skromen ogenj na ognjišču, petroleja pa že dolgo niso dobili.

Ko je župnik Dani na svoji desni strani zapustil zadnjo hišo, na levi pa jih je že prej zmanjkalo, se je za kratek čas zagledal v lep prizor: jelše bližnjega gozdička so se neverjetno ostro odražale od rdečkasto zamegljenega neba, ki je kakor nekakšen velikanski oblak kipelo nad obzorjem tik pri tleh je bilo že čisto temno, pokrito z meglo, ki je lebdela kakšen meter nad tlemi in je bila čisto podobna vodni površini.

Ob tem pogledu se je Dani zdrznil. Saj je ta prizor že videl natančno takega ponoči v sanjah. Le kako, da mu ves dan ta prelepa slika ni prišla na pamet. Niti takrat ne, ko je odhajal od doma. Samo ta razlika je bila med sedaj in ponoči, da je ponoči ta širna in prosojna meglica bila velika voda in dani je površje vode gledal od spodaj navzgor. Bilo je tako silno lepo, da ga je sililo k joku od neke nerazumljive miline in bilo mu je lahko, prijetno. Le kako je mogel ves dan na to pozabiti.

Danes je tudi pozabil opazovati ljudi, kako oni njega opazujejo. V teh dneh, odkar ve, da so nad njim izrekli smrtno obsodbo, se nekateri, pravzaprav velika večina, obnaša do njega čisto navadno. V njihovih očeh ni zadrege, ne radovednosti, ali česar koli nenavadnega. V redkih slučajih pa je opazil, kako se ga je ta ali oni možki, pa tudi nekaj žensk, na daleč izognilo, če je bilo le mogoče, da se niso z njim srečali. Ko pa to ni bilo mogoče, pa so med bežno spregovorjenimi besedami bili v silni zadregi. Gledali so proč in niso vedeli kam z rokami, prestopali so se in komaj čakali, da so lahko odšli, vedno brez pozdrava in s sklonjeno glavo.

Takih ni bilo veliko. Izmed sto komaj eden ali dva. Nobeden pa ni imel toliko poguma, da bi mi o tem kaj povedal. Samo še dva kilometra, pa bom doma.

Ko se je bližal odcepu ceste, ki vodi k njim domov v Polano, ga je preletel naenkrat čuden občutek neke groznje in nevarnosti.

»Bog mi pomagaj! Samo da tu mimo pridem, potem bo vse dobro.« Ko je hotel kolo prijeti z levo roko, da bi se pokrižal, sta planili na cesto dve temni postavi v dolgih vojaških plaščih. Eden je takoj pograbil kolo, mu ga iztrgal iz rok in ga zagnal v obcestni jarek, drugi je zahteval legitimacijo v madžarskem jeziku, toda župnika je vznemirila izgovorjava madžarskih besed, ki je jasno razodevala, da tisti, ki jih je izrekel, ni Madžar. Dani se je vpraševal, zakaj neki tako vpije? Očividno želi, da bi ga nekdo slišal. Mirno je pustil, da ga je oni obrnil proč od njegove smeri, v katero se je namenil, vzela sta ga med sebe in mu velela naprej. Vsi trije so odšli proti Muri po kolniku na katerem je bilo polno kotanj, v njih pa blatna voda, ker so ljudje podnevi tu nekaj prevažali.

Drugi v žandarski uniformi se je držal nekoliko nazaj in ni tako stiskal župnika za roko in župnik je ves čas premišljal, odkod pozna njegov glas. Ko je ta izgovoril kako madžarsko besedo, se je trudil, da bi glas spremenil, toda Dani je imel izvrsten posluš in je na dnu spremenjenega glasu vedno odkril znani glas, ki ga je dobro poznal in si je mislil:

»To je gotovo Draš, saj ga vendar poznam. Le zakaj to dela? Dal mu bom vedeti, da ga poznam, morda me to reši. In kam me vodita proti Muri? Saj gremo k brodu. Imata nalogo me izgnati? Moj Bog, pomagaj mi. Edino ti mi lahko pomagaš, karkoli že nameravata z menoj. Sicer pa mislim, da jih je več. Skrivajo se za grmovjem in v temi. Če je to moja zadnja pot, Gospod, usmili se me in me ne zavrzi, saj sem tvoj in če umrem, umrem zate. Poskusil bom z Drašem.«

Po nekaj korakih je steza postala ožja in Dani se je približal še bolj k Drašu in mu tiho rekel na uho:

»Zakaj to delaš, Draš? So te najeli za denar ali kako visoko službo?« Po tem, kako se je Draš zdrnil in kako so se zarinili njegovi prsti v njegov komolec, je Dani čutil, da je zadel. Draš je v sili nekaj zamrmral, kar naj bi bilo v madžarskem jeziku, kot da ne razume. Porinil je župnika bolj pred sebe in se držal zadaj, da ga oni ne bi videl v zamaskirani obraz.

Medtem je vžsel mesec in vsa okolica je postajala mlečno svetla od megle, ki je postajala tudi vse gostejša. Daniju so se v glavi vrtele misli in druga drugo izpodrivale: kaj bosta sestri, če ga ubijejo, kako z župnijo, blagajna je v redu, inventar tudi, moral bi se še dogovoriti o tem in onem, najbolj pa ga je skrbelo za Draša, ki mu roka postaja vse bolj napeta in začne drhteti od napetosti, koraki hitrejši in odločnejši, kakor da se mu mudi k cilju, za katerega se je odločil:

»Moj Gospod, prizanesi mu. Tudi zanj velja: Ne ve, kaj dela. Le kako se je mogel odločiti za nekaj tako groznega. Če to stori, bo nesrečen vse življenje. Reši ga tega, Gospod, ti vse moreš. Eden izmed naših ljudi, pa se tako spozabi. Slabo smo jih vzgojili. Tudi mi smo krivi. Saj veš, Gospod, da je bil Draš vedno siromak,

vedno odrinjen. Zdaj so mu natvezili, da bo prišel visoko in to ga je omamilo. Drugega pa ne poznam. Tudi zanj te prosim, mislim, da sta oba morala veliko prestat, preden sta prišla tako daleč, da sta se odločila izpolniti to strašno nalogo, pa naj je že kakršnakoli,« je molil Dani, ko mu je srce hotelo izskočiti. Bližali so se pristajališču broda in Dani je rekel:

»Brodarja ni več. V temi nikoli ne vozi.«

Spremljevalca nista na to rekla nič. Naglo sta Danija sunila na pomol, ki je bil napravljen iz desk, ga izpustila in že je zagrmelo več strelav, ki sta jih sprožila od zadaj župniku Daniju v glavo, da se je nekako zvrtil okrog sebe in negibno obležal na deskah.

Dani ni čutil bolečin, pač pa nekakšen strahoten preplah in zapuščenost v temi, ki ga je vsega obdajala. Toda to je trajalo samo nekaj kratkih trenutkov in čutil je, da se mora teme osvoboditi. Zagledal je drobno lučko neverjetno lepe svetlobe in neko brezmejno občutje miru, radosti, varnosti in vesele vsičenosti ga je obdalo in raslo iz trenutka v trenutek, ko je nekje zviška opazoval sebe, kako leži na deskah, ob njem pa Draš ves strit in pretresen trepeta z vsem telesom in ne ve, kaj bi z revolverjem, ki ga preklada v roki in ga oni drugi nadere: »Zdaj pa še sebi kaj naredi, bedak! Spravi orožje in primi tega za noge, da ga vrževa v vodo. Saj veš, kakšno navodilo nama je dal Tinč. Je pa težak. In krvi je imel za tri druge.«

Draš je ubogal in vse delal kakor avtomat, odsoten in ves moker od potu. Komaj se je slišal rahel šum, ko je truplo padlo v vodo in Dani je videl v tisti čudni, nezemeljski svetlobi, v kateri je vse stvari gledal ne samo na površju, ampak nekako skozi, kako se na vodi rahlo pozibava kakor v prijetni zibelki in kako ga vodni tok odnaša dalje in dalje in Dani ve, da se mu bo sukinja zapletla v veje in ga bodo kmalu našli. Zaradi vsega tega ni ne vesel ne žalosten, kakor da se to njega ne tiče, kajti on ve da se njegova sreča, blaženstvo z vsakim trenutkom veča in se bo v nekem trenutku popolnoma zlilo z vsem, kar ga obdaja čudovitega, ljubeznivega in ljubezni polnega; za kar je bilo vredno živeti, trpeti in tudi umreti. Zdaj ni bilo več nobene skrbi, nobene pomanjkljivosti, nobenega nereda, ampak ena sama nedopovedljiva sreča in blaženost v Božjem sijaju in ljubezni.

Vzornemu duhovniku Danijelu Halasu, župniku v Veliki Polani, ob 50 letnici njegove nasilne smrti vsi, ki smo ga imeli radi.

Janko Kleibenzettl

TRI ZGODBE

Casar

Tam na Goričkem je na enem izmed bregov stala hišica z majhnimi okni, skozi katera ne bi mogli gledati hkrati dve osebi. Pokrita je bila s slamo, kakor vse druge kajšle v okolici. Takrat so bile s strešniki pokrite le bogatejše kmetije.

Pri Casarovih je bila revščina posebno huda zato, ker je bil gospodar Števek zelo holan.

Komaj dobrih petnajst let po prvi svetovni vojni, katere udeleženec je bil Števek, je bilo zanj kolikor toliko dobrih. Oženil se je s svojo Trezo, ki je bila zadržana

in huda kot strup. Sprva sta imela kdaj pa kdaj tudi lepe dneve. Včasih je Treza le znala biti nekoliko bolj prijetna.

Z leti se je Števekova bolezen, kdo ve, kakšna je bila, hudo poslabšala in postal je vedno bolj suh in betežen. K zdravniku Števek ni šel, ker za to ni bilo denarja. Treza tudi ni razumela moza bolnika, saj je sama bila močna in zdrava kot kobila.

Števek je bil umsko zelo bister človek. Sam si je zgradil majhno delavnico, v kateri je stala delovna miza, nad njo pa police z raznim orodjem, ki si ga je večinoma sam izdelal. V kotu je stala lesena stružnica in brus na nožni pogon.

Pred vrati v Števekov delavnico je stal nekakšen jarem za nošenje vode. Izdelan je bil iz smrekovega lesa in je imel na sredi primerno vdolbino, ki se je lepo prilegala njegovemu vratu. Na koncih je bil jarem okovan. Tako je ubogi Števek nosil vodo, sključen z upognjeno glavo. Suhe koščene roke so krčevito oklepale ročaja črnih posod. Gotovo se je zelo bal, da se vrča ne bi razbila. Kaj bi rekla njegova Treza.

Nekaj let je bila Števeku nošnja vode še kar znosno opravilo, čeprav je bilo daleč pa tudi teža vode in vrčev je presegala dvajset kilogramov, kar je bilo za bolnika mnogo preveč. Najbolj hudo je bilo, ko je bila suša. Mlaka pri hiši je bila suha, za to je bilo treba nositi vodo tudi za kravo in dve svinji iz vodnjaka, oddaljenega od hiše nekaj manj kot kilometer.

Bolni starec je moral večkrat počivati. Takrat se je stokajoč sklonil in položil vrča na pot, odpel je kavlja z ročajev, in mrmral nekaj nerazumljivega. Potem si je zopet oprtl svoj jarem, težko dvignil in odstopical do naslednje postaje. Dostikrat še dobro ni položil vrčev ob pot, že je zaslišal z brega, kako se jezna baba dere: »Števek, ti prekleti manjak, nesi to vodo, gda mo pa ges obéd kūjala!«

Števek je Trezino zmerjanje jemal kot neko pokoro za svoje grehe. Nekaj je zamrmral, dvignil vrča in nekoliko hitreje odstopical proti domu. Tam je bil deležen še ene polivke hudih besed. Poslušal je, nič ni rekel, pač pa se je kolikor mogoče hitro odpravil v svojo delavnico, če mu Treza ni že prej kaj drugega naročila.

Vedno, dokler je mogel, je revež nekaj delal. Jeseni je sedel na podseku trnaca in jemal seme iz buč, spletal čebulo in česen v vence, luščil in zbiral fižol, čistil solato, spravljal razna semena, pač, kar je mogel. V hladnih dneh je kaj počel v svoji delavnici ali v hiši. Zelo lepe košare je pletel iz slame s pantovcovimi vitrami.

Stari Casar je bil znan tudi po izdiranju zob. Marsikoga je rešil boleče škrbine. To delo je opravil z nekimi posebnimi kleščami, ki jih je imel zavite v belo krpo. Sosedje so pravili, da je bil Števek v avstrijski vojski pri saniteti in da se je tam naučil izdiranja zob, a tudi nove, so pravili, da je vstavljal; menda iz aluminija ali neke druge kovine. Če se je kdo v soseski tožil, da ga boli zob, so ga v šali napotili k Casaru.

Bile so šolske počitnice pa je Števekov mali prijatelj imel več časa. Bolnika je obiskoval skoraj vsak dan. Pomagal mu je iz postelje in ga odpeljal pod oreh. Tam je bila lepa senca. Števek je fantu pripovedoval o svojih doživljajih. Govor se mu je izboljšal. Mogoče je k temu pripomogla dečkova radovednost pa tudi družba, ki jo je hudo pogrešal.

Ure in ure sta tako z dečkom presedela v pogovoru. Nešteta vprašanja so Števeka včasih celo utrujala, pa vendar je pletel svoje spomine iz prve svetovne vojne, o raznih bitkah, o ranjencih, junaštvih na avstrijski in ruski strani, o kozakih, o Rusiji in življenju Rusov in kdo ve še kaj je pripovedoval.

Nekega dne je Francekov mali zopet potrkal na vrata Casarove bajte, slišati je bilo le slabotno stokanje. Treze ni bilo doma. Vrata so bila odprta. V postelji je

ležal Števek na poležani slamarici. Pokrit je bil s staro prešito odejo le čez sredino telesa. Koščene suhe noge so visele čez rob postelje, z eno roko je skušal poklicati dečka, druga pa je mrtvo visela s postelje kot da ni njegova. V oni živi, je držal okrvavljeni robec ali cunj. Oči je imel polne solz. Hotel je nekaj povedati pa ga otrok ni razumel.

Prišla je Treza. Videti je bila prestrašena! Sklonila se je k bolniku, ki ji je dolgo nekaj poskušal povedati. Kazal je nekam ven, nato pa je s prstom krožil po odeji, kakor da bi pisal. Treza ga je razumela. Šla je iz hiše in prinesla malo leseno škatlo, v kateri je bilo polno črk in števil in pečat podolgovate oblike ter steklenička barve. Z roko je Števek nato poklical svojega malega prijatelja, dotaknil se je škatle in Trezino roko z njo porinil k fantu. Razumela je moža. Poslovil se je od malega prijatelja z najdragocenejšim predmetom iz svoje zbirke. Treza je fantu ukazala, naj teče domov in pove, da je Števeku zelo slabo. Fant je stisnil k sebi dragoceno darilo. Spogledala sta se s Števekom. Bolniku so se zopet ulile solze. Mali ga je pobožal po roki, se obrnil in zdirjal domov.

Sosedje so, kakor je na Goričkem stara navada, pomagali Trezi, da je bilo vse, kot se spodobi za pogreb. Vsi so pozabili na Trezino grobost. Tudi ona sama je bila vsa drugačna. Tiho je stala ob mrtvem možu. Ni jokala, toda tu in tam se je iz njenih prsi izvil težak boleč vzdihljaj. Sosedova Hana je rekla: »Vidite, tako je Trezo napravilo težko življenje in slaba sreča.«

Števeka so pokopali tiho, brez petja na grobu in brez govora, le duhovnik je mrmraje izmolil svojo nagrobno molitev.

Treza je nemo stala ob grobu. Iz oči so ji padale debele solze. Boleče je vzdihnila, hvaležno pogledala po pogrebcih in brez besed odšla.

Sosedova Agnješka

Soseda Agnješka je bila ženska vitke postave, v letih čez petdeset. Obležena je bila v obleke, kakršne so nosile ženske v Prekmurju v tistih časih. Rokavci iz tankega lanenega platna so ji pokrivali gornji del telesa, od pasu navzdol pa je nosila dolgo, okrog pet opletajoče krilo, ki si ga je glede na potrebe včasih ustrezno spodvihala. Njen obraz je bil veder, kar lep. Z njega so sijale v svet iskre, nagajive oči. Pa ni bila vedno taka. Prišli so tudi dnevi, ko ji je obraz potemnel. Na njem ni bilo nasmeha, njene kretnje so bile hitre, odsekane in jezne. Ko je bila taka, sem se je raje izognil. Še pozdraviti je nisem upal. Da je imela Agnješka temne dneve, je bilo razumljivo, saj je imela vzkipljivega moža, pa so se zato včasih »iskre kresale«.

Nekega dne smo pri Korcovih za veliko mizo sedeli: stari Sepek, Agnješkin mož, glava družine, Gusti, Agnješka in jaz. Tega dne sem jim nekaj pomagal. Iz skupne lončene skledе se je kadila in dišala mlečna prosepa kaša, moja slast. Ni boljšega kot skorja, ki se naredi na ohlajeni mlečni kaši. Meni so se okrog čeljusti nabirale sline, tako da še moliti nisem mogel. Stari Sepek pa je tistega dne tudi dolgo vlekel svojo molitev. Po očenašu, zdravimariji in veri je končno prišlo tisto zadnje: »Blagoslovi nam gospodne bože ete tvoje svet dări, štere mo po tvojoj dobroti k nam jemali, pa našem gospodi Jezusi Kristuši, amen.«

Ze sem zagrabil za žlico in Gusti tudi, pa naju je stari Sepek s pogledom prikoval. Agnješka je bila mrka, brez besed, malo sajava po obrazu. Stari pa je začel: »Zdaj pa ešče eden očenaš za našo Agnješko, ka bi njoj Bog jezik razvezal!«

»Oče naš, ki si v nebesaj, ...« je bilo slišati, potem pa je Agnješka pol v jezi, pol

v smehu dejala: »Ti vrag stari, mene dražiš, pa Boga čmeriš...« Še nekaj je hotela reči pa jo je stari prekinil. Pogledal je k razpelu v kotu in rekel: »Hvala ti gospodne bože za tvojo dobroto, moja Agnješka že pa guči. Reč se njoj je povrnola pa trej dnevaj.« Še vedno je stari gledal tja v bogčev kot, potem pa je tudi njega popadel razposajen smeh. Kaša je bila ravno prav hladna in kmalu je bilo slišati le še zajemanje jedi iz skupne skleda.

Reckova Plona

Po stezi od Vodovec, mimo naše hiše, prek Cerkvenjaka, se je počasi pomikalo ogromno breme trave. Tako smo videvali Reckovo Plono. Bila je to ženska, ki je ljudje niso mogli pozabiti.

Plona je bila ženska čudnih mer. V višino najbrž ni segla več kot stopetdeset centimetrov, toda vsa je bila široka, krepka, čokata. Nosile so jo močne mišičaste noge, ki so bile v stopalih prav tako čezmerno široke. Poleti Plona ni bila obuta, saj so se ji noge utrdele, zlasti še podplati, ki so se jasno zarisovali v vlažno ilovnato zemljo, kjer je hodila. Bile so to sledi, ki so razodevale precejšnjo težo svoje lastnice. Imela je kot vse drugo, zelo močne roke s kratkimi prsti in široke dlani, ki so bile žuljave, trde in opraskane od trave in trnja.

Plonin značaj so izražale velike in lepe plave oči, ki so sijale z njenega prijetnega obraza. V njih se je dalo razbrati Plonino razpoloženje in razodevale so njena čustva. Bila je, neglede na njeno čudno postavo, prav prikupna oseba. Ni znala ne pisati ne brati, saj je v šolo hodila, kot je pripovedovala, le če je bil čas. Za take neumnosti pa pri Reckovih v času njenega otroštva ni bilo časa.

Polona je rada pripovedovala o svojem življenju, ki je bilo od otroštva dalje nič drugega kot eno samo garanje. Večji del leta je bila na sezonskih delih v Slavoniji, kasno jeseni je prišla domov in čez zimo garala doma na revni kmetiji, kjer sta z možem redila kravo, včasih tudi eno tele, pa eno do dve svinji. Zemlje niso imeli več kot petdeset arov, pa še tista je bila revna, v rebri, slabo obdelana, ker zanjo ni bilo časa in tudi ne delovne sile. Dajala pa je vendar ta zemlja družini toliko, da je bilo mogoče skromno živeti.

Imela je Plona petero ali šestero otrok, ki so se raztepli po svetu, se poženili in zaživeli svoje življenje. Le en sin, ki se je priženil na sosednjo malo kmetijo, je mater večkrat obiskoval, zlasti še po očetovi smrti.

Za Plono so bili prekrasni dnevi, ki so se na »Jeleno« zbrali doma vsi njeni otroci in vnuki. Pretesna je bila takrat hiša in premajhna miza, v srcu stare Plone pa neizmerna radost.

Ko je minil praznik, je bila Plona zamišljena in tiha. Njene še vedno lepe oči so utrujeno zrle v svet. Iz njih se je kot iz knjige dalo brati zgodbe o težkem življenju, o delu in grenki samoti.

Še pri njenem šestem križu in čez, smo jo videvali, kako nese mnogo pretežno breme trave, zvezano v travnjek. Hodila je počasi, a vztrajno. Nekoč sem jo srečal, ko je stala ob stezi z bremenom na glavi, pa sem jo vprašal: »Počivate, Plona?« Pritrdilno mi je odgovorila, nato pa se je naglo napolila dalje proti domu. Tam pa, kjer je počivala, je ostala lužica... Plona je počivala z bremenom na glavi, zato, ker če bi ga odložila, bi ga utrujena le s težavo zopet natovorila.

Danes ne najdemo več takih korenin. Drugačen je zdaj tam svet, drugačno je življenje. Kjer je stala Reckova revna bajta, zdaj stoji lična družinska hišica enega izmed Ploninih vnukov.

S črvivoga prečnjeka edne stare škrinje

SPOUVID NA DALJAVO

Čestita sestra, poštvana tetica! – Čiravno san nej môu namejna pijsati van, moren to zdaj fčiniti. Ka ne pride do kakše svaje. Matí pa mamca sta vas přeci hidou meli, gda sta vaše pismo čteli, kak ste praj vse na istino preobrnoli. »Nej zamán ka ži napou slejpa«, so klumali mamca, matí pa: »ve njoj žc vöstreskan, ka nan nou grehe nakládala, štere smo nej fčinoli!«. Žravna so van naškrabali přeci dugo pismo pa mi ga dāli, naj ga odnesēn na pošto. Jes san ga pa přle ober kropa podržao pa pismo skrmā přčtio. Rejsan je přeci čeměrov v njen v slove zlijanj, ka reko svojín domačín nalagate grehe, štere tan v kloštri nemrete delati pa tak děle... Dosta je v pismi takšega, ka bi vas srčc bolēlo, zato san ga djāo za trām. Tak ka te znali, zakōj ga ne dobite v rouke. Žmetno mi je vōovāditi, eli moren se vdāriti po prsaj: jes san kriv vājnoga krějganja. Gda san pisao pismo namesto mamce, san van nej notridjāo, ka se vse to samo mamci senjalo. Natēnci san vlejkeo na vūha, gda so svoje sēnje pri lunčeki šmarnice pripovidāvali Strīninoj Bāri, svojoj pajdašci. San si mislo, tak te raj čtēli, ve na kunci notridenēn, ka so senje bilē, da so nas pa oča prle stīrali vō delat. Pismo so pa odnesli Lějmezov bōvnjaš. Tak ste kakpa vse gorzēli za právo svēto istino. To je mōj grej, zato se van moren spovēdati, čiglij ste jako dělcē pa vas prositi, ka mi odpistíte v imēni bōžen... Bōrmeš mi je žao, san nej mislo, ka se lejko stoga skoti, cilōu zdaj gda naše ženske zavolo betēznika ži tak pomēnje spijo.

Nadēle vas, draga tetica, lejko potroštan: dedeki se nej zmejšalo pa jīj tūdi nej zadējla kap. Falabougí izda znājo za sebe, samo ječijo sakši bōugi dēn, ka jīj praj jako v prsaj smica... Či mātē čas, kaj mōlite zanjij, vās oča Bōug bole poslūne kak nās navadne zemlāne. Znātē, naš dedek bi si radi šče kaj poživēli.

Ovak je pa prinās vse po stāron, samo zaj ne ōdin več tēlko manjšīrīvat, kak se škoula začēnola. Samo mi bole žao, ka nega več časa za špilarāj pa ka bi šli goricān, ge je moje najvekše veselje. Tan nej trbēj tēlko delati kak doma, te se pa lējko špīlan s svojimi trējmi sestrānami. Najjakše je tē, gda pride knān šče Vikīna Mārtika, vāncarova čij. Ona nima kīt kak naše dēkle, liki dūge, valovite vlasē, pa jo radi vlačimo za njē. Meni fčasī pistij, ka jo počēšen. Tak pa fajno dišij ka nej fōrma! Ona praj nosi trajno, kak ženske po varašāj. Z mamov Anuškov ōdita svētešnje oblečēnivi tūdi delavendēn, takši lējko! Ovak so pa sirmāški, mājō rāvno takšo čimprano ižo kak mij prī goricāj. Z Mārtikov se špīlamo vkūp fsefele: klēncemko, rāsvece obračamo, se vganjamo, dōkeč nas oča naš ne rastīrajō. Dostakrat mi velijo iti v bunto k Sōmiji na našem brejgi. Sōmī so nej samo močēn, debeli človik, liki trdi Vogrin, da pa menē radi mājō, ka se znān lipōu pokloniti po vogrsko: »jōnapot kīvānok« ali »disčērtessēk a Jēzus Krisztus«; znān tūdi povedati »kezēt csōkolom«, pa »savanyu vizet kērem«. Gda pa dobīn, čōbe zaokrōžīn pa blēknēn »kōszōnōm«. Gda bon vēkši, se šče več nafčīn vogrski. Ja, tetica, naše gorice z Lendavov so nej kajštē, tū živējo trijē nārodje: Vōgri, Slovenci pa Hrvātje, nej zamān ka se tūdi dēčinji špiu zovē: Vidiš bejlo Lendavo? – mij dēca se to dostakrat špīlamo.

Tak, zaj pa moren iti nālogo delat. Zato ne bojte preveč čemerni na menē, tetica, čiravno san toga vrējden. Ne pozābite pa mi dati pokōro za mōj grej, šteri

bi skoro gratao vėkši, kak san jes vėlki. Samo naj nou pokora tak velka, ka bi se mi jo vnoužalo delati. Domaćin greha ne vūpan ovaditi, samo van; vij samo Bougi služite, tak te lejko moj grej nájbole pravićno zvagate. Tak se van teda priporaća pa vas ođeleć pozdravla – Š. Joužek

GDA SE PO GRMLAJCI NEBOU RAZVEDRIJ

Predraga mi sestra Ana! – Ne zosaġaj se, ka po prvon dobiš vćasi drůgo pismo. S Štėvanon sišijva na Váraškon; on je šou k Vreleki vōjs, jes pa na pošto. Tū mi bār nišće nou pod klajbas glėdao.

Znaš Ana, nikšega mēra niman odtistijmāo, kak san ti poslala zadnje pismo. Naffėkala san ti ga tak po bežećki, nej ka bi dvakrat premislila. Čejlo nouć san nej mejla mēra, nikaj mi rovalo v glavi, ka san te preveć hidou mejla. »Ka pa či si jo ošonala po krivici«, me je klalo šće trij dnij, »prenaglila si se, zēmi rejć nazaj!« Čtėn, obraćan tvoje pismo, te mi pa adno zajtro nikaj preblisnolo smėteno glavou: ka pa či naš mālī hūncvut nej notridjāo, gda je pisao mamćino pismo, ka se njin vse to samo senjalo? Či je dolnapisao, kak da bi se zaistino zgđilo? Bōrmeš, on bi toga zmožen būo! Zrāvna ga vržen s štāmpeta pa pozovėn na odġovor tak sagūrno, kak da bi stāo pred birōvon. Malo se zosaġao, knap, tē se pa hāpo vōġućati, kak je šteo na kunci notridjāti od mamćinij senj, te pa oća brekno »hajd na njive!«, pa nej već ftėġno.

»Čakaj, knap nevalāni, znaš ka si zdaj svājo napravo med nama s tetīcov!« zregūlin pa ga nameġoćen s prvin bāton, kij mi prišeo v rouke. Ve mi žao, Ana, ka san ti skōro bōdikaj zgūćala, da pa znaš, mislila san, ka moren brāniti čest naše iže, štera je bijla po krivon ošpotana. Svādilo naj z mamcov tūdi tvoje písanje, ka mājō dedek naš za čejlo ošlico grehov. Ģē bi je pa sirmāk fėinoli? Uni so nej v vāraši, liki na vesnici. Nāsenji so si tėlko grehov nej mogli naklasti. Čirāvno si je šteri možāk potōčo ge kakšo kúpico pa potėpkao kakšo košnato kėlnarco.

»Ve da bi jo li, rōk stāri!« pravi Bāra Strinina, »te de bār v pomėnkanji lūckij kiflinov tūdi domāće gibice raj žulo.« Viš, tak lidjė presōdijo.

Zdaj je vse na mesti, falabougi, pa se nouvi već objėdali, dobro tak? Našemi hūncvuti pa li voskladi, ka ga ide, ka node već lidij za nous vlėjkeo pa v grej napelāvao. Samo zāto nej preveć, ka njemi srce ne oplehne, v to fōrmo, kak nindri v evangeliomi piše. Znaš, dićak rad oči vćasi kaj nazaj pošikne, zāto ka ga mā přeci na kratkoj vajaćki zėpnjenoga. Mōreva rāzmiti tūdi knapa, čiglij je mālī.

Tak se poslovīn od tēbe v mēri božen, v požālūvanji za svoje lāgoje písno; či moreš mi odpūsti, pa za dedeka mōli, ka so čiduže bōle nevōlni odtistijmāo, kak so v dēždzi z gorīc prikefali peški, ka jīj Števan tannahao. Se rejsan bojimo, ka se od plūćnice na zvrāćijo već. Spōvid so pa oprāvili, te lėjko potrōštan, ođiden je Viktor fārovski pripelo Hajđukovoga ġospōda, ka so rāvno doma bilij pa so njin dālī tūdi slėdnje māzanje. Tak viš, sestra moja drāga, lejko si ođejnevi. Zdaj pa moren skūnćati ka pošto zapėrajo, Boug daj, ka bi ti lejko drġoć napisala kaj veselejšega.

Zbōgon stani. V.

CIRKUMBEDERUN ZA DEDEKUN PA ŠKONIKOVA TÚŽNA PESEN

Nejsan si míslila, draga sestra, kan ti mogla pijsati ži tretje písmo, prle kak mi tij na óvivi dvej odgovor ftégneš dati. Eli tak je, klajbas mi je porínola v rouke nesmilena smrt: oviden smo sprevodili na bóžo njivo našega dedeka. Dušo so zdéjnoli sirmák přeci ležej, kak so se prle mantráli. nej zamán ka so njin káplice z Dobrónika hajdi poménšale bolečine. Samo znaš, srce njin oslabeledo po dúgij betegaj pa se njin v srejdó zajtra samo pretrgala nit živlénja, brézi sákše bréke.

Mámco pa Števana je přeci potrló, eli se mi tak vidi, ka šče bole mené. Izda mi brúli po glavi Cirkumbederun, nemila pesen popóvska, štero so na trij glase spējali na sprevodi trije naši gospódje, díkan, kaplán pa škoník. To ti je díjážka pesen (popi právíjo latinska), od štére mij prosti lidjé ničes nikaj ne razmimo, eli seadno nan njéna víža rastúži srce do bolečine, zato je po vózebrána za cerkveni pokoup krščánskijski duš po céjlon svéjti, štére se z éte skúzne dolíne presélíjo na óv svéjt. Tak so pa li móčno spējali, ka je rúm šou po vsej škégnejaj, nouš vórvála, šče mára je zanejmila! Lájko ti priségnen, krave so se henjale pasti pa fteguvale dúge šinjeke prtí našemi sprevodi. Lájko so vidili vsi, ve nas bílou za adno prošecíjo, kak túdi nájma mára přestímle neskúnčano žalost človečo...

Eli žalosti sten nej bílou kunec. Gda smo ži zlécáni od skúz pa oslabeledosti po dvej nóčej vareštúvanja prikléncáli na cintor, te nan šče nájbóle obtéršo srce náš g. škoník s svéjov dúgov nemilov pěsmíjov, s štérov je od nás slovóu jemáu. To ti šče bíjla mantráča! Kúmaj smo si malo ođéjnoli pri obrédnij molítvaj, več nan je začno škoník přejšati dušo pa srce z bridko zložénin slovóujemánjon. Ne ven, či ži té takša šéga bíjla, gda si bíjla šče tíj domá, samo meni se tak vídi, ka té té mantrníje šče nej bílou, nej zamán ka smo šče nej meli školánoga škoníka. Míslin, ka so pesen vpeláli sledkar, po prvoj bójni, gda ži tebe nej bílou tú. Ve mi tak v glavóu stópila, ka mi furt múví notrí, tak ka znán nej samo slóve, líki túdi vížo, túžno zatégnjeno:

*»Ka je človik na ton svéjti,
malo časa le živíj;
komaj začne on živeti,
proti grobí že hitíj...
Vsa zdravila toga svéjta
smrti ga ne réjšíjo,
ker přesteta so ži lejta,
se ločiti moramo!«*

Ve šče dele je, samo vsega neven. Eli kumaj je škoník zospéjvao prvívi dvej kíticsi, smo meli ži pa skuzne očíj, té se pa hápo znaš poslávlati od vsej domáčíj, v to formo, kak da bi pokójni slovóu jemáu od sákšega domáčega pozósek. Da bi tíj znála, lúba Ana, kak te stísne za srce, gda se poslávla od tebe! Tou je tak nesmileno bridko, ka smo eden za drugin kúnckali, mé ženske skoro naglás, kak da bi nan trgao srce vó sprsí. Za sákšega v híži je zospéjvao kíticsi, pa tou tak, kak da bi jo dedek sámíj fkúpskláli pa veléli škoníkí zospéjvati na cintorí. Što se ne bi jókao, nega takše dúše krščánske, ka je ne bi potrló pa do téu genólo. Šče lúcki so jókali i vsa naša ródbína, za štero je túdi bíjla kíticsi fkúpsklájena za slednje slovóu. Šče Jóžek náš je vse šmrklaví búu od skúz, Ana pa Mica pa cílòu, furt sta se mogli brisati. Mógco bi bití jako jako trdokórnoga sreá, šteroga takše slovóu ne bi stírsnólo. Mené je bár tak presúnólo, kak da bi mój oča mrlí eli pa mouž, víš ka si šče trétíj dén moren brisati skuzé, nej zamán ka so me pokójni

dedek jako štimali pa radi meli. »Zbogon stani, nevesta mila«, tak nikak je škonik slovou jemau od mēne, »cejli čas si mi vorno dvorila v betegi, mi vedrijla žalostno srcē«. Povej mi, draga sestra, kak se naj vtolažin, zvonij mi v glavi nouč pa dēn! Boug mōj Gospod mōj, ge blōdi denok zdaj dedekova nemrtēlna dūša?

So srēčni, nesrēčni? Vidiyo, čūtijō našo grōzno žalost? – V ton tāli si tij na boušen, Ana, kij si dēleč od domačije. Ve san štēla, ka bi ti poslali grafej, pa me Pišta dolzgučao, ka rēko nima pomējna, itak prej na sprēvod nemreš priti, tē pa seadno, či zvejdiš ēden dēn prle eli sledkar. Zato ti pa pišen ži prvo nedēlo, ka boš prle lējko mōlila zanjij.

Kakštē so včasī lāgoji bilij, se štūkali kaj z ednin pa drugin, mislin ka jij Boug v svojen neskunčanon smilēnji seadno ksebi gori zēme, jeli ka jij? Ve so zadosta trpeli za svojega žitka. Samo kak se mij vtolažimo, kij ostānemo šče ēden čas na zēmlī, to se spītāvlen, kak si najdemo zadosta trōšta? Zato se pa obračan k tebi, draga sestra, tij zvrāči rane mojega srcā, ka mi odklenka žnjēga ži ednōk tā tužna pēsen škonikova.

V ton vūpanji te pozdrāvla tvoja nevtolažena sestra Veruna.

Samo šče tou: či moreš, prijdī domou pa vse povrži tan, ka se lēkaj rējsan pa bojna rēdi. Ve māmo zdaj v fari svoje nōvo nūnsko zavetišče.

Najpomembnejše sporočilo za vso Slovenijo v letu 1995 je: Sveti oče Janez Pavel II. bo v dnevih 17., 18. in 19. maja 1996 obiskal tudi našo deželo. Povsem upravičeno se tega veselimo vsi, predvsem pa kristjani.

»Da zagotovo prideš, si sporočil. Prihodnje leto sredi maja. Pričakujemo te z vso prelestjo naše dežele. Pozdravljamo te z vsem, kar se je plemenitega porodilo na tleh slovenstva od njegovih začetkov do naših dni, kar je spoznanj vodilo duše k Bogu, kar se je preizkušenj in pesmi v plamen vere zaiskrilo, kar je molitev z naših ognjišč in svetišč v nebo pohitelo. Pridi z vsemi blagoslovi za naš narod, da bo pokončen, duhovno zdrav, uglašenih src ter državiških drž stopil v tretje tisočletje!«

Jože Zadavec

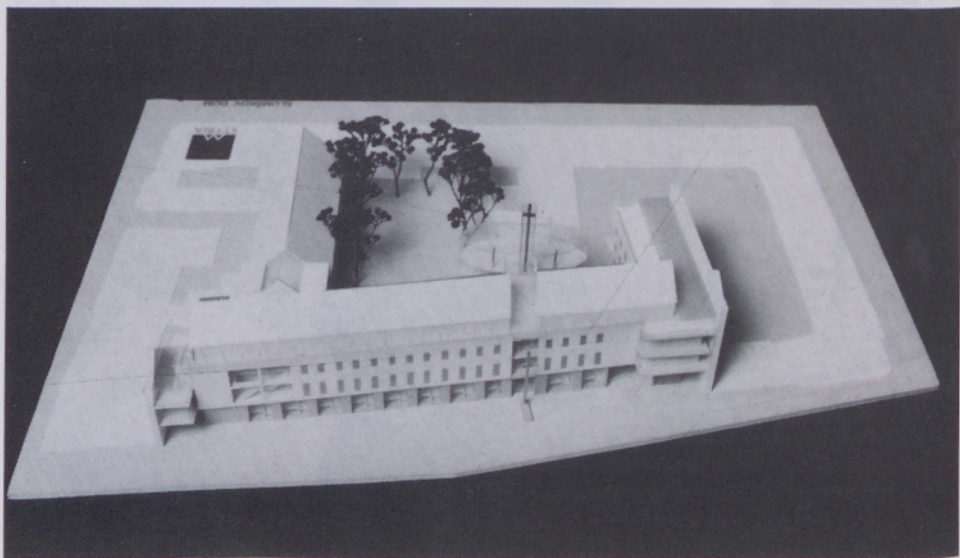
FOTOKRONIKA

Prva tiskovna konferenca o pripravah papeževga obiska Cerkvi v Sloveniji je bila v Ljubljani 3. julija, v Mariboru pa 26. julija. Predsednik odbora za mariborsko škofijo je kanonik Viljem Pangerl, glavni tajnik pa dr. Stanko Lipovšek.

Sveti oče želi s svojim obiskom počastiti Cerkev na Slovenskem ob 1250-letnici karantanskega misijona, ob 1200-letnici oglejske sinode, ob 1000-letnici Brižinskih spomenikov, prvih slovenskih pisnih spomenikov.

Mariborska škofija se je na seji vseh dekanov, v sredo, 18. januarja, odločila za gradnjo nove kompleksne stavbe, v kateri bodo prostori za Teološko fakulteto – srce mariborske škofije. Novo porajajočo stavbo je škof dr. Franc Kramberger poimenoval po glavnem zavetniku lavantinsko-mariborske škofije, sv. Andreju. Tako že naslov sami – Andreanum – povezuje novo teološko ustanovo s tistim delnim zavodom, ki ga je imel Slomšek pri Sv. Andražu v Labotski dolini in pozneje v Mariboru, pa tudi s škofijskim dijaškim semeniščem Maximilianum-Victorinum.

v letu 1995 sta slovenski kulturni prostor zaznamovali dve veliki razstavi: o delih modernega arhitekta Ivana Vurnika ter Gotika v Sloveniji. Prva je bila v prostorih Cankarjevega doma v Ljubljani; odprli so jo v začetku januarja. Vurnika, najpomembnejšega pionirja slovenske moderne arhitekture (in vsa povojna leta zamolčevanega) je razstava pregledno predstavila na 63 panojih in v 16 vitrinah.

Prešernovo nagrado za leto 1995 je prejel tržaški pisatelj Alojz Rebula. Na večer pred slovenskim kulturnim praznikom je nagrado utemeljil ter mu jo vročil v Galusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani predsednik upravnega odbora za podelitev Prešernovih nagrad prof. Mirko Mahnič.

V Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani je bila v soboto, 3. decembra 1994, osrednja akademija ob 75-letnici Univerze v Ljubljani. Ta dan so na slavnostni seji univerzitetnega sveta med drugim med »zaslužne profesorje« prišli tudi našega rojaka iz Beltincev prof. dr. Vilka Novaka, rojak iz Gornje Radgone akademik prof. dr. Anton Testenjak pa je prejel častni doktorat.

Svetovno srečanje mladine v Parizu je privabilo nad 100 tisoč mladih iz vsega sveta, predvsem iz evropskih držav. Novoletnega srečanja se je udeležilo tudi 3260 mladih Slovencev. Med udeleženci je bilo 55.000 Poljakov, 3000 Hrvatov, 6200 iz baltskih dežel, 2000 Romunov. Doslej je bilo to največje evropsko »taizejsko srečanje mladih«.

Večdnevni duhovni vaj se letno udeleži nad 5000 slovenske mladine. Poleg dnevnih zbranih so tudi druge oblike skupnega duhovnega bivanja, posebno v počitniških mesecih. Zadnja leta se vedno bolj uveljavlja tudi t.im. Oratorij. Za teden ali dva prihajajo otroci v župnijski dom, v katerem bivajo ves dan; z njimi so tudi odrasli, ki skrbijo, da je srečanje vsestransko razvejano: v pesmi, igri, molitvi ter raznih drugih dejavnostih. V juliju 1995 so bili oratoriji na 20 krajih – tudi v Odrancih.

Katoliška Cerkev v Sloveniji se je »na svoj način in v zvestobi svojemu poslanstvu« pridružila praznovanju konca druge svetovne vojne. V nedeljo, 14. maja, je bilo v ljubljanski stolnici somaševanje, ki ga je vodil nadškof dr. Alojzij Šuštar. Te »maše za domovino« se je udeležilo veliko uglednih zastopnikov našega družbenopolitičnega življenja, le najvišji predstavniki slovenske države se tega pomembnega priložnosti niso udeležili.

V petkovem popoldnevu, 12. maja, se je na Rožniku nad Ljubljano, zbrala velika množica slovenskih redovnikov. S križevim potom ter hogoslužjem v cerkvi so se častno spominjali 50. obletnice konca druge svetovne vojne.

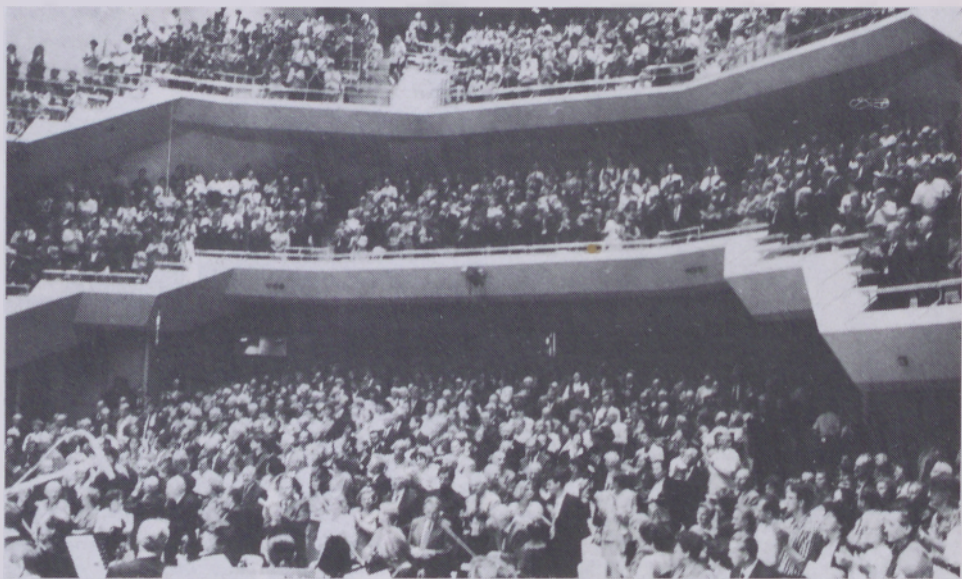
Množico prekmurskih romarjev je privabilo spominsko slavlje, v nedeljo, 9. julija, v Marijino cerkev v Turnišče. Slovesno somaševanje ob 50. obletnici konca druge svetovne vojne je vodil pomožni škof dr. Jožef Smej. Zadnja vojna je tudi Prekmurju vzela takratni cvet mladosti.

Med duhovniškimi zlatimi jubilarci je v letu 1995 bil tudi ljubljanski pomožni škof Jožef Kvas. Na nedeljo, 16. julija, je imel v ljubljanski stolnici zlatomašno slavo, ki so se ga udeležili vsi slovenski škofje, prestopniki slovenskih redovnih skupnosti ter 60 duhovnikov.

Na praznik svetih slovanskih apostolov bratov Cirila in Metoda, 5. julija, so se v mariborski stolnici obeh škofij zbrali duhovniški jubilarci škofje: železomašnik Alojzij Žalar, biseromašnika Janez Gregor ter Ivan Camplin, zlatomašniki in srebrnomašniki. Biseromašnika Gregor in Camplin sta imela svoja bogoslužna slavlja vsak v svoji župniji, obema je bil slavnostni pridigar pomožni škof Smej.

Na petrovo in pavlovo zvečer, 29. junija, je bil v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani spominski koncert, imenovan »Resurrecturis« (Tisim, ki bodo vstali) ob 50. obletnici konca druge svetovne vojne. Glasbeni triptih so oblikovali trije skladatelji: akademik Primož Ramovž (Simfonija Pietà), Jože Trošt (Rekviem) in Samo Vremšak (Exercitus grandis nimis valde). Pisatelj Zorko Simčič je besedila uredil po izboru verzov iz poezije Balantiča, Gradnika, Majcena in Debeljaka ter iz besedil preroka Ezekijela.

Na Brezjah so preživel v drugi svetovni vojni v soboto, 10. junija, ob kapeli milostne podobe božje Matere pritrtili spominsko ploščo: 15.000 padlim mladim Slovencem, prisilno mobiliziranim v nemško vojsko. Pred tem, na binkošti, so preželi v Žužemberku postavili spominsko ploščo 295 žrtev svojega kraja. V polemih mescih so se vrstila žalna slavlja. Tudi ob Lipi sprave na Ljubljanskih Žalah. V duhu sprave so Škofjeločani postavili spominsko ploščo kulturniku dr. Tinetu Debeljaku. Prav tako so v Radovljici postavili doprtni kip pesniku Ivanu Hribovšku (na sliki).

Na Teharjah, v Kočevskem Rogu, v Vetrinju in še na mnogih drugih krajih se je junija 1995 zbiral slovenski narod ter se ob 50-letnici konca druge svetovne vojne spominjal žrtev nasilja. Na Teharjah se je zbralo več kot 4000 ljudi. Mašno slavo je vodil škof Kramberger, z njimi je somaševalo 25 duhovnikov. V Kočevskem rogu se je zbralo okrog 15.000 ljudi, ob treh nadškofih je maševalo 45 duhovnikov.

Novo maturo je junija v letu 1995 opravljalo 7596 dijakin in dijakov na 115 slovenskih šolah; uspešno jo je opravilo 6421, neuspešno pa 1124. Med uspešne so se uvrstili (z dvema popravnima izpitoma) tudi dijaki zasebne gimnazije v Želimljah in v Vipavi. Med uspešnimi (Gimnazija Želimlje) je bil tudi Rajko Vinčec iz Turnišča, ki se je zatem vpisal na Teološko fakulteto v Mariboru.

V nedeljo, 6. avgusta, je bilo na Svetih Višarjah srečanje »treh Slovenij«, zastopnikov iz matične domovine, iz Argentine, Avstralije, Kanade in Avstrije. Mašo je vodil koprski škof Metod Pirih, državni sekretar dr. Peter Vencelj pa je zbranim govoril o »slovenski spravi«.

Slovenski misijonarji, ki so v letu 1995 prišli na kratek dopust, so se v začetku avgusta zbrali v Siični, v nedeljo, 6. avgusta, pa v Lescah na Gorenjskem. Med misijonarji je bil tudi jezuitski pater dr. Vladimir Kos, misijonar na Japonskem. Prvič po 50 letih je prišel v Slovenijo.

Nad 400 slovenskih romarjev na čelu z ljubljanskim pomožnim škofom Alojzjem Uranom je sredi marca obiskalo benediktinski samostan Praglia pri Padovi. Pred petdesetimi leti se je vanj zateklo 16 slovenskih bogoslovcev in profesorjev. V samostanske prostore se je začasno naselila visoka bogoslovna šola iz Ljubljane. Ekonomske posle je v njej opravljal prekmurski rojak, salezijanski duhovnik dr. Andrej Farkas. Romarji so zatem obiskali še Assizi, znano romarsko središče duhovnih sinov sv. Frančiška Asiškega ter sv. Klare.

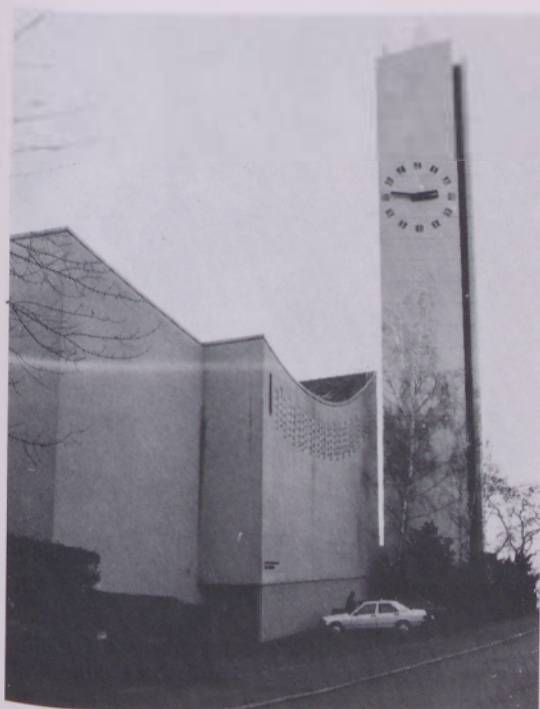
Na praznik rojstva Janeza Krstnika, 24. junija, je nad 3500 naših rojakov poromalo v Padovo, na grob sv. Antona (Padovanskega) ob 800. obletnici njegovega rojstva. V smeri Padove so iz Ljubljane odpeljali trije posebni vlaki ter 30 avtobusov. Romanje je vodil ljubljanski pomožni škof zlatomašnik Jožef Kvas.

Sredi marca so minoriti, redovna skupnost sv. Frančiška Asiškega, ob koncu štiridnevnega IX. rednega provincialnega kapitlja v svojem pijskem samostanu, izvolili novega višjega predstojnika – p. Janeza Kurbusa. Doma je od Sv. Lenarta v Slovenskih goricah, od leta 1983 je bil v vrhovnem vodstvu svojega reda v Rimu.

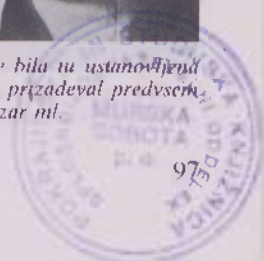
Konec novembra 1994 je ljutomerski župnik in dekan Izidor Veleberi v cerkvi sv. Janeza Nepomuka na Razkrižju umestil duhovnika mariborske škofije Marijana Rošo za prvega župnika te župnije. Tako se je Razkrižje dokončno vključilo v pastoralni načrt ljutomerske dekanije.

Mnogo pomurskih zdomcev je tudi v Stuttgartu in okolici; vključeni so v tamkajšnjo narodno župnijo. Konec decembra 1994 so praznovali 20-letnico Slovenskega doma, v letu 1995 pa 35-letnico slovenske župnije.

V Odrancih je v začetku oktobra 1994 vodil mašno slavlje ob 50-letnici, kar je bilo tu ustanovitveno duhovnijsko praznovanje. Zanj – in pozneje za ustanovitev župnije – si je prizadeval predvsem mon. Lofze Kozar, prvi in dolgoletni odranski župnik. Sedaj jo vodi Lofze Kozar ml.

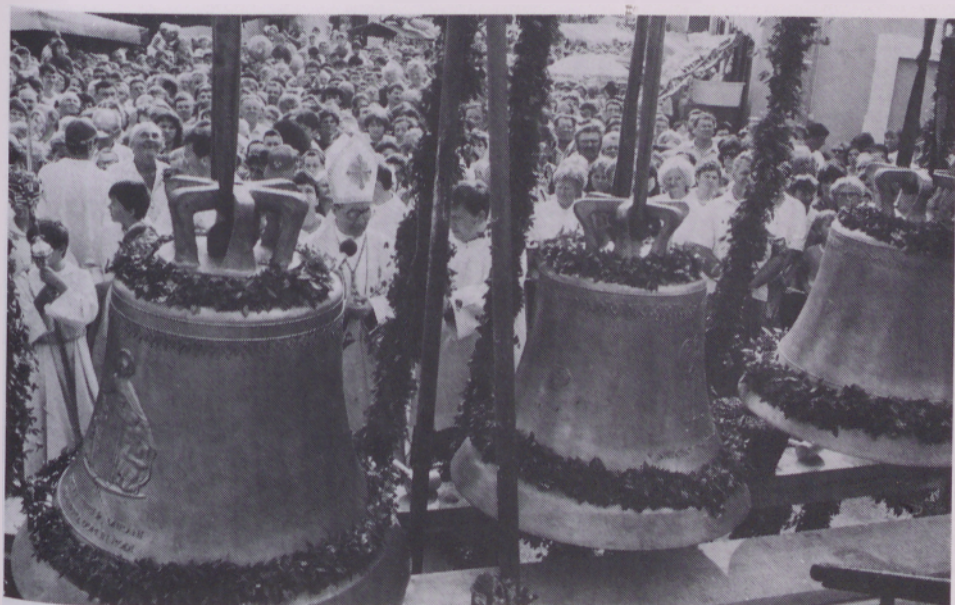

Ob vseh slovenskih škofih ter 25 duhovniki je pomožni škof dr. Jožef Smej v nedeljo, 11. decembra 1994, v mariborski stolnici praznoval svoj zlatomašni jubilej. Slavljenca sta posebej med mašo nagovorila škof Kramberger ter nadškof in slovenski metropolit Suštar.

Stefan Casar, doma iz Bogojine, od leta 1970 župnik in dekan v Jursincih, pri Sv. Lovrencu, je 13. avgusta pripravil slavlje blagoslovitve dveh novih zvonov. Slavlje je vodil škof Kramberger.

Ptujska Gora je starodavna Marijina božja pot, kamor radi poromajo tudi Prekmurci. V nedeljo, 2. julija, je oh innožici romarjev ter 25 duhovnikov mariborski škof dr. Franc Kramberger blagoslovil za Marijino svetišče tri nove zvonove – da bi spet tako ubrano peli kot predavnimi leti.

V starodavnem svetišču Treh kraljev na Benedičkem Vrhu, kjer župnijo že dolgo let vodi naš rojak iz Rackrižja Ivan Zanjkočič, se je v nedeljo, 14. maja, zbralo 260 cerkvenih pevcev iz desetih župnij dekanije Lenart v Slovenskih goricah. Dekanijo že dolgo vodi Jože Horvat, doma iz Bogojine, sedaj župnik pri Sv. Ani v Slovenskih goricah. Horvat je vsem zborovodjem v zahvalo za sodelovanje na koncu revije pesmi podelil posebna priznanja.

*Mons. Vili Gumilar, doma iz Vidonec, dolgoletni župnik v Vitanju, je v nedeljo, 30. julija, pripravil slavlje blagoslovitve treh zvonov za Marijino cerkev na Hriberci. Zvonove je blagoslovil škof dr. Franc Kramberger. Tako so po polstoletnem premoru na Hriberci spet zazvonili zvonovi v nekdanji štirčlanski zasedbi. Ko se štiriglasno oglasijo, zapoje sturo koralno melodijo: Tebe, Boga, hvalimo! **

Jože Gerič, doma iz črenšovske župnije, sedaj župnik na Polenšaku pri Pniju, je v soboto, 8. julija, pripravil slavlje ob blagoslovitvi treh novih zvonov. Obred z mašo je vodil pomožni škof dr. Jožef Smej; z duhovniki ptujske dekanije ter množico vernikov je škof oblikoval »polenški dogodek stoletja«. Kadar se oglasijo vsi štirje zvonovi, zapoje melodijo koralne pesmi Salve Regina (Pozdravljena kraljica).

V šolskem letu 1995/96 je v treh katoliških gimnazijah v Sloveniji 760 dijakov, profesorski zbor šteje 90 ljudi. V Nadškofjski klasični gimnaziji v Ljubljani-Sentvid je 16 oddelkov s 646 dijaki ter 46 profesorji, v Gimnaziji Želimlje je v 8 oddelkih 187 dijakov s 22 profesorji, v vipavski klasični gimnaziji pa so 4 oddelki z zborom 22 profesorjev.

Jubilejna 30. Draga v Finžgarjevem parku na Opčinah pri Trstu je tudi v letu 1995 privabila veliko naših rojakov iz matične domovine, iz zamejstva in zdomstva. Draga mladih je imela osrednjo temo: Vplivi medijev na človeka. Draga odraslih je imela osrednjo temo: Pet let demokracije v Sloveniji. O tem je govoril znan novinar Danilo Slivnik. O ekologiji duha – grozljivi vsestranski načetosti ljudstva pod Triglavom – pa je govoril univerzitetni profesor, psiholog, psihiater in politik dr. Hubert Požarnik.

Množica pri maši na Slomškovo nedeljo pri stolnici v Mariboru, ki se je zbrala iz vse Slovenije in iz zamejstva. Peli so združeni cerkveni pevski zbori vseh mariborskih župnij, somaševalo pa je okrog 150 duhovnikov.

Prinašanje simboličnih darov pri darovanju med sveto mašo, ki so jo z duhovniki sodarovali vsi slovenski škofje.

Škof dr. Franc Krumberger ima v rahi drugocen spomin na svojega prednika škofa Slomška: njegovo prelepo pastirsko pulico.

Zgodovina, kultura in naše resnične družbene korenine

»Izročilo naših rodov je duhovno oporišče, iz katerega je mogoče iskati poti iz sedanjosti v prihodnost«

Ta misel, ne vem več iz katerega in čigavega teksta, me je vzpodbudila, da bralcem Stopinj ponudim nekaj spoznanj in razmišljanj. Spoznanj in razmišljanj o sebi, o nas, o naši zgodovini, o naših resničnih družbenih koreninah, o naši kulturi, o naši veri, o naši identiteti.

Nikoli se namreč ni več, kot prav v zadnjih letih pisalo in govorilo o naši identiteti, predvsem kulturni in narodni, ker je bilo v času oblikovanja lastne narodne države najpomembneje urediti prav te pojme. Sprašujem pa se ali smo dovolj in v pravo smer govorili in pisali ali pa smo to počeli tako kot mnoge stvari drug mimo drugega, ostali pa nevedni. Če bi namreč vedeli, ne bi vedno znova pozabljali Cankarja in njegovih že skoraj devet desetletij starih razmišljanj o narodni kulturi, da je ta *»rezultat vsega našega duševnega in materialnega dela od začetkov zavednega narodovega življenja do danes«* in da je *»zgodovina narodove kulture in zgodovina naroda samega zgodovina njegovega političnega, družbenega in gospodarskega razvoja«*. Smo torej vse to, kar so rodovi pred nami doživeli in ustvarili, smo to kar sami doživljamo in ustvarjamo, smo vir rodovom, ki prihajajo. Naša identiteta je preplet z rojstvom dodeljenih etničnih posebnosti in množice različnih vplivov, ki oblikujejo vsako, na kakršenkoli način opredeljeno kulturno enoto. Od kod v nas potreba, da nekatere od teh vplivov kar zanikamo, kakor da jih nikoli ni bilo, od kod v nas potreba, da zanikamo dele lastne zgodovine, če nam niso pogodu, od kod potreba, da rušimo ali celo huje: v pretirani samoljubnosti nestrokovno in neestetsko spreminjamo spomenike lastne preteklosti? Od kod kratkovidni lokalizmi, ki nas duhovno in čustveno siromašijo, od kod indiferentnost do drugih, zakaj meje med enakimi, ko pa je že tako dovolj meja med različnimi? Uničujemo si dele lastnega telesa in duše, povzročamo si rane, ker škodoželjno mislimo, da so to rane drugih in da nas ne bodo nikoli bolele.

Kakšno leto nazaj, mi je slovenski znanstvenik, zaposlen na enem od državnih inštitutov, na povabilo, da bi prišel predavat, ne v Prekmurje, v Ljutomer odgovoril, da se za to nekako ne more odločiti, ker je zanj to nekje na začetku noči. Vseeno se je opogumil, prišel in bil navdušen nad našo gostoljubnostjo, kot nekakšno zanimivo folklorno posebnostjo. Bilo je skoraj podobno kot takrat, ko je Ivan Jerič leta 1919 prepričeval predstavnike slovenskih oblasti in vojske, da naj storijo nekaj za priljučitev Prekmurja k Sloveniji, ker tukaj tudi živijo Slovenci, pa jim je na zemljevidu komaj razložil kje ta pokrajina je. Pa so prišli in v pomanjkanju tankočutnosti skoraj uničili tako težko ohranjano in vzdrževano narodno samozavest. Ta zavest je bila namreč po z dualizmom sprejeti osamosvojitvi Ogrske leta 1867 težko na preizkušnji. Vizija o velikem, enotnem madžarskem narodu je drugim ljudstvom na Ogrskem popolnoma odrekla pravico do svobodnega narodnega razvoja. Da se narodna zavest ni zlomila, so bili na prelomu stoletja, tako kot že mnogokrat prej, zaslužni domači duhovniki, zbrani okrog Franca Ivanocyja, ki jih Jožef Smej imenuje Ivanocyjev krog. Jožef Klekl, Ivan Baša, Peter Kolar, Franc Rogač in Jožef Sakovič s še nekaterimi so bili skupina duhovnikov, ki se je namenila, da s svojim delom, predvsem pastorcijo, knjigami

in časopisi v slovenskem jeziku ohrani slovenski značaj tega prostora. Kako boleč je bil za te ljudi po priključitvi Prekmurja h Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev potem odnos novih slovenskih oblasti do te pokrajine in njenih posebnosti, se je pokazalo v rahljanju vezi in razdoru, ki je nastal med njimi. Jožefu Kleklu, duhovnemu in političnemu voditelju tukajšnjih Slovencev v času nastajanja nove države so namreč očitali, da jih je odpeljal k Slavom, ki jih sedaj mučijo s skoraj revolucionarnim vsiljevanjem knjižne slovenščine v uradih, šolah in pri verouku.

Svojevrstno nezaupanje v narodno zavest tukajšnjih Slovencev so pokazale jugoslovanske oblasti tudi z odločitvijo, da v kraje naseljene z madžarsko narodno skupnostjo, ki je ob razmejitvi ostala na tej strani, naselijo primorske in istrske koloniste, ki jih je rapalska pogodba oropala njihove zemlje ali pa so se morali izseliti zaradi svojega protifašističnega delovanja. Izbrati za to Prekmurje, daleč najbolj gosto naseljeno slovensko pokrajino, pokrajino s številnimi nerešenimi gospodarskimi in socialnimi problemi, ki je prav zaradi tega stoletje dajala največ izseljencev in sezonskih delavcev, se možno narediti le zaradi pomanjkljivega znanja. Obnašali so se tako kot so se obnašale madžarske oblasti zadnjih petdeset let in bili zaradi tega tudi enako »uspešni«. Dodeljevanje zemlje le po narodni pripadnosti z namenom »izboljšanja narodne sestave obmejnih predelov« in zanikanje socialnih razmer ni moglo uresničiti pričakovanja, da bo po naselitvi kolonistov mejno področje narodno utrjeno. Domačini so jih zaradi socialno-ekonomskih razlogov, Madžari seveda tudi zaradi narodnih, odklanjali, zato so eni in drugi živeli zase, vsak s svojim deležem težav in revščine. Na koncu jih je še enkrat pregnal fašizem, tokrat madžarski, kolonije pa so začele ponovno dobivati prvotno narodno sestavo.

Nekakšno podobno izkušnjo s kolonizacijo je doživelo Prekmurje po drugi svetovni vojni. Ker zaradi številnih vzrokov, predvsem oblike madžarskega okupacijskega sistema ni razvilo takšne oblike narodnoosvobodilnega gibanja, kakor smo ga poznali na celotnem slovenskem ozemlju, je bilo ponovno deležno nezaupanja in očitkov o madžaronstvu. Temu so se po, za novo oblast poraznih rezultatov volitev v ustavodajno skupščino leta 1945 pridružili očitki o »nesposobnosti za odločno revolucionarno akcijo«, zato so morali vse pomembnejše funkcije v pokrajini prevzeti kadri iz drugih delov Slovenije, katerih najpomembnejša kvalifikacija je bila, da so sodelovali v revoluciji. Kakršnekoli barve že je bila tanka povrhnja plast ideološke naučenosti širokih mas, je ta z zmago revolucije odpadla in pokazala se je omejena dogmatičnost, lumpenproletarskost, tudi barbarstvo. Bila je le moč, manjkala pa je modrost, ki bi razumela, da se ne da po enem ideološkem vzorcu opraviti z vsemi človeškimi usodami. Vemo, da bi jo takrat še kako potrebovali, pa vendar poskušamo danes pokrajini, ki državljanske vojne ni okusila, vzpodbuditi dvom, da bi pa morala sodelovati v narodni spravi. Kljub mnogim pravim in nepravim odločitvam, ki so vnesle med ljudi sovraštvo, zamere in trpkosti, je to ljudstvo bilo med seboj spravljeno, le revolucij je v tem stoletju naštel že nekoliko preveč.

Malo jih je bilo tedaj, prej in pozneje dovolj modrih, ki bi razumeli, da nas Slovence tu kjer bivamo družijo naš etnični izvor in jezik, ki ga govorimo in da nas to družijo bolj kot kaj drugega, ne glede na odtenke v narečju pokrajin, ki so lahko samo bogastvo in ne glede na to, kateri politični skupnosti je kdo kdaj pripadal, ali kakšni in kateri kulturni vplivi so označili njegov prostor. Politična meja na Muri je bila sicer tisočletje vzrok za nekoliko drugačen politični, kulturni in narodni razvoj Slovencev na obeh njenih bregovih. Vendar je lahko zgolj iz osrednjeslovenskega zornega kota, ki se je oblikoval znotraj kulturnih vplivov

med Dunajem in Sredozemljem, še danes meniti, da kulturni vplivi iz češkega in slovaškega prostora ali horizontalni med vzhodom in zahodom, za katere pa je bil prostor današnjega Prekmurja vedno dovolj odprt in dovzeten, niso tako pomembni. Da je tukajšnja umetnost nastala v prepletu različnih, predvsem srednjeevropskih pobud, poskuša svojim ljubljanskim umetnostnozgodovinskim kolegom že nekaj časa dokazovati Janez Balažič. Dokazujejo pa to že sami po sebi tudi imenitni kulturnozgodovinski spomeniki, ki so prav zaradi teh in takšnih vplivov nastajali tukaj.

Poleg etničnih so nas oblikovale geografske in s tem povezane komunikacijske danosti. Zato sta si seveda po načinu bivanja, delno pa tudi razmišljanja in izražanja veliko bolj blizu na primer slovenski, madžarski ali avstrijski panonski človek, kakor slovenski panonski in alpski človek. Delno prihaja tudi zaradi tega do nerazumevanja, ki pa bi se mu dalo vedno z dovolj znanja in občutka izogniti. Manj razumljivo je, da se geografske in kulturne povezanosti vsaj s Slovenci naseljenega panonskega prostora ne zavedajo ljudje, ki tukaj bivajo. Enaki tipi posod, orodja, hiš, naselij, enako ali vsaj zelo podobno izročilo je nekaj, kar ni mogla izbrisati tisočletna nemško – madžarska politična meja med deželo Štajersko in današnjim Prekmurjem. Teh enakosti so se zavedali mnogi štajerski sonarodnjaki, ko so prav oni storili največ za povezanost Slovencev na obeh straneh Mure. Stanko Vraz je v zbirki Narodne pesmi ilirske leta 1839 objavil tudi ljudske pesmi, ki jih je zbral na potovanju po Prekmurju. Na prekmurski jezik je opozoril Matijo Čopa, ki je tukajšnje pisatelje vključil v svojo Zgodovino južnoslovenske književnosti. Rezultat stikov domačega pisca Jožeta Košiča s štajerskimi Slovenci sta dve njegovi najpomembnejši deli: Zobriszani Sloven in Szlovenka med Mürov in Rabov (1845), kjer je povzel cele odstavke Slomškove knjige Blaže in Nežica v nedeljski šoli in Sztarine, selezni in Szalaszkii Szlovenov, kjer mu je služila za primer Kremplova knjiga Dogodivščine štajerske dežele. Med najbolj prizadevnimi za povezovanje Slovencev na obeh straneh Mure je bil duhovnik, narodni buditelj in politični publicist Božidar Raič. Z uvedbo imena Pomurje je že leta 1859 želel odvzeti reki vlogo mejnika in to tisti reki, ki je postala v zadnjih letih vsem snovalcem velike Prlekije s Ptujem kot glavnim mestom tako široka, da ne vidijo več prek nje. Prevzetim od komplimentov, ki jim jih je o njihovi menda plemiški drži izrekel Anton Trstenjak, se jim sosedje zdijo provincialci brez »prave slovenske kulture« ali pa »tako ali tako sami Madžari«. Na to se odzivajo tisti Prekmurci, ki se hvalijo, da so enkrat že imeli svojo republiko, mislijo na tisto, ki jo je 29. maja 1919 oklical Vilmoš Tkalec in da jo lahko imajo kdajkoli to želijo, čeprav seveda le-ta ni bila nikakšna narodna tvorba. Podobno so reagirali na tisto ekshibicijo Slavoj Žižka pred leti v Mladini o geopolitični podobi Slovenije, na kateri je Prekmurje nek čuden izpostavljeni privesek. Pravijo namreč, da če je Slovenija kura, potem smo Prekmurci v njeni glavi.

Kakorkoli že, prav Raičeve razprave o ogrskih Slovencih, ki jih je objavljajl v slovenskih časopisih, so vplivale na nekatere domače pisce, kot so bili: Marko Žižek, Janko Murkovič, Jožef Borovnjak in prvi prekmurski časnikar Imre Agustič. Ljudsko izročilo je v Prekmurju zbiral Anton Trstenjak, o tukajšnji zgodovini je pisal Fran Kovačič, prvič so slovensko zastavo na Ogrskem razvili štajerski duhovniki skupaj z Antonom Korošcem na Kleklovi novi maši na Tišini leta 1897 in ne nazadnje, največ zaslug za to, da je mirovna konferenca v Parizu Prekmurje prisodila Jugoslaviji ima član slovenskega dela jugoslovanske delegacije na konferenci in avtor zelo pomembnega gradiva o Prekmurju Matija Slavič. Sami Štajerci torej in to v glavnem Prleki. Oblikovanje regionalne skupnosti Pomurje

po drugi svetovni vojni je torej vendar imelo neko podlago v geografski, komunikacijski in kulturni povezanosti, vendar je prevladal moment politično – zgodovinskega razvoja, ki je ta prostor tisočletje ločeval. Ločeval med seboj slovenski panonski prostor in Prekmurje ločeval od drugih slovenskih dežel. Da je zaradi tega v zavesti ljudi ostajalo posebnost, je torej razumljivo, manj razumljivo je tukajšnjim Slovencem očitati njihovo nezadostno slovenskost.

Ti Slovenci, ki so jih Madžari imenovali Tóti ali Vendi so sebe imenovali Slovence ali Slovene, mnogo pred tem, ko so se še sredi 19. stoletja mnogi ostali Slovenci imenovali za Kranjce ali Štajerce. Že prvi prekmurski pisec Franc Temlin je leta 1715 zapisal, da je njegov katekizem »zdaj pak na szlovenski jezik preložen«. Slovenski značaj prvega prekmurskega abecednika iz leta 1725 je že v naslovu »Abecedarium Szlowenszko« poudaril neznani avtor. Red zveličansztva je Mihael Sever leta 1747 posvetil: »Lüblēnōmi Szlowenszkomī Nārodi, steri Evangelicsānszko Vōro vadlūe«, Štefan Kuzmič pa je svoje temeljno delo Nouvi zákon »zdaj oprvics z grcskoga na sztāri szlowenszki jezik obrnyeni« leta 1771 posvetil »našim med Muro in Rabo prebivajoučim Slovenom«. Z lepim imenom Slovenska okroglina je s Slovenci naseljeni prostor med Muro in Rabo leta 1780 imenoval prvi prekmurski katoliški pisec Mikloš Kuzmič. Tudi ime Slovenska krajina se je ob koncu 19. stoletja udomačilo pri prekmurskih piscih in so ga uporabljali vse do druge svetovne vojne, nekateri pa ga uporabljajo še danes.

Neznanje, nestrpnost, površnost in predsodki lahko zelo hitro razdelijo neko družbo. Na obrobju balkanske nacionalne, verske, socialne in kakšne že morije smo to v zadnjih letih še kako dobro spoznali. Prav zato bi morali znati ceniti vse, kar nas nacionalno in kulturno druží in biti odprti za spoznanje vseh drugačnosti, ker nas le-te miselno in čustveno bogatijo.

Prekmurje ni zgolj melanholična pokrajina radodarnih kmečkih ljudi, ki so sposobni producirati zgolj ljudske ali vsaj konservativne oblike kulturnega, političnega in narodnega izražanja. Zato smo včasih kar razočarani, ko se naši osrednjeslovenski obiskovalci ne čudijo toliko nad naravnimi in kulturnimi lepotami ali zanimivostmi, ampak nad običajnimi proizvodi konca 20. stoletja. Nedavno se je neka ljubljanska gospa knjižničarka namreč sredi Martjanec zelo čudila, da so hiše tukaj zidane, da so ceste asfaltirane, da so dvorišča pospravljena in da se župniki vozijo v avtomobilih, pa še nihče jih ne loči od ostalih ljudi, ker so v civilu.

Spoznati se med seboj, se odkrivati, izobraževati, ceniti vrednosti in ohranяти spomin je naš potreben, skupni cilj. Značaj javnosti bo vedno odvisen, tako kot pravi Taras Kermavner, od kvalitete svobodnih oseb, ki jo sestavljajo. Vendar morajo biti te osebe deležne več kot le delnih znanj, da bodo lahko kulturne, humanistične in družbene. Zgodovina je prav temu obrobnemu slovenskemu prostoru dala bogastvo multikulturalnosti, življenje v večnarodni in večverski skupnosti in ga zato tudi morala naučiti strpnosti in tolerance. Če bi se njegovi prebivalci znali naučiti tudi večje strpnosti do preostankov svoje preteklosti in nehali v svojih različnih ideoloških, tehničnih, industrijskih, potrošniških, primitivnih evforijah rušiti stare peči, sekati stara hrastova vrata naših domov, razbijati stoletne železne križe na oknih ali morda spomenike minulih ljudstev, držav in ideologij, bi se zgodilo še nekaj. Našli bi samozavesti v znanju, v delu in ustvarjalnosti prednikov, v nejasnem spominu iz otroštva. Oblikovali bi in tudi znali ceniti elite različnih poklicev: bančnikov, industrialcev, trgovcev, znanstvenikov, sodnikov, zdravnikov, umetnikov..., ki edine lahko določijo smeri družbene, kulturne in gospodarskega življenja.

Razpon Kleklove pesniške duše

Ali je Klekl bil tudi pesnik? Ali ga moremo opredeliti kot prekmurskega pesnika ali pisatelja v smislu ustvarjalca besednih umetnin? Ali je torej tisti, ki se je na svoj čas in ljudi odzival tako, da je pisal pesmi, črtice, povesti, eseje in kar je še teh zvrsti umetniškega ustvarjanja?

V Novinah, Kalendarju Srca Jezušovoga, Marijinem listu in Marijikinem ogručku je objavljajal pesmi, v nekaterih tiskih redno v vsaki številki, v drugih občasno. Kaj nam pove o pesništvu njegovih 132 pesmi, kolikor sem jih zbral iz omenjenih listov? Od teh izbranih pesmi je iz Kalendarja 29, iz Marijinega lista 67 (vključno z dvema cikloma, v katerih je po 12 pesmi), iz Marijikega ogručka 14, iz Novin pa 22 (izšle v letih od 1934 do 1940).

To je kajpada le del Kleklove poezije, vendar povsem dovolj, da si ustvarimo podobo pesnika oz. pesnikov portret z estetskega, verovanjskega, narodnega, kulturnega, osebnoizpovednega zornega kota.

Kaj torej vsebujejo te izbrane pesmi na spoznavni, etični in estetski ravni? Te tri ravni so namreč določujoče, da je neko besedilo besedna umetnost. Po meri teh raven, njihovem medsebojnem sorodju, je mogoče neko poezijo uvrstiti med tako imenovano »visoko« ali »pravo«, to je umetniško literaturo, in pa »nižjo«, to je zabavno, množično ali trivialno, v kateri se srečujemo s pojmi kot epigonski, sprotni, množični, na hitro opravljeni literarni izdelki, ki naj bralca kaj podučijo, za kaj navdušijo, ga pritegnejo in podobno.

Spoznavna, etična in estetska raven morajo biti med seboj v tesni povezanosti; izginjanje ene na račun druge vodi v razkroj literarnega izdelka oz. pesem se začne spreminjati v tvorbe, ki niso več literarne, ampak samo še polliterarne ali pa že docela neliterarne. Preveliko poudarjanje etičnih prvin vodi v moralizem, preveliko poudarjanje estetičnih vodi v esteticizem, preveliko poudarjanje spoznavnih prvin vodi v gnoseologizem. Kolikor slabi estetska vloga v pesmi – ritem, rima v klasičnem verzu, besedna figura – se pesem spreminja v informativno, spodbujevalno, uporabno, priložnostno besedilo. Pesem, ki poudarja samo etično ali ideološko vlogo, prehaja v moralno poučno, vzgojno ali ideološko propagandno besedilo v vezani obliki.

Tematski krogi Kleklove poezije

Kaj se je pred tega pišočega prekmurskega duhovnika postavilo kot naloga ali »predmet«, o katerem »mora« pisati? Katera ideja se je »zanosila« v njem ter demonsko terjala »rojstvo«, kako jo je uspel upodobiti s spoznavnimi, etičnimi in estetičnimi prvinami? Kar se je spočelo in rodilo, je avtoriziral s pečatom svojega podpisa »Srčen«. To je ključno. Čemu torej tak vzdevek ali psevdonim? Kaj pravi SSKJ o besedi »srčen«? Tega našega slovarja sicer Klekl ni poznal, poznal pa je svoje srce, globoko čuteče, kot panonska raven odprto, prostrano, pregledno. »Srčen« je nanašajoč se na srce; saj rečemo srčni utrip, srčna bolečina, srčna skrivnost, književno pa tudi srčni izlivi, srčne vezi, srčno veselje. Drugi pomeni so: književno pogumen, odločen, star, prisrčen, prijazen. Pomeni pa tudi srčno se bojevati, pozdravljamo nekoga s srčnimi besedami, dobrotnemu pravimo »sprejmite mojo srčno zahvalo«. Klekl si ni privzel tega vzdeyka v zadnjem, temveč v prvem pomenu. Toliko notranjega posluha je imel, da je poezijo razumeval kot

jedno izpovedovanje tistega, kar mu je duša čutila. Izraža torej tisto, kar mu na srcu leži; njegova pesem je srčni izliv, utrip, bolečina in skrivnost, pesem je izpoved njegove najgloblje intimne.

Vera, človek, narod, narava, mati, jezik, kultura so osrednje besede, ki določajo vsebinske enote Kleklove poezije. Lirski subjekt njegovih pesmi vselej stopa v razmerje do Boga, Kristusa, Marije, Cerkve, svetnikov. Kolikor to ni dovolj pregledno že v vseh idejnih celotah, pa je gotovo vsaj v sklepni kitici kot obliki izrazite refleksije. V slednji pesmi je zaznamovan pesnik globoke religiozne naravnosti. V naravi se mu razodeva Bog, v zemski materi se odzrcalja pravzor Marije. Vrste se motivi, vzeti iz verovanjskega prostora človeške miselnosti: človeška grešnost, krščanska ponižnost, vdanost, zaupanje. Lirsko-epska oseba je svetnik (mučenec, spokornik), druge svete božje osebe (Kristus, Marija, Sveta trojica, angel, Rafael, Terezija), skratka vrsta motivov iz bogate zakladnice svetopisemskih zgodb.

Z motivi, ki se prepletajo, ustvarja globoko moralno simboliko. Vendar pa v teh pesmih ni nič legendarnega, pravljičnega, bajeslovnega, fantastičnega, apokrifnega, vraževernega. Osebna doživetja so čutenja človeka, ki ga nosi modrost stoletij, ljubezen do naroda, slednjega poedinca. Ko upoveduje doživljanje narave, mu ta opisnost ni sama sebi namen; vse združuje s poukom, spodbudo, nasvetom, svarilom. Četudi se mu ta občutja rada drobijo na posamezne močne in učinkovite nadrobnosti, pri čemer se krhajo estetska načela poezije, je vendar pesem izpoved nenačete močne osebnosti. Pesniki so navadno močno ponotranjeni in k sebi obrnjeni; pojejo o sebi, svoji bolečini, razklanosti. Kleklova bolečina pa ni on sam, temveč svet okrog njega. Klekl o sebi ne poje. Piše pesmi, a se v nobeni pesmi posebej ne ukvarja z vprašanjem poezije, s poklicem pesnika, kot to vsaj bežno počne domala vsak pesnik.

»Prekmurje – naša lirika!«

»Prekmurci odklanjajo racionalizem. Odklanjajo sisteme. Veselijo se rdečih orlovskih srca ne kot uniforme viteške, temveč kakor se veseli dekle rdeče božje rože. Tipično Slovani so v svojem anarhizmu. Kakor pesem je to ljudstvo in nič ni v njem kakor pesem čustev. Morda poreče kak prekmurski sodnik: hinavci so, pijanci, lažniki, krivoprisežniki. Morda so, tako kakor so genialni pesniki v vsakdanjem življenju prav navadno jako nesimpatični značaji.« Tako pisatelj Franc Sušnik.

Ali je Kleklov pesniški svet upodobljen po meri, kot je o Prekmurju in njegovih ljudeh zapisal dr. Franc Sušnik v svojih »Prekmurskih profilih« (Maribor 1929, prim. str. 3-9)? Tu namreč piše: Primorje je bridko, Koroška naš epos in drama, Prekmurje pa – lirika naša. Vsepopšod je odkrival ljudi, ki »nosijo ljubezen in narod na jeziku, pa nimajo ne ljubezni ne naroda v srcu! Če bi jo imeli, meni Sušnik, »bi jih pritisnila k tlom na kolena pred rodno in zemljo, ki je sveta, trikrat sveta«. Medtem pa je v Kleklu odkrival neko »silo človeka, ki ve, kaj hoče«, zato mu je ljudstvo tudi zaupalo in ga ljubilo. Nadih »brezčasne pesmi duš« je Sušnik zasluhlil v ljudeh Slovenske krajine, v Kleklu pa je videl prizadevnega spodbujevalca ali vzgojitelja najboljše dediščine in najboljše prvine katoliškega slovenskega naroda, dediča prekmurske romantike, naprednega soustvarjalca vsega, kar živi »iz krvi prastare tradicije«, z vsem pa stopa pokončno, duhovno zdrav in močan v prostor skupne slovenske kulture. Ljudje ob Muri – piše Sušnik – se razveselijo vsega novega, čisti so, širokosrčni, gostoljubni in odprti, zabavni, »se razveselijo, ki se mu smeje in joče kakor otroku«, ob nedeljah polni skratka »to je narod, ki se mu smeje in joče kakor otroku«, ob nedeljah polni

cerkve, slovenska pesem valovi, pojejo mladi in stari v »tistih trudnih melodijah z izmučenimi figurami, ki so melodije te zemlje«. V dodatek svojih Profilov je Sušnik po petih letih ponovno potrdil svoje občutenje prekmurskega človeka. Kratek zapis je sklenil z refleksijo: »Zdaj mladi rod že zori. Z mladostnim zdravjem trga romantično kopreno plahe in samoljubne otožnosti, ki se je z njo zavijala Krajina, kakor da se je zarila pred Neroni v katakombe... Vidim pa Kleklove in Baševe in Radohove mladce, ko jezdijo, kakor vitezi v mladi zori... Čudno: nihče od teh, ki so s srcem bili v Krajini, je pozabiti ne more. Še med seboj jih je zvezala: kakor tovariše iz ujetništva? – kakor izletnike s planin? – kakor romarje s prelepe slovenske božje poti...« (Dr. Franc Sušnik, *Prekmurski profili*, str. 64).

Laskavo, laskavo... Kakšna je resnična podoba prekmurskega človeka, ki ga je Sušnik tako opeval? Kako jo zarisuje Kleklova pesem oz. kako živi, utripa, kaj misli, čemu se nadeja, kaj ga osrečuje, kaj ugonablja?

Dobro se plačuje, hudo se kaznuje. Merilo za razsojanje dobrega in zlega, ki ga je preprostem prekmurskemu človeku vtisnila življenjska izkušnja, potrjevala in učila pa tudi razširjena Košičeva knjiga »Zobrisani Sloven i Slovenka med Muro in Rabo« (izšlo leta 1845–1848), prirejena po vzgojni Slomškovi knjigi »Blaze in Nežica v nedeljski šoli«.

Pot gotovosti in notranje ubranosti človek dosega v poslušnosti vesti, po kateri se razodeva Bog. Grešnost ali služenje grehu (opuščanje nedeljske božje službe, kletev, nadutost, predajanje strastem in posvetnosti, hudobija, grdobija, laži, hinavščina...) je stranpot, rodi upornega, brezvoljnega, odtujenega, družbi škodljivega človeka, sovražnega do vsega, kar ima nadih verovanjskega ali kakršnekolikoli povezanosti s Cerkvijo in duhovniki kot njenimi najvidnejšimi predstavniki. Na človeka nenehno preži sovražni »hudobni duh«, ki kot »zvita« in »smrtonosna kača« vedno plete zanke, zalezuje človeka, zaplodi človeku dvome, zmote, stiske, praznoto, brezup, solze, križ, bolečine, utesnjenosti vseh vrst... Različna poimenovanja za eno samo besedo: trpljenje. V pesmi »Duše iščem« (Kalendar 1920) upoveduje, koliko hudobije, vsakršne grdobije so stoletja pritepla s seboj, da je čas poln plevela, poln gnilobe, kar grozi tudi Cerkvi. Grdi peklenšček »meč vse nesreče na duhovne«, preganja jih, ropa, mori. Koga pravzaprav hoče uničiti? Ljudstvo! Vera, ki jo duhovnik oživlja, je korenina življenja.

Življenje je minljivo, pot kratka, svet pa je poln zank hudobnega duha, grdobij, brezbožnosti, preganjalcev božjega in svetega, zasramovalcev nedolžnih, glasnikov zmot, pijancev, požrešnežev. Široka je ta pot, kjer se bije boj med dobrim in slabim. Človek je samotni in izmučen v iskanju Boga, trpi krivice, upira se vsakršnemu zalezovanju zlega v svetu. Človek sam je nemočen, kot vse drugo na svetu minljiv, vendar pa hkrati velik, saj lahko duhovnik, ki je tudi samo človek, odvezuje grehe, slednji pa v volji po spokornosti, ob premagovanju strasti, v zavesti odpovedi »hudemu duhu« spet dobi notranji mir. Toda ničesar ne zmore sam od sebe; kar zmore, zmore le v Bogu. Ni na zemlji lepote, kot je večna ljubezen, ki objema svet in ljudi. Odrešilna zanj je »Marija mati« – Sonce –, v priprošnji k svetnikom premaguje praznoto v sebi, vse zmore v Bogu, ki je Ljubezen sama. Duhovnika, ki je preklan od hrepenenja, goreč od želje, »da bi zveličal vse ljudi«, odrešuje »zaupanje v božje sree«, saj bi mu sicer pošle moči, minila bi ga volja. Tudi sam živi sredi sveta, kjer je obvladujoč le hudi duh – moč teme. Pridejo trenutki, ko se počuti kot ribič brez mreže – ali »kak na suhom mlin, / ribe pa vrag mi lovi« –, kot sejavec brez semena – ali »od pete gor do

temena / ga muči trud, ga tere bol, / je brezi časti, skoro gol« (Križ mi je zrasel iz potrtega srca, Kalendar 1919).

Narod Slovenske krajine – majhen, neznaten, zavržen, ubožen – je skozi stoletja doživljal mnoge krivice, trpel je, tudi čas, ki ga živi, je poln vsakršne grdobije, hudobije; porajajoče se brezboštvo mu grozi, da ga bo ugonobilo v koreninah. Sredi tega sveta stoji Cerkev, v katero se je vselej kaj zaganjalo, nikoli pa je ni povsem ugonobilo: denimo krive vere, ki so jih nekoč razglašali Ariji, in mnogi drugi, sedaj pa jo brez primer zaničuje Stalin in jo pači hitlerizem (10. Zvezda, ML, 8. oktober 1938). Toda nad vsem je Bog, ki še vedno umira za grehe sveta. Verovanjsko to pesnik upoveduje s svetopisemskimi podobami: s trnjem kronana Jezusova glava, s prebitim Srcem umira Bog (S prebitim srcem je mro Bog za nas, Kalendar 1923).

To je miselni svet, ki Kleklo priganja, da se poskuša v pesmih s prvinami lirčnosti, epičnosti in dramatičnosti, v verzih trohejske, jamske, daktilske, anapestovske in amfibrahovske stopičnosti, v krajših in daljših pesniških oblikah z različnim številom verzov v posameznih kiticah, v domoljubnih, priložnostnih, predvsem pa v izrazito religioznih pesmih, z motivi narave, ljubezni do človeka in božjih reči (Boga, Kristusa, Marije, svetnikov, Cerkve), v odah oz. hvalnicah, predvsem pa v pesmih, slogovno posnemajoč utrip pobožnega, natančneje bogovdanega prekmurskega človeka kot je bil vsenavzoč v nabožni ljudski pesmi ne le v deželi med Muro in Rabo, temveč v širšem slovenskem oz. evropskem prostoru.

Kleklova »spevorenost«

Kakšen je Kleklov verzifikacijski zakonik? Ali docela uresničuje klasicistični verz, ali se mu ta drobi, rahlja iz razlogov pesniške nemoči ali pod vplivom sodasnega uveljavljanja svobodnega verza v slovenskem prostoru? Z drugimi besedami, kakšno sozvočje ustvarja njegova verzna govorica, skupek zlogov in podob, razvrščenih v verzih? Ali je torej »spevorenost« – kot je ta pojav v poeziji imenoval oče Marko Pohlin – neoporečna, dognana ali zrahljana?

Kako in kolikor so v njihovem medsebojnem delovanju zaznavne tri temeljne kategorije notranjega pesemskega stila: lirčnost, epičnost in dramatičnost? V Murnovih pesmih denimo prevladuje lirčni stil, notranjestilna značilnost Prešernove lirike pa je pretežno epična ali dramatična. Lirčnost določa zgoščenost afektivno-emocionalnih prvin, ki jih čutimo kot statične, nežne, razpoloženske, podložene s počasnim, mirnim ritmom. Ta kajpada lahko preide v patetičnost.

Za naključnemu bralcu se Kleklovo besedilo razodeva kot tisto, ki je blizu sočnemu, strnjnemu upovedovanju. Izpovedno je pregleden, mnogo manj pa oblikovno, saj je pogostna razvlečenost, nič manj pa tudi pregreški zoper izraz in jezik ter metrično shemo. To se povsem ujema z oceno, ki jo je z vidika pevnosti za prevod madžarske pesmi »Dika Bogi v visini« (ML 4, 1908; po mnenju mariborskega škofa dr. Jožefa Smeja je to namreč gotova Srčenova pesem, sicer pa te pesmi ni v »Krščanskih cerkvenih pesmih«, Jozsef Pusztai, Budapest 1893) dal muzikolog dr. Štefan Ferenčak: »Moje mnenje je, da si je Klekl prizadeval za pevnost, kljub temu pa ne morem reči, da je prevod dober: poleg številnih posamičnih naglasov, melodije na nepoudarjenih zlogih besed, so v 1., 2. in 5. kitici večje zaporedne napake: vezanje čez dolgo (polovinsko) pavzo oz. tolikšno podaljševanje note in črtanje pavze precej pokvari melodično linijo in v nadaljevanju sta še dva napačna poudarka. Tako v vseh treh kiticah – v 5. celo dvakrat, v 1. in 4. sistemu. Poraja se vprašanje o muzikalnosti Srčena...« (prim. fotokopijo Ferenčakovega zapisa)

To kajpada potrjuje tudi siceršnje Kleklove nedoslednosti v metričnih shemah njegovih pesmi. Te »nedoslednosti« oz. hibe potrjujejo Smejevo domnevo, da je nepodpisana pesem-prevod madžarske Gloria in excelsis Deo Srčenovo delo.

Imel je oko za lepoto narave; njegovo čustvo je ob tem zdaj močnejše zdaj slabše vzvalovilo. Domala nikoli pa ni bilo samo sebi namen. Pisal je pesmi iz svojega globokega religioznega občutenja, iz svoje velike ljubezni do prekmurskega ljudstva, njegovega jezika, rodnega kraja, v oblikovni tehniki pa mu je pogosto zmanjkovalo iznajdljivosti. Dočutevamo sicer njegovo veliko ljubezen, globoko vero, poklicanost v premočrtni odgovornosti, le pesniška moč mu pogosto peša, da ne najde ustreznega ritma, asonance, oblike, tako so mnoge njegove pesmi kot brezoblična gmota, razdrobljena na kose; predvsem daljše pesnitve dajejo vtis razdrobljenosti in učinkujejo le v posameznostih. Posnemanje Vodnikovih pesmi, predvsem pa ljudske pesmi, je neoporečno, le da je vseskozi očitno pomanjkanje smisla za muzikalnost, posluha za vokalno kvaliteto. Kleklove pesmi nimajo čiste in polno zveneče rime. Izjema so le tiste pesmi, v katerih se je najbolj približal duhu ljudske pesmi. Kleklovi nameni in cilji so visoki: verovanjsko vzgojni, h kreposti in omiki spodbujevalni, razsvetljsko optimistični, s polno mero poveljčevanja nepopačenega človeka. Ta katehizirajoča, vzgojna tendenca, racionalistična preglednost je zameglila možnost kritičnega pogleda na tedanjo družbeno stvarnost. Kako naj oda »Počivaj«, spesnena ob smrti cesarja, čeprav v ustreznem verzu, učinkuje drugače kot pesniški izdelek velikega konzervativca in politično nekritičnega narodnjaka. Slovesni in zanosni govorniški obrati kot pesniški prijemi učinkujejo močno patetično in utrujajoče. Pa vendar vse je nastajalo v času, ko je duhovnik kot edini izobraženec med Muro in Rabo čutil srčno dolžnost, da z besedo in zgledom oblikuje zavest bogovdanega človeka, delavnega, s čutom odgovornosti, vestnosti, dobrote in ljubezni, teh duhovnih vrednot, da bi zajezil nemoralo vsakršne vrste, saj ga ta od vsega na svetu najbolj ugonablja.

Prekmurski človek je moral preživeti vse zgodovinske ujme, da bi se odrešil na splav prihodnosti. Samo, kar je zdravega, se razraste v veliko drevo. V tem smislu je Kleklu najvišja vrednota družina, zibelka resničnih duhovnih vrednot, molitve v cerkvi in doma ter pošteno življenje najbolj ustvarjalna politika.

Klekl – religiozni lirik, natančneje nabožni pesnik – o ljubezni ni pesnil, razen do božjih reči, do narave, matere, slovenske besede, Cerkve. V njem ni Gregorčičevega ljubezenskega čustva. Saj bi bilo tudi pohujšljivo oz. to je morebiti prepustil drugim. Klekl je prej pripadal vrsti tistih, ki čisti ljubezenski liriki, sočasni v slovenskem prostoru (Gregorčič, Jenko, Murn, Kette) ni bil naklonjen. V smislu besed, ki jih je kaplanu Gregorčiču izrekel župnik Gabršček: Kaj bi neki duhovnik luno gledal in otrobe vezal. To klimo je nazorno upovedal dr. Karel Štrekelj v uvodu k 2. zvezku »Slovenskih narodnih pesmi« (Ljubljana 1900–1903). Tu je med drugim zapisal, češ kako se nekaterniki pohujšujejo nad ljubezenskimi pesmimi, čeprav so te v ljudskem ustvarjanju pomenile večino. Pred sodbo teh ne bi »ušel niti divni Homer niti nedosežni Shakespeare, niti ne truma velikih pesnikov drugih narodov, kateri so bili tako predrzni, da so peli o ljubezni«.

S.

Birma na Gornjem Seniku

V ponedeljek 27. marca 1995 sta škof dr. Franc Kramberger in pom. škof dr. Jožef Smej obiskala sombotelskega škofa dr. Istvána Konkolya glede božje službe v slovenskem jeziku na Gornjem Seniku. Ob tej priložnosti je sombotelski škof povabil škofa Krambergerja na Gornji Senik, da bi tam skupaj z njim birmoval.

Birma na Gornjem Seniku je bila določena na nedeljo Dobrega pastirja, 7. maja 1995 ob 16. uri.

Birma na Gornjem Seniku. Od leve proti desni: bogoslovca Matej Jakopič in diakon Silvester Molan, škof Smej in opat Horváth.

Namesto škofa Krambergerja se je omenjeno nedeljo v spremstvu dveh bogoslovcev, diakona Silvestra Molana in Mateja Jakopiča odpeljal na Gornji Senik škof Smej. Prvo, kar mu je tamkajšnji župnik povedal, je bilo, da sombotelski škof ne pride, ampak dr. Lóránt Odón Horváth, premontrejski opat iz Csorne. Medtem, ko so čakali na prihod opata, je škof Smej stopil k birmancem. Stali so zunaj pred cerkvijo. Vsi so imeli v rokah molitvenike v madžarskem jeziku, čeprav je Lojze Kozar ml. sestavil za Porabje molitvenik HVALITE GOSPODA (M. Sobota, 1994) v slovenskem jeziku. V tem molitveniku je na levi besedilo v prekmurščini, na desni pa v knjižni slovenščini.

Malo pred 16. uro je prispel omenjeni opat in prinesel pismo sombotelskega škofa. V pismu škof opravičuje svojo odsotnost. Nepričakovano ga je namreč v

četrtek 4. maja poklical vezsprémski nadškof in ga prosil, naj na omenjeno nedeljo, 7. maja, vodi somaševanje in pridiguje v Vezsprému ob slovesnosti sv. Gizele. Ni mogel odkloniti (Sombotel je od leta 1993 sufragan Vezspréma).

Birmanci iz Dolnjega Senika so pozdravili opata v madžarskem jeziku, birmanci z Gornjega Senika pa škofa Smeja v slovenskem jeziku.

Ministranta Gabor Bajzek in Šandor Bajzek ter Eva Lazar so deklamirali takole (besedilo podajamo dobesedno):

Prečastiti gospod škof!

Dragi Glavni Pastir!

Z veseljem stojimo pred Vami,

v rokah s cveticami.

V srcu nosimo Jezusa,

hvaležnost do gospoda škofa.

Gospodin Bog Vas danes k nam prinesel,
naj otrok Kristusa Svetoga Duha bi sprejel.

Duha svetosti Jezus nam pošiljaj,

v nas krsta, birme milosti oživljaj.

Želimo Vam mnogo uspešne setve,

na Gospodovi njivi bogate žetve!

HVALJEN BODI JEZUŠ KRISTUS!

Somaševanje je vodil škof Smej. Somaševali so: opat, župnik iz Monoštra in župnik Števan Tóth iz Števanovec. Berilo je z ambona, obrnjen proti ljudstvu, prebral v madžarščini birmanec z Dolnjega Senika, drugo berilo pa birmanec Žolt Bajzek v slovenščini, vendar ne z ambona, ampak je stal v prvi vrsti, obrnjen k oltarju. Evangelij o Dobrem pastirju je pel omenjeni diakon v slovenščini.

Škof Smej je pridigal slovensko. Med drugim je omenil, kako se je blagopokojni gornjeseniški župnik Janoš Kúhar teden dni pred svojim odhodom s tega sveta udeležil duhovnih vaj v Pannonhalmi. Zadnji večer duhovnih vaj je voditelj prikazoval neki verski film. Kúhar ni bil navzoč. Naslednje jutro so ga vprašali, zakaj si ni ogledal zanimivega filma. Odgovoril je: »Vsak četrtek zvečer imam sveto uro pred Najsvetejšim. Takrat molim za nove duhovne poklice.«

Opat je podelil zakrament sv. birme v madžarskem jeziku 18 pripravnikom z Dolnjega Senika, škof Smej pa v slovenskem jeziku 20 pripravnikom z Gornjega Senika.

Prošnje za vse potrebe je birmanec v madžarščini spet bral z ambona, medtem ko jih je birmanec Tomaž Kozar izrekel v slovenščini, stoječ v prvi vrsti, tako da je kazal hrbet ljudem (upamo, da tega tamkajšnji župnik ni ukazal, kakor da slovenska beseda iz ust laikov ne spada na za to določeno liturgično mesto v cerkvi).

Očenaš je škof Smej intoniral v latinščini, da so ga peli vsi somaševalci in slovenska bogoslovca.

Stalne dele sv. maše (Gospod usmili se, Slava itd.) so verniki peli v madžarskem jeziku, ker je domači župnik igral na harmonij. Drugo petje je bilo v obeh jezikih, madžarskem in slovenskem. Slovenskega petja župnik ni spremljal na harmonij.

Sombotelski škof se je 17. maja 1995 pisno zahvalil škofu Smeju: »Za tvoj trud se Ti iskreno zahvaljujem. Tvoja nadpastirska služba je bila prav gotovo velik dogodek, ki bo ostal v spominu gornjeseniških vernikov, posebej še liturgija v slovenskem jeziku (a szlovén nyelvű liturgia).«

K sestavljanju sporeda za birmansko slovesnost župnik na Gornjem Seniku ni pritegnil Ivana Camplina, ki tam vsako nedeljo in praznik masuje v slovenščini. Ta tudi ni bil povabljen k prvi birmi v slovenskem jeziku v zgodovini gornjeseniške župnije. Naj se kljub temu uresniči angelski spev: DIKA BOGI NA VISINI I NA ZEMLJI MIR LUDÉM DOBROVOLNIM (to slavo v prekmurščini je uglasbil zdaj že pokojni prof. Gregor Zafošnik).

Martin Poredoš

Na polju znamenje stoji...

(S. Gregorčič)

Človekovi koraki-stopinje puščajo za seboj sledove. Človek ustvarja zgodovino in kulturo. Najbolj vidni in otipljivi so dosežki tvarne kulture. Vendar ima človek prvine duha. »Iz veka v vek krvi gre tek, iz roda v rod duh išče pot«, poje pesnik Oton Župančič. Že od pradavnine snuje človeški duh in ustvarja pomnike duhovne kulture, ki so sicer manj vidni, pa tem bolj pomembni.

Kdor je le enkrat preromal našo slovensko pokrajino na obeh bregovih Mure in hodil po njej odprtih oči in še bolj odprtega srca, je morda zaslutil kako veliko duhovno bogastvo je ustvaril človek v tej pokrajini Prekmurja in Prlekije.

Nov vaški križ v Bakovcih

V svoji knjigi Znamenja na Slovenskem je dr. Marjan Zadnikar zapisal: »Res naša zemlja ne premore katedral iz počrnelega kamna, premajhna je zanje in kaj bi tudi z njimi? Ima pa zato polno po sebi umerjenih spomenikov, pomnikov, ki jih je stoletja ustvarjala in varovala, da jo še sedaj napolnjujejo z lepoto, ki je ni nikoli preveč.« In še naprej pravi Zadnikar, da so po vsej slovenski zemlji posejana znamenja: ob cestah, križpotjih, sredi polj in gozdov, na robu vasi in na trgih, na planem in v bregu stoje. Tudi ona, morda najskromnejša med pomniki davnih dni, dokazujejo, da nismo šele od včeraj na tej zemlji.

Naše Stopinje so doslej dostojno izpolnile svoje kulturno poslanstvo, saj so v 23 letih predstavile zgodovino vseh župnij ljutomerske, lendavske in soboške dekanije. Da bi to tradicijo nadaljevali, je uredniški odbor sklenil, da bi v naslednjih letih vsaka župnija opisala znamenja, ki so razsejana po naših župnijah in so sestavni del naše kulturne dediščine. Mislim, da je treba najprej pojasniti, kaj razumevamo pod besedo ZNAMENJE! Po Zadnikarjevi definiciji je znamenje vsak na prostem postavljen likovni izdelek ali manjša arhitektura, ki ima različne

*Lesen Marijin kip v niši hiše
Jožefa Lukača v Bakovcih*

oblike: od slikane lesene table, razpela, kamnitega ali zidanega stebra ali slopa z versko podobo v vdolbini ali na vrhu, do stavbic, ki imajo kot edikule že tudi svojo lastno prostornino. (Dr. Marjan Zadnikar. Istotam)

Vzroki in nagibi za postavitev teh znamenj so bili zelo različni. Mnoga so bila postavljena v zahvalo za uslišane prošnje: ob boleznih, vojskah ali drugih nesrečah, ki so naše ljudi prizadele. Mnoga znamenja pa so postavljena, da bi se ljudje nekako že vnaprej zavarovali pred elementarnimi in drugimi nezgodami. Ljudem so ta znamenja dala upanje, da bodo z božjo pomočjo obvarovani hudega.

Po tem daljšem uvodu naj na kratko predstavim sveta znamenja v sorazmerno mladi bakovski župniji, ki je bila ustanovljena leta 1981.

Zanimivo je, da v župniji Bakovci do njene ustanovitve ni bilo nobenega drugega na prostem postavljenega znamenja razen dveh križev. Prvi križ je iz umetnega kamna in stoji na sredi vaškega pokopališča. Prvotno je stal tukaj lesen križ z lesenim korpusom in Marijinim kipom. Sedanji križ je bil obnovljen ob 10 letnici župnije leta 1991.

Drugi križ stoji ob vpadnici v Bakovce iz smeri M. Sobota, na križišču ceste: M. Sobota-Krog-Dokležovje. Tudi ta križ je bil prvotno lesen. Sedaj je iz umetnega kamna, korpus in Marijin kip pa je kovinski. Tudi ta križ je bil obnovljen v letu 1991.

Marija v stenski niši Farkaš-Jančarjevih v Bakovcih

Ob stoletnici bakovske cerkve, ob 10 letnici nove župnije in ob spominu na prvi misijon v letu 1991 pa je bil sredi vasi ob stičišču: Partizanske-Ribiške in Ulice ob Muri postavljen novi leseni križ s kovinskim korpusom. Načrte za podstavek in križ, kakor tudi za ureditev okolice je naredil g. arhitekt Jože Kregar iz Ljubljane. Križ ima zgoraj strešico, ki je iz lesa in bakrene pločevine. Izdelali so ga domači mojstri: Jože Franko in Alojz Kavaš. Na podstavku je spominska plošča z napisom:

V GOSPODOVEM LETU 1991.

ŽUPNIJA BAKOVCI

HVALEŽNA OBHAJA

100 LET CERKVE

10 LET ŽUPNIJE

IN PRVI MISIJON

Čeprav je župnija Bakovci sorazmerno revna glede števila na prostem postavljenih znamenj, je pa po drugi strani bogata glede števila kipov, kipcev, ki so postavljeni v stenskih vdolbinah nad vhodi na dvorišče ali na pročeljih hiš. Vse to dokazuje, da je veren človek čutil pomanjkanje svetih znamenj v svojem okolju in je zato na svoji domačiji kot protiutež postavljal taka znamenja.

V župniji Bakovci sem odkril 14 takih znamenj. Večinoma so to omarice ali samo vdolbine v zidu. Kipi so večinoma Marijini z Jezusom v naročju, le dva kipa sta podobi Srca Jezusovega. Škoda, da je večina teh kipov iz mavca, le dva sta lesena, eden celo iz porcelana. Večinoma so zidne vdolbine zavarovane s steklom.

V 70 letih je g. pom. škof dr. Jože Smej v Murski Soboti izdal drobno knjižico s pomenljivim naslovom: »Spomenikom domačije, zadnja ura naj ne bije«...

Tudi ta zapis naj bi pomagal našim ljudem ob Muri, da bi znamenja, to kulturno dediščino ne samo ohranjali, ampak da bi ti pomniki poglobljali tudi versko in narodno zavest.

Martin Poredoš

Duhovna oskrba v domu oskrbovancev v Rakičanu

Podpisani že 30 let pastirujem v dekaniji Murska Sobota: najprej kot kaplan v Soboti, nato 12 let župnik, od leta 1981 pa župnik v Bakovcih. Vseh teh trideset let mi je bila naložena dolžnost: Duhovna oskrba v domu oskrbovancev v Rakičanu. Morda je prav, da ob tem jubileju napišem nekaj utrinkov v zvezi s tem pastoralnim delom.

Po letu 1945 je bila stara graščina v rakičanskem parku, pa tudi grajska kapelica močno razdejana. Pozneje so grad za silo obnovili in v njem namestili Dom počitka za ostarele in onemogle iz celega Pomurja.

Leta 1965, ko sem bil nastavljen za kaplana v Soboti, sem skupaj s svojim župnikom g. Jožetom Smejem, sedanjim pom. škofom, prevzel tudi duhovno oskrbo v domu počitka. Ta oskrba je v začetku obsegala: spoved in obhajilo ob božiču in veliki noči in previdevanje težko bolnih. Za to pastoralno dejavnost smo imeli tudi potrebno dovoljenje. Z upravo doma smo našli vedno skupni jezik in primerno rešitev. Ob velikonočni in božični spovedi nas je navadno vedno spremljal zdaj že pokojni Štefan Berke, ki je bil pravi angel ljubezni za ostarele

v Domu in za bolnike v bolnišnici. Nekoč je ob neki božični spovedi na širokem hodniku starega gradu postavil mizo in pripravil vse potrebno za sveto mašo. Po končani spovedi mi je dejal: sedaj pa za te trpine opravite tudi sveto mašo. Nekoliko sem se obotavljal češ, za mašo nimam dovoljenja, vendar sem opravil sveto mašo.

Oskrbovanci so bili zelo veseli. Tisti, ki jim je zdravje dopuščalo, so se zbrali ob oltarju in z lepo pesmijo bogatili mašno daritev. Tako je potem ostalo. Za vsak božič in veliko noč je bila v domu tudi sveta maša. Bil je to gotovo prvi primer na Slovenskem, da je bila v domu počitka tudi sveta maša. Tudi evangeličanske vernike je ob božiču in veliki noči obiskal duhovnik.

Ker so bili v domu večinoma ostareli ljudje, je bilo zelo veliko pogrebov. Včasih so vse umrle oskrbovance pokopavali na rakičanskem pokopališču, skoraj 2 km daleč. Slovo od mrliča je bilo na grajskem dvorišču. Ob pogrebu se je zbralo le nekaj ljudi. Mrliča so peljali s posebnim mrliškim vozom in s konji, ki so bili last doma. Navadno je bilo spremljevalcev zelo malo. Zgodilo se je, da so bili: grobar, kočijaž in duhovnik edini spremljevalci. S skupnimi močmi smo mrliča najprej položili v grob in nato sem opravil pogrebni obred. Da je kdo nesel križ, sem moral dati nagrado, včasih pa smo križ dali kar na mrliški voz. Ko pa je vodstvo doma prevzel g. Haki, so se razmere bistveno spremenile. Od vsakega pokojnika smo se dostojno poslovili. Če ni bilo sorodnika in tudi sicer, se je pogreba udeležilo vedno tudi strežniško osebje. Pozneje so umrle v domu vračali v domači kraj.

Z gradnjo novega doma so se razmere bistveno spremenile. Novi prostori so bili res vredna bivališča za človeka. Pa kljub temu so se mnogi oskrbovanci bali preselitve. Rekli so, da ni varno bivati v novih prostorih doma, dokler ni blagoslovljen. Zato sem ob prvem obisku v domu na prošnjo oskrbovancev dom tudi blagoslovil in jim dal zagotovilo, da lahko zdaj mirno bivajo pod njegovo streho.

Duhovna oskrba v domu je bila enako kot prej ob božiču in veliki noči: spoved, sveto obhajilo in tudi sveta maša. Za sveto mašo so nam velikodušno pripravili primerno sobo. Tudi evangeličanske vernike je redno obiskoval njihov duhovnik. Novi časi in demokracija so prinesli še druge ugodnosti. Uprava doma je dala ob božiču in veliki noči na voljo veliko jedilnico, kjer smo lahko nemoteno opravili sveto mašo ob veliki udeležbi oskrbovancev. Duhovniki pomurskega pastoralnega področja pa smo sklenili, da bomo oskrbovance doma obiskali razen božiča in velike noči tudi vsak prvi petek. Tudi to se je uresničilo. Za 1. petek pomagajo vsi duhovniki področja. Uvedena je tudi sveta maša na božični in velikonočni praznik.

V vseh demokratičnih deželah imajo domovi oskrbovancev in bolnišnice svoje hišne kapele. Zato se je tudi pri nas porodila misel, pobudo zanjo je dal g. Andrej Zrim, župnik in prodekan v G. Radgoni, da se tudi v rakičanskem domu oskrbovancev napravi poseben bogoslužni prostor, kjer se bodo verni mogli zbirati k molitvi. Sklenjeno je bilo, naj bo ta hišna kapelica ekumenska, zato smo k sodelovanju povabili tudi brate evangeličane. Vodstvo doma nam je velikodušno dalo na razpolago eno sobo, ki je bila po načrtih arhitekta Kvaternika prirejena za bogoslužje. Denar za to adaptacijo so zbrale evangeličanske in katoliške župnije našega področja.

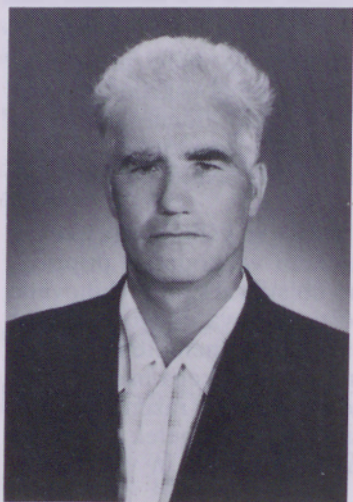
Vodstvo doma nam je širokogrudno priskočilo na pomoč. Vse mojstre so oskrbeli oni, pa tudi vse pogodbe in drugo skrb pri tej adaptaciji je prevzela uprava doma. Zares zgledno sodelovanje.

Pred dvema letoma je bila hišna kapela v Rakičanu obogatena z dvema barvnima oknom – vitraž. Načrte zanje je naredil akad. slikar Milan Bizovičar iz Ljubljane. Vitraž v kapelici predstavlja trpečega Zveličarja, vitraž v veži pa Marijo z Jezusom. Kapelico je slovesno blagoslovil ob prvi obletnici pom. škof dr. Jožef Smej.

Tako je to okolje primerno za pristrčno srečanje z Bogom. Vsak dan se tam zbirajo nekateri verniki, ki tam najdejo mir in duhovno tolažbo. Gotovo pa je kapelica tudi blagoslov za dom sam, saj se oskrbovanci od tam vračajo duhovno pomirjeni, kot ugotavlja osebje doma, in se to pozna tudi v medsebojnih odnosih.

Spomin se mi vrača v leta mojega otroštva, v čas pred II. svetovno vojno. Po mnogih krajih in vaseh so bili vaški reveži, ki so živeli v preprostih kolibah od vseh zapuščeni in smo jim vaščani nosili hrano. Hvaležni smo Bogu in tudi socialnim ustanovam, da je danes za tiste, ki na stara leta nimajo kam iti, bolje preskrbljeno. Res pa je tudi, da noben dom ne more nadomestiti družinske toplote, kajti človek potrebuje človeka, vendar je dom le človeka vredno zatočišče za tiste, ki nimajo nikogar.

Tudi duhovna oskrba je dobra in lajša ostarelim in onemoglim bratom in sestram večer življenja. Vsi pa čutimo, da bi bil potreben duhovnik, ki bi se izključno posvetil duhovni oskrbi kakor v bolnišnici tako tudi v domu oskrbovancev.

Prestane krivice v socialističnem raju

(Pogovor za Stopinje z g. Ivanom Martonom)

Gospod Ivan Marton, na zadnjih volitvah so vas vaščani Dolnje Bistrice izvolili v črensovski župnijski pastoralni svet. Vsako nedeljo vas vidimo pri službi božji. Naši ljudje vas poznajo kot odličnega zidarja, dobrega gospodarja in pletarja košar in košaric. Manj znano pa je našim ljudem, da ste po drugi svetovni vojni doživljali izredno hude krivice od takratne tako imenovane »ljudske« oblasti. Tedanja varnostna služba OZNA vas je popolnoma po nedolžnem aretirala in z vami izredno brutalno postopala. »Ljudsko« sodišče v Mariboru vas je obsodilo na večletno zaporno kazen s prisilnim delom, na izgubo državljskih pravic in po prestani kazni nekaj let niste smeli živeti v domačem okraju. Ker je podobno usodo po drugi veliki vojni doživljal še marsikdo, se mi zdi primerno, da ob sklepu mednarodnega leta strpnosti tudi Stopinje objavijo drobec teh pretresljivih doživetij.

Vprašanje: Gospod Ivan, najprej bi nas zanimala vaša kratka osebna izkaznica, hkrati pa nam pojasnite, kako so vas mogli takratni obveščevalci ne le osumiti, ampak celo obdolžiti sodelovanja s »križarji«, ki so se prva leta po vojni menda pojavili tudi v Prekmurju?

Odgovor: Dovolite, da se spoštovanim bralcem Stopinj najprej kratko predstavim. Sem letnik 1924, srečno poročen, oče dveh hčer, ki sta brez družbene pomoči dosegli fakultetno izobrazbo. Živimo na mojem rojstnem domu na Dolnji Bistrici 132. Z ženo se baviva predvsem s kmetijstvom.

In sedaj moj odgovor na drugi del vašega vprašanja. Po stari navadi smo se fantje ob večerih zbirali na vasi, se pogovarjali in vmes zapeli. Nič drugače ni bilo tistega usodnega aprilskega večera leta 1947. Fantje smo se srečali tudi z neobičajno uniformiranimi in oboroženimi moškimi, o katerih nismo niti slutili, da so nekaki »križarji«. Izmenjali smo nekaj besed in nič več. Pozneje je OZNA za dva dneva priprla nekaj naših vaščanov, ki so bremenili nas fante, češ da smo vedeli za »križarje«, a jih nismo prijavili. Sledile so aretacije tistih, ki pri tej zadevi nismo bili nič krivi.

Vprašanje: Ali so vas aretirali domači »janičarji«? Kje ste bili v preiskovalnem priporu in kako so z vami ravnali preiskovalci? Menda še danes čutite posledice barbarskega ravnanja preiskovalcev?

Odgovor: V zgodnjih jutranjih urah, 10. aprila 1947, me je na domu, ob sodelovanju KNOJ-a, aretiral zloglasni podporočnik OZNE, Ivan Žunič. Vtaknili so me v »marico« in me prepeljali v črensovski preiskovalni zapor, ki je bil v nekdanji Bauerjevi klavnici. Na betonskih tleh je bilo nekaj slame. Kmalu sem »doživel« prvo pravo razbojniško zaslišanje. Zasliševal me je imenovani podporočnik. Takoj na začetku mi je zastavil vprašanje, če mi je znano, zakaj me je aretiral. Jaz sem odgovoril, da ne vem, in da mora on vedeti. Tedaj me je tako kruto pretepel, da sem obležal v nezavesti. Kako dolgo je trajala moja nezavest, mi ni znano. Moj neusmiljeni zasliševalec se je zopet pojavil, sedaj s kosom papirja v roki in z zahtevo, naj podpišem priznanje, da sem nameraval zrušiti legalno »ljudsko« oblast, ko sem sodeloval s »križarji«. Takrat se mi je v glavi posvetilo, da je mislil na tiste čudne može, ki smo jih fantje pred dnevi srečali v domači vasi. Seveda sem podpis odločno odklonil. Tisti hip pa me je preiskovalec z veliko pištolo tako silovito udaril po levi strani obraza, da sem za dalj časa zgubil zavest. Zbudil sem se v mlaki krvi, ki mi je še vedno tekla iz nosu in levega ušesa. Od takrat sem gluha na to uho. Po še nekaj »obdelavah« so me prepeljali, ne v bolnišnico, ampak v mariborski preiskovalni zapor.

Vprašanje: Kdaj, kje in kako je potekal sodni proces zoper vas in zoper vaše sotrpine? Kaj vam je očitalo sodišče? Ste imeli obrambo in razbremenilne priče? Kakšno kazen vam je izreklo sodišče?

Odgovor: Po enomesečnem preiskovalnem zaporu, so mi na predvečer sodnega procesa vročili obtožnico. Proces se je začel naslednji dan, 23. maja ob 8. uri zjutraj, in je trajal približno pol ure. Na zatožni klopi se nas je znašlo osem obtožencev in sicer na Okrožnem sodišču v Mariboru. Sodišče nam je očitalo, da smo se udeležili sestanka s »križarji« in da smo nameravali zrušiti ljudsko oblast. To naj bi bilo razvidno tudi iz dejstva, ker »križarjev« nismo prijavili oblastem. Orambe ni bilo. Če je kdo od nas obtoženih skušal kaj povedati, ga je sodnik ostro prekinil, češ da nimamo pravice govoriti. V imenu »ljudstva« smo bili obsojeni na zaporne kazni s prisilnim delom od treh do desetih let, na izgubo državljskih pravic in na prepoved bivanja v domačem okraju za določen čas po odsluženju zaporne kazni. Meni so prisodili pet let zavora, tri leta izgube

državljskih pravic in tri leta prepovedi bivanja v domačem kraju po prestani kazni. Za nas ni bilo ne obrambe ne razbremenilnih prič. Kar je OZNA posredovala sodišču in kolika naj bo kazen, je sodišče hlapčevsko potrdilo. Spomnim se, da nas je sodnik vprašal tudi, kako so ravnali z nami v preiskovalnem zaporu. Nekaj nas je dvignilo srajce in pokazali smo sodišču hrbte, polne krast in podplutb. Sodnik je zarohnel nad nami, češ da blatimo socialistično oblast. »Podučil« nas je, da se v socializmu z zaporniki postopa humano in nič drugače.

Pred kratkim je bila v Soboti obnova takratnega sodnega procesa zoper nas. Soboškemu sodišču je uspelo dobiti naše sodne spise iz Maribora. Tam stoji, da je proces trajal od 8. do 14. ure, kar pa ne drži. Trajal je le kake pol ure, kot sem vam že prej omenil.

Vprašanje: Nato so sledile številne postaje vaše zaporniške kalvarije. Kratko nam jih naštejte in pripovedujte nekoliko o zaporniških tegobah, ki so bili vaši vsakodnevni spremljevalci pri prestajanju kazni, še posebej pri vas, ki ste bili tam po krivici?

Odgovor: Vesel sem bil, da sem po dobrem mesecu zapustil mariborski preiskovalni zapor. Tega se še posebej nerad spomnim zaradi mnogih mučenj in nedopovedljivo hude lakote. Ko danes opažam, da nekateri presiti otroci odmetavajo lepe kose belega kruha, se z bridkostjo spomnim prav mariborskega zaporniškega stradanja (dnevno sem dobil 15 dkg koruznega zdroba, ki naj bi predstavljal kruh in rjavo vodo, ki naj bi bila kava!) Hkrati pa se spomnim še Gregorčičevih besed: »Kdor kruha ubranega ne je, ni okusil sirotinja, kaj je trpljenje, on ne ve, on ne pozna življenja.« (S. G., Siromak). Iz Maribora me je zaporniška pot vodila v ljubljanski KPD, ker sem dober mesec okušal »samico«. Končno so nas dali v skupne velike sobe, kjer smo bili politični jetniki pomešani s kriminalci. Med njimi so bili ovaduhi, prišlo se jih je ime »cinkarjic«. Te smo kaj kmalu spoznali in se jih tudi primerno varovali. Zlasti v pogovorih ob njihovi navzočnosti smo bili previdni. Od tu so nas začeli voditi na delo. Čeprav so od nas zahtevali preseganje delovnih norm, smo se kljub temu zunaj počutili boljše. Tako prijazno se nam je od daleč smehljala svoboda! Naj kar tu omenim, da je v ljubljanskih zaporih in pozneje na mladinski progi Šamac-Sarajevo in na Jesenicah, jetniška hrana bila boljša kot v Mariboru, pa moram hkrati poudariti, da polovica zapornikov ne bi živa dočakala svobode, če ne bi od doma prejimali paketov. Vsak zapornik je imel pravico do enega paketa na mesec, če ni storil kakšnega zaporniškega »prestopka«. Enkrat na mesec smo smeli najožjim sorodnikom napisati kartico s šestimi vrsticami. Napisati smo smeli npr. da smo zdravi, da nam gre dobro itd. Kritika zaporniškega režima je bila zabranjena. Taka pošta nikoli ni dosegla naslovnika; pisec je bil povrh kaznovan. Mesečno enkrat smo smeli prejeti obisk od domačih. Obisk je trajal četrt ure, seveda pod nadzorstvom. Ob teh obiskih domačih pa nismo skoraj nič govorili, ampak jokali na eni in drugi strani.

Kot zidarja so me uporabili tudi pri preurejanju Marijinega doma, prej last ljubljanskih usmiljenk. Čudovito lepo kapelo smo morali spremeniti v veliko miličniško obednico. Pri podiranju oltarja so me oblivale solze.

Vprašanje: Ivan, ali se spomnite kakega posebnega dogodka iz vaših zaporniških dni?

Odgovor: Joj, pa še kolikerih se spomnim! Samo tri bom na kratko opisal, ker se mi zdijo poučni.

Nekaj časa smo imeli za nadzornika (paznika) miličnika, ki je užival, če je lahko katerega od zapornikov kaznoval z dodatnim delom. Imel je tudi izredno željo,

da nas politično prevzgoji. Nekega dne ga nismo več videli. Zvedeli smo, da se je v prometni nezgodi smrtno ponesrečil. Zaletel se je v tovornjak in bil pri priči mrtev. Njegov sin, ki je bil z njim v avtomobilu, se je hudo poškodoval. Bog ne daj, nismo mu privoščili nesreče, toda poslej ni bilo več divjaškega kričanja nad nami.

Posebno živo se spominjam našega zaporniškega praznovanja svetega večera v Siški. Nekateri zaporniki, ki so delali v gozdu, so prinesli s seboj nekaj zelenja in igličastega vejevja. Barako smo z vejicami skromno okrasili, nanje smo privezali nekaj keksov in nataknili tu in tam kak kosmič vate. Verni zaporniki smo sami zase tiho molili in se skoraj vsi solznih oči spominjali številnih lepih svetih večerov doma. Pri svojem obhodu barake je dežurni opazil božične okraske v naši baraki. Začel je neznosno kričati. Ozmerjal nas je s klerikalci, fašisti, revanšisti (res ne vem, nad kom naj bi se maščevali s skromnim božičnim praznovanjem). Posledice za celo barako so bile hude. Zjutraj ob pol treh, na sam božič, nas je vse jetnike v tej baraki gromko prebudil in nam ukazal, naj se v spalnih srajcah in coklah nemudoma zberemo k jutranji fizikulturi. Sneg je bil takrat kakega pol metra globok in tiste božične praznike je bila razmeroma ostra zima. Ta sadist nas je tako dolgo priganjal k raznim počepom in zgibom, da so se jetniki začeli onesveščati. Premraženi in skrajno utrujeni in hkrati hudo ponižani, smo se skrivaj dogovorili, da bomo na tako skrajno samovoljo posameznika-paznika odgovorili z gladovno stavko. Kolektivno smo začeli odklanjati hrano, dokler za zadevo ni zvedelo tudi notranje ministrstvo. To je poslalo v naš zapor v Siški svoje zastopstvo, ker se je vest o naši zaporniški stavki že raznesla po Ljubljani. Sklicali so jetnike k apelu in si dali povedati, kaj se je zgodilo. Eden od zapornikov je pripetljaj pojasnil in v imenu vseh zahteval, naj omenjenega dežurnega pred celim zborom do gola ostrigežjo. To se je dejansko zgodilo; paznika so javno ostrigli in ga pozneje nismo več videli v naši baraki. Nekaj pa smo le dosegli, čeprav smo bili brezpravna raja.

In tretji, nepozabni dogodek. To pa je bilo moje osebno srečanje z mojim nekdanjim mučiteljem-podporočnikom v črenšovskem preiskovalnem zaporu. Morda ne boste verjeli, a je res. V Ljubljani, na Miklošičevi, sem v tamkajšnjem skladišču nekaj popravljaj. Mimo skladišča je stopal mož v zaporniški obleki. Dih mi je zastal, ko sem v tem jetniku spoznal svojega nekdanjega preiskovalca. Kje je bila tista skrbno zlikana oficirska uniforma, kje tisti našivki na ramenih, kje njegova vzravnana in ohola drža?! Nagovoril sem ga; tudi on je mene spoznal. Vprašal sem ga, kaj dela tukaj v zaporu. Še danes se spominim njegovega odgovora: »Smena mora biti«. Hotel je reči: ti greš kmalu domov, jaz sem prišel, da nadaljujem tvojo kalvarijo. Žalostno je povesil oči in nadaljeval svojo pot. Takrat sem še bolj živo spoznal človeško revščino. Mož se mi je zasmilil, menda sem mu že tisti hip odpustil. Zagotovo pa pozneje. Ta nekdanji mož postave je že zdavnaj odšel s tega sveta. Upam, da je pred svojim odhodom našel moč kesanja in je postal deležen Božjega usmiljenja.

Vprašanje: Kdaj se vam je iztekla kazen in kako ste doživeli svobodo?

Odgovor: Jaz ne bi rekel »kazen«. Saj so mi vendar po krivici ukradli nekaj mladih let, ki so v življenju skoraj slehernega človeka v najlepšem spominu. Jaz se jih spominjam s trpkostjo. Ko sem »presedel« štiri leta v zaporu, je država razglasila splošno amnestijo, katere sem postal deležen tudi jaz. Za skorajšnjo svobodo sem izvedel na Jesenicah, kjer smo popravljali stavbo Notranje uprave. Nekega dne mi je moj paznik sporočil, da se mi zapor konča naslednji dan. Ta novica je bila zame pravi šok: iz rok mi je padlo zidarsko orodje in malo je

manjkalo, da se nisem zgrudil na tla, kot некоč v preiskovalnem zaporu; takrat pod težo fizičnih udarcev.

Pred odhodom iz zaporov nam je upravnik strogo zabičal, da v javnosti ne govorimo o doživljajih v zaporu, sicer se lahko zopet najdemo tukaj.

Vprašanje: Po osamosvojitvi Slovenije ste bili skoraj vsi, ki vas je socialistični režim po krivici obsodil na več let trajajoče suženjsko delo in ste ostali še pri življenju, podobni Cankarjevemu hlapcu Jerneju pri iskanju pravic. Vam je pred meseci uspelo doseči sodno rehabilitacijo. Madeža krivde ste prosti. Ali upate doseči tudi materialno nadomestilo za povzročeno psihično in fizično trpljenje – za vsa izgubljena leta?

Odgovor: Sem član Združenja žrtev komunističnega nasilja. Upam, da nam bo kdaj kaj povrnjeno, kar bi bilo prav in pravično. Bojim se le, da s stalnim odlašanjem ne bodo imeli več prilike popraviti krivice, ker bodo prej vsi oškodovanci odšli k Njemu, ki je najpravičnejši Plačnik.

Gospod Ivan Marton! Vam in nekaterim vašim sotrpinom je sodišče končno le »podelilo odvezo« za nestorjene grehe. Vseh krivic pa vam, žal, nihče nikoli ne bo mogel popraviti, še posebej tistim ne, ki so že pomrli. Vsi vemo, da je hude krivice težko pozabiti. Vemo pa tudi, da so duhovno močni ljudje krivice zmožni odpustiti, saj le močne duše Bog izbere za velika dela. Take duhovne junake in junakinje potrebuje danes in jutri naša domovina, pa tudi ves svet!

Gospod Ivan, hvala vam za pogovor!

Pogovarjal se je Franc Tement

Franc Tement

Rimskokatoliške šole v Črensovcih (1808 – 1947)

Za razumevanje osnovnega šolstva na Ogrskem in hkrati v župnijah med Muro in Rabo, je treba upoštevati tesno povezanost med šolo in raznimi verskimi skupnostmi, med državo in Cerkvijo. Te povezanosti nobene uredbe oblasti niso razrahljale. Zakonodajalec (ogrška državna oblast) je vedno rade volje upošteval pridobljene zgodovinske pravice verskih skupnosti, ki so bile ustanoviteljice tedanjih osnovnih šol in nikoli niso odklanjale svojega deleža za njihovo vzdrževanje.

Črensovska župnija je bila ustanovljena 21. 5. 1807. Vse osnovne šole na njenem ozemlju so nastale po navedenem datumu in sicer kot rimskokatoliške šole. Med letoma 1807 – 1809 so pozidali enorazredno osnovno šolo v Črensovcih, nedaleč od župnijske cerkve. Njen prvi kantor in učitelj je bil Mihal Strinji. Leta 1860 so v Črensovcih dogradili novo cerkev. Iz gradbenih ostankov stare cerkve so zgradili novo šolsko poslopje, ki je služilo svojemu namenu do začetka šestdesetih let tega stoletja. Ob rekonstrukciji magistralne ceste skozi Črensovence, se je šola morala umakniti. Leta 1963 so porušili tudi pozneje prizidani del poslopja. Ostanke gradbenega materiala je kupil zasebnik. Nazadnje je bila ta šola petrazrednica. Do ustanovitve ostalih osnovnih šol v župniji, so znanja željni otroci iz vseh vasi obiskovali to šolo.

Razmeroma zgodaj, že leta 1829, se na področju črensovske župnije pojavi rimskokatoliška šola na Srednji Bistrici, a le za nekaj let. Na tej šoli je takrat poučeval Adam Kūzmič od Grada, ki pa je najbrž zaradi uporne drže do takratne gosposke učiteljsko službo tudi izgubil. S tem je prenehala delovati srednjbistriška šola za nekaj desetletij – do leta 1857. Okoli tega leta so občani treh Bistic (Srednje, Dolnje in Gornje) postavili enorazrednico za šolarje vseh treh vasi. Leta 1867 je ta šola postala dvooddelčna, svoje poslanstvo pa je sklenila kot šestrazrednica. Dobrih sto let je stala ta »učilna zidana« in nudila osnovno znanje mladim rodovom. Leta 1960 jo je dala porušiti takratna beltinska občina. Njena opeka je služila zidavi gasilskega doma na Gornji Bistrici. Tako piše župnijska kronika.

Rimskokatoliška šola v Črensovcih

Srednjbistriški rimskokatoliški osnovni šoli je leta 1902, priskočila na pomoč enooddelčna šola na Dolnji Bistrici, kjer so si nabirali znanje otroci te vasi in tudi gibinska mladež. Ko je prenehala služiti prosveti, jo je odkupil zasebnik in jo preuredil v stanovanjsko hišo.

Občani Trnja so pozidali svojo rimskokatoliško osnovno šolo leta 1894. V začetku je bila tudi ta šola enooddelčna, dvajset let pozneje dvooddelčna, leta 1930 je dobila še tretji in četrti razred. Ukinjena je bila leta 1965, ko so trnjarski, črensovski in žižkovski otroci družno sedli v klopi nove črensovske šole.

Nazadnje, leta 1906, je dobila svojo osnovno šolo tudi vas Zižki. Leta 1927 so jo kot enorazrednico prevzele šolske sestre sv. Frančiška Asiškega. Za časa upravljanja sestre Pavle, je postala žižkovska šola dvorazrednica. Naj bo omenjeno, da je bila redovnica s. Pavla rodna sestra znanega jezikoslovca, narodopisca in pesnika dr. Avgusta Pavla. Konec decembra 1949 je oblast to šolo laizirala.

Redovnice-učiteljice so bile takorekoč na cesti, ker jim je socialistična oblast zaplenila tudi samostan in ostalo skromno premoženje. – Na tleh nekdanje žiškovske osnovne rimskokatoliške šole in njene ohišnice stoji danes tovarna »TOKO«.

In še nekaj besed o nadaljnji usodi rimskokatoliških šol v naši župniji (pa tudi v ostalem Prekmurju). Šolske oblasti, v kraljevini Jugoslaviji niso kdove kako prijazno gledale na rimskokatoliške šole; imele so jih za tujek v takratnem šolskem sistemu. Zato se je Kn. škof. ordinariat v Mariboru zavzel za pravice rimskokatoliških šol. V svojem odloku št. 1508/5 z dne 22. 12. 1930 je naglasil, da s predvideno ukinitvijo rimskokatoliških šol še ni izrečena razsodba o pripadnosti njihove imovine. Iz tukajšnje župnijske kronike povzemam pravni spor, ki je nastal med tukajšnjo črensovsko občino in črensovskim župnijskim uradom prav zaradi ukinitve statusa tukajšnjim rimskokatoliškim šolam. Leta 1933 je takratna banska uprava na predlog občine v Črensovcih izvedla preknjižbo imena »rimskokatoliška šola v Črensovcih« v naziv »šolska občina v Črensovcih«. Tedanji črensovski župnik Matija Zdravec je zoper preknjižbo vložil priziv, ki je šel do najvišje banovinske instance. Prizivu je banovina ugodila. Ostalo je pri dosedanjem nazivu in pravicah do konca predaprilske Jugoslavije in tudi vsa štiri leta med madžarsko okupacijo Prekmurja. Tudi Madžari so redno poravnali najemnino za vse šole v črensovski župniji.

Svoj konec, sedaj brez priziva, so naše rimskokatoliške šole dočakale kmalu po končani drugi veliki vojni, ko je v naši deželi »zasijala svoboda«. Ne le to, da »tovariši« niso več upoštevali statusa tukajšnjih osnovnih šol. Prepovedali so molitev v šolah, križi iz učilnic so romali na »odpad«, kmalu so iz šol »pregnali« tudi verouk. Vzgoja mladeži se je morala izvajati po smernicah »nezmotljive, napredne, vseosrečujoče partije«. Tako imenovano napredno šolstvo naj bi pomagalo zgraditi raj na zemlji po zgledu »velikega brata – Sovjetske zveze«. Obratno: ne le, da dobrega pol stoletja potem o toliko opevanem raju ni ne sluha ne duha. Šolstvo brez Boga in brez moralnih norm je povzročilo ogromno škodo, ki jo bo težko popraviti. To pa bo toliko težje, ker »potomci« nekdanje oblastne nomenklature hočejo z vsemi silami ohraniti nekdanjo »socialistično« šolo.

Pod udar poveljne agrarne reforme so prišle tudi rimskokatoliške šole s svojimi zemljišči. Vsa šolska zemljišča je nova oblast nacionalizirala. Glede šolskih poslopij se je »tovarišem« zdelo lastništvo (državno!) tako nesporno, da niso izdali pisnih odlokov o nacionalizaciji!

Slovenska skupščina je ob navzočnosti vseh treh takratnih zborov 20. novembra 1991 izglasovala zakon o denacionalizaciji. Že pred dobrimi tremi leti smo vložili zahtevek za odškodnino po vojni nacionaliziranih rimskokatoliških šol in zemljišč. Do danes brez uspeha. Pa četudi ne bomo uspeli, bomo vendar imeli prijetno zavest, da je bila Cerkev vedno med prvimi »na okopih«, ko je šlo za prosvetljevanje našega naroda in za njegovo bit.

Spomini na Avgusta Pavla

V začetku januarja 1996 bomo obhajali 50 letnico smrti Avgusta Pavla. S tem odkrivamo tudi dobo, ki se vedno bolj oddaljuje in njen družabni pomen. Važno je, da se tega spominjamo, kajti osebni znanci in učenci, ki bi mogli naslikati njegovo zvesto življenjsko podobo, so vsaj že v 65. letu. Redči se njihovo število, bleedi in izgublja se njihov spomin. Življenje in delovanje Avgusta Pavla se je odvijalo na ozemlju, ki mu danes pravimo Panonska regija. Sedaj ob koncu stoletja si pisatelji, znanstveniki, cerkvene ustanove in celo politiki prizadevajo, da bi ob mnogovrstnosti kulture na tem prostoru ustvarili sodelovanje in bratsko sožitje. Vzor in usmerjevalec tej veliki nalogi je bil Avgust Pavel.

V letošnjem poletju bo minilo 110 let, ko se je na Cankovi, v vasi, ki je takrat spadala k Železni županiji, narodil Avgust Pavel. Starši so mu bili doma iz majhnih sosednjih slovenskih naselij: oče Ivan je bil evangeličanske vere, ki se je ob kmečkem delu izučil še za krojaškega mojstra, in mati Elizabeta Obač, katoliške vere. Oba, kot večina v tem okolju, sta govorila tudi madžarsko in nemško, kajti v uradih in pri vojaki so govorili večinoma madžarsko, v bližnjih trgih in v trgovinah, kot v Radgoni, pa nemško. Spoštovanje do staršev, navezanost na družino, ljubezen do rojstne vasi je zvesto do smrti ohranil tudi pridni, prizadevni, podjetni, verni, za lepo branje in pisanje navdušeni mali deček, ki se je že zgodaj ločil od doma. Kot monoštrski, kmalu pa sombotelski gimnazijec in pozneje budimpeštanski univerzitetni slušatelj, je samo božič in poletne počitnice preživel doma. Odlično se je učil, da bi bil oproščen šolnine in da bi dobil štipendijo ter si tako zagotovil možnost šolanja. Zmožnim in pridnim fantom je tudi pred sto leti bila dana možnost za študij, revščina in žrtve v zvezi s študijem so bile lahko celo spodbuda za krepitev volje in značaja. Leta 1905 je dosegel na budimpeštanski univerzi Pétra Pazmánya profesorsko diplomu iz madžarsko-latinske stroke, leta 1913 pa iz slovanske filologije doktorski naslov.

Vredno je, da se nekoliko podrobneje pomudimo pri univerzitetnem študiju revnega vaškega fanta pred stoletjem, ki je v monarhiji pripadal manjšinskemu narodu. Njegova usoda ni izjemna, je pa značilna. Železniški vozni listek od Budimpešte do doma si je zaslužil samo v septembru in juniju. S sošolcem Gežo Palom (Pollák), ki je bil doma iz iste vasi, je stanoval kot skromen podnajemnik. Na podlagi učnega uspeha je dosegel, da je bil prost plačevanja šolnine in da je dobil štipendijo, z instrukcijami zasluženim denarjem pa je kril vsakdanje izdatke. Zaslužil si je tudi za to, da si je kupil takrat izšle pesniške zbirke Adyjevih pesmi. Največ časa je uporabil za učenje in branje. Razen obveznim predmetom je njegovo zanimanje veljalo srbsčini, hrvaščini, ruščini in poljščini. Iz teh predmetov je odlično opravil izpit in napisal take znanstvene razprave, ki jih je njegov profesor imel za vredne, da jih je bral na Akademiji znanosti. Njegove duševne sposobnosti, podobne pridnemu življenju njegovih staršev in obetajoči uspehi kljub skromnim zunanjim okoliščinam olepšujejo njegova univerzitetna leta. Budimpeštanska študijska leta od 1905 do 1910 so srečna leta njegove mladosti. Junija 1914. leta se je poročil z Ireno Benkő iz Monoštra, ki je po očetovi strani po rodu prav tako doma iz Cankove. Toda izbruhnila je prva svetovna vojna, ki ga je odtrgala od žene, nalezljiva bolezen pa jima je vzela prva otroka in tudi sam se je komaj rešil iz strahotnega pekla, ko je bil ranjen. Najhujša posledica vojne zanj pa je bila ta, da ga je nova določitev državne meje odrezala od rojstnega

kraja, bratov in sester in od staršev. Namesto prejšnje družine je našel novo družino, toda po prvih desetih nemirnih letih je našel mir in možnost za ustvarjalno delo šele, ko je bil leta 1920 imenovan za profesorja na dekliškem liceju v Sombotelu.

Od leta 1920 do 1946 je poučeval v mestu kot gimnazijski profesor in poleg svojega (krušnega) poklica še pisal, odkrival, zbiral, pripravljaval in prevajal vse, s čimer si je ovekovečil ime. Ustvarjalno življenje so večinoma v podobnih razmerah živeli v tej dobi splošno znani duhovni delavci: botanik-sodnik Gayer Gyula v Sombotelu; gimnazijski profesor, pisec, etnolog Vilko Novak v Soboti; jezikoslovec Beke Odón; Móra Ferenc v Szegedu; mladi umetnostni zgodovinar Bogyay v Zalaegerszegu in drugi prijatelji. Za srečanja niso imeli dovolj časa, tudi ne denarja, po telefonu se niso mogli dolgo pogovarjati. Povezovala jih je skupna naloga in ljubezen do znanja. Avgust Pavel je dopoldne učil na dekliški gimnaziji, potem pa na Faludijevi gimnaziji, ob prostih urah pa je odkolesaril ali v kak urad ali k obrtnikom ali pa je dopoldne šel v muzej, kjer je med knjižnimi policami bila pisalna miza. To je bila »delavnica ustvarjanja« poleg delovne sobe na ulici Szent Imre herceg.

Pred vojno je bilo kulturno središče v Sombotelu »Dom kulture« v današnji stavbi Muzeja Savaria. Razen zbirke umetnin je tu dobila mesto tudi današnja Berzsényijeva knjižnica, z lepo galerijo in odlično akustiko zgrajeno gledališče, dvorana za glasbene nastope, predhodnica današnje Slikovne zbirke, Zbirka lepih umetnosti, do leta 1931 tudi Glasbena šola, kakor tudi edini uradni prostor Kulturnega društva. Za vse to je skrbelo Županijsko kulturno društvo. Vse naloge so zastoj opravili ali pa za častno nagrado mestni profesorji in drugi izobraženci in so v mestu ustvarili zelo živo književno in drugo umetniško ustvarjanje.

Kot profesor na liceju je Avgust Pavel poskrbel najprej za to, da je knjižnica postala uporabna. Brezplačno je sprejel častno službo njenega varuha v Kulturnem društvu. Ker je bil odličen profesor, je med učenci našel vedno več takih, ki jih je tako navdušil v ljubezni do slovstva, da so mu z navdušenjem pomagali pri ureditvi knjižnice. »Romantičnost« pri tem delu je bila v neprestanem pomanjkanju in poskušal je v boju za obstoj in njen napredek najti vedno nova pomembna odkritja. Kako pomembnih je bilo 21 let, ko je bil vodja knjižnice, tega v preteklem desetletju ravnatelj Berzsényijeva knjižnice Miklos Takács ni mogel ob raznih priložnostih dovolj poudariti. Vzor Avgusta Pavla je že v šestdesetih letih našel pot k soboški knjižnici in je zgradil do nje še danes živo, prijateljsko strokovno vez.

Literarni razred Kulturnega društva je v dvajsetih-tridesetih letih zbral krajevne profesorje literature, pesnike in priredil lepe večere na visokem nivoju. V tem krogu je Avgust Pavel imel več literarnih večerov. Pomembnejša med njimi so bila predavanja o Jókaiju, Adyju in o jugoslovanski literaturi. Med mnogimi pesniki amaterji in med pesniško nadarjenimi je tudi sam začel pesnikovati. Leta 1933 je izšla prva zbirka njegovih pesmi z naslovom: Tako pojem psalme v naročju slepe doline. Naslov dá slutiti, da so pesmi razglabljanja človeka, ki se bori z življenjem. So sodobna podoba družbenega zla v dvajsetih-tridesetih letih, kakor jih vidi s humanimi, razumskimi očmi in jih občuti s svojim srcem. Vidi, da poteka dogodkov v svetu, njegove bede in krivičnosti tudi on ne more spremeniti, toda poskuša to s peresom. Poleg odkrivanja družbenega zla je glavna tema njegovih pesmi domotožje po rojstnem kraju. Pogosto in prisrčno oživlja v svojih pesniških vrsticah svojo otroško dobo, svojo mater, »ob motiki sanjajočega pesnika«, ki je imel dovolj časa, da se je ob nedeljah popoldne sprehajal z otroki ob robu gozda in jim pripovedoval o kralju Matjažu, »in mu je beseda kot mehko raztopljeno

zlatu kapljala iz ust«, ki se mu ima zahvaliti za »vedno zeleno vero in za vse čudeše, ki jih je tolikokrat uporabljal« v življenjski borbi.

Vse mestno razumarsko življenje čuti v svojem pesniškem pretiravanju kot »laž«, kajti »vse moje lasne korenine kriče tam zunaj na vrbovih prelogih«. Daljni spomin na očeta, brate in sestre, na domačo vas ga gane do solz:

Kdo bo izmeril brezmejno bridkost,
bolečino odtrganih bratov?
Kdo bo občutil, kdo bo vedel,
da so na državnih mejah čuječi kamni
samo drug k drugemu vabeče
bratske in prijateljske, proseče,
ponujene, ohromele roke?!

Tudi v obupu se za vse zahvaljuje staršem:

Usoda in moja mati
sta mi napolnila potepuško torbo
s tisoč dawnimi dobrotami.

Njegove pesmi so izšle tudi v slovenskem prevodu, kakih 17 do 20 še za njegovega življenja, pozneje pa v raznih letnikih Stopinj.

Avgust Pavel ni bil samo varuh knjižnice, ampak tudi namestnik ravnatelja Muzeja. Ravnatelj Muzeja Miske Kálmán, ki je živel v Kőszegu, mu je dejansko poveril vodstvo Muzeja. Avgust Pavel je poleg uradne skrbi za knjižnico in osebne prizadevanja za njen napredek, bil tudi varuh narodopisne zbirke. Predvsem je obiskoval Orség in slovenske vasi, zbiral in o tem pisal odlične razprave. Veliko zanimanje je zbudil leta 1927 z razpravo O odprtih ognjiščih v kuhinjah v slovenskih vaseh na Madžarskem, ki jo je priobčil skupaj z narečnim slovarčkom in z njegovo madžarsko besedno razlago v glasilu Madžarskega narodoslovnega društva. V prevodu Vilka Novaka je leta 1931 izšla tudi v ljubljanskem etnologu. Tako začetno delo bi lahko imelo lep napredek ob vzajemnem delu z obeh strani. Žal razen Avgusta Pavla ni bilo na Madžarskem nobenega etnologa, ki bi bil mogel nadaljevati začeto delo in ki bi se v to delo vključil. Avgust Pavel je poleg tega napisal še podobno razpravo O lovu na brinovke. Ta natančni opis je podal v dveh jezikih, toda bil je predvsem literat in tudi drugi važni posli so ga odvrnili od tega njemu tako dragega dela.

Njegova vzornika sta bila učna premontrejska profesorja Vilmos Lipp in Kelemen Kárpáti, ki sta leta 1871 za zbiranje in razstavo starih umetnin ustanovila Zvezo starožitnosti in njegovem letnem poročilu objavila starine. Podoben načrt je imel tudi Avgust Pavel, ko je ustanovil Društvo muzejskih prijateljev, da bi Acta Saveriensia, sicer vredno, toda občasno izdanje nadomestil z rednim izhajajočim časopisom, ki bi objavljal domače znanstvene izsledke. Urejanje Pregleda Železne županije, pozneje Prekdonavja mu je vzelo zelo veliko časa, toda zelo mu je prirasel k srcu, kajti z revijo se je naenkrat širil tudi krog znanstvenikov in umetnikov-sodelavcev. Z zamenjavo časopisa so glas o pisateljih razprav ponesle od Finske do ZDA.

Spominska tabla na družinski hiši Avgusta Pavla ima napis: »V tej hiši je deloval za poglobitev madžarskih in južnoslovanskih stikov«. Zanj to ni bilo delo, predvsem pa ne politika. Kaj mu je torej pomenilo? Zavestno ravnatežje s politiko, samostojna drža pogumnega znanstvenika proti javnemu mnenju, ki je zvesto gojil slovenske stike tudi takrat, ko je oblast na to s sovraštvom gledala. S svojo družino je vsako leto med počitnicami potoval v Slovenijo k svoji materi, bratom in sestram, ki jih je vse leto težko pogrešal. Obiskal je rojstno vas, pišoč

prijatelje. Srečen je bil, ko je govoril slovenski, svoj materni jezik. Bral je slovenske časopise, literaturo. Tudi za prevajanje Cankarja je izbral poletje. Dopoldne je pri pisalni mizi delal 5 – 6 ur in z velikim užitkom prevajal. Ni potreboval »grobega« prevajanja, saj je razumel in dobro poznal slovenski in srbski pomen besede, njeno začinjenost in ljudski način mišljenja. Z lastno pesniško sposobnostjo in s popolnim znanjem madžarskega jezika je prevajal tudi ljudske balade. Sočnost njegovih prevodov se še danes ni izgubila. Neki kritik je o njem pisal, da prevaja, kot da bi pisal v madžarščini. To pa je največ, za čimer je vredno stremeti. Zanimiva naloga bi bila primerjati njegove prevode s poznejšimi, ki so nastali za njim. Ne samo lastni verzi, tudi iz jugoslovanskega slovstva izbrana dela kažejo isto pojmovanje sveta.

Prevajanje prav tako kot pesnjenje mu je bilo žleb, ki je preusmeril vsako bridkost in njegova energija se je sprostila, da je v njem znova zmagalo večno upanje.

Mislim, da je na prelomu tega sijajnega, vendar tako žalostnega stoletja zopet potrebna tista človeška samozavest, katere vzor nam je Avgust Pavel. Zato je značilno, da so 55 letni maturanti meseca maja 1994 poiskali našo hišo in so se spomnili priljubljenega profesorja. Poleg kruhoborskega dela je gojil znanost, literaturo in gnan od ljubezni do rodnega kraja ni gledal na osebne koristi, ki jih je porinil v ozadje in delal, snoval več desetletij; to je velika stvar. Prijatelji so ga zato večkrat grajali in mu očitali, da je idealist. Toda niso slavni prijatelji, ne pisci prijateljskih pism ali njegovi učenci naredili Avgusta Pavla velikega, čeprav so ga toplo slavili v Spominski knjigi, ki je izšla l. 1949 in potem ob vsaki važnejši priložnosti, ampak njegovo delo, neizbrisno vgrajeno v sombotelske kulturne ustanove: v Muzej, knjižnico, Vasi Szemle, in v kulturno življenje in v zgodovino povezanosti med Slovenci in Madžari. Ob trideseti obletnici njegove smrti so izšle njegove izbrane razprave in članki, 1986 pa izbrani prevodi in pesnitve. Njegov spomin varujeta doprsni kip pred sombotelskim Muzejem in prav tako na cankovskem glavnem trgu, ter po njem imenovano sprehajališče ob bregu Gyöngyösa.

(Emekezés Pavel Agostonra. Iz madž. prevedel Lojze Kozar)

Vilko Novak

Dve stari cerkveni pesmi v Martjanski pesmarici

O naši najstarejši cerkveni rokopisni pesmarici, nastali v Martjancih delno že v 16., povečini pa v 17. stoletju, smo v Stopinjah že večkrat pisali in objavili iz nje nekaj pesmi. Najobširneje smo jo opisali in označili v razpravi o mariborskem Časopisu za zgodovino in narodopisje 61, 1990, 57-82, prej pa že v zagrebškem časopisu KAJ XX, 1988. Tu hočemo pokazati, kako so prireditelji Martjanske pesmarice I (starejše) med sedmimi pesmimi slovenskih protestantskih pisateljev XVI. stoletja prevzeli vanjo in priredili tudi dve zelo stari katoliški pesmi, ki so ju potem iz Martjanske pesmarice prepisovali tudi mnogi katoliški kantorji (organisti) še v naslednjih stoletjih.

Pesmi so prevzeli iz protestantske pesmarice Ta celi katehismus (V Witembergi, 1574, faksimile v Ljubljani 1984), ali pa iz katerega njenih ponatisov, mogoče iz

zadnjega, ki ga je pripravil Felicijan Trubar 1595. – Prva od teh še srednjeveških pesmi je v Martjanski pesmarici I. zapisana z začetkom: **Ete den je vsega veselja...** (str. 100-102) objavili smo jo v Stopinjah za 1978,19) in je z majhnimi spremembami (povzeta po Trubarjevi priredbi starega katoliškega besedila, nastalega najbrž v 15. stoletju po latinski *Dies est laetitiae*. Trubarjeva se začinja: Ta dan je vsiga veselja, /divica je rodila/ tiga Sinka božiga... Trubar jo je prvič objavil v knjigi *Ene duhoune peisni* 1567 in jo imenuje Ta stara boshizhna Pejssen.

Prireditelj v naši pesmarici v kajkavsko-prekmurskem jeziku je nadomestil nekatere izraze, ki bi bili našim ljudem nerazumljivi, s takimi besedami, ki so bile v tedanjem cerkvenem jeziku zagrebške škofije, v kateri so bile dolinske župnije, razumljivi, npr.: namesto divica – devica, deiva: – Odrešenika – ohranitela (danes so nam umljivi tudi ti Trubarjevi izrazi, tedaj pa so bili drugi bolj v rabi), – predvsem pa germanizme: gnado – milost, Skus glash – čres steklo, pa še: luč od luči – svetlost od svetlosti, rešil nas od hudiča – od vruga mentuval.

V tej petkitični pesmi je posebno zanimiva tretja o združitvi božje in človeške narave v Jezusu s podobo luči, ki neovirano sije skoz steklo, ki jo je uporabil že latinski pesnik različice te pesnitve:

Kak sunce čres
steklo preide te se steklo
nestere, glih ravno tak ro-
djen je Jesus od Marie, kak
svetlost od svetlosti ide,
sunce pusti svetlost se-
be, vseli vnjem ostane, tako
Bog porodi sina, znami
vsegdar prebiva.

Trubar: Koker sonce skuz glaž gre,
glaž se ne razbije,
v glihi viži rojen je
Jesus od Marije.
Koker luč od luči gre,
sonce svojo svetlost pusti,
vuner v nim ostane,
taku Bug od Buga gre,
Bug Oče Sinka rodi,
večnu v nim prebiva.

Poleg te božične pesmi so za Martjansko pesmarico I priredili tudi Jurija Dalmatina »To božično Peissen: Puer natus« z začetkom: Danas je Jezus nam rojen..., v naši pesmarici: **Denes je Jezus nam rođen**, nam rođen, notri vmesti Betlehemi... Jezikovna primerjava te in drugih pesmi, prevzetih od Trubarja in Dalmatina, bo objavljena v Slavistični reviji 1995. – Tudi pesem z začetkom: **Od Nebes pride Angyelje...** je prirejena po Lukeža Klinca »eni drugi božični pejsni (Ta celi katehismus, 117-119). – Posebno zanimivo pa je, da je Dalmatinovo »Ta hvaležna božična Peissen« (po latinski *A solis ortus cardine*) priredil z začetkom **Od sunčenoga shajanja** nekdo za Martjansko pesmarico I in da je isto besedilo skoro dobesedno zapisano v kajkavski pesmarici iz 1644, ki so jo natisnili v Ljubljani 1991 z začetkom: **Od sunčenoga ishoda**. To omenjamo samo zato, da opomnimo na nepojasnjeno zvezo med našo in to kajkavsko pesmarico, imenovano zdaj Pavlinski zbornik. V obeh najdemo namreč več istih besedil, delno prirejenih

iz madžarščine, česar pa Hrvati nočejo vedeti in tudi niso sami dognali tega. Do pred kratkim so prav to pesmarico (o kateri je prvi obširneje pisal Slovenec Janko Barle pred 80 leti) imeli v svoji slovstveni zgodovini za najstarejšo datirano kajkavsko pesmarico, na njeno mesto pa so zdaj postavili Martjansko (z imenom Prekmurska).

Samo omenimo še prevzem Trubarjeve pesmi Na božični dan, Od Kristuseviga rojstva ene Pejssen pod naslovom v Martjanski pesmarici: **Hvalimo mi denes Boga**, te se veselimo...

Med velikonočnimi pesmimi, ki so jih prevzeli v našo pesmarico, je najpomembnejša v Trubarjevi različici objavljena: **Ta stara velikanočna pejssen**, v nekuliku mejstih popraulena (Ta celi katehismus 148-151). Pesem je nastajala v slovenščini od 13. do 16. stoletja in je ohranjena v več različicah. V naši pesmarici se začinja: **Jesus nam je od smerti vstal**, pridmo hvalmo Boga... (v prvem delu, 109-114). Primerjava s Trubarjevim besedilom pokaže, da so tudi tu germanizmi in nekateri drugi izrazi nadomeščeni z domačimi, da prireditelj ni razumel npr. besed »vusulni (=vesoljni) Sveit« in je zapisal: Ves svetli sveit. Zelo zanimiva pa je vsebinska primerjava, saj so iz Trubarjevega besedila izpuščene nekatere vrstice; dodane pa so vrstice, ki niso znane v nobeni drugi različici – le v rokopisu te pesmi, privezanem izvodu Hrenovega lekcionarja v Narodnem muzeju v Ljubljani.

Samo omenimo še, da so med postnimi pesmimi prevzete še: **O greišni Človik vsaki čas...** (drugi del, 1-15) v petnajstih kiticah dobesedno po: **Passion** is vseh štirih Evangelistov, vtej viži, kakor zgoraj ta Pejssen: Sveti Paul v enim listi, skusi Jurja **Dalmatina**. Tudi to pesem, jezikovno podomačeno, so prepisali poznejši katoliški organisti, npr. v gorenjeseniški pesmarici 1780 v celoti, v prvi pertočki skrajšano, v četrti pertočki pa v celoti. Tu omenjeno pesem z začetkom: **Sveti Pavel v jedom Listi ino ti Evangeliste** (prav tam, 15-18) so priredili po Trubarjevi: Od te večerie ali prave Maše Jezesove, objavljene že v njegovem Catechismu 1550 in potem v sledečih pesmaricah. Tudi to besedilo je jezikovno prirejeno kot prejšnje pesmi.

Vsi ti primeri prevzema besedil iz pesmaric naših protestantov v 16. stoletju v našo Martjansko pesmarico in iz nje v mnoge druge prekmurske rokopise, dokazujejo – poleg drugih dejstev – da je ta naša najstarejša pesmarica slovenska in da si je kljub kajkavskemu jezikovnemu značaju, v katerem pa so izrazite prekmurske glasovne in oblikovne prvine (npr. ei, ou ō, ū, gj, tj itn.), nima pravice prisvajati hrvaško slovstvo, Slovenci pa smo jo dolžni – kar bi bili že davno morali narediti – čimprej izdati z obširno vsestransko razlago.

Srebrni jubilej vikariata družbe usmiljenih sester sv. Križa

Na praznik sv. Jožefa, delavca, 1. maja 1995, smo se sestre sv. Križa zbrale na Mali Loki (pri Domžalah) pri najsvetejši daritvi z željo, da se Bogu zahvalimo za vse milosti in dobrote; za božje varstvo in blagoslov v 25 letih samostojnosti. Somaševanje je vodil dr. Franc Perko, beograjski nadškof, ki je bil dolgoletni hišni duhovnik sester na Mali Loki. V mašnem nagovoru je poudaril: »To evharistično slavlje bo naša skupna daritev, molitev in prošnja k Bogu, naj še naprej spremlja vašo skupnost s svojim blagoslovom; naj vam da novih duhovnih

poklicev, da bi se tako 25-letna mladika Družbe sester sv. Križa v prihodnje še krepila, služila Bogu na čast, Cerkvi v dobro in v korist vsem ljudem.«

Našemu veselju ob prazniku so se pridružile tudi zastopnice sester iz Švice, Avstrije in Hrvaške, pa tudi naši prijatelji, dobrotniki in sovaščani. Pri zahvalni maši so prepevali pevci od Grada, kjer delujemo sestre sv. Križa. V kulturnem programu, ki je sledil popoldne, pa so nastopili igralci KUD A. M. Slomšek iz Renkovec z igro Teophilus. V teh 25 letih samostojnosti je bilo dosti preizkušenj, toda sestre smo Bogu hvaležne, da mu smemo služiti v ljudeh, ki so v najrazličnejših potrebah.

Mati M. Terezija Scherer

OD KOD IZHAJAMO SESTRE SV. KRIŽA?

Družba usmiljenih sester sv. Križa je bila ustnaovljena leta 1852 v Švici. V prejšnjem stoletju so tudi tam bile razmere zelo zapletene in neurejene. Gmotna in moralna beda je pestila prebivalstvo.

Sirilo se je brezverstvo, samostani so bili večinoma zaprti. Delavske družine so bile ogrožene zaradi nezaposlenosti; delavci, tudi ženske in otroci, ki so delali po tovarnah, so bili izkoriščani in slabo plačani.

Vse to je videl kapucin p. Teodozij Florentini (1808-1865). Rad bi pomagal vsem: otrokom, starčkom, bolnikom, delavcem. Toda sam ni zmozel vsega. Začel je v šoli, ki je bila tedaj zelo zanemerjena. Tudi sam je poučeval in polagoma

reformiral šolstvo. Mladini je želel dati krščansko in praktično vzgojo za življenje. Videl je, da bi mu bile potrebne redovnice, toda moral bi si jih najprej vzgojiti. Našel je tri dobra dekleta in jih dal izšolati za učiteljice. Tudi sam jih je poučeval in obenem uvažal v redovniško življenje.

Oktober 1844 se je v kapucinskem samostanu v Altdorfu pri njem oglasila Katarina Scherer iz Meggena (1825 – 1888). P. Teodozij ji je razložil svoje načrte in jo vprašal, če mu je pripravljena pomagati. Obljubila je. Tudi njo je poslal v šolo, da bi postala učiteljica. Ko so te štiri sestre naredile svoje prve zaobljube pred p. Teodozijem, jih je on poslal na njihovo prvo delovno mesto. V gorski vasi Menzingen so sestre poučevale na osnovni šoli.

Medtem je p. Teodozij postal generalni vikar škofije Chur. Sedaj je še bolj videl potrebe revnih ljudi in je želel vsem pomagati. Odprl je bolnici v Churu in se obrnil na Menzingen, da mu pošljejo Katarino, ki je medtem postala sestra Marija Terezija, da bo vodila bolnico. Ona je namreč že pred vstopom v samostan delala kot bolniška strežnica v bolnici v Luzernu. Sestra M. Terezija je zelo vzljubila svoje delo na šoli in ga je tudi uspešno opravljala. Zanj je ta premestitev pomenila veliko žrtev, toda ostala je zvesta ustanovitelju in je prišla v Chur. Pridruževalo se ji je vedno več deklet, ki bi rade postale usmiljene sestre. Tako se je sestrsk skupnost hitro večala. Mestne oblasti so nasprotovale temu, da bi v Churu nastal samostan. P. Teodozij je iskal novo središče za svoje sestre. V Ingenbohlu je kupil zapuščeno kmetijo, ki se je počasi z velikimi napori, delom in žrtvami prvih sester spremenila v samostan in matično hišo sester sv. Križa. P. Teodozij je postavil s. M. Terezijo Scherer za prvo vrhovno predstojnico Družbe usmiljenih sester sv. Križa v Ingenbohlu.

Družba se je zelo hitro širila. Povsod so potrebovali sestre za šolo, bolnišnice, domove onemoglih in zapuščenih otrok. Prošnje za sestre so prihajale tudi iz sosednjih držav: Avstrije, Nemčije, Češke, Madžarske. Na prošnjo škofa Josipa J. Strossmayerja je mati M. Terezija poslala prvo skupino sester v Djakovo, kjer je bila potem leta 1868 ustanovljena hrvaška provinca sester sv. Križa. (provinca je združenje več redovnih hiš pod istim predstojnikom). V to provinco so vstopala tudi dekleta iz Slovenije – od leta 1970, ko je bil ustanovljen sedanji slovenski vikariat (vikariat je združenje več redovnih hiš pod istim predstojnikom, ki še nima pogojev za ustanovitev samostojne province, ampak je odvisen od vrhovnega predstojnika).

PRIHOD SESTER SV. KRIŽA V SLOVENIJO

Slovenska dekleta so vstopala tudi v provinco v Gradcu v Avstriji, ki je bila ustanovljena leta 1870. Sestre iz graške province so začele odpirati svoje postojanke tudi na ozemlju ljubljanske, lavantinsko-mariborske in sombotelske (Madžarska) škofije. Šematizem sombotelske škofije iz leta 1914 (str. 132, 133) navaja, da v Prekmurju že delujejo sestre sv. Križa. Leta 1894 je bila ustanovljena prva postojanka sester sv. Križa v domu »HEDVIGINUM« v Beltincih. V tem času je Prekmurje pripadalo sombotelski škofiji. Tu so oskrbovale bolnike in poučevale dekleta v ročnih delih.

Leta 1904 so sestre sv. Križa prevzele oskrbo bolnikov v takratni županijski bolnišnici v Murski Soboti. Tukaj so delovale vse do leta 1948, ko jim je takratna oblast prepovedala delovati. Šematizem Lavantinske škofije za leto 1937 (str. 208) omenja, da se njihovo delovanje ne omejuje samo na nego bolnikov v bolnišnici ali zdravstvenem domu, kjer so leta 1934 tudi začele delovati, ampak je njihovo

poslanstvo tudi v vzgoji ženske mladine. Sestre so delovale še v Frančiškovem domu za dijakinje.

Kolikor je znano, so prav sestre sv. Križa bile prve redovnice, ki so delovale v Slovenski krajini, kot so takrat imenovali Prekmurje. Ljudje so jih od blizu poznali, jih spoštovali in tudi cenili njihovo delo. Gotovo so bila to za skupnost sester sv. Križa rodovitna leta, saj je veliko prekmurskih deklet vstopalo v to redovno skupnost. Marijin list v zadnji številki za leto 1935 med drugimi redovnicami, kamor so odhajala prekmurska dekleta, po imenu našteje 131 sester in 7 kandidatk sester sv. Križa, ki so takrat živele in delovale v graški, djakovski in tudi v madžarski provinci.

Leta 1896 so bile sestre sv. Križa že v Ljubljani, v večnamenskem domu »JOZEFIŠČE«, kjer so začele voditi šolo za šivanje. Sprejemale so tudi dekleta, ki so bila v različnih službah v samem mestu. Premožne ljubljanske gospe so v isti stavbi ustanovile sanatorij. Danes je na tem mestu, na Poljanski cesti, Dom za starejše občane. Svoje poslanstvo v Ljubljani so sestre širile, ko so sprejemale nove dolžnosti.

»MESTNA UBOŽNICA« na Japljevi ulici v Ljubljani (danes bolnica za nalezljive bolezni) je sprejela sestre za strežbo in nego oskrbovancev. Med drugo svetovno vojno so oskrbovance iz te ubožnice preselili v »MARIJANIŠČE«, nato pa v Dornavo. Po vojni so sestre morale zapustiti Dornavo.

V »CUKRARNI« v Ljubljani je bil otroški dom za »Vojne sirote«; za otroke, ki so izgubili starše. Le tega so vodile sestre. Ta dom so leta 1941 preselili v Marijanišče, ki so ga prav tako oskrbovale sestre. Tako so se na raznih postojankah v Ljubljani sestre posvetile otrokom, bolnikom, ostarelim in onemoglim.

Leta 1897 so bile sestre sv. Križa v bolnišnici Rdečega križa v Prevratu, ki spada v župnijo Slovenske Konjice. Tam jih še leta 1924 omenja Sematizem Lavantinske škofije (str. 116).

Leta 1906 delujejo sestre sv. Križa tudi v Litiji v Delavskem domu.

Leta 1933 so prišle sestre sv. Križa na Dolenjsko v Ponikve pri Dobropolju. Tu so imele dom za starejše občane, zaposlene pa so bile tudi v zdravstvenem domu. Vodile so gospodinjsko šolo, svoje moči in nekaj prostora v sami hiši so posvečale tudi tistim ljudem, ki so prihajali v ta kraj na zasluženi oddih. Delo v obeh domovih je lepo potekalo, vendar se je ob koncu druge svetovne vojne že čutila napetost. Sestre so morale zapustiti ljudi, s katerimi so živele in delale, ter delovna mesta leta 1955.

Po končani prvi svetovni vojni, ko so se državne meje ustalile, so bile vse postojanke, kjer so že do tedaj delovale sestre v Sloveniji, leta 1924 priključene hrvaški provinci sester sv. Križa v Djakovem.

V letih po drugi svetovni vojni so tudi sestre sv. Križa delile usodo Cerkve in redovništva na Slovenskem. Večina sester se je umaknila iz Slovenije, ker tu niso smele delovati v redovni obleki.

Z vednostjo predstojnice v Djakovem so sprejele razne dolžnosti po župnijah in bolnicah v drugih republikah nekdanje Jugoslavije, kjer so lahko tudi v službah nosile redovno obleko. Edina postojanka v Sloveniji je ostala na Mali Loki.

SAMOSTAN NA MALI LOKI

Leta 1918 je vodstvo Usmiljenih sester sv. Križa v Gradcu kupilo nekdanjo graščino na Mali Loki, ki jo kronika tega kraja omenja že leta 1332. Že prej omenjeno »Jozefišče« v Ljubljani je imelo že nekaj časa na Mali Loki svoje

posestvo. Tudi takratni nadškof Anton B. Jeglič se je zavzemal za nakup graščine s posestvom. Ob tem skupnem dogovoru in pomoči pri nakupu graščine s posestvom vidimo preroško slutnjo, naj bi bilo na Mali Loki nekoč središče slovenskih sester sv. Križa. Ko so sestre prišle na Malo Loko, so začele s postrežbo bolnikov v okolici in skrbele za kmetijsko gospodarstvo.

Ves čas bivanja sester na Mali Loki se je počasi pripravljalo središče sester sv. Križa v Sloveniji. Ob nakupu posestva leta 1918 sta bili na Mali Loki dve ločeni hiši. V eni so stanovale sestre, druga pa je služila v gospodarske namene. Duhovni voditelji s tedanjim škofom so kmalu opazili, da je Mala Loka primeren kraj za duhovne vaje. Sestre so del hiše odstopile v ta namen. V Bogoljubu iz tistega časa beremo, da je malološka graščina dobila naziv »Dom duhovnih vaj«. Leta 1932–33 so dozidali kapelo in okrogli stolp s polžastim stopniščem ter tako povezali

Samostan sester sv. križa na Mali Loki

obe stavbi. Ob slovesni blagoslovitvi kapele (24. 11. 1933) je tedanji ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman izrekel željo: »Naj se po dekletih in ženah, ki bodo tu opravile duhovne vaje, širi božji blagoslov po bližnji in daljni okolici in po vsej škofiji.«

Ob tej priložnosti je blagoslovil tudi kip Brezmadežne, delo slovenskega umetnika Jožefa Urbanija, ter dotedanji dom duhovnih vaj preimenoval v »Dom Brezmadežne«. Duhovne vaje so se vrstile od leta 1931 pa vse do druge svetovne vojne.

Med vojno so samostan zasedli Nemci in odprli tu gospodinjstvo šolo za nemška dekleta. Zaradi težkih razmer na Mali Loki je vodstvo graške province ter generalno vodstvo iz Švice zahtevalo, naj sestre zapustijo Malo Loko in se preselijo na Golnik ali v Celovec. V teh preizkušnjah so se sestre še bolj goreče zatekle k molitvi in iskale rešitev, ali naj odidejo, ali naj ostanejo. V hudi stiski je bila njihova goreča prošnja k Bogu za pomoč, da bi se pravilno odločile. V zaupanju v božjo pomoč so sklenile, da bodo žrebale in tako se naj pokaže božja volja. Vleklo so listke z napisi. Po nekajkratnih poizkusih je vsaka vsakokrat potegnila listek z napisom »nikamor«. O tem so se prepričale tudi sestre iz Gradca. Spoznale so, da Bog hoče, naj ostanejo na Mali Loki, kar jim je dalo poguma in moči za nadaljnje delo. Kmalu je prišla tudi pozitivna rešitev iz Švice, in tako so sestre ostale na Mali Loki. Vztrajale so kljub pomanjkanju in raznim političnim pritiskom

Sestre pri skupni molitvi na Mali Loki

takratne nove oblasti. Iz teh ruševin in pritiskov pa je raslo novo življenje. Leta 1954 so sestre znova uredile kapelo. Skupnost je začela tudi številčno rasti. Razen gospodarstva so se sestre vključevale v pastoralno delo po župnijah in obiskovale bolnike po domovih ter v domu za starejše občane, kakor so to razmere dopuščale. Vse bolj pa je v njih dozorevala želja, da bi Mala Loka postala središče slovenskih sester sv. Križa. Ta velika želja je bila uresničena 1. maja 1970, leta, ko je bil ustanovljen sedanji slovenski vikariat Usmiljenih sester sv. Križa s sedežem na Mali Loki pri Ihanu.

Danes je v tej redovni hiši večje število starejših in onemoglih sester, nekaj je tudi mlajših. Področja sestrskega dela na Mali Loki pa so: izdelovanje in obnavljanje mašnih oblačil, katehizacija, ročna dela, delo na vrtu, nega ostarelih in bolnih sester v hiši in bolnikov v okolici, gojenje cvetja, zdravilnih zelišč in petje ter igranje pri bogoslužju.

Zato je leta 1974 bil dozidan novi del, ki sedaj služi predvsem za sprejem različnih skupin: ŽPS, birmanske skupine, razne molitvene skupine, še posebej pa dekletom, ki iščejo svojo duhovno poglobitev.

Središče vsega življenja redovne skupnosti kot tudi različnih duhovnih poglobljanj je samostanska kapela. Leta 1980 je bila povečana in obnovljena po načrtih arhitekta Franca Kvaternika.

SPREJEM V REDOVNO SKUPNOST

Ob vstopu v samostan ima dekle najprej na voljo čas kandidature (določen čas priprave za redovno življenje pred začetkom noviciata), da preveri svoj poklic in da o njem presodijo tudi predstojniki. Po tem času vstopi v postulat (določen čas preizkušnje redovnega poklica pred vstopom v noviciat), ki traja šest mesecev.

Potem vstopi v noviciat (določena hiša ali čas, v katerem oseba začne redovno življenje v samostanu, preden naredi zaobljube), v katerem se duhovno in praktično uvaža v redovno življenje. Noviciat navadno traja dve leti. Po vstopu v noviciat novinka lahko obdrži svoje krstno ime, ali pa si privzame novo redovno ime. Po končanem noviciatu sestra naredi zobljube uboštva, čistosti in pokorščine, najprej za dve leti, po nadaljnjih treh letih pa za vse življenje. Ves čas kandidature, postulata, noviciata in začasnih zaobljub je oseba prosta, da se lahko odloči tudi za izstop, v dogovoru s predstojniki. V kandidaturi in po prvih zaobljubah ima možnost, da po svojih darovih in presoji predstojnikov nadaljuje svoje izobraževanje. Dekleta, ki se zanimajo za našo Družbo, lahko preživijo nekaj časa v naši skupnosti, da bolje spoznajo naše življenje in duhovnost.

Sestre apostolsko delujemo najprej s tem, kar smo, šele potem s svojimi različnimi dejavnostmi. Prizadevamo si živeti po Jezusovem naročilu: »Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da bodo videli vaša dobra dela in slavili vašega Očeta, ki je v nebesih« (Mt 5,16).

Kristusovo luč skuša danes prinašati na svet približno 5.300 sester sv. Križa, ki delujejo v Švici, Italiji, Nemčiji, Avstriji, na Madžarskem, Češkem, Slovaškem, v Sloveniji, v Romuniji, ZDA, Braziliji, Burundiju, Ugandi, v Indiji in na Tajvanu.

»Ljubezen ne pozna meja« – to je bilo vodilo s. Ulrike Nisch, ki je bila razglašena za blaženo 1. novembra 1987. Njeno skrito delo v kuhinji v Baden-Badenu (Nemčija) je spremljala izredna ljubezen do križa in do Evharistije, do sester in drugega osebja.

»Z Bogom in za Boga se da veliko storiti!« je velikokrat ponavljala in tako živela naša soustanoviteljica mati M. Terezija. Danes smo poklicane me, čeprav

Sestre z nadškofom dr. Francem Perkom leta 1993

nas ni veliko, da bi ob vseh bolečinah, zaskrbljenosti, žalosti in trpljenju ljudi, ki jih srečujemo, izžarevale razumevanje in ljubezen, ki vse objema in vse čudovito ureja.

»Odkrivajmo zrnce zlata, ki je skrito v vsakem človeku!« (m. M. Terezija)

BOŽJA DOBROTA NE POZNA MEJA

Ana Marija Katarina Scherer je zagledala luč sveta 31. oktobra 1825. leta. Bila je četrta od sedmih otrok staršev Scherer-Sigrist. Družina je imela majhno kmetijo v Meggen u ob Vierwaldstättskem jezeru. Po nenadni in prezgodnji očetovi smrti so sorodniki sprejeli sedemletno Katarino in jo lepo vzgajali. Osnovno šolo je obiskovala v svojem domačem kraju.

Kot 16-letno dekle se je Katarina zaposlila v Mestni bolnišnici v Luzernu. V začetku ji je bilo težko skrbeti za reveže in streči bolnikom, toda »milost je kmalu zmagala«, tako je pozneje sama zapisala o tem času.

Na romanju v Einsiedeln je začutila, da je Bog kliče v redovniško življenje. 1. marca 1845 se je pridružila »Kongregaciji sester učiteljic«, ki jo je nedavno pred tem ustanovil p. Teodozij Florentini OFM Cap.. Ta Družba naj bi imela svoje središče v Menzingenu. Že jeseni istega leta je Katarina naredila svoje prve zaobljube kot sestre Marija Terezija.

Po enoletni praksi v Galgenenu je poučevala v Baaru, nato pa v Oberägeriju in bila obenem predstojnica teh majhnih skupnosti sester. Leta 1850 jo je p. Teodozij poklical v Nafels, da bi vodila ubožnico in sirotišnico; tako je postala »mati revežev«. P. Teodozij je istega leta kot stolni župnik v Churu odprl majhno bolnišnico; leta 1852 je vodstvo bolnišnice izročil sestri M. Tereziji. Stiri leta pozneje se je morala odločiti, ali bo ostala v Družbi sester učiteljic iz Menzingena, ali pa bo kot Usmiljena sestra članica razširjene ustanove p. Teodozija. Po dolgi molitvi je v njej dozorela odločitev, da bo služila revežem in bolnikom ter tako izpolnila ustanoviteljev načrt.

Zvesta idejam p. Teodozija je kot prva generalna predstojnica v Ingenbohl u vodila družbo usmiljenih sester sv. Križa, ki se je hitro širila. Mati M. Terezija je pošiljala sestre v ubožnice in sirotišnice, v bolnišnice in šole, posebno se k telesno in duševno prizadetim. Vodilo p. Teodozija: »Potreba časa je božja volja«, je sprejela kot svoje življenjsko vodilo.

Čeprav ni mogla izpolniti vseh ustanoviteljevih načrtov, da bi Usmiljene sestre prevzele tudi vodstvo tovarn, mu je vendarle ostala zvesta tudi po njegovi nepričakovani smrti 15. februarja 1865. Prevzela je težko breme dolgov, ki so nastali zaradi propadlih tovarn, in s tem rešila čast velikega socialnega apostola.

Preprostost in skromnost sta značilni lastnosti matere M. Terezije. V življenju jo je vodila ljubezen do Boga in nesebično razdajanje bližnjim. Kljub težki telesni bolezni je neutrudno obiskovala svoje sestre na postojankah v domovini in tujini. Posebno pozornost je izkazovala sestram, ki so stregle ranjencem v lazareti h. Bila je vsem prava mati.

Med vizitacijo v Rimu je njena bolezen hitro napredovala. Po dolgem in hudem trpljenju je mati M. Terezija umrla 16. junija 1888 v Ingenbohl u. Njene zadnje besede so bile: »Nebesa, nebesa!«

Kmalu po njeni smrti se je začel postopek za razglasitev za blaženo. Ta je bil lansko leto zaključen. Slovesna razglasitev bo letos 29. oktobra v Rimu. Cerkev bo tako potrdila in priznala pot ter delo matere M. Terezije. Kot prepričana

posnemovalka Kristusa je skupaj s kapucinom p. Teodozijem Florentinijem zapustila velike sledove upanja v Švici, Nemčiji, Avstriji, na Madžarskem, Češkem, Slovaškem, Hrvaškem, v Sloveniji, ZDA, Braziliji, Burundiju, v Indiji in na Tajvanu.

Sestre sv. Križa
Mala Loka

Imre Jerebic

Ukradli so mi Jezusa

Prej ali slej se vsak kristjan sreča z Jezusom iz oči v oči. Številna znamenja govorijo in pričajo, da je Jezus tukaj med nami. Eno najmnogičnejših znamenj o Jezusu je križ. Povsod ga najdemo: na obeskih, na knjigah, v revijah, po stanovanjih, na poljih, po naseljih, v cerkvah, na pokopališčih... Križ je versko znamenje in ne samo moderen, starinski ali umetniški izdelek. Niti 50-letna izredno močna ateistična – protiverska ideologija ni uspela uničiti znamenj križa, ker so bila in so izraz vernosti našega naroda.

Ustavil se bom ob križih na naših pokopališčih. Rad zahajam na te božje njive, posebno na tiste, kjer so pokopani najbližji sorodniki ali prijatelji. Če je pokopališče zraven cerkve, se običajno takrat, ko grem pozdravit Jezusa, ali ko grem k maši, vsaj za kako minuto ustavim na pokopališču.

Že davno me je minila radovednost, da bi zgolj prebiral napise, kdo počiva v določenem grobu. V srcu me stisne, če naletim na grob, ki ne izraža nobenega verskega simbola. Grob z verskim znamenjem je kot »drevo, ki raste ob vodi« in kako močna so bila ta drevesa pred 30 in več leti.

Dandanes, ko nam gre bolje, pa je naše »božje njive« zajela suša. Vse drugo je važnejše. Bolj kot križ izstopa marmornata plošča, marmornata vaza, podstavek za sveče, okvir... Takorekoč skoraj ni možna kombinacija starega z novim. Pred 30 leti so na vaških pokopališčih domovali le mogočni leseni in železni križi, danes skoraj le marmornati spomeniki z vrisanimi majhnimi križi brez Jezusa. Seveda gre pohvaliti simbol Vstalega ali Jezusa na Oljski gori ali Jezusovo glavo na marmornatih ploščah, toda to so bolj izjeme.

Ko se večkrat sprehajam po domačem pokopališču, občudujem urejenost pokopališča, grobov, sočutje domačih z umrlimi, saj na grobovih vedno gori kakšna svečka. Ohranja se tudi lepa navada, da posebno starejše žene zmolijo vsaj kratko molitev za drage pokojne, ko pridejo zalit rože, zamenjat cvetje, prižgat svečke... težko pa sprejemam moderniziranost pokopališča, ko so v dobrih 20. letih skopneli železni in leseni križi s pokopališč kot sneg v pomladanski odjugi. Mislim, da je trenutna miselnost ljudi drugačna kot moja, ne »sekirajo« se za stare preživele simbole, saj ne najdem niti enega lesenega hrastovega križa s plehnato polkroglo streho in malim železnim križem, niti deset železnih križev ne...

Opisal bom negativne in pozitivne izkušnje v zvezi s simbolom križa z domačega pokopališča.

Pred približno 10 leti sem poprosil starega grobarja Štefana, ali lahko vzamem kar dva zapuščena, odlomljena železna križa izmed petih, ki so ležali tam zadaj za mrtvaško vežico. »Kar vzemi, saj nimam kam z njimi, ker so železni, lesene že skurim skupaj s suhimi venci, železnega pa ne moreš, za staro železo pa ni, ker je križ... Vzel sem večjega, še zelo ohranjenega in enega manj lepega, zelo rjavega, vendar je bil videti Jezus kar »zdrav – dober«.

Prvega sem nameraval namestiti v kmečko sobo. Očistil sem ga, odstranil rjo, dal zvariti ploščico, ki je nosila ime pokojnika pravokotno s križem, da odslej služi kot podstavek za križ. Končno sem ga nekajkrat prebarval in ga postavil na polico v takojmenovani »bogkov kot«. Polico sem okrasil še s svečami, rožo plezalko... Všeč mi je bila ureditev, saj ko si odprl vrata kmečke sobe, ti je pogled ostal na Jezusu na križu.

Obiskovalci niso z navdušenjem sprejeli ureditve »bogkovega kota«. Komentirali so, da je preveč mrtvaško, da železo ne paše, da bi bilo lepše postaviti kaj modernega...

»Čudno, čudno«, sem razmišljal; ali nas moti Jezusova navzočnost v prostoru, ko se moraš nujno iz oči v oči srečati z Njim ali pa jaz nimam okusa za nove reči.

Zgodba drugega križa je še bolj zanimiva. Odromal je na drugi konec Slovenije. Z železnega križa sem z lahkoto odstranil Jezusa (drugo je bilo neuporabno), mu odstranil rjo, prebarval z barvo proti rji in ga zlakiral s črno barvo. Nekje na drugem koncu Slovenije so sorodniki želeli urediti grob in ponudil sem jim, da jim preskrbim klasični leseni hrastov križ s pločevinasto strešico in Jezusom. Ni bilo težko dobiti mizarja, da je pripravil leseni križ, niti najti primerne pločevine, ki so jo v bližnji tovarni zastoj pocinkali in upognili v polkrog z lepim dvacentimetrskim robom z obeh strani. Sam sem namestil Jezusa na križ.

Zares lep križ smo odpeljali na pokopališče in ga postavili v sprednji vogal, da je lahko prišla do izraza majhna polkrogla plošča z napisi pokojnih. Novi križ ni doživel niti pohval niti graj. Kot samotar je le nekoliko izstopal, zato je bila njegova življenjska doba kratka. Razlog je bil, da na majhni polkrogli klasični plošči ni bilo prostora še za enega umrlega, zato so bližnji domači želeli urediti grob na novo.

Upal sem, da bo nov leseni – starinski križ našel mesto ob moderni marmornati plošči. Pravijo, da kamnosek tega ni mogel skombinirati, zato je leseni križ pristal v garaži. Malo iz ključovalnosti, še bolj pa iz odnosa do križa, sem ga postavil pred počitniško hišico v istem kraju. Tu je zopet doživljal kritiko, da tja ne sodi. Doživel pa je tudi nekaj priznanj, npr., ko gre starejša gospa po cesti, se ozre proti križu in se pokriža. Otroci so sprejeli odgovornost, da oplevejo travo okrog križa in v vazo prinašajo sveže cvetje. Sam se ob njem vsaj enkrat na dan ustavim in pogled usmerim k Jezusu, ter ga v sreč pozdravim.

Tretja zgodba z zgodovino nekega križa z domačega pokopališča je še najbolj zanimiva in še vedno nedokončana. Ob zadnjih božičnih praznikih, pred 8 meseci, sem se zopet mudil na pokopališču. Kot ponavadi je bilo zadaj za mrliško vezico, kakih 10 novih, ošiljenih lesenih križev, ki so jih začasno zasadili v sveži grob, ko pa venec ovne, ali ko uredijo grob drugega pokojnika, običajno v enem letu po smrti, tisti leseni križ s katerim so pokojnika spremljali od doma, odstranijo. Vsi vemo, da je to začasni nekvalitetni križ s plastičnim ali papirnatim »hogeom«.

Opazil sem dva zelo razpadajoča – starinska hrastova, verjetno zadnja križa in enega železnega. Ne vem zakaj mi je tisti železni križ zopet padel v oči. Tolikokrat v desetih letih, odkar sem dobil v dar dva železna križa, sem opazil med drugimi tudi kak železni križ. Šel sem mimo in ga prepustil drugim, da ga pospravijo ali uporabijo. Še nekajkrat, ko sem prišel domov in obiskal pokopališče, sem se srečal s tistim železnim, zapuščenim križem. Preprosto, zdel se mi je preveč lep in predobro ohranjen, da bi bil za odpad.

V poletnih dneh sem se mudil v duhovnem centru v Kančevcih in voditelj me je prosil, ali imam kakšen večji domači križ za novo kapelico. »Imam ga, kmalu ga dobiš«, sem rekel. Bil sem prepričan, da tisti dobro ohranjeni križ sodi v

duhovni center Kančevci, ker bi nas lahko ob soočenju s samim seboj spominjal na naše korenine, na pokojne, na minljivost, predvsem pa bi govoril, da je trpeči med nami včeraj, danes in jutri...

Drugo jutro sem pred mašo odhitel na pokopališče, da še enkrat ocenim, ali bi bil tisti železni križ dober za duhovni center Kančevci ali ne. Toda joj, na železnem križu ni bilo več »bogeca« – Jezusa. Kdo ga je le neki vzel...?

Poparjen sem odšel v cerkev in hitro v sebi razčistil, da nisem imel niti dovoljenja, niti nobene pravice, da bi si lastil tisti železni križ in Jezusa na njem.

Med mašo sem razmišljal in prepletal misli v zvezi z »mojimi železnimi križi«.

Utrnila se mi je misel.

Kako reven postaneš, če ti nekdo zares ukrade Jezusa, ki ti je bil skriti zaklad v srcu. Spraševal sem se, kdo mi lahko ukrade Jezusa in ali je to lahko:

- javno mnenje, ki vztrajno uveljavlja liberalistično »svobodnjaško« miselnost brez povezave z evangelijem in zdravo tradicijo;
- služba, ki me lahko dobesedno zasušnji, da garam le za »ljubi kruhek« in lastno uveljavljanje;
- družina, ki ne zmore živeti starih vrednot vere, sožitja, solidarnosti, ljubezni; novih pa še ni odkrila.

Jože Hozjan

S prekmursko duhovnostjo v zahodno Evropo

Že dvanajst let hodim v počitnicah v Luksemburg za dva tedna nadomeščat župnika, če gre na dopust ali če je bolan. Z luksemburškimi in nemškimi duhovniki smo se spoznali na pastoralnih tečajih na Dunaju. Tako tudi ti duhovniki radi prihajajo s svojimi verniki k nam na obisk.

Pred leti je prišla k nam na obisk tudi zdravnica Pavla. Udeležila se je maše v nabito polni beltinski cerkvi. In po maši je bila vsa objokana. Ko sem jo vprašal, kaj se je zgodilo, je začela govoriti: »Kako srečna sem, da sem bila tukaj pri sveti maši. Ali je v Evropi to še sploh mogoče? Da ljudje še v tako velikem številu prihajajo v cerkev, da tako pobožno molijo in vsi tako lepo pojejo. Mislila sem, da v Evropi nikjer več tega ni. Zame je to nova velika spodbuda v mojem verovanju.«

Kakšno je torej versko življenje v Luksemburgu?

Cerkev v Luksemburgu pesti veliko pomanjkanje duhovnih poklicev. Srednja starost duhovnikov je okrog 65 let. Tako doma skoraj ne morejo dobiti duhovnika, ki bi župnika nadomeščal v času dopusta ali v času bolezní. Mladi z največjim standardom v Evropi se za duhovne poklice ne zmenijo. Sicer pa bogati Luksemburg nima niti svojega semenišča in bogoslovja. Če se kdo kljub temu odloči za duhovni poklic, mora iti študirat v Belgijo, Francijo ali Nemčijo. In ponavadi se mnogi ne vrnejo domov, ampak ostajajo v deželi, kjer so študirali.

Verouk imajo v šoli. Ker duhovnikov primanjkuje, ponavadi niso vključeni v katehezo. Tako pa zgublajo stik z otroki in mladino. In večina otrok in mladih tudi ne prihaja v cerkev. Verouk poučujejo največ laični kateheti. Ker je problem prevelikega števila učiteljev za razne predmete na šolah, se mnogi prekvalificirajo z raznimi tečaji za katehete, ker katehetov primanjkuje. Tako pa ni malo

katehetov, ki sploh ne hodijo redno v cerkev ali pa imajo neurejeno življenje. V župniji GREVENMACHER, kamor hodim pomagat, poučujejo verouk trije civilno ločeni kateheti.

Po drugem vatikanskem cerkvenem zboru so zelo opustili tudi ljudske pobožnosti. Tako marsikje ne poznajo več prvega petka in prve sobote, prav tako ne četrtega pred prvim petkom, ko molimo za duhovne poklice.

Pri njih ne zasledimo tudi prevelike pobožnosti do Marije in svetnikov, kot to poznamo pri nas. Marsikatera njihova cerkev pa je bolj podobna evangeličanski kot naši katoliški cerkvi.

*Notranjost cerkve
v Grevenmacherju*

Večina mladih se ne odloča več za cerkveno poroko, ampak živijo v zunaj zakonskih skupnostih. Tudi pri cerkveno poročenih je nastala moda, da nekaj let po poroki nimajo otrok. Tako lahko bolj uživajo življenja in hodijo po potovanjih po vsem svetu. Kar se tiče rojstev, Luksemburžane rešujejo tuji delavci – zdomci: Portugalski in Italijani.

Prav tako so zelo zanemarili zakrament sprave – sv. spoved. Večina katoličanov niti enkrat ne leto več ne gre k spovedi, k obhajilu pa gredo vedno, ko so pri sveti maši. Tako sem v teh letih, ko hodim v Luksemburg, spovedal samo eno žensko.

Pohvaliti pa moram nekatere verne laike, ki se radi vključujejo v cerkveno delo. Tako marsikje laiki – člani župnijskega sveta vodijo župnijsko ekonomijo in se župniku ni treba ubadati z denarjem in s popravili cerkvenih zgradb. Prav

tako tudi z novogradnjami ne. Verni laiki vodijo tudi cerkvene vrtce, šole, bolnice in domove za ostarele.

Tudi dobrodelnost je zelo razširjena med Luksemburžani. Tako radi pomagajo misijonom in ljudem v nesreči. Tudi begunci na ozemlju bivše Jugoslavije so deležni njihove materialne pomoči. Tako so osebno povezani s škofom Komarico iz Banja Luke in že nekaj let materialno podpirajo vse trpeče v njegovi škofiji.

Ob tem kratkem pregledu verskega življenja v Luksemburgu lahko spoznamo, da tudi mi lahko nekaj ponudimo Zahodni Evropi. Ponudimo ji lahko svojo PRISTNO LJUDSKO DUHOVNOST, ki je Evropa marsikje več nima.

IN EVROPA NAM BO HVALEŽNA.

Sestre H.M.P.

Kdo so sestre salezijanke Hčere Marije Pomočnice?

Bog kliče kadar hoče, kakor hoče in kogar hoče. Poklical je tudi mariskatero dekle s prekmurske ravnine, ki so se Mu z veseljem odzvale, predvsem iz Odranec, z Melinac, iz Kroga, Trnja in Bogojine. Kliče pa tudi danes.

Božja previdnost je v preteklem stoletju poklicala sv. Janeza Boska, da bi se zavzel za ubogo in zapuščeno mladino. Leta 1859 je po navdihnjenju in s pomočjo Marije Pomočnice ustanovil v Turinu Salezijansko družbo za vzgojo dečkov. Toda Marija mu je v videnjih dala razumeti, naj bi nekaj storil tudi za vzgojo revne ženske mladine. Ko je don Bosko spoznal, da je Božja volja, se je z vneto lotil

Sestre salezijanke z nadškofom dr. Alojzijem Šuštarjem

dela. Temeljni kamen za novo družbo si je Marija že pripravila v italijanski vasi Morneze, ki leži v južnem Piemontu. Tam se je 9. maja 1837 rodila Marija Dominika Mazzarello, soustanoviteljica Družbe.

Po razglasitvi verske resnice o Marijinem Brezmadežnem spočetju, je duhovnik Dominik Pestarino ustanovil Marijino družbo »Hčera Brezmadežne«. Med članicami se je posebno odlikovala Marija Mazzarello. Ko po hudi bolezní ni bila več zmožna za težka poljska dela, se je izučila za šiviljo in s prijateljico Petronillo odprla lastno šiviljsko delavnico. Tja je sprejemala deklice, ki so se hotele naučiti šiviljske obrti. Učila jih je šivati, toda uporabila je vsako priložnost, da jih je vzgajala v krščanskem življenju. Marija Mazzarello je kmalu postala voditeljica družbe Brezmadežne. Med članicami si je vzgojila dobre pomočnice za svoj apostolat. Don Bosko je prek don Pestarina izvedel za to skupino deklet in za njihovo delo. Leta 1864 je obiskal Morneze, kjer jih je osebno spoznal, ter jih vključil v svoj načrt. Nova redovna družba je bila ustanovljena 5. avgusta 1872, na praznik Marije Snežne kot »živ spomenik don Boskove hvalečnosti Mariji«.

Mlada Družba Brezmadežne si je utrdila pot skozi nerazumevanje, revščino in izredne žrive. Vse to je prve sestre utrjevalo v strogem, odpornem, a vendar vedrem in veselem življenju ter bilo vir številnih poklicev.

Družba se je naglo širila v Italiji in prek njenih meja. Do današnjih časov se je razrasla v mogočno drevo, ki je razširilo svoje veje po vseh celinah. Danes je navzoča v 74 državah. Šteje 16572 sester, ki delujejo v 1581 hišah.

Vrhovna hiša Družbe se je iz Morneze preselila najprej v Nizzo Monferato, nato v Turin, od leta 1969 pa je v Rimu.

Soustanoviteljica Družbe Marija Dominika Mazzarello je bila 26. jun. 1951 proglašena za svetnico. Družba ima še več sester, ki so svetniško umrle in dve španski mučenki iz leta 1936. Kot potrdilo uspešnosti vzgojnega sistema Družbe, je bila 3. septembra 1988 proglašena za blaženo enajstletna gojenka Hčera Marije pomočnice, Laura Vicuna.

Naše življenje don Boskove karizmatične izkušnje ima poseben pečat, ki ji ga je dala soustanoviteljica, sveta Marija Dominika Mazzarello in prva skupnost sester. Ta takojmenovani »morneški duh« ima naslednje značilnosti:

Prizadevamo si za življenje v živi veri in globokem, ljubečem združenju z Bogom in božjo materjo Marijo. Med sestrami in mladimi, predvsem dekleti, veje preprostost in veselje v družinskem duhu. Sestre živijo svojo redovno poklicnost prek evangelijskih svetov: devišstva, ki nas odpira za nesebično služenje,

uboštva, ki se izraža v odgovorni in iznajdljivi delavnosti in velikodušne pokorščine, ki je razpoložljivost za vsakršno obliko dela in poslanstva.

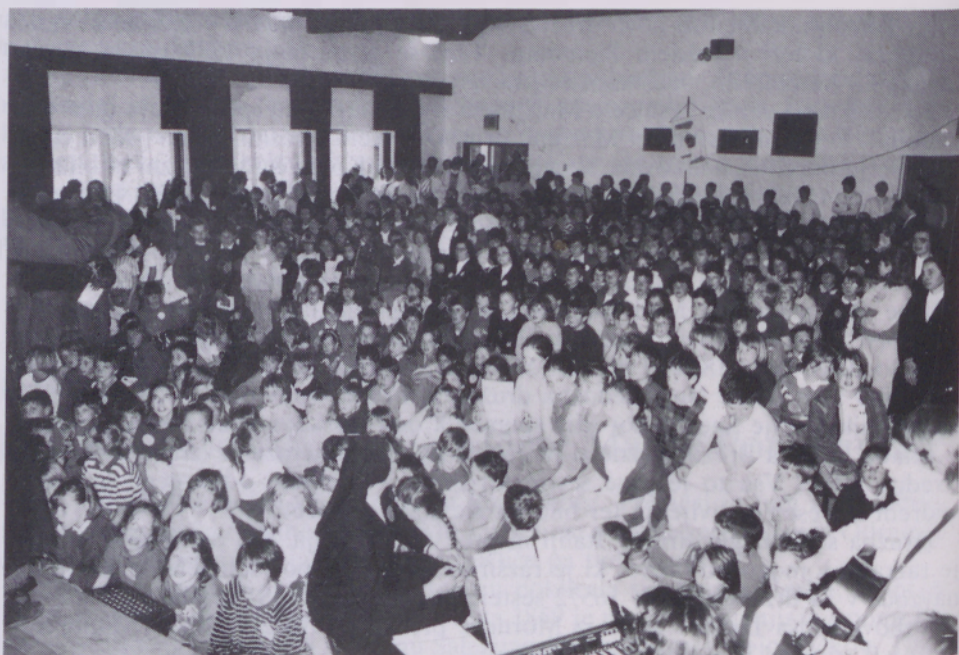
Prepričane smo, da ni dovolj, da imamo mladino rade, ampak morajo to mladi sami tudi občutiti.

Apostolska razsežnost Morneškega duha se izraža v vnetem delu za rešenje mladih na vseh področjih njihovega življenja.

Posebna značilnost naše družbe je marijanska razsežnost, ki jo že naznačuje naše ime. Marija je na poseben način navzoča v družbi tako ob njenem nastanku kot v vsej zgodovini. Pri njeni duhovni usmeritvi se navdihuje vsaka hčerka Marije Pomočnice. Ona nam je vzor tudi v vzgojnih posegih.

Naše poslanstvo temelji na božjem odrešitvenem načrtu. Predpostavlja dar posebne ljubezni do mladih ter nas obvezuje, da postanemo zanje znamenje in posredovalke ljubezni Kristusa, Dobrega Pastirja.

Pri tem nam pomaga krščanski vzgojni načrt v slogu don Boskovega Preventivnega sistema, katerega glavne sestavine so razum, vera in ljubeznivost. Naš

Kolikor otrok, toliko veselja za sestre salezijanke

pastoralni načrt teži k celostni vzgoji ženske mladine, zlasti najrevnejše. Delo Hčera Marije Pomočnice v svetu se odvija v mladinskih domovih, kjer se dekleta učijo šivanja, ročnih del, gospodinjstva, glasbe in uporabe prostega časa, zato imajo razne športne panoge v naših domovih važno vlogo. Skratka, učijo se vsega, kar bi jim lahko v življenju koristilo. V ta namen sestre vodijo šole vseh stopenj, od otroških vrtcev, prek osnovnih in srednjih šol, do višjih in strokovnih. Za izobrazbo in usposabljanje lastnega osebja ima družba v Rimu tudi svojo fakulteto »Auxilium« za vzgojo znanosti, v Latinski Ameriki in Aziji pa še pet drugih fakultet. Sestre izdajajo tudi revije za doraščajoča dekleta in mlade, sodelujejo pri radijskih in televizijskih oddajah na področju kateheze in razvoja žene.

V revnejših deželah vodijo sirotišnice in zavode za zapuščeno mladino. V misijskih krajih, kjer deluje približno desetina vseh Hčera Marije Pomočnice je naše delo prilagojeno krajevnim potrebam: vodijo ambulante in bolnišnice, tudi med gobavci. Pri vsem našem delu je poseben poudarek na vzgoji v veri. Naša Družba želi mladim povedati tole: »Bodite veseli! Odkrivajte veselje v Bogu in z njim v sebi in okrog sebe. Ponesite vaše odkritje v vaše družine in v svet, da bo prodrlo vanj neminljivo veselje, ki ga oznanja evangelij.«

Hčere Marije Pomočnice v domovini

Marija Pomočnica je po delovanju Salezijancev poklicala v družbo Hčera Marije Pomočnice tudi slovenska dekleta. Prva je izpovedala zaobljube že leta 1916, nato so v Italijo vsako leto odhajala dekleta, da se pripravijo na apostolat v domovini. Do konca II. svetovne vojne je v Italiji izpovedalo redovne zaobljube že 54

slovenskih sester, ki so v srcu nosile gorečo željo, da bi jim bilo čimprej mogoče delovati tudi v domovini.

Domača zemlja je sprejela pod svoje okrilje prve sestre leta 1936 in sicer na prošnjo tedanjega salezijanskega inšpektorja Franca Walanda. Vodila jih je s. Alojzija Domanjko, doma iz Bučečovec (Križevci pri Ljutomeru), ki je dolga leta ostala slovenskim Hčeram Marije Pomočnice voditeljica in predvsem mati. Začetki njihovega dela so bili zaznamovani z izrednim uboštvom, žrtvami in odpovedmi. Kmalu po prihodu so začele s skromnim nedeljskim oratorijem. Zaradi pomanjkanja prostorov so zbirale dekleta na bližnjem travniku. Dve leti kasneje so mogle kupiti del hiše z dvoriščem in tako so v Ljubljani odprle internat za dijakinje, ki so obiskovale državno gimnazijo, otroški vrtec in mladinski dom, kamor so ob nedeljah prihajala dekleta iz mesta in okolice. Zaradi svojega požrtovalnega dela so sestre postale vse bolj iskane in zaželenе.

Vojna vihra je uničila že lepo cvetoče delo. Ker je bila hiša v Ljubljani nacionalizirana, so sestre izgubile svoj dom. Preskrbele so si delo po tovarnah ali kot gospodinje po salezijanskih župniščih. Čeprav je bilo njihovo življenje zelo težko, so ostale pristrčno povezane med seboj in so druga drugi pomagale z dejavno ljubeznijo, da so lahko kljub preizkušnjam ostale zveste Bogu in Družbi.

To so bila težka leta. Sestre niso mogle živeti v skupnostih, še manj pa opravljati svojega vzgojnega poslanstva, zato so tudi poklici usahnili. Šele po 18-tih letih so sestre mogle ustvariti nov skupni dom. Na Reki so kupile skromno hišo, kjer so našle svoje zatočišče. Začele so sprejemati prve kandidatkinje. Od tedaj naprej poklici niso nikoli usahnili. Med mladimi sestrami je močna apostolska zavest, ki jih sili, da vse svoje mlade moči posvečajo mladim.

Tudi misijonska zavest je med njimi živa: štiri mlade sestre že delujejo v misijonih: ena v Braziliji – s. Agata Kociper in s. Milena Zadravec na Bližnjem vzhodu v Libanonu, obe iz Odranec, dve na Madagaskarju in ena v Angoli.

Za uspešno delo med slovensko mladino se naše sestre usposabljaajo na naši fakulteti v Rimu in na raznih fakultetah v Ljubljani. V domovini skušamo osredotočiti poslanstvo na vzgojo ženske mladine. To delamo predvsem s katehizacijo, vodenjem otroških in mladinskih pevskih zborov, z duhovnimi vajami, otroškimi vrcem, oratoriji in raznimi drugimi dejavnostmi. Na Bledu in po raznih župnijah prirejamo vsako leto več tečajev duhovnih vaj za dekleta in fante. Tako pridemo v stik z mladino, ki je željna spoznati Boga in pravi smisel življenja. Pomembno mesto v našem apostolskem delu zavzema tudi katehizacija in delo s starši veroučencev. Nekatere hčere Marije Pomočnice so zaposlene tudi kot gospodinje po Salezijanskih domovih in tako z delom, molitvijo in žrtvijo podpirajo rast duhovnih poklicev in delo tistih sester, ki so v neposrednem stiku z mladimi.

Živimo v globokem upanju, da s svojim delom in pričevanjem pripomoremo k uresničitvi don Boskovega načrta, da bi bila Družba hčera Marije Pomočnice živ spomenik njegove hvaležnosti nebeški Materi za njeno pomoč in varstvo, ter tako učinkovito znamenje njene materinske navzočnosti v življenju mladih.

Sestre imajo svoje redovne hiše v krajih: v Ljubljani na Rakovniku in na Gornjem trgu, na Bledu, v Soboti, v Radljah ob Dravi in v Želmlju.

Žena Franza Wiegele

Vsako noč odide mož,
vsako noč mi pride,
vsako noč prinese
mi mrtvaško glavo.
(Milčinski, Volkasin)

Ko me je tisto soboto opoldne (konec oktobra 1942 je bilo) gestapovec Wiegele po celjskih ulicah vračal od zaslišanja na »grofiji« v »Stari pisker«, je bil povsem drugačen človek. Doslej sem ga poznal samo kot popadljivega volka, ki brez vsakršnega čuta človečnosti preganja svojo žrtev, dokler je ne stre. Tudi z menoj je tako opravil, ko sem mu »priznal« nekaj, kar je zadostovalo za obsodbo na smrt. Zdaj je ta rabelj, ki je stotine nedolžnih ljudi pošiljal pod strel, naenkrat dobit človeške poteze. Mislim, da je bil srečen, ker mu popoldne in naslednji dan v nedeljo ne bo treba vihteti žilavke in rjoveti nad nebogljenimi bitji. Ta zavest ga je razganjala in ta občutek sreče je moral nekomu povedati. In ker drugega ni imel pri roki, je to storil meni. Njegova prijazna človeška beseda me je tako iznenadila, da jo po več ko pol stoletja še dobesedno pomnim in natančno vem za kraj v ozki celjski ulici, kjer je bila izrečena. »Franc, jaz se sedaj peljem v Maribor in še dalje, tam je tako lepo.« Takrat sem revček mislil: zdajle mi bo odklenil vklenjene roke in me bolj človeško peljal po ulici. To se ni zgodilo, jaz pa sem vendarle skušal kaj izbiti iz tega trenutka in sem ga prosil: »Herr Obersturmführer, uredite, prosim, da se, predno bom ustreljen, kratko srečam z duhovnikom Izidorjem in opravim spoved.« Na prošnjo nisem dobil odgovora, pač pa je zamrmral: »Ti ne boš ustreljen.«

(Vendar mi življenja ni rešil gestapovec Wiegele, mapak je v tistem času mariborski gauleiter za dva meseca ustavil streljanje talcev in takrat sta dva transporta slovenskih zapornikov iz Celja odnesla pete v Dachau.)

Pozneje sem večkrat razmišljal, kako neki se je ta divjak Franz Wiegele vedel v svoji družini in med znanci. Je konec tedna komu pripovedoval, kaj med tednom počenja? Ali so ti, če jim ni povedal, kaj slutili, na kako krut način si služi kruh in položaj? Ali pa si je znal tako spretno nadeti drugo masko, biti dober in nežen, da niso ugotovili na njem nič nečloveškega? Tudi njegova žena – če jo ima – ne? Tu pa se moja zgodba začne in hitro konča.

Dva primera sta me zanimivo povezala z Gornjo Radgono. Prvi: ko sem na cvetno nedeljo, 6. aprila 1941, ležal pred škofom, ki nas je v Mariboru posvečeval v duhovnike, je ob isti uri obležal v krvi moj prednik župnik Martin Gabrc v Gornji Radgoni kot prva žrtev nacističnega vdora v našo domovino. Jaz tega takrat seveda nisem vedel.

Drugi: ko mi je takrat gestapovec Wiegele povedal, da gre popoldne na lušno, se je peljal v Gornjo Radgono, kamor je na varno nastanil iz Gradca svojo ženo in mater, kjer sta tudi brez truda uživali sadove te zemlje. Konec tedna pa se jima je pridružil tudi obersturmführer Franz. Tudi tega takrat seveda nisem vedel, mnogo let pozneje pa so mi o njih povedali župljani, ki so vse tri dobro poznali. Tudi skromno hišico, v kateri so gostovali, so mi pokazali.

Naboj temnih sil v človeku

Kako more biti človek tako nečloveški? Tako podivjati, mučiti in ubijati zavestno popolnoma nedolžne ljudi? Zgodovina o takem početju piše na vsaki strani: suženjstvo, iztrebljanje domačinov, pokoli celih plemen, narodnostno čiščenje, podli zločini v taboriščih, s pomočjo znanosti prefinjeni načini mučenja na najbolj občutljivih delih človeškega telesa, množične likvidacije s polnjenjem skupinskih grobov. Zarodke takega iztirjenja vidim na primer v namernem mučenju živali. Ali, ko čujem, kako so otroci razbili vse svetilke na pokopališču, odrasli pa se znesli nad polovico kamnitih spomenikov na posvečenem kraju.

Živali ne ubijajo brez vzroka, še manj iz sadizma, človek pa: če rečemo homo homini lupus (človek človeku volk), smo krivični do živalskega sveta. Bolj zadene tisto: izmed vseh zveri, ki jih je ljubi Bog ustvaril, zna biti človek najbolj divja.

Hubert Požarnik (Vojaška zmaga in zmaga nad seboj, Slovenec, 11. 3. 1995) razdeli človeške podivjance v pet skupin.

Prvi so sadisti. Ti v resnici uživajo pri mučenju in ubijanju ljudi, ne čutijo do žrtev prav nobenega usmiljenja, nikoli jih ne peče vest, ker je preprosto nimajo.

Drugi so slepi poslušneži. Brez slehernega ugovora, kot brezdušni avtomati, mirne vesti izvršujejo ukaze nadrejenih.

Gonilo zlobnosti in nasilnosti tretje skupine so občutki manjvrednosti. Morda so imeli težko mladost, ali imajo telesne napake, so bili zelo zaničevani, zapostavljeni. Globoko v sebi sovražijo druge in se jim, če se ponudi priložnost, kruto maščujejo za gorje, ki so ga bili deležni.

V tej hišici je preživljala vojna leta družina F. Wiegela

Četrta skupina likvidatorjev in mučiteljev se maščuje za tisto, kar jim je, po njihovem mnenju, sovražnik storil. Svojega sovraštva ne zmorejo krotiti, pustijo mu prosto pot.

Peto, Požarnik jo imenuje najbolj tragično skupino, sestavljajo ljudje, ki so prisiljeni sodelovati v likvidacijah, da s tem dokažejo svojo zvestobo. Mnogi se potem do smrti ne otresejo krivde, ki jih razjeda.

Za konec

Ob proslavljenju polstoletnice konca druge svetovne vojne pogosto čujemo besede: »nikoli več vojne, nikoli več revolucije, nikoli več takih zločinov.« Če pa gledamo nazaj v večtisočletno zgodovino človeštva (ki jo v precejšnji meri že 2000 let skuša krojiti tudi krščanstvo), nehotе postanemo realisti: vojne bodo, revolucije tudi, podobna zločinska dejanja najbrž še tudi.

Kaj storiti? Jokati? Dati prav pesniku: človeka nikar? Spraševati: kje je Bog, da dopušča?

Ne. Upati ne glede na brezupno stanje in moliti.

Franc Tement

Odšla sta duhovnika Janez Utroša in Martin Prša

Sredi junija 1995 je iz Estorila na Portugalskem prišla vznemirljiva vest, da je salezijanskega duhovnika JANEZA UTROŠA, rojaka iz črensovke župnije, zadela možganska kap. Naša zla slutnja se je uresničila čez nekaj dni, ko so nam sporočili domači s Srednje Bistrice, da je Gospod odpoklical svojega zvestega služabnika v petek, 23. junija. Pogreb je bil naslednji dan v Estorilu.

Tri kratke besede »Hodi za menoj« so nekoč popolnoma spremenile mišljenje in življenje judovskemu mitničarju, da je iz Levija postal Matej, Gospodov apostol in evangelist. Podobno se je pred mnogimi desetletji brez pridržka odzval Gospodovemu klicu Janez Utroša, sin Štefana in Terezije s Srednje Bistrice, rojen 16. junija 1911. Kot zakasneli duhovni poklic so ga salezijanci sprejeli v soboško Martinišče, kjer je končal nižjo gimnazijo. Predstojniki so ga nato poslali v Turin, od tam pa na Portugalsko, kjer je ostal vse življenje, če odmislimo vojaščino, ki jo je vmes odslužil v kraljevini Jugoslaviji.

Po študiju bogoslovja je bil posvečen v duhovnika 16. marca 1946, star skoraj 36 let. Tudi poslej je služil Bogu in Cerkvi na Portugalskem, več let kot vzgojitelj in predavatelj v srednješolskem zavodu. Svojo priučeno angleščino je nekajkrat izpopolnjeval na Angleškem. Sicer pa je zelo rad potoval po širnem svetu. Obiskal je rojake Slovence v Združenih državah, Kanadi, Nemčiji, Franciji, na Švedskem in še kje; v nekaterih omenjenih deželah je bil celo večkrat. Pri rodni sestri v Avstriji je skoraj vsako leto preživel del svojih počitnic. Od vseh bratov in sester živi samo še ona.

Še najbolj pa ga je vleklo v domovino, kamor pa po drugi vojni, žal, ni mogel priti. Tudi novo mašo je daroval na Portugalskem. Doma je leta 1954 ponovil novomašno slovesnost v črensovski župnijski cerkvi. Poslej je prihajal skoraj vsako leto na letni oddih na svoj rojstni dom na Srednji Bistrici. Že lansko leto pa smo zaskrbljeni opazili, da mu vidno pešajo moči in zdravje. Tudi sam je slutil, da se bliža njegov odhod in srečanje z Njim, ki Mu je vse življenje zvesto služil.

† Janez Utroša SDB

Gospod Janez je ostal vedno tesno povezan s svojo rojstno domovino. Vsaj za vsak božič in vsako veliko noč se je oglasil z lepimi željami in pozdravi. Zanimal se je, kaj je novega v njegovi rojstni in krstni župniji. Bil je naročen na Družino in ko je prišel na letni oddih, je redno prosil tudi za Stopinje. Na župnišču se je pogosto oglasil in bil prijeten sogovornik. Tudi v dušnem pastirstvu je med počitnicami z veseljem poprijel. Naj se odpočije na salezijanskem duhovniškem grobišču v Estorilu na Portugalskem!

V Občem šematizmu Katoliške Cerkve v Jugoslaviji iz leta 1974 (stran 981) beremo med drugim: »DON MARTIN PRŠA, zagrebski duhovnik, odličen misijonar med bolivijskim prebivalstvom škofije Calabozo itd.« Don Martin Prša je sklenil svojo duhovniško in misijonarsko pot 9. avgusta 1995. Umrli je za pljučnico. Njegov pogreb je bil naslednji dan v župniji Sabana Grande de Orituco, ki se razprostira na pobočjih Meridske Kordiljere v zahodni Venezueli. Počiva med revnimi župljani Indiosov, ki jim je skoraj pol stoletja izredno nesebično služil.

Don Martin Prša, zlatomašnik, stolni kanonik in generalni vikar škofije Calabozo, se je rodil na Gornji Bistrici, župnija Črensovci, 2. novembra 1908, kot sin kmečkih staršev. Osnovno šolo je obiskoval v domači vasi. Urednik Marijinega lista, Jožef Klekl, ki je v Prekmurju ustanovil tretji red, je mladega Tineka navdušil za frančiškane, za katere se je tudi odločil. Bogoslovne študije je opravil v dalmatinskem Trogiru. V mašnika je bil posvečen leta 1935. Svojo novo mašo je pel v črensovski župnijski cerkvi, na nedeljo Srca Jezusovega, 21. junija 1936. Na novi maši mu je pridigal njegov duhovni oče Jožef Klekl. Ko ga je mladi frančiškanski pater Silvester prosil za slavnostnega pridigarja, je v svoji

† Martin Prša (v belem talarju)

prošnji zapisal tudi sledeče: »Prišla je pomlad in bilo bi primerno, da pokažete pred vsemi, da je resnica, da bo tisti, ki seje dobro seme, imel dobro setev. In ta dobra setev bo čez čas rodila sad. Vaša roka je posejala dobro seme po straneh Marijinega lista, ker je tisti, katerega je vzgajilo vaše seme, postal duhovnik« (ML 1938).

Do konca druge vojne je p. Silvester ostal v službi hrvaške frančiškanske province. Kdaj in zakaj se je pozneje pridružil škofijskemu zboru duhovnikov, tukaj ni znano. Najbrž zato, ker kot begunec ni našel več stika s svojimi redovnimi sobrati.

Kmalu po »osvoboditvi« je postal duhovnik Prša tarča hudih šikaniranj s strani varnostne službe. Njegove preizkušnje so bile skoraj na las podobne tistim apostola narodov, ki jih je opisal v 2. listu Korinčanom: »... Trikrat sem bil šiban, enkrat kamnan... Mnogokrat sem bil v nevarnostih... pred razbojniki, v nevarnostih pred rojaki, v nevarnostih pred neverniki... v nevarnostih pred lažnivimi brati...« S plavanjem čez nevarno reko Muro je komaj ubežal pred zasledovalci. Malo je manjkalo, da ga »možje postave« niso prebodli z bajoneti, ko so ga iskali v senu na domačem podstrešju. Končno mu je nekako uspelo pobegniti v tujino. Po težki usodi izgnanca je postal misijonar med revnimi župljani župnije Sabana Grande de Orituco, v provinci Guarico v Venezueli. Tem revnim Indijancem je poslej posvetil vse svoje duhovniške in dušnopastirske talente. To so znali ceniti tudi na tamkajšnji škofiji. Škof škofije Calabozo ga je imenoval za stolnega kanonika in

generalnega vikarja. Obe službi, poleg župniške, je opravljal do svoje smrti kar iz »svoje« župnije Sabana Grande. Zadnja leta so ga začele obiskovati starostne tegobe: opešale so mu noge, popuščala sta mu vid in sluh. Pol stoletja bivanja v tujini je bilo zanj hkrati pol stoletja hrepenenja po domovini. Žal do pred štirimi leti na obisk domovine ni mogel misliti. Ko pa je Slovenija postala svobodna domovina, mu zdravstveno stanje približno 8000 km dolge poti ni več dopuščalo. Tako je končno zvesti Božji služabnik našel večni mir med svojimi Indijanci, ki so ga globoko spoštovali in ljubili kot svojega očeta.

Don Martin Prša, nadvse požrtovalni misijonar med južnoameriškimi Indijanci bo prihodnje leto – tako upamo – pel svojo biserno mašo pri SVOJEM BOGU.

Jože Smej

V spomin sodelavcem Stopinj

1. Jakob Šešerko

Na veliki petek, 14. aprila 1995, zgodaj zjutraj, je na svojem stanovanju Maribor, Goriška 16, umrl veliki sodelavec Stopinj, pisatelj in pesnik Jakob Šešerko. Počiva do vstajenja na mariborskem pobreskem pokopališču, kamor ga je spremljal podpisani ob asistenci Antona Majca, župnika župnije Sv. Križa v Mariboru in upokojenega župnika Alojza Lasbaherja, sošolca in rojaka pokojnega Šešerka. Ob grobu so pokojnemu spregovorili: župnika Lasbaher in Majc, pesnik Miroslav Slana-Miros in podpisani. Pesnike je že antični svet imel za preroke. Latinska beseda »vates« pomeni preroka in pesnika. Šešerko je preroško zapisal: »Rad se povzpnem/ do najvišje line/ v Duhovski zvonik (...) Vrtam z očmi/ proti vzhodu v dalje./ v Blatnega jezera odblesk./ strizem z ušesi šelest/ Koeljeve halje./ Rad se povzpnem:/ od tam ni več daleč/ Desnega razbojnika raj– / Nekoč se povzpnem najvišje... / in se ne vrnem« (iz Šešerkove pesniške zbirke *Abelov dar*, str. 58). Tako se je preroško spolnila njegova NAVPIČNICA (naslov pesmi, iz katere so vzeti navedeni verzi). O njegovem življenju in delu gl. članek J. Smej, *Osemdesetletnica Jakoba Šešerka*, v: *Stopinje* 1994, str. 152).

2. Prof. Miloš Rybář

Na praznik sv. Jožefa Delaveca, 1. maja 1995, je na Kliničnem centru v Ljubljani umrl univ. docent prof. Miloš Rybář. Rodil se je 7. novembra 1928 v Ljubljani, vendar je svoje otroštvo in mladost preživel na domu svoje matere v Laškem. Tako je bil Laščan po srcu in duši. Diplomiral je na pravni fakulteti (leta 1952), na Filozofski fakulteti iz zgodovine (1965), bil je najprej bibliotekar, nato vodja stvarnega kataloga v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, od leta 1988 pa docent na Filozofski

fakulteti v Ljubljani – smer bibliotekarstvo. Poleg drugega je bil član Mednarodne liturgične komisije v Rimu. Sestavljal je Bogoslužni koledar, saj je podrobno poznal liturgična pravila in rubricistiko. Za Stopinje je vsako leto pripravil koledarski del.

Za njegovo delo smo mu hvaležni, tako uredniški odbor Stopinj kakor tudi bralci.

Maša zadušnica je bila zanj v Laškem. Poleg domačega nadžupnika in dekana je somaševalo še osem duhovnikov, med njimi prelat mons. Franc Vrhunc, ki je v nedeljo 7. maja vodil tudi pogreb.

3. Franc KRAMPAČ

»Bližata se dve častitljivi obletnici v naši župniji: 200 let sedanje župnijske cerkve (1795) in 660 let, odkar se omenja župnija sv. Jakoba v Dobrovniku (1334). Obe obletnici bomo združili in častitljive dogodke dostojno proslavili 15. oktobra 1995,« tako je pisal podpisanemu dobrovniški župnik Franc Krampač, in sicer že leto prej 28. oktobra 1994.

Te slovesnosti ni dočakal, ker je svoj odhod s tega sveta združil s Kristusovim vnebohodom. Na praznik Kristusovega vnebohoda, 25. maja 1995, je na Onkološkem inštitutu v Ljubljani umrl.

Rodil se je 26. januarja 1947 v vasi Gaberje, lendavska župnija. V duhovnika je bil posvečen 29. junija 1975 v Mariboru. Vsa svoja duhovniška leta je preživel v Dobrovniku, najprej kot kaplan, nato župnijski upravitelj in končno župnik.

O življenju in delu Franca Krampača smo lahko brali v Družini 44 (1995), 24, 16 in v občasnem glasilu POTI K BOGU 1995, št. 10, str. 23.

»Pred nami je priprava na praznovanje 200 obletnice župnijske cerkve in 660 obletnice omembe župnije sv. Jakoba v Dobrovniku. Vse župljane prosim za sodelovanje pri pripravi na proslavo,« tako je zapisal Franc Krampač v Stopinjah 1995, str. 214. To je sedaj njegov klic iz večnosti. Prepričani smo, da mu bodo Dobrovničani prisluhnili, saj so se zanj zavzeli v zemeljskem življenju in tudi po smrti tako močno in lepo, kakor menda do sedaj še nobena župnija.

Vilko Novak

Pripombe h Kleklovemu simpoziju v Rimu (1994)

V zajetni knjigi (278 strani) je pred nami zbornik o Kleklovem simpoziju v Rimu, ki ga je lani organizirala Slovenska teološka akademija v Rimu. O zelo pomembni osebnosti naše polpreteklosti, ki jo je pa silno težko pravično ter vsestransko ovrednotiti, govori v njem kar petindvajset ljudi. Čeprav so se mnogi zelo potrudili in pregledali tisk ter nekateri tudi druge vire o Kleklovi dejavnosti,

je mnogo stvari ali težko umljivih tistim, ki Klekla samega niso poznali in ne živeli v njegovem času, nekatere stvari pa so napačno podane. Ves zbornik bi moralo pred objavo temeljito pregledati in pretresti več poznavalcev, da bi bila Kleklova podoba bolj izčiščena in zbornik brez vidnih napak. Te namreč prepisujejo in tako se širijo napačna dejstva od npr. madžarskih krajevnih imen (to vidimo v neki novejši zgodovinski knjigi) do dejstev o Kleklu ali njegovih sodelavcih. Tu hočemo opomniti le nekaj takih napak in slabosti.

Težavno je prikazati že »Prekmurje v Klekovem času« na ne celih desetih straneh (Miroslav Novak). Že tu pripominjam, da celotnemu zborniku manjka jezikovna pila, ker že na začetku tega referata motijo take (nekatero stalne) napake našega tiska: »v Szombathelyju« – če že noče uporabljati slovenske utrjene oblike »Sombotelu«, potem vsaj brez »j«, ker se ime ne izgovarja: Sombateli, marveč Sombathej... »Porabje« je novejšo poimenovanje za nekoč organski del Prekmurja. Da na Madžarskem ni bilo ne »sovjetske« republike in niso ustanavljali »sovjetov«, je bilo že večkrat popravljeno – »sovjet« je ruska beseda za slov. svet, madž. tanács, nem. Rat in Madžari niso nikoli imenovali svoje republike sovjetske. »... na dolnje lendavskem« hoče biti »Dolnjelendavskem« po modi, ki zadnji čas ustvarja take skovanke, zato jih vsaj pravilno pišimo. »Srez« je srbski izraz za okraj in ga lahko uporabljamo le kot navedek v narekovanju; najmanj pa »srezki«, ker tudi Srbi pišejo »sreski«. Pisavo »Katoliška Cerkev« sredi stavka berem tu prvič v tej obliki. Itd. Toliko bodi dovolj, ker ni moč v vsej knjigi naštetih napak te vrste.

Ker je Kleklovo javno delovanje prenehalo v začetku 1941, je tu in v drugih referatih odveč obravnavanje razmer po 1945. Zdi se preveč, na štirih in pol straneh obravnavati upravno in gospodarsko stanje z naštevanimi podrobnostmi – v primeri s celotnim referatom. Premalo oprijemljivo je govorjenje o »političnih elitah« (kar osemkrat ta izraz!) v Prekmurju. Josip Godina vendar ni nikoli »vodil poskusa ... zasedbe Prekmurja«, saj se je le pridružil Jurišiču. Oznaka političnega življenja je delno prenadrobna, delno nejasna. Mnogo je nepotrebnih imen in dejstev, mnogo potrebnih pa manjka.

V S. Zvera pregledu Kleklovega življenja in dela je nekaj ponovitev in premalo strnjjenosti.

Jožefa Smeja referat o Kleklovi dušnopastirski dejavnosti skozi prizmo osebne svetosti je vzor, kakšen naj sestaven in jasen referat bo ter prvič prikazuje nazorno to stran K. osebnosti.

Tudi K. Bedernjak se prvič loteva osrednje K. dejavnosti, teološke in moralne misli v njegovem oznanjevanju. Strokovno natančno, vendar bi nekaj strnjjenosti koristilo.

Janez Sraka v uvodu o Klekovem razumevanju krščanskega družbenega nauka in politike po nepotrebnem obširno razlaga ta dva pojma. Posebno v poglavju o politiki je preveč splošnega in premalo dognanj o Klekovem gledanju ter delu, vendar ta prvi pogled na to področje njegovega delovanja veliko prinaša.

A. Ciglárja obširni spis vsebuje marsikaj, kar tudi drugi referati, vskladitve pogrešamo v vseh. V zelo izčrpni obdelavi je marsikaka navedba odveč, npr. cela stran pesnice.

Ciglárjev in Camplinov referat o Kleklovi socialni dejavnosti je preveč sestavljen iz navedkov iz njegovih člankov; dobra pa je končna oznaka njegovega značaja in zadržanja.

J. Vugrinec je obdelal Kleklovo slovenstvo in voditeljstvo – od mnogih osporavane lastnosti. Tu se del razprave o rabi narečja v tisku krije s Ftičarjevo razpravo. Premalo pa je označeno njegovo politično voditeljstvo.

L. Kozar st. je napisal temeljito analizo in oznako o vplivu Marijinega lista, kar je obenem z označitvijo Növin nazorna predstavitev Kleklovega dela in pomena. Referat je pomemben tudi za našo kulturno zgodovino. O pisateljih bi bil moral vprašati še koga in bi zvedel, da je **Sz-cs** – J. Sakovič, da je **bi.** in **Bg.** res Ivan Baša. Ni upoštevan Števan Kúhar bratonski z več članki, posebno o sv. Cirilu in Metodu 1911. gl. več v moji knjigi: Števan Kúhar, Ljudsko izročilo Prekmurja, str. 22!

L. Kozar st. je tudi prelistal Növine in jih temeljito predstavil. Ko bi le ta dogovanja upoštevali slovenski taki in drugačni zgodovinarji novejših dni! Že v pričajučem zborniku beremo take nemogoče trditve: »Med urednikom lista Novin Julijem Kontlerjem...« (Klasinc, str. 248) in še: »...med J. Kleklom in Julijem Kontlerjem, več kot dvajsetletnim urednikom Novin...« str. 249) – kako naj to razumemo?! – J. Maučec je bil urednik že 1932 (gl. moje spomine v lanskim Stopinjah). – Avgust Pavel je prispeval več pesmi, ne le eno. V tej Kozarjevi odlični označitvi in predstavitvi Növin bi bilo potrebno le še poudariti, da smo v tridesetih letih objavljali spise mnogih slovenskih pisateljev, prirejenih v narečju in s tem seznanjali starejše bravce z njimi.

Lojze Kozar ml. piše enako temeljito o Kalendarju Srca Jezušovega, pomanjkljivi so podatki o sodelavcih po 1920, med laiki manjka npr. Franc Bajlec, Janko Sever, Jože Maučec, podpisani od 1932 do 1943, ko nam je med zasedbo cenzor pačil jezik in vsebino, ker nikoli nismo pisali »Vend-Sloveni« (vsi moji članki, navedeni na str. 135). Bili smo poklicani tudi na odgovornost in kaznovani.

Kočljivega vprašanja se je temeljito lotil **F. Just**: Klekl literat (pesnik) in razbral vse vrste Kleklovega oblikovanja v vezani besedi, ga označil vsebinsko in oblikovno. Najbrž nihče drug ne bi bil sposoben tako težaške in uspešne raziskave o področju, ki v Kleklovi dejavnosti res ni v ospredju.

Jožeta Ftičarja razprava o jeziku v Kleklovih delih je sicer zelo natančna, izživa pa pri poznavalcu dokaj ugovorov. Predvsem, da ni vsega zapisal Klekl sam, kar je objavljeno v njegovih publikacijah in kar ocenjuje A. Pavel v svoji razpravi, iz katere Ftičar izhaja (v njenem madž. naslovu se mu je zapisalo: története nyelvélve str. 149). Pavel je vendar »nenavadno ugodno ocenil kulturni pomen najnovejše prekmurske književne tvornosti«, ker je to bil v primeri s preteklostjo v resnici »izreden razcvet« in ta ocena ni v nikakem nasprotju z zares neurejenim, slabim jezikom v ocenjevanih glasilih. Ftičar se je prestrokovno razpisal in za nestrokovnjake nepregledno predstavil jezik Klekla in njegovih sodelavcev. – Pavel ni nikoli »izdal študijo« o jeziku Markov – odkod mu to?! In kako bi mu pomagalo »sklicevati se« pri oblasteh na Asbótha ali kogarkoli zaradi oznake »vend« – to sem doživel sam 1942! Referent bi bil moral izhajati iz časa in zgodovinskega razvoja, v katerem je ta jezik nastajal. In pokazati, da so iste težave imeli že povečini prekmurski pisatelji pred njim česar nista dovolj vedela ne Pavel, ne Klekl. Več ugovarjati tu ni mogoče – Kje je ostala opomba 4? O Klekovem sodelovanju pri Kúharjevi slovnici sem pisal v knjigi Ljudsko izročilo.

Metke Fujs Kleklov politični portret je stvaren, dovolj natančen – pri op. 9 je Klekl zamenjan s sorodnikom istega priimka – in jednat, čeprav bi ga bilo moč razširiti.

Bojan Domjan se je resno lotil kočljivega vprašanja: Klekl, okupacija in osvoboditev Prekmurja. Dobro pozna vire in je dovolj kritičen, vendar preobširno

navaja že objavljene opise (po Slaviču in dr.). In končno bo treba odločiti, kaj je pisal Klekl st. in kaj mlajši. Mnogo stvari o teh dogodkih in pogovorih med duhovniki pa ni zapisanih in ne bodo nikoli pojasnjene. Jeričevi spomini niso vedno zanesljivi in – za pisane vire je treba navesti nahajališče! In madžarska imena pravilno pisati! Zakaj »beltinški«? In zakaj »sovjet« nam. svet?

A. Trstenjaka oznaka Kleklovega značaja iz njegove pisave je zares – odlična!

V. Škafar bi v referatu o prekmurski apostolski administraturi mogel marsikaj izpustiti in strniti. V glavnem je to vprašanje obdelal že Smej v svoji knjigi.

A. Törnärja referat o spominih sodobnikov na Klekla je zelo pomanjkljiv.

V Klasinčevem referatu o sledih delovanja J. Klekla v arhivih smo že navedli napako. Bilo bi ga potrebno razbrati in izpustiti malenkosti. Kaj in kje je »časopis Srce Jezusovo«?! Tudi tu nesrečni Szombathelyju. Predsednik Zgodovinskega društva v Mariboru ni bil Josip, marveč Pavel Turner, o čemer pa SBL ničesar ne ve!

V celoti je zbornik Kleklov simpozij v Rimu tehtno in koristno delo, delno z novim, delno tu laže dostopno objavljenim gradivom. Žal je premočna neuravnanoost med posameznimi referati in mnogo jezikovnih ter vsebinskih napak. Premalo je ponekod osredinjenosti na temo, strnjenosti.

Knjige naših ljudi in o nas

Pod tem naslovom je v Stopinjah 1993, 167–180 izostala recenzija knjige Varga Sándor, *A LENDVAI PLÉBANIATEMPLOM TORTÉNETEBŐL*, Győr 1992, 108 str. Takšen je naslov na naslovni strani ovitka, na notranji strani pa: *A lendvai plébánia történetéből*.

Knjiga je natisnjena v madžarščini. Slovenski naslov bi se takole glasil: *IZ ZGODOVINE LENDAVSKE ŽUPNIJSKE CERKVE* (naslovna stran). Iz zgodovine lendavske župnije (notranja stran). Na naslovni strani vidimo sliko lendavske cerkve in faksimile Kanonične vizitacije lendavske župnije iz leta 1830.

Iz spoštovanja do naših madžarsko govorečih ljudi hočemo predstaviti to »a régén vart könyvet«, to »že dolgo pričakovano knjigo«, kot poudarja lendavski župnik Jožef Bernad v svojem priporočilu (str. 3). Predgovor je napisal dr. Imre Gráfik, ki na kratko predstavi avtorja, Sándorja Varga, rojenega v Genteroveih.

S. Varga pravi v tej knjigi, da se cerkev v Lendavi (Lindau) omenja že leta 840 in da sta lahko sveta brata Ciril in Metod maševala v tej cerkvi.

V podrobni zgodovini cerkve in župnije so poimensko imenovani župniki od 1379 do 1936, kraji, ki so spadali k lendavski župniji (ali še spadajo), cerkveni ključarji pri župnijski cerkvi in v posameznih vaseh. Podan je pregled pomembnejših dogodkov v Lendavi in po vaseh, statistični prikaz prebivalcev po narodnosti in verski pripadnosti. Izmed pglavitnih virov je S. Varga uporabljal Kanonični vizitaciji lendavske župnije iz let 1778 in 1830. V sklepni besedi pravi med drugim, da redno prebira Stopinje in da jih berejo tudi drugi madžarsko govoreči verniki. Povzetek knjige je podan v slovenskem, angleškem in nemškem jeziku. Med uporabljenim slovstvom omenja med drugim študijo dr. Ivana Zelka: *Prekmurje do leta 1500*, Marijin list in Novine. Knjigo krasi veliko fotografij.

Naj mi bo dovoljeno, da h knjigi dodam nekaj pripomb. Avtor na str. 24 prevaja latinski izraz »croatium« (kan. viz. 1778) v madžarščino kot »horvāt«. Potemtakem naj bi po Kan. viz. 1778 govorili ljudje v Kotu, Kapci in na Hotizi »hrvaško«. Toda leta 1778 za »vogrške Slovence« niso imeli ustreznega latinskega izraza, zato so pisali: »In Koth idiomatis croatici, in Kapeza idiomatis mixti Hungarico-croatici, in Hotiza idiomatis croatici« (Vis. can. 1778). To moramo prevajati po smislu, ne po črki, se pravi, da prebivalci Kota govorijo slovensko, prebivalci Kapce madžarsko in slovensko, na Hotizi slovensko. Če bi namreč prevajali po črki, potem bi po Kan. viz. 1830 morali zapisati, da prebivalci na Hotizi govorijo samo vandalski jezik, v Kapci in Kotu pa deloma vandalski, deloma madžarski jezik: »incolae filialis Hotiza loquuntur linguam nonnisi Vandalicam, Kapczaenses et Kothenses partim Vandalicam, partim Hungaricam«.

S. Varga napačno navaja napis s plošče v cerkvenem stolpu (str. 11).

Napis bi moral biti prepisan takole: »Honor sanctae Catharinae Virginis et Martiris fundata ex piis votis surrexi«, oziroma kot kronogram:

Honor I sanctae Catharinae VirgInIs et MartIrIs fVnData eX pIIs VotIs sVrreXI.

Slovenski prevod: »V čast svete Katarine, device in mučenke, ustanovljena (namreč lendavska cerkev) sem po bogoljubnih zaobljubah znova vstala.«

Kronogram daje letnico 1751. Takrat je bila cerkev znova pozidana.

Drugi napačno prepisan latinski napis je na str. 40. Avtor pravi, da je najstarejše versko znamenje steber sv. Florijana na vrtu pri cerkvi (str. 39).

Sv. Florijana, priprošnjika proti požarom in ognju, so v Lendavi zelo častili. Njemu je posvečen stranski oltar v cerkvi (»Alterum laterale a dextris in honorem S. Floriani Martyris expensis Stephani Santak Molatoris olim Lendvensis et Nicolai Pintër socieri ejusdem extructum«, Kan. viz. 1778, »drugi stranski oltar na desni; v čast sv. mučencu Florijanu sta ga na svoje stroške dala postaviti Štefan Šantak, nekdanji mlinar v Lendavi in njegov tast Nikolaj Pintër«). Sv. Florijanu je bil posvečen tudi drugi zvon (Kan. viz. 1778) in praznik sv. Florijana se mora v bodoče obhajati kot praznik mesta. Župnik je dolžan na ta dan pridigati, mašo peti in voditi običajno procesijo (Kan. viz. 1830).

Če bi bil latinski napis z omenjenega stebra pravilno prepisan (prim. str. 40 in 91), bi se moral glasiti takole:

»Quas tuae Floriane

Has laudi struxerat aedes

Floreat ignivorsis.

Libera Lendva rogis.«

Napisa na stebri ni več. Predvidevam, da je tudi to kronogram:

QVas tVae FLorIane

Has LaVDI strVXerat aeDes

FLoreat IgnIVorsIs

Libera LenDVa rogis.

V prevodu: »Naj Lendava, ki je v tvojo čast, Florijan, postavila ta steber, slovi prosta uničujočih požarov!«

Kronogram daje letnico 1797. Takrat naj bi postavili ali restavrirali to stebrasto znamenje.

Ko avtor na str. 7 omenja, da je ok. leta 840 že bila v Lendavi cerkev, bi moral navesti listino *Conversio Bagoariourum et Carantanorum* (Spreobrnjenje Bavarcev in Karantancev), ki pravi: »ecclesia ad Lindolveschirichun« (»cerkev pri Lindolveschirichun«). I. Zelko razlaga, da se tu skrivajo besede »Lindol«, tj. Lendava,

»ves«, tj. ves, vesnica in »hirichun«, cerkev. V izvirniku: »lindolueschirichun« ali »lindolueschirchen« (prim. Acta ecclesiastica Sloveniae 7, Ljubljana 1985, 39). Zelko razlaga, da so besedo »ves« ali »vesnica« (knjižno danes »vas«) pisali takrat kot »ues«, npr. »Nog-ues-ciche« ali »Kyus-ues-ciche« (1365) za Veliko Veščico in Malo Veščico.

Sicer pa je knjiga S. Varge dragocen prispevek k naši lokalni zgodovini.

Jožef Smej

Borut Brumen: *Na robu zgodovine in spomina*. Urbana kultura Murske Sobotе med letoma 1919 in 1941. Pomurska založba, 1955. str. 184. Etnolog in družboslovec B. Brumen je v tem široko zasnovanem delu na podlagi uстных in tiskanih virov (poročila v časnikih, knjigah itn.) po zgledu tujih sobotnih raziskav podal razvoj starodavne »Sobotе blatne« – kakor jo imenuje neznani pesnik v Starišinstvu i zvačinstvu 1807, katerega žal B.B. ne navaja kot zanimiv vir – iz vesnice v mesto. Marsikaj bi se še našlo, npr. Vida Strehovca spomini na prva leta v sobočki gimnaziji (Stopinje 1979), kar bi razširilo poznavanje takratne Sobotе. Kratko je označil značaj naše vasi in »velike občine« v madžarski dobi pred 1919 glede prostorskega in naselbinskega razvoja; bolj poglobljeno pa obravnava v naslednjih poglavjih večverski značaj »Pápinci, luterani in židovje« – Sobotе, pri čemer bi z natančnejšim spraševanjem dobili tuintam drugačna dognanja, kakor jih izrekajo nekateri spraševanci, saj so si ljudje bili v naših dneh kljub različnim veroizpovedim mnogo bliže, kot je marsikje prikazano. Tudi v poglavju o sožitju raznih narodnosti pa so npr. mnoge ženitve (gl. npr. tudi Sušnikove Prekmurske profile) in druge zveze omilile ta začetna nasprotstva, ki so jih netili tudi Madžari in madžaroni.

Sobotо, prvotno čisto kmečko, je spremenilo v mesto prav gospodarstvo, zato posveča pisatelj knjige upravičeno gospodarskemu razvoju in spremembam v družbeno – poklicni sestavi prebivalstva natančno raziskavo. V tej zvezi pa tudi »prosveti, komunikacijam in kulturi«, tako prvim letom sobočke gimnazije, o čemer bi tudi mogli še marsikaj povedati, kar bi osvetlilo tako pomen te ustanove kot dogajanje na njej v prvih letih.

Zadnja poglavja pod skupnim zaglavjem »Naša družina kot očetovo podjetje« opisujejo in označujejo značaj družine v Soboti, njeno gospodarsko in družbeno funkcijo, velikost, njen vsakdanji način življenja in različni značaj. Vsa ta poglavja so dobra izhodišča za nadaljnje raziskovanje teh področij življenja v Soboti. Sicer pa tako med ilustracijami kot v razpravi pogrešamo več gradiva in opisov ter dognanj o življenju in videzu stranskih, še kmečkih ulic v Soboti.

Knjiga ni pomembna le za zgodovino in družbeno podobo Sobotе, našega središča, marveč za spoznavanje celotnega Prekmurja, ki je z njo najtesneje povezano.

Jezikovno je treba pripomniti, da moti npr. tu prvič zapisana oblika »sreški« iz srbske besede »srez« za slovenski okraj, ki so jo uradno vsilili z uvedbo banovin. Tu bi mirno zapisali slovenski »okraj«, če ni navedba (doslej smo brali le sreski). Tudi tu se ponavlja (str. 46) madžarska »sovjetska republika, kar ne ustreza niti

madžarskemu niti nemškemu izrazu, zato slovenski le: republika svetov, na kar so že razni opomnili. Tujke kot »arendasi, pavri« bi bilo potrebni razložiti.

Vilko Novak

Irena Šavel: *Prazgodovinske naselbine v Pomurju*. Pomurska založba, 1994. Zbirka Monumenta Pannonica.

Pomurska založba z bogato opremljenimi monografijami o posameznih pojavih naše preteklosti sestavno in dostojno seznanja z našo preteklostjo ter ohranjenimi kulturnimi spomeniki. Za deli o turniški stari cerkvi in o slikarju Joannesu Aquili je izdala knjigo o najstarejših sledovih življenja v Pomurju, ki je sad njenega dela in njenih sodelavcev iz Pokrajinskega muzeja v Soboti v zadnjih letih. Med vsemi znanostmi o preteklosti naše krajine je bila prav arheologija ali starinoslovje doslej najbolj zanemarjena. Po velikih uspehih slovenske arheologije po zadnji vojski so se izšolali tudi prvi, čeprav redki, prekmurski arheologi.

Šavlova prikazuje v besedi in risbi najstarejše sledove naselij v Pomurju po arheoloških razdobjih. Iz tim. bakrene dobe ali eneolitika je obdelala Šafarsko, Bukovnico pri Bogojini in Lendavo. Iz bronaste dobe Dolnji Lakoš, Lendavo, Hotizo in Gančane; iz dobe kulture žarnih grobišč pa Gornjo Radgono in Križevce pri Ljutomeru. V uvodnem poglavju pa so mimogrede omenjeni tudi drugi pomurski kraji, v katerih so bili najdeni predmeti, ki pojasnjujejo življenje v davnini. Kot je v arheološki znanosti nujno, besedilo pojasnjujejo mnoge risbe, ki kažejo naselje, izkopana najdišča, predvsem pa mnoge predmete, predvsem lončenino, kamnito orodje. Vse te nadrobnosti, strnjene v zgodovinski okvir dogajanja v tistih obdobjih, nam mnogokrat edine pričajo o življenju v posameznih naseljih in celi pokrajini v določenem razdobju. Tako nam arheološka znanost pojasnjuje dogajanje v časih, iz katerih nimamo še pisanih virov in poročil. Pričujoče delo je veliko dejanje za razjasnitev davne preteklosti na obeh straneh Mure.

Vilko Novak

Jože Žohar: *VEKU BUKEV*. Pesmi. Pomurska založba, 1995. 59 str. Drobná knjiga, toda tehtna. Ali imamo prekmurski Slovenci končno svojega pesnika? Po narečnih poskusih pred letom 1919 Miroslava Baše in Avgusta Pavla, ki se je nato razvil v pesnika v madžarščini in po nekaterih nepomembnih nastopih v zadnjih desetletjih, ki so ostali pri prvi zbirki, s katerimi niso prinesli ničesar novega v slovensko pesništvo, se je 1990 oglasil iz daljne Avstralije preprost izseljenec, Jože Žohar, z zbirko *Aurora australis*. V njej je izražal svoje doživljanje mladosti doma na Goričkem (rojen v Serdici, izselil se 1968) in svojo bolečino ob razpetosti med staro ter novo domovino. Goričko in Mura živita v njem prav tako kot novo puščavsko okolje.

O pesniku vemo le, da je doma dokončal osemletko, ne vemo pa, kako je spoznaval slovensko in tujo poezijo, da more svojo pesniško nadarjenost izražati v tako globoko miselno doživeti in jezikovno ter obikovno vrhunsko oblikovati besedi. Že v iskanem naslovu (isti besedi beremo tudi nazaj), ki ga doumimo šele med branjem knjige, dokazuje pesnik svojo oblikovno virtuoznost. V prvi skupini pesmi: Izseljenci govori na čisto nov način o doživljanju izseljenca, ki ga more razumeti le kultiviran bravec. V njih odmevajo Gradnik (eros-tanatos) in drugi pesniki, od Brižinskih spomenikov prehaja k »panonskim močvirjem«.

V drugi skupini (ciklu): Veku bukev se že oblika razlikuje od prve skupine: daljše vrstice in epsko široko se razlivajoča pripoved v obliki dolgih pesnitev. Pesnik v njej pogloblja svoje doživljanje preteklosti »pod Gradom« na Goriškem – »Žilni apnenec – lapor in črnica – pod bukvami in bori, / po krajini jelš... v žitu in modrižu/, v marijinih solzicah, v akacijskem razcvetu... – Trte so/. So duh omamne izabele. Brajde in gorice... – So odšli dnevi ajde iz Serdice...« Z domačimi imeni za domače predmete oživlja svoj spomin in navezanost nanje.

V tretji, najobsežnejši skupini: Sem vmes, sem vmes« – med nekdanjo in sedanjo domovino, dokaj temno izpoveduje, »kako nazaj te duša moja k sebi vabi in vstajajo podobe«: »S spomini na slavnike ilovnatih hiš. / Z neizbrisanim vtisom zimskih večerov / za omizjem domačih, sosedov. Ko jih je v soju / petrolejke trgalo perje. Ko jih je luščilo / bučno semenje. Ko so jih zgodbe pripovedovale. / Ko so jih pesmi peti še znale...« Vstaja mu »nežno ranljiva poezija / iz šumenja bukev, toplov in jelš, / iz obmurskega trstičja...«

Navedli smo le splošno umljive vrstice iz nekaterih pesmi, vse pesmi pa je treba brati, kot bi poslušali glasbo in se potapljati v vsako besedo in njene zveze ter v celotno občutje, ki ga pesmi izražajo. »Sušni senčas« je zadnja skupina, posvečena pesnikovi novi domovini. Veselimo se mu, da je rodni zemlji s tako umetniško zrelostjo zapel svojo pesem.

Vilko Novak

Dr. Franc Sušnik: *Koroški zapisi*. Uredil Tone Sušnik. Prevalje 1995. 144 str. – Poročamo o knjigi zato, ker so v njej zbrani glavni krajši spisi nekdanjega odličnega profesorja na soboški gimnaziji, med njimi tudi njegovi Prekmurški profili, ki jih je objavljajal najprej v dnevniku Slovenec od oktobra do decembra 1924, nato pa so jih ponatisnili 1929 v Mariboru v knjižici. O njih sem natančneje pisal v članku (žal nedokončanem, ker je uredništvo »izgubilo« nadaljevanje) o Sušniku v Celovškem zvonu 1993. Žal danes med mlajšimi nihče ne pozna tega prvega esejističnega, duhovitega in blestečega spisa o Prekmurju iz prvih let po osvoboditvi in npr. na Kleklovem simpoziju v Rimu nihče od referentov niti ni omenil spisa o Kleklu, le dr. Jezernik ga je navedel.

Dr. Franc Sušnik ni bil v dvajsetih in tridesetih letih le izreden govornik, marveč tudi pisatelj duhovitih podlistkov v dnevniku Slovenec in drugod. Tu so natisnjeni predvsem njegovi spisi o koroških deželah in ljudeh: Prežihovem Vorancu, Francetu Kotniku, njegova imenitna Prevaljska legenda, ki po Pregljevo izvirno in globoko pripoveduje o Kristusu, ki je zapustil tabernakelj in prišel med ljudi – to bi moral prebrati vsaj vsak duhovnik! – Posebnost so tudi njegovi skrivni vpisi v prevaljsko župnijsko kroniko med nemško zasedbo itn.

Obenem s knjigo o pisatelju, ki o njej poročamo v naslednjem, bi naj čimveč izobražencev prebralo to knjigo in spoznalo moža, ki ga je v Soboti vzgajal s svojo privlačno osebnostjo pred več kot sedemdesetimi leti, ki nam je rešil Lojzeta Kozarja, ko mu je pri sprejemnem izpitu dobrohotno omogočil šolanje...

Vilko Novak

Tone Sušnik: *Življenje in delo doktorja Franca Sušnika (1898–1980)*. Samozaložba. Prevalje 1994. – 168 str.

Njegov sin, tudi profesor slovenščine, je natanko raziskal in predstavil zgodovinsko ozadje očetovega in materinega rodu, zgodovino industrijskih Prevalj, kjer se je F. Sušnik narodil in bližnjega Guštanja, iz katerega so nastale Ravne, ki jih je dr. Sušnik povzdignil z ustanovitvijo gimnazije in Studijske knjižnice. Poučno

za današnji rod je opisal njegovo šolanje na gimnaziji v Celovcu, kjer mu je v Marijanišču bil prefekt dr. Gregorij Rožman, poznejši profesor teološke fakultete in škof ljubljanski. Že tu je Sušnik deloval za prebujo slovenske zavesti z urejanjem in pisanjem dijaškega lista. Med svetovno vojsko je bil kot oficir tudi v Zalaegerszegu. Konec 1918 je sodeloval pri osvobajanju Prevalj.

V težkih razmerah je študiral na univerzi najprej v Ljubljani (slovenščino in nemščino), kjer se je preživljal s časnikarskim in drugim delom, dokončal pa je študije v Zagrebu, kjer je tudi doktoriral. Njegova prva služba je bila na gimnaziji v Soboti od septembra 1922 do januarja 1925, ko je odšel za leto dni v Beograd. Soboška leta je zelo lepo opisal v posebnih spominih. Jeseni 1925 je začel učiti na klasični gimnaziji v Mariboru, vmes bil še na realki in na učiteljišču, 1939 postal ravnatelj nove nepopolne realne gimnazije in 1940 ravnatelj učiteljišča. Vodil je knjižnico Prosvetne zveze, urejal mesečnik Naš dom, bil gledališki kritik in govornik na kulturnih slavnostih. Tu je ustvaril svoj Pregled svetovne literature (1936), prvi in doslej edini v slovenščini.

Nato je prestajal ječe in Dachau. Ko se je srečno vrnil, je 1945 postal ravnatelj na novo ustanovljene gimnazije na Ravnah, čez nekaj let pa še Študijske knjižnice, ki je tudi nastala po njegovem prizadevanju. Obe ustanovi imata neprecenljiv pomen.

Malo imamo Slovenci takih vzgojiteljev, kakršen je bil dr. Franc Sušnik. Zato je prav, da je sin Tone tako skrbno označil očetovo delo in opisal njegovo življenje – le brati in zopet brati ter posnemati bi ga bili morali danes in jutri. V naši krajini smo mu posebej hvaležni njegovi bivši dijaki in prijatelji.

Vilko Novak

Dušan Rešek: *Brezglavjeki, Kmečki glas* 1995. Nova knjiga našega že dobro znanega zbiratelja ljudskega izročila je najzajetnejša doslej (330 strani), v primeru s prejšnjimi pa prinaša ljudske pripovedke v njihovi lastni govorici, t.j. v narečju, v kolikor mogoče fonetičnem zapisu. Pripovedke je avtor zbral s celotnega področja Prekmurja in jih snovno razvrstil v nekaj sklopov: bajčne, legendne, vražljive, coprniške, zgodovinske, šaljive in novelistične. Zbirka se imenuje po ljudskem nazivu za mrtvorrojene otroke in one, ki so umrli pred krstom (»brezglavjeki«).

Da bi ljudsko duhovno snovanje iz Prekmurja lahko nazorneje predstavil širšemu slovenskemu heročemu občinstvu, je avtor poskrbel za prevod objavljenih povedk v knjižno slovenščino – gre torej za vzporedno, dvotirno izdajo – in za slovarček narečnih besed. Oboje je postoril Milan Zrinski, ki je prevzel jezikovno priredbo besedil.

V odnosu do prejšnjih izdaj kaže ta Rešekova knjiga neposrednejši in bolj znanstven pristop do narodopisnega gradiva. Po svoji sestavi, seznamih pripovedovalcev in krajev zapisa nedvomno kaže znake strokovnega etnološkega dela. Strokovno znanstvena pa je knjiga žal le na prvi pogled. Kazi jo namreč nešteto napak (čez 250), ne le tiskarskih, temveč predvsem narečnih, nastalih iz zamenjave narečnih izrazov. V pripovedke z dölinskega (ali markovskega) govornega področja se je uredniku ukradlo ali zamešalo nič koliko izrazov goriškega in ravenskega govora. Tako je komaj moč verjeti, da je bila knjiga pred natisom dana v pregled narečnemu strokovnjaku (dialektologu). Za znanstveno rabo bo tako potrebna nova, temeljito predelana izdaja.

Knjiga je ilustrirana in opremljena s kompaktno ploščo.

J. Ftičar

Vili Kerčmar: *Evangelikičanska Cerkev na Slovenskem*. 332 strani obsegajočo knjigo je izdala Evangelikičanska Cerkev v Sloveniji, natisnili so jo v M. Soboti leta 1995.

Avtor piše najprej o reformaciji, o njenih vzrokih in poteku, o reformaciji v Sloveniji in se ob tem podrobneje ustavi ob Trubarju. Sledi prikaz reformacije v Prekmurju, ko je bilo veliko zmede in nejasnosti, pa tudi veliko krivic, ki so jih doživljali tako evangelikičani kakor katoličani, saj so zadnjo besedo glede vere imeli zemljiški gospodje.

Podrobno je opisana literarna dejavnost evangelikičanov v Prekmurju. Avtor prikaže delo 22 piscev: Bakoša, Š. Kuzmiča, Temlina in druge. Prikazana je tudi novejša zgodovina po 1. svetovni vojni, ustanovitev seniorata in novejša literarna dejavnost.

Zadnji del knjige zajema popis evangelikičanskih cerkva v Sloveniji. Podrobno so opisane evangelikičanske cerkvene občine: Apače, Bodonci, Domanjševeci, Gornji Petrovci, Gornji Slaveči, Hodoš, Križevci, Lendava, Ljubljana, Maribor, Moravci, M. Soboti, Puconci, Selo.

Knjiga je lepo opremljena, krasi jo veliko barvnih in črnobelih fotografij.

Zanimiv bi bil tudi pregled sedanjega stanja, število evangelikičanov po posameznih cerkvenih občinah, število krstov, pogrebom in porok, obisk božje službe, verouka in podobno. Sicer pa avtor sam z uvodno besedo pravi, da »delo ni popolno in morda bo kot takšno izziv še komu, da nedorečeno doreče, raziše...«

Vsekakor je ta knjiga pomembna in dragocena za razumevanje naše preteklosti in sedanosti.

Lojze Kozar ml.

Alojz Lasbaber: *Moja protirevolucija*, Mohorjeva družba, Celje 1995. Duhovnik Alojz Lasbaber, rojak od Sv. Jurija ob Ščavnici, pripoveduje o svoji življenjski in duhovniški poti med 2. svetovno vojno in po njej. Kot zavednega Slovenca so in duhovniški poti med 2. svetovno vojno in po njej. Kot zavednega Slovenca so ga zaprli najprej Nemci. Skoraj poldrugo leto je preživel v delovnem taborišču Šternthal (Strnišče) pri Ptuj. Od tam je pobegnil k partizanom. Toda njegovo navdušenje se je kmalu poglobilo, saj je spoznal, da tudi pri partizanih velja pravilo: Kar je tvoje, je moje, kar pa je moje, ni tvoje.

Po vojni in novi maši se je tudi zanj začelo redno dušnopastirsko delo. Toda takratna komunistična oblast je nagajala tudi njemu. Večkrat je bil zaslišan, kaznovan in zaprt. Po enoletnem zaporu so ga pregnali z župnije in po mnogih težavah se je končno življenje nekoliko umirilo.

Lasbaber je eden izmed mnogih slovenskih duhovnikov, ki so doživljali podobno usodo. Nekateri so spomin na tisti težki čas ohranili v knjižni obliki: Kragelj v Mojih celicah, Marc v Črepinjah, Kozar v Neuničljivem upanju. Tem se z Mojo protirevolucijo pridružuje tudi Lasbaber. Tudi to knjigo je vredno brati, ker veje iz nje duh odpuščanja, sprave, ker kaže pot k pravim vrednotam, k veri in ljubezni.

Lojze Kozar ml.

Iz spomina v spomin, Berlin 1995. Lepo opremljeno knjigo velikega formata sta uredila Martin Horvat in Katarina Lavš. Knjiga je izšla ob 25-letnici slovenske župnije v Berlinu. Po uvodni besedi obeh urednikov sledijo zapisi trinajstih ljudi, ki so tako ali drugače povezani s slovensko župnijo v Berlinu. Radi bi vam povedali, tak je skupni naslov teh zapisov, ki so jih prispevali: škofa Pirih in Kramberger, Peterle, Vencelj in drugi.

Sledijo zapisi o Slovencih in zdomstvu, o prosvetnem delu med zdomci, o ohranjanju maternega jezika.

Osrednji del knjige, na 130 straneh, prinaša podroben pregled življenja in dela Slovencev v Berlinu. Za vsako leto je poseben naslov: Pisalo se je leto... Ob branju teh zapisov se nam odstira pogled v življenje naših rojakov, ki so si s svojimi dušnimi pastirji, izseljenškimi duhovniki prizadevali ohraniti vero in pripadnost slovenstvu. Bilo je veliko dela, žrtev, veselja, pa tudi preizkušenj in bridkosti.

Knjiga prinaša seznam 228 otrok, ki so jih v 25. letih v Berlinu krstili slovenski izseljenški duhovniki p. Janez Sodja, dr. Štefan Steiner, Štefan Vereš, Anton Štekl, Štefan Antolin in Martin Horvat. Poročilo se je 50 parov, pokopani pa so bili štirje ljudje.

Koristni so tudi naslovi raznih društev in organizacij.

V zadnjem delu knjige sledimo dogodkom v sliki in besedi. Objavljenih je čez sto barvnih in nekaj črno-belih fotografij, ki nam 25-letni utrip slovenske župnije v Berlinu še bolj približajo.

Lojze Kozar ml.

Lucijan Bratuš, Peter Kuhar in Katarina Lavš na predstavitvi knjige v Ljubljani

Važnejši dogodki župnij pomurskega pastoralnega področja

APAČE – Preteklo leto se je v župniji Apače zvrstilo več dogodkov, ki so ostali vernikom v lepem spominu in ljudje so se še bolj povezali s svojo cerkvijo, ki je posvečena Mariji Vnebovzeti.

Na začetku pastoralnega leta se je ustanovil novi cerkveni pevski zbor pod vodstvom g. Janeza Urbaniča, v katerem sodelujejo večinoma mladi. V enem letu so lepo napredovali. V mesecu maju so že sodelovali na reviji cerkvenih pevskih zborov na Stari gori pri Vidmu v prelepi cerkvi Sv. Duha. Bog daj, da bi vztrajali in peli v božjo slavo.

V jesenskem času smo dali obnoviti križ pri cerkvi. Na obeh straneh križa smo postavili spominski plošči z imeni mladih fantov in mož, ki so bili žrtve 2. svetovne vojne. Na pokopališču smo zgradili kapelico, v kateri je postavljen prav tako obnovljeni križ.

V cerkev smo namestili obnovljeni kip Janeza Nepomuka, ki je bil nekoč v grajski kapeli v Črncih.

Vse zgoraj naštetu je 27. novembra 1994 pri slovesni maši blagoslovil g. škof Jožef Smej in daroval mašo za žrtve vojne.

Lepe božične praznike so nam v cerkvi popestrili igralci od Sv. Trojice z odlično odigrano Božičnico.

Trije mladi organisti: Marjetka Urbanič iz domače župnije, Daniel Lazbaher iz G. Radgone in Felicita Heric iz Radenc, so pripravili v cerkvi orgelski koncert in s svojim nastopom navdušili poslušalce. V naši župniji je več kapelic, ki so bile

že potrebne obnove. V tem letu smo obnovili in blagoslovili kapelico v Nasovi in v Podgorju. V mesecu juniju je vsa župnija žalovala za 10 letno Marijo Bogataj, ki je izgubila življenje v prometni nesreči. Starša, bratje in sestre so tragično izgubo sprejeli z veliko vdanostjo v božji načrt, kar zmore le globoko veren kristjan.

V mesecu juliju se je od župnije in vernikov poslovil župnik g. Janez Ošljaj. Po 41 letih duhovništva si je zaželel v zasluženi pokoj.

V apaški župniji je deloval kar 38 let. Verniki so to njegovo željo z razumevanjem sprejeli in mu ob tej priložnosti pripravili lepo slovesnost ter se mu zahvalili za vso delo in žrtev, ki jih ni bilo malo. Nastanil se je v G. Radgoni, od koder mu ne bo daleč priti še med svoje prijatelje.

S 1. avgustom 1995 pa je mesto župnika prevzel g. Janez Ferencek s Kobilja. Župnijsko občestvo mu je pripravilo pristrčen sprejem in ga sprejelo z velikim zadovoljstvom. Verniki so mu zaželeli obilo božjega blagoslova pri delu v župniji. Tako je letos 15. avgusta na praznik župnije, g. Ferencek že pripravil čudovito slovesnost v čast Marijinega Vnebovzetja. Pobožni slovesnosti je prisostvovala množica vernikov domače župnije in tudi od drugod.

BAKOVCI – Gotovo je veliki dar božje milosti in sad molitve druga nova maša, ki jo je župnija Bakovci doživela v 14. letu svojega obstoja. Daroval jo je bakovski rojak g. Robert Smodiš na rožnovensko nedeljo, 2. oktobra 1994. V domači župnijski cerkvi. Bog ga je vodil po težki in strmi poti trpljenja do oltarja. Zato je bilo duhovno veselje tem večje. G. novomašnik je bil posvečen na Slomškovo nedeljo, 25. septembra 1994, v mariborski stolnici. Domača župnija mu je pripravila veličasten sprejem. Novomašno slavlje je bilo v prekrasnem jesenskem

Nova maša g. Roberta Smodiša, 2. 10. 1994

Blagoslovitev zvonov

dopol dnevu zunaj pred domačo cerkvijo. Novomašni pridigar g. p. Tomaž Podobnik DJ nas je s svojo preprosto in globoko besedo dobesedno priklenil k tlu, da smo ostrmeli in začeli razmišljati. Tudi pogostitev v vaškem domu je bila na visoki duhovni ravni brez plehkega veseljačenja. Cerkev in dvorana sta bili okrašeni kakor ob svojem največjem prazniku. Bog daj, da bi tudi ta slovesnost bila spodbuda, da bi župnija tudi v bodoče kaj podobnega doživela.

Drugi pomembni dogodek v župniji je bila blagoslovitev zvonov v nedeljo, 23. julija 1995. Livar Perner iz nemškega mesta Passau je obnovil dva stara zvonova in vliil tudi dva nova. Prvi zvon ima glas D in je posvečen sv. Antonu Padovanskemu (Antonovo leto). Drugi zvon ima glas E in je posvečen farni zavetnici sv. Ani. Tretji zvon ima glas G in je posvečen Devici Mariji. Četrti zvon ima glas A in je posvečen drugemu zavetniku sv. Jožefu. Elektrifikacijo zvonov in novo stolpno uro je s svojimi sodelavci strokovno izvedel g. ing. Geza Temlin. Blagoslovitev in posvetitev novih zvonov je bila 23. julija 1995. Slovesnost je opravil g. pom. škof dr. Jožef Smej. Velika množica vernikov, domačih in tujih, je spremljala lepo slovesnost. Posebno doživetje je bilo, ko so možje z vrvo vlekli zvonove do stolpne line in potem prisluhnili novim zvonovom. V svojem nagovoru je g. škof povezal posvetitev zvonov s papeževim pismom ženam in povedal, da je žena kot mati božji smehljaj otroku, ki ga je rodila.

V svojem pozdravnem nagovoru pa je domači župnik poudaril misel: In ti bakovska župnija, kam hitiš? V življenje ali smrt? In svojo misel sklenil: Naj zmaga življenje in naj zvonovi pojejo novo pesem župniji, ki hoče živeti.

Poslanstvo zvonov je lepo označila tudi deklamacija, ki jo je za to priložnost sestavila mlada Bakovčarka. Ena izmed kitic se takole glasi:

Zvonovi bodo milo zvonili;
žive k molitvi vabili,
mrtve objokovali,
temne oblake pregnali.

BELTINCI – Srečanje bivših salezijanskih gojencev je bilo 17. in 18. septembra v župnijskem domu. Srečanje je vodil salezijanec Tone Ciglar. Pogovor je potekal o temi, kako bi lahko bivši salezijanski gojenci tudi kot laiki naredili čimveč dobrega v družbenem in cerkvenem življenju v Sloveniji. Kot bivši gojenec je bil navzoč tudi poslanec v državnem zboru Štefan Kociper.

Prav tako je potekal pogovor o želimeljski gimnaziji, ki so jo prav v tem času povečevali zaradi velikega zanimanja zanjo po vsej Sloveniji.

Vsi udeleženci srečanja so v nedeljo sodelovali z raznimi uvodi pri 10. sv. maši. Nabirka pri maši je šla za želimeljsko gimnazijo.

Katehetsko nedeljo v septembru vsako leto slovesno praznujemo. Pošolska mladina pripravi sodelovanje pri 8. maši, osnovnošolski otroci pa 10. mašo. Tudi homilija je to nedeljo o katehezi – verouku. Na ta način najbolj opozorimo vse vernike, da moramo biti vsi kristjani kateheti z besedo, predvsem pa z zglednim življenjem.

TV nanizanko: Velja za vsak dan smo obravnavali med drugim tudi na mladinskih srečanjih. Nemško nanizanko je za naše razmere pripravil Pastoralni inštitut. Pošolska mladina je nanizanko dobro sprejela, saj so božje zapovedi v njej prikazane zelo življenjsko.

Somaševanje pri zlati maši

Ob tednu Karitas smo imeli v osnovni šoli kulturni program in okroglo mizo z naslovom: DRUŽINA ŽARIŠČE VSEH VREDNOT. Prvič po drugi svetovni vojni smo sodelovali tudi z osnovno šolo in z vrtcem ter drugimi kulturnimi skupinami. Obiskovalcev je bilo veliko, saj smo napolnili dvorano.

Betlehemska lučka, ki jo z letalom pripeljejo na Dunaj, od tam pa jo dobimo tudi v Slovenijo, so na 4. adventno nedeljo prinesli v našo župnijo naši skavti k večerni sveti maši, pri kateri so skavti tudi sodelovali. Betlehemska lučka je pred oltarjem gorela vse do Gospodovega razglasenja. Tako so si lahko to lučko v svoje domove odnesli tudi naši verniki. Ob njej so se potem v božičnem času zbirali k skupini družinski molitvi za mir.

*Ob skavtskem
tabornem ognju*

Starševski dan smo v župniji obhajali na praznik Gospodovega oznanjenja Mariji, dne 25. marca, v osnovni šoli. Navadno smo prej obhajali starševski dan samo v cerkvi. Župnijska Karitas ga je pripravila skupaj s Krščanskimi demokrati, z osnovno šolo in vrtcem. Po kulturnem programu smo starše, ki se jih je zbralo veliko število, tudi skromno pogostili.

Zlato mašo gospoda Štefana Žemliča smo obhajali na belo nedeljo, dne 23. aprila. Zlatomašnik je doma iz Lipovec in je že dolga leta župnik v Vuhredu v dravski dolini. Slovesni pridigar je bil njegov sosed doma v Lipovecih in pred upokojitvijo sosed v pastoralnem delu v župniji Remšnik Avguštin Sraka.

Prvo sveto obhajilo smo imeli 14. maja. Prvoobhajancev je bilo 90.

Izpoved vere smo imeli 28. maja. 92 fantov in deklet je končalo osnovnošolski verouk.

Skavtski tabor je v mesecu juliju imela skavtska skupina izvidnikov in vodnic iz naše župnije. Skavtski tabor je bil ob Blaguškem jezeru (pri Vidmu ob Ščavnici). Postavili so si 8 šotorov za spanje in en večji šotor za shrambo. V tem času so skavti opravili tudi izpite. Med slovesno sveto mašo v naravi, ki so se je udeležili tudi družinski člani skavtov, je skavtske zaobljube opravilo 22 fantov in deklet.

Župnijsko romanje smo s tremi avtobusi imeli v Crngrob, Velesovo, Škofjo Loko, Idrijo in Spodnji Logatec.

V Crngrobu in Velesovem smo bili kot romarji, Škofjo Loko smo si ogledali s kulturnega vidika, saj je mestno jedro zelo lepo obnovljeno, Idrija nam je ponudila lepo moderno cerkev za pete litanije, župnijo Spodnji Logatec pa smo si ogledali tudi kot zgled dobre župnije. Župnija ima namreč poleg zelo lepo obnovljene cerkve, tudi cerkveni vrtec, dom za ostarele, Marijino legijo...

Obnove in popravila: V Lipovcih smo v sodelovanju s krajevno skupnostjo prekrili in obnovili zunanost lipovske kapele. Prav tako je zunanjo stran poslikal naš domači slikar iz Beltincev Martin Mertük. V kapelo smo priskrbeti tudi ozvočenje.

Letos smo tudi končali večletno obnovo župnišča. Uredili smo fasado župnišča, prav tako pa uredili tudi okolico župnišča. Ob cesti v beltinskem parku smo obnovili kapelo sv. Antona, ki je bila prej last grofov, sedaj pa je še nacionalizirana. Ker pa je zelo propadala, smo jo verniki pod vodstvom Zavoda za varstvo spomenikov iz Maribora obnovili. Vse denarne stroške je krila župnija.

BENEDIKT – So kottički sveta, izbrani in določeni po Božji previdnosti, da bi v njih lažje našli mir in polnost Božje prisotnosti. Med te kottičke sveta spada tudi Bedenički breg na Goričkem: cerkvice sv. Benedikta in ob njej že dve leti delujoči Dom duhovnosti. Tudi dejstvo, da je bil ta košček naše domovine v preteklosti izbran, med tolikimi lepimi griči Goričkega, za domovanje benediktincev, potrjuje duhovno izbranost tega kraja.

Domišljati si, da je mogoče predstaviti delovanje Doma duhovnosti, je predrzna misel. Predstavitev je nujno omejitvev, kajti Gospod, ki je edini gospodar Doma duhovnosti, stori več kot to, kar oči vidijo in ušesa slišijo. In prav tisto Več je v domovih, kakršen je Dom duhovnosti, najpomembnejše. Tudi za to bo predstavitev Doma kratka, ujeta v nekaj podatkov. Pravo vsebino pa naj vsak razbere med vrsticami zapisanega in v svojem obisku in bivanju v Domu pri sv. Benediktu.

Mnogo jih je, ki prihajajo v Dom. Najprej naj omenim posameznike, med katerimi so tudi takšni, ki jim je, vsaj v začetku, svet duha tuj. Dobesedno notranje prisiljeni (materializem začne slej kot prej dušiti, moriti uživalca) odpirajo vrata Doma, da bi v pogovoru in v postopnem odpiranju lastni globini (in v njej Bogu) končno našli polni okus življenja. Med njimi so, ki nosijo v duši strašne muke pekla. Iztrgati jih iz ujetosti muke obvezuje brate kapucine, ki imamo v delu doma svoj samostan, k tesni in nenehni povezanosti z Gospodom, ki je edini Odrešenik. Sadovi Njegovega delovanja v Domu duhovnosti prebujajo občudovanje in hvaležnost in zavezujejo k predani zvestobi.

In potem so tu skupine. Od novega leta pa do danes, ko zapisujem te vrstice (4. september), je bilo v Domu duhovnosti 119 skupin z 4434 udeleženci različnih duhovnih vaj, seminarjev in srečanj. Počitniški dnevi, vse do konca septembra so izpolnjeni do zadnjega dneva, mnogokrat tudi z dvema, tremi ali celo štirimi skupinami. Tihota, molitev, razmišljanja, pogovori, potekajo v ritmu različenosti skupin: otroci, mladostniki, starši, zakonci, ostareli, osameljeni, invalidi, samski, mlilci... Bližina tabernaklja, v molitvi posvečena moč kraja, v mističnem zanosu valovita pokrajina... odpirajo srce valovanju Duha, ki prebujajo spoznanja kot izziv za nove, bolj odrešene življenjske korake.

Preveč je, da bi našteval in opisoval vsa srečanja. Rad pa bi omenil Bedeničke družinske popoldneve, ki potekajo vsako prvo nedeljo v mesecu (z začetkom ob 14. uri) – nanje so povabljeni vsi člani družin, od malih in večjih otrok, mladih, staršev, zakoncev, starih staršev, stricev in tet – skratka vsi! Tisti, ki se jih udeležujete, veste kako potekajo. Najprej je v galeriji Doma otvoritev likovne

razstave s kulturnim programom; nato sledi srečanje z gostom, ki osvetli določeni vidiki družinskega življenja. To srečanje (ko je lepo vreme, poteka na prostem, v senci starodavnih lip) je namenjeno odraslim članom družin. Otroci pa preživljajo ta čas v igrah in spretnostih pod vodstvom skavtov v lepi okolici Doma. Teh srečanj se udeležuje lepo število družin in posameznikov. Vabim tudi vas, ki prebirate te vrstice, da se jim pridružite. Vsako srečanje je vsebinsko tako bogato, obogateno z izkustvi družinskega življenja, da je nemala duhovna škoda, za tiste, ki bi lahko prišli, pa se na vabila (plakati, oznanilo pri maši, radio) ne odzovejo.

Naj ob koncu zapišem tudi to, da se Dom duhovnosti na Bedeniškem bregu počasi, a vztrajno dograjuje v dveh še nedokončanih nadstropjih. Iz števila skupin in obiskovalcev ste lahko sami razbrali, da je bil ta korak več kot potreben. Župnijam, njihovim duhovnikom in vernikom se iskreno zahvaljujemo za pomoč. Bog povrni za vse misli, besede in dejanja vzpodbude, Bog povrni vsem, ki pomagata z delom, živili in denarnimi prispevki (odraslim za dar pri župnijski nabirki, otrokom za prispevek pri postni akciji, posameznim dobrotnikom Doma...). Vse dobrotnike vključujemo v osebno in skupno molitev. Vsak teden se za njih daruje tudi sveta maša.

In za konec povabilo tebi, ki prebiraš te vrstice, tvoji družini, prijateljem... Dom duhovnosti je dom tudi zate. Opogumi se in pridi na Bedeniški breg po blagoslov za pot življenja – naj te tudi tvoj dom ne čaka zaman!

p. Karel Gržan

Pripis: Vsi, ki bi želeli podrobnejše informacije o programu Doma duhovnosti Benedikt, pišite ali pokličite in vam ga bomo poslali. Naslov: DOM DUHOVNO-STI BENEDIKT, KANČEVCI 38, 69206 KRIŽEVCI V PREKMURJU. Telefon: (069) 54-138.

BOGOJINA – Da je na svetu dobrota, je treba dobro delati. Veliko dobrega v okviru župnije lahko naredi in stori vsak njen član. So pa v vsaki župniji posamezniki in skupine, ki dodajo še »kaj več lepega in dobrega« za Boga. Tako je v minulem pastoralnem letu v naši župniji Župnijska Karitas spet na božjo preprogo trosila kose in koščke dobrote: z obiskovanjem bolnikov, mladim in staršem s pripravljanjem predavanj, otrokom z Miklavžem, potrebnim z zbiranjem živil in sredstev...

V stopinje Učitelja dobrote so stopali tudi mladi, ki so se v lepem številu udeleževali mladinskih srečanj (tudi molitvenih v Beltincih), duhovnih vaj v Kančevcih...

Ministranti so bili večkrat na duhovni obnovi. Sledili so jim tudi člani ŽPS, Župnijske Karitas in ključarji.

Januarja so v dvorani vaškega doma predstavili rojaki iz Berlina knjigo Iz spomina v spomin, ki so jo izdali ob 25-letnici slovenske župnije v Berlinu. Na prireditvi je sodeloval oktet iz Berlina, naš dekliški oktet Talita, otroški zbor in domači mešani cerkveni zbor.

12. februarja smo se z mašo in krajšim kulturnim programom spomnili vseh naših kulturnih in duhovnih »delavcev«.

V aprilu je mlade »svarila« pred zasvojenostjo (raznovrstno) dr. Erika Zelko. Zakonca Gorjane iz Prevalj pa sta pomagala staršem mladostnikov in otrok odkrivati »Pot spremljanja«.

V postnem času pa je p. Karel Gržan vsej župniji pomagal odkrivati pot dobrote.

Bogojanski prvoobhajanci

Na binkoštni praznik je prvo obhajilo prejelo 19 otrok. Nedeljo pozneje pa je 28 osmošolcev izpovedalo vero. Dan prej so preživeli v Domu duhovnosti v Kančevcih.

Seveda smo v minulem pastoralnem letu tudi romali v Porabje, Mariazell, Stično.

Sedmi Košičev teden kulture smo posvetili Ignaciju Maučecu (1914–1978) organistu, glasbeniku in skladatelju. Teden se je začel s celovečernim koncertom domačega cerkvenega zbora, katerega delo korenini v življenju pokojnega organista Maučeca. Ob vrsti duhovno-kulturnih prireditev: blagoslovitev obnovljene kapele Sv. Križa na Bukovnici, nove mrliške vežice na Ivancih, nove asfaltne ceste v Filovcih; odprtju nove telovadnice v Bogojini, je svoj delež dodalo tudi Turistično društvo iz Bogojine.

Dneve kulture pa smo sklenili z biserno mašo g. Ivana Camplina. Na slovesnosti je pridigal g. škof. dr. Jožef Smej. Peli pa so združeni cerkveni pevski zbori iz G. Bistrice, Beltinec, Črenovec, Odranec, Martjanec in Bogojine.

Še pogled v »snovni« svet župnije. V teku je obnova kapele v Filovcih. Končana je obnova kapele Sv. Križa (ob 90-letnici) na Bukovnici. Župnijska Karitas je dobila svoj prostor. Obnovljen pa je bil tudi del ostrejša na farni cerkvi.

Velik »dogodek« za župnijo je bila vrnitev kipov sv. Štefana, kralja in sv. Ladislava, kralja, ki sta župljane presenetila v novi zlati preobleki. Hvaležnost za vrnitev župnija najprej dolguje upokojenemu veterinarju g. Dušanu Rešku, ki je kipa brezplačno vrnil, čeprav ju je od župnije nekoč odkupil; in g. škofu Smeju, ki je obema »kraljema« omogočil novo obleko. V imenu župnije: »PRISRČNA HVALA OBEMA!«

Vsi dogodki, prizadevanja in pridobitve naj nas vse člane župnijske skupnosti nagibajo k življenju po božji volji.

*Obnovljena kapela sv. Križa
v Bukovnici*

CANKOVA – Novo pastoralno in veroučno leto smo začeli s slovesno sveto mašo, recitalom in molitvijo na tretjo nedeljo v septembru. Prosili smo Svetega Duha za razsvetljenje; Marija pa nam naj bo priprošnjica in vzornica pri iskanju prave poti k Bogu. Pogostno sveto obhajilo pa nam naj daje moč, da bomo vztrajali na poti zvestobe in poštenja. To je bila tudi misel in prošnja pri molitveni uri šolarjev na dan celodnevnega češčenja Svetega Rešnjega Telesa – 25. 10. Za ta dan smo povabili gospoda patra mag. Karla Gržana iz Kančevca, da je oznanjal božjo besedo in delil zakrament svete spovedi. V adventnem času se pri zorničnih svetih mašah posebej spominjamo vseh tistih naših faranov, ki so se preselili v večnost od zadnjega adventa. V adventu 1994 smo se jih spominjali kar 25. Vsak od teh ima svojo zgodovino in vsem smo želeli večni mir in zveličanje; pa tudi zahvalo za njihova dobra dela tu na zemlji.

26. aprila 1994 je umrl Jožef Lovenjak, doma iz Cankove. Značilno za njega je bilo, da je rad vsakemu pomagal in ko je po storjeni usluzi odhajal, je rekel: »Hvala in zbogom.« 22. maja pa je umrl Janez Šinko iz Domajinec. Kot kmet je redil konje in z njimi velikokrat peljal cenkovskega župnika k bolnikom in drugim; posebno še takrat, ko je bil konj še med glavnimi prevoznimi sredstvi. V adventu smo se že dogovorili s patri minoriti, da bodo imeli v adventu 1995 ponovitev svetega misijona, ki je bil na Cankovi 1992. leta. Tako sedaj že od novega leta molimo za uspeh obnove svetega misijona. Molite z nami.

V postu smo imeli posebno postno akcijo – zbiranje denarja za potrebe Doma duhovnosti v Kančevcih. Veroukarji so zbrali 33.200,00.- tolarjev (najboljši je bil 4. razred) in so za to dobili posebno priznanje Doma duhovnosti. Drugi župljani pa so oddali svoj dar na praznik svetega Jožefa – farnega zavetnika. Za to priliko smo naprosili patra Karla Gržana, da bi kot priljubljeni govornik in pronicljivi spovednik povzdignil župnijsko praznovanje. Ker ni mogel priti, ga je nadomestil pater Štefan Balazic iz Celja, ki je kljub bolezni odlično opravil duhovni del župnijskega praznovanja. Na tiho nedeljo je bila posebna proslava materinskega dne za našo občino Cankova – Tišina v župnijski cerkvi na Tišini. Pripravili so jo predstavniki župnije Tišina in Krščanski demokrati s predsednikom Omarjem.

21. maja je bila blagoslovljena nova kapela v Beznovcih. Predsednik vaške skupnosti Koloman Benkič je ob tej priliki dejal: Kljub slabemu vremenu ste v velikem številu prišli od blizu in daleč, da se veselite z nami, vaščani vasi Beznovci, ob predstavitvi in blagoslovitvi nove kapele svetega Florijana in zvona. 21. maj 1995 bo v zgodovini naše vasi zapisan z zlatimi črkami. Vas Beznovci je ena izmed vasi župnij Bodonci in Cankova, saj živimo tukaj v medsebojni slogi in razumevanju verniki evangeličanske in katoliške veroizpovedi. Vas šteje 204 prebivalcev. Vaščani smo že dolga leta želeli graditi kapelo v vasi, saj je doslej še nismo imeli. V prejšnjem letu pa smo dobili načrte za kapelo, vso potrebno dokumentacijo in dovoljenje ter 20. junija lanskega leta položili temeljni kamen. V temeljni kamen smo položili in vzdali tudi ustanovno listino, v kateri je poudarjeno, da je kapela svetega Florijana last vaščanov vasi Beznovci in da stoji na vaškem zemljišču. Duhovniki ene ali druge veroizpovedi ali skupaj pa bodo dajali duhovne usluge, kadar jih bodo vaščani potrebovali in v kolikor jih bodo duhovniki zmogli. Kapelo smo gradili vsi vaščani s pomočjo prostovoljnih darov prebivalcev okoliških vasi

Blagoslov kapele

ter dobrotnikov od drugod. Enako velja tudi za zvon, ki tehta 200 kilogramov; izdelalo pa ga je podjetje Ferralit v Žalcu. Zvon je na električni pogon. Bog naj vsem prav lepo povrne!

Kapela nam bo v ponos in opomin k molitvi, posebej k molitvi za mir – v družinah, med sosedi, narodi in v svetu. Sveti Florijan, zaščitnik gasilcev, pa naj nas varuje časnega in večnega ognja. Tako je govoril gospod Benkič! Kapelo je blagoslovil dr. Stanislav Ojnik, profesor na Teološki fakulteti v Mariboru. Navzoča sta bila – tudi somaševala sta – gospod Friderik Gumilar, župnik v Pečarovcih in gospod Anton Fakin, župnik na Cankovi, ob prisotnosti zastopnikov oblasti in lepega števila drugih vernikov. Zvonu, katerega je prav tako blagoslovil dr. Ojnik, sta botra gospod Cipot, direktor zavarovalnice Triglav v Murski Soboti in gospod Vučak, kmet iz Beznovec, ki se je zelo potrudil, da stoji v Beznovecih nova kapela.

Istega dne – torej 21. maja – popoldne pa je bil v naši cerkvi zelo lep in odmeven pevski nastop. Pripravil ga je gospod pater Pashal Prša iz Velike Polane s svojimi učenci. Nastopali so vsi njegovi učenci iz Prekmurja; navzoči pa so bili tudi njihovi starši in drugi. Že med sveto mašo so ubrano prepevali in igrali, posebej pa so se ujeli v pevskem in glasbenem nastopu po sveti maši. Gospodu patru – čestitamo. Starši naših učencev pa so pripravili vsem navzočim v vaško-gasilskem domu dobro zakusko.

Prvo sveto obhajilo smo imeli na nedeljo po Gospodovem vnebohodu, da so lahko bili navzoči tudi tisti starši, ki so na delu v inozemstvu in se ne vračajo vsak petek domov. Prvoobhajance so pozdravili z deklamacijo zastopniki proobhajancev iz prejšnjega leta in se z veseljem postavili pred fotografski aparat gospe Nade Bračko-Grein iz Radenec. Pa še izpoved vere osmošolcev, skupno sveto obhajilo

Recitatorji ob prvem svetem obhajilu

in podelitev spričeval – in že je bil konec veroučnega leta, ne pa pastoralnega in molitvenega.

Na praznik svetega Roka smo romali po ožji domovini božjega službanika Antona Martina Slomška. V rojstni župniji na Ponikvi smo imeli sveto mašo, med katero nam je duhovnik Miha Herman delil zakrament svete spovedi, potem pa nam je kot dober župnik župnije svetega Martina razložil notranjost čudovito lepe župnijske cerkve. Spomnili smo se, da je v tej župniji pokopan gospod Štefan Recek. Nakupili smo nekaj spominčkov ter darovali za obnovo Slomškove domačije na Slomu. Okrepčani v gostilni Bohorč v Šentjurju smo se podali k svetemu Roku v Šmarju pri Jelšah in nato v Olimje, kjer je imel Slomšek prvo sveto mašo (novo mašo). Prek Rogaške Slatine in domačije našega žunika nas je odlični šofer pripeljal na Ptujsko goro, kjer smo se srečali z našim misijonarjem.

*Blagoslovitev
lekarnе*

Zdi se nam primerno, da omenimo lepo pogostitev, ki so jo pripravili v zimskem času najprej člani Župnijskega pastoralnega sveta, nato pa še pevci cerkvenega pevskega zbora domačemu župniku ob 25. letnici njegovega prihoda na Cankovo.

Pogled v matične knjige nam pove, da je bilo v župniji – v letu 1995 do sedaj krščenih 11 otrok (1 deček in 10 deklic), poročenih 11 parov, umrlo in cerkveno pokopanih pa je bilo kar 21 ljudi. Zaradi prostorske stiske v Stopinjah naj omenimo samo gospo Ano (Neto) Bertalanič, ki je bila dolga leta gospodinja po župniščih. Za njeno požrtovalno delo in molitev naj ji bo Bog bogat plačnik.

Zapišimo še to, da je 14. januarja 1995 magistra Brigita Pavlinjek odprla lekarno »Apoteko« na Cankovi. To je bila prva privatna lekarna v Prekmurju in med prvimi v državi. Lekarna je dobro založena in pravi blagoslov za bolnike teh krajev. Bilo je več drugih večjih in manjših prireditev; posebno gasilskih. Prav v tem času – proti jeseni – pa potekajo dela na kanalizaciji na Cankovi in izboljšanja cestišča skozi vas.

ČRENŠOVCI – Kot uvod v lansko Kleklovo slavlje je bil v Rimu med 12. in 17. septembrom 1994 znanstveni simpozij o Kleklu ob njegovi 120-letnici rojstva. Vodil ga je pom. škof dr. Jože Smej, gotovo eden najboljših poznavalcev Klekla in njegove dobe. Pripravo na simpozij je prevzel prof. dr. Bedernjak, gostitelj pa je bil rektor Slovenika dr. Maksimilijan Jezernik.

*Škof
dr. F. Kramberger
blagoslavlja
Kleklov spomenik*

Na sam 120. Kleklov rojstni dan, so zastopniki Kleklovega odbora položili venec na njegov grob v Soboti (13. 10. 1994). V petek zvečer (14. 10.) je bila v dvorani črenšovske šole novinarska konferenca, ki ji je sledil Kleklov večer spominov. Naslednji večer (15. 10.) sta kulturni društvi z Bistrice in iz Črenšovca predstavili Klekla z odrskimi nastopi. Sklepna slovesnost je bila v nedeljo (16. 10. 1994). Ob kulturnem programu je škof dr. Franc Kramberger blagoslovil doprsni kip v spomin duhovniku, uredniku in narodnemu buditelju Jožetu Kleklu. Kip je izdelal akademski kipar Viktor Gojkovič. Sledilo je mašno slavlje v črenšovski cerkvi, ki ga je vodil mariborski škof. Mašno slavlje so popestrili združeni pevski zbori iz Beltincev, Bogojine, Martjanec, M. Sobota, Odranec, Gornje Radgone, Razkrižja in Črenšovca pod vodstvom organista Andreja Maroša in Marjana Potočnika (orgle). Kleklovega slavlja se je udeležila vrsta javnih delavcev, med njimi tudi takratni slovenski zunanji minister Lojze Peterle. Isto nedeljo predpoldne je škof dr. F. Kramberger blagoslovil v Trnju novo mrliško vežico.

Za mlade fante in dekleta, pripravnike na zakon, smo od 4. do 12. februarja 1995 priredili predzakonski tečaj, ki se ga je udeležilo 31 mladincev. Naj bo beseda, ki so jo predavatelji domačega pastoralnega področja posredovali mladim tečajnikom kakor kleno seme, vrženo v rodovitno zemljo.

Na nekaj srečanjih se je črenšovski cerkveni gospodarski svet odločil za gradnjo novega župnišča. Potrebna gradbena dovoljenja že prihajajo. Nabavili smo že 20.000 kosov opeke. V nedeljo, 17. septembra, ob našem farnem proščenju, bo temeljni kamen blagoslovil pom. škof dr. Jože Smej. Za obsežnejšo pastoralno dejavnost v župniji so potrebni novi prostori: nove učilnice, prostori za Karitas, večja dvorana in tudi primernejši bivalni prostori. Graditi nameravamo po etapah, več let. Upamo, da uspemo z božjo pomočjo in s pomočjo dobrih župljanov.

V predpostnem času so mladi igralci, člani žižkovskega kulturnega društva F. Sal. Finžgar, predstavili doma in sosednjih vaseh odmevno igro »A njega ni«. V naših dvorinah sta nastopila igrska ansambla iz Odranec (Neuničljivo upanje) in Renkovec (Slehernik). Gledalci so bili v vseh primerih zelo zadovoljni.

V nedeljo po veliki noči smo imeli v črensovski župnijski cerkvi slovesno izpoved vere odhajajočih osmošolcev. Skoraj polovica je pred slavljem opravila duhovne vaje v Kančevcih, ki jih je vodil p. Karel Gržan. Na binkošno nedeljo pa je 47 naših drugošolcev bilo pri prvem svetem obhajilu.

Ob 800-letnici priljubljenega svetnika Antona Padovanskega so številni naši župljani, pod vodstvom domačega kaplana, poromali na Ptuj in na Slomškov grob. Nekaj tednov pozneje se je nad sto naših faranov udeležilo velikega slovenskega romarskega shoda na grobu sv. Antona v Padovi.

Zakonca Anton in Marija Hren s Srednje Bistrice sta dala postaviti nov križ. Blagoslovili smo ga ob srednjobistriškem kapelskem proščenju, dne 21. maja. Trinajsto navadno nedeljo je bila na Srednji Bistrici blagoslovitev tamkajšnjega gasilskega doma in nove slike v čast svetemu Florijanu, ki jo je naslikal ljudski umetnik Tinč Mertük iz Beltincev.

Zadnja leta se vedno bolj uveljavljajo jubilejne obletnice sklepa osnovne šole. Nekdanji bistriški osmošolci so proslavili 30. obletnico, ko so se kot osmošolci razšli po svetu, v soboto, 1. julija. Sveto mašo jim je opravil sošolec Štefan Hodnik, župnik v Poljčanah. Naslednjo soboto so se zbrali k slavljenju 25. obletnice nekdanji osmošolci črensovske šole. Pridružila sta se jim upokojeni ravnatelj B. Mernik in njihova razredničarka v osmem razredu, M. Mihalič.

Zastopniki javnega življenja na Kleklovi proslavi

Škof
dr. F. Kramberger
izroča priznanje
črens. org.
Francu Kolenku

Dne 12. septembra 1995 je obhajal svoj 80. rojstni dan črensovski kantor Franc Kolenko, ki ga je ob lanskem Kleklovem slavlju s cerkvenim priznanjem odlikoval škof dr. F. Kramberger. Gospodu organistu želimo vsi, da bi se popolnoma pozdravil in zdrav nadaljeval svojo organistovsko službo v čast Bogu in v veselje vseh črensovskih župljanov. Vsi mu kličemo: NA MNOGA ZDRAVA LETA!

Zbor duhovnikov-rojakov se je to leto zmanjšal za dva odlična misijonarja. Dne 23. junija 1995 je umrl v Estorilu na Portugalskem Janez Utroša SDB, 9. avgusta istega leta pa še misijonar Martin Prša v Venezueli v Južni Ameriki. (Glej osmrtnici obeh odličnih duhovnikov!)

DOBROVNIK – V dvojezični dobrovniški župniji smo letos doživeli žalostni dogodek, ker smo izgubili našega župnika. Gospod župnik Franc Krampač je bil med nami 20 let. 2 leti je bil kaplan. Letos na praznik Gospodovega vnebohoda je v 49. letu življenja in v 20. letu duhovništva umrl v Ljubljani. 29. maja je bil pokopan na dobrovniškem pokopališču. Na zadnji poti so ga spremljali gospod škof dr. Jožef Smej, okoli 60 sobratov duhovnikov, njegovi domači, znanci in prijatelji ter domači verniki, ki jim je bil toliko časa duhovni pastir. Naj počiva v božjem miru in med nami dočaka dan vstajenja.

Po župnikovi smrti je soupravljal župnijo gospod župnik Jožef Bernad iz Lendave, lendavski gospod kaplan in naš domačin Tomislav Šantak, pomagali so tudi ostali duhovniki iz lendavske dekanije.

1. avgusta smo dobili novega župnika. K nam je prišel dosedanji soboški župnik Franc Režonja, doma iz Trunišča. Sprejeli smo ga v nedeljo, 6. avgusta na praznik Gospodovega spremenjenja.

Gospod kaplan Tomislav Šantak je na binkoštni praznik pripravil slovesnost prvega svetega obhajila 23-im prvoobhajancem, 26 osmošolcev je izpovedalo vero v nedeljo 25. junija.

DOLENCI – Tudi preteklo pastoralno leto so versko življenje dolenske župnije zaznamovali majhni, toda zato nič manj pomembni dogodki.

Na Slomškovo nedeljo se je skoraj vsa župnija zbrala ob budinskem zvoniku na pokopališču h blagoslovitvi nove mrliške vežice. Ob ubranem petju župnijskega pevskega zbora pri maši, ki jo je vodil domači župnik in blagoslovu, smo jo izročili svojemu namenu.

Zahvala in pohvala, da se je ta dolgoletna želja dela Budinčarjev uresničila, gre predvsem glavnemu pobudniku in organizatorju g. Vendelu Žido s sodelavci, ki je veliko svojega časa in denarja žrtvoval za to novo vaško pridobitev.

Dolenski prvoobhajanci

Člani ŽPS se radi udeležujejo dekanijskih srečanj (čeprav ne vsi), ki so vsako leto v drugi župniji. V tem pastoralnem letu pa je bilo to srečanje vseškofijsko v Mariboru, na katerem so tudi naši člani dejavno sodelovali, saj so bile teme zelo aktualne.

Na praznik vseh svetih, ko se v zbranosti zbiramo ob grobovih na pokopališčih in molimo za rajne, je bil na dolenskem pokopališču med obredi blagoslovljen novi mrliški voziček.

Takoj po novem letu, to je 2. 1. 1995 so bili tradicionalni pevski nastopi obmejnih župnij. Letos je bila organizator in gostitelj župnija Markovci. Tudi pevci našega cerkvenega zbora so bili med nastopajočimi.

Zaradi častitljive starosti in dotrajanosti je zob časa opravil z božjim grobom, zato je kričal po obnovi. To delo smo zaupali poznanemu prekmurskemu umetniku g. Tinču Mertuku. V velikem tednu se je na zadovoljstvo vseh obnovljeni božji grob zasvetil v vsej lepoti.

Cudovita narava, mir in jasa ob cerkvici sv. Ane v Boreči je 21. 5. 1995 privabila pevske zборе nekaterih župnij soboške dekanije. Nastopali so tudi naši pevci. Ob pogostitvi in prijetnem druženju po nastopih, smo vsi odhajali duhovno bogatejši, saj je pesem tista, ki nas dviga in plemeniti.

Prav tako so naši pevci sodelovali 28. 5. 1995 na reviji pevskih zborov pri sv. Juriju ob Ščavnici. Čeprav nam vreme ni bilo naklonjeno, nam ni pokvarilo prijetnega razpoloženja.

Binkoštna nedelja je bila za 7 otrok in vso župnijo srečen dan, dan prvega svetega obhajila. Prvoobhajanci so se na ta težko pričakovani dan pripravljali dve leti.

Na nedeljo, 18. 6. 1995 ko smo obhajali zunanjo slovesnost S.R.T., sta letošnja osmošolca (samo dva) z izpovedjo vere, pred župnijskim občestvom izpovedala pripravljenost graditi svojo mladost in prihodnost na tistih temeljih, ki so jima jih položili v srce njuni starši in osemletna veroučna srečanja.

V tednu, pred velikim šmarnom je dolensko župnijo in širšo okolico, kot strela z jasnega vznemirila novica o vandalskem dejanju oskrunitve križnega znamenja; po domače »Trajbarnega križa«, ki stoji v križišču Dolenci-Budinci. Poškodovani korpus je bil najden v bližnjem grmovju. To znamenje s častitljivo starostjo sta dala postaviti iz zaobljube Štefan Ivanič in žena Marija r. Matuš v čast bl. Devici Mariji leta 1913. Križ je iz marmorja. Kip Matere Božje je bil razbit leta 1948. Kot viri poročajo, so bili storilci v uniformi.

Zdajšnji vandali, kot vse kaže, so bili obsojanja vredni, objestni mladoletniki, ki jim ni nič svetega. Za storilce bi lahko rekli, da jaboiko daleč od drevesa ne pade. Pač, sadovi liberalizma so na delu in so vidni na vsakem koraku.

GORNJA RADGONA – Pogosto radi rečemo: »Na mladih svet stoji« in tudi Jezus jih je povabil z besedami: »Pustite male k meni«, zato bomo letošnje poročanje iz naše župnije začeli v smislu približevanja in povezovanja otrok in mladine v katoliško Cerkev.

Veroučenci in mladina

Prvo sveto obhajilo so naši drugošolčki sprejeli na binkoštno nedeljo. 70 parov trepetajočih drobnih ročic je prvič čutilo dotik hostije, ki jim je potem v srcih izžarevala ljubezen najboljšega brata Jezusa.

Kljub temu, da v naši župniji v tem letu nismo imeli sv. birme, so veroučenci že pričeli s pripravo na ta zakrament za naslednje leto. Slovesno izpoved obljube in oddajo prijavnice gospodu škofu so bodoči birmanci opravili na prvo postno nedeljo. Skupaj s svojimi starši so se zbrali v nedeljskem popoldnevu v župnijski cerkvi ob pobožnosti križevega pota, ki jo je vodil gospod škof, dr. Franc Kramberger. Lanski birmanci pa so se srečali s patrom Tomažem Podobnikom v mesecu maju. V sproščenem prijateljskem pogovoru, v igri in veselju jim je dan prehitro minil. Mladi so se srečevali vsako soboto pri mladinskem verouku, ki ga vodi g. kaplan. Radi so se odzvali vabilu na duhovne vaje v Kančevcih in pri sv. Križu nad Belimi vodami. Vsak mesec pa se udeležijo molitvenih srečanj po dekaniji. V mesecu januarju so v naši cerkvi pripravili mladinsko dekanijsko molitveno srečanje. Na predvečer velikega šmarna so romali v Turnišče. Tudi v Stični so se pridružili množici mladih iz vse Slovenije.

Srečanje mladih: »MOSTOVI POVEZUJEJO«, ki ga je pripravilo Akademsko katol. združenje AMOS, Združenje slov. katoliških skavtov in skavtinj, Zveza podeželske mladine in Katoliška mladina škofije Gradec iz sosednje Avstrije, je resnično povezala, v lepem nedeljskem popoldnevu, mlade in malo manj mlade ob altarju na mostu reke Mure med Gor. Radgono in Bad Radkersburgom, kjer je bila slovesna sveta maša. Že dopoldne so se razvrstili v različne delavnice v mestu Radkersburg. Več tisoč mladih iz obeh bregov Mure, iz raznih krajev Slovenije in Avstrije, pa je to popoldne na svojstven način izrazilo svojo pripadnost, svoje gledanje na današnji svet, izrazilo svojo vero in željo po povezanosti, s katero nas povezuje Kristus – to je LJUBEZEN DO BLIŽNJEGA. Srečanje so zaključili na radgonskem sejmišču s koncertom skupine Čuki in znane skupine iz Avstrije Bitles Dabel Grup.

Ker je bila 7. maja nedelja duhovnih poklicev, se je srečanja na mostu udeležil tudi oktet bogoslovcev iz Maribora, ki nam je s petjem obogatil dopoldanske svete maše v cerkvi. Občina in razne organizacije so z veliko mero posluha sodelovale pri pripravi srečanja.

Naši ministranti so pod mentorstvom g. kaplana Ivana Kranjca dokazali, da niso dobri in pridni samo ob altarju, ampak da so dobro poučeni o veri in življenju po zapovedih, saj so na dekanijskem tekmovanju ministrantov v Veržlju dosegli prvo mesto.

Pri vzgoji mladih imajo pomembno vlogo predvsem njihovi starši. Zato so ti imeli več srečanj in pogovorov z duhovnimi voditelji in sicer ob tridnevni duhovni obnovi pred božičem, ki sta jo vodila p. Markelj in p. Podobnik. V nedeljo, 9. pa je staršem veroučencev govoril dr. Ivan Štuhec. Žal pa se veliko staršev še vedno premalo zaveda odgovornosti, ki jo imajo tudi pri verski vzgoji otrok in zato udeležba na teh srečanjih ni bila najboljša.

Bogoslužja in slovesnosti v župniji

V mesecu oktobru smo rožnovensko Mater častili z molitvijo rožnega venca vsak dan pred večerno sveto mašo. Ob tej priliki smo povabili vernike k molitvi v cerkev in sicer vsak dan nekaj vasi iz župnije. Pa se je pokazalo, da si ne znamo ali nočemo vzeti časa za molitev, saj ni bilo pravega odziva.

Na praznik vseh svetih smo po darovanju svete maše na pokopališču blagoslovili mrliško vežico.

Adventni čas smo pričeli z besedami Janeza Krstnika: »Pripravite pot Gospodu« in v času tridnevnice prisluhnili besedam p. Marklja in p. Podobnika. Božični večer smo doživeli ob božičnici naših otrok z igrico Jaslice brez Jezuščka in ob slovesni polnočni daritvi svete maše. Praznično vzdušje vse tja do novega leta so nam popestrili še s koncertom mladi organisti, med katerimi je tudi naš semeniščnik Daniel Lashaher in mešani pevski zbor iz Lenarta, ki je gostoval v naši cerkvi. 25. marca, ko praznujemo tudi materinski dan, so naši veroučenci pripravili krajšo slovesnost za svoje starše pri nedeljskih mašah.

V postnem času smo imeli ob petkih in ob nedeljah pobožnosti križevega pota in se tako pripravili na Veliko noč. Z vstajensko procesijo smo obogatili praznovanje in doživetje velikonočnega jutra, saj nam po velikem petku in veliki soboti to jutro zasveti nova luč vstalega Zveličarja.

Šmarnične pobožnosti so privabile lepo število otrok in odraslih, tudi po vaseh ob kapelah.

8. 6. je za našo župnijo dan celodnevega čiščenja. Priti, častiti in moliti Najsvetejše v cerkvi je naša pravica in dolžnost, ki pa je ne znamo ali nočemo izkoristiti in izpolniti.

Srebrna maša g. Cirila Kocbeka

Pri procesiji v čast sv. Rešnjemu telesu se nas je zbralo lepo število. Od oltarja do oltarja smo z molitvijo in petjem častili in prosili božjega blagoslova.

Srebrna maša

V nedeljo 3. 7. je pri sv. Petru v domači cerkvi daroval srebrno mašo g. Ciril Kocbek, domačin iz Rodmošče, sedaj župnik v Zg. Kungoti. K veselju in sreči srebrnomašnika je svoje prispeval še gospod dr. Trstenjak, ki je s svojo toplo domačo besedo slavlje še obogatil. S ponosom, da sta rojaka iz župnije, da sta rojena v isti vasi, da sta oba prisluhnila Božjemu klicu, da mu je pridigal na novi maši, je g. Trstenjak zaželel g. Cirilu dočakati zlato mašno slovesnost, zase pa je dejal, da bi bilo zanj preveč, če bi mu moral še takrat pridigati.

*Lepo obnovljen
najstarejši del cerkve
– Križeva kapela –
dar rojakinje
Conelly Agnes*

Blagoslovitve

Skrb vernikov za ohranitev verskih znamenj v župniji je vedno prisotna, tako smo v decembru blagoslovili lepo obnovljen Jageričev križ v Lastomercih. Ob potrditvi zlatega DA zakoncev Fujs iz Sp. Ščanice so na domačiji obnovili križ, ki ga je blagoslovil g. kaplan Ivan Kranjec.

Na Petrovo, župnijskem žegnaniu, je g. dr. Grmič v naši cerkvi blagoslovil obnovljeno križevo kapelo, ki je tudi najstarejši del naše cerkve. Sredstva za obnovo križeve kapele je v celoti darovala rojakinja g. Conelly, ki živi v Angliji in se rada vrača v rojstno župnijo. Spomeniško varstvo iz Maribora je restavriral kipe, škofijska restavratorska delavnica pa je obnovila oltar. Ob tej priliki je g. dr. Grmič blagoslovil tudi obnovljeno Križanje iz kapele v Orehovskem vrhu, ki pa je trenutno nameščeno v župnijski cerkvi. Križanje sestavlja skupina kipov

Križanega, Marije in Jezusa, ki imajo veliko zgodovinsko vrednost, saj izvirajo iz konca 15. stoletja. Sredstva za restavriranje je zagotovila Občina Gornja Radgona in ZVNKD Maribor.

Bolni in ostareli

Tako kot vsako leto smo tudi letos v naši župniji poskrbeli za božično in velikonočno spoved bolnih in ostarelih. Duhovniki smo jih obiskali in jim ponesli Najsvetejše. Na binkošno nedeljo pa so se zbrali v cerkvi pri sveti maši, kjer smo jim pripravili pogostitev.

ŽPS

Člani ŽPS se srečamo vsak drugi mesec na sejah, kjer razpravljamo in sprejemamo določene sklepe o življenju in delu v župniji. Na 3. seji smo sprejeli sklep o načinu formiranja cerkvenih pogrebov, ker se Krajevna skupnost z dosedanjim načinom ni strinjala. Tako od tega sklepa naprej ni več organiziranega pogrebne spreveda iz cerkve na pokopališče. Pri vsakem cerkvenem pogrebu je najprej pogrebna maša in nato pogreb. Na željo svojcev pa se pokojnika lahko pripelje v cerkev in iz cerkve v vežico le z avtomobilom.

Gostovanja

Mešani pevski zbor naše župnje je sodeloval na slovesnosti ob odkritju spomenika Kleklu v Črensovcih. Prav tako pa so se udeležili revije cerkvenih pevskih zborov Pomurskega pastoralnega področja. Letos je bilo srečanje pri Sv. Duhu na Stari gori v župniji Sv. Jurij, kjer so kljub slabemu vremenu preživeli lep popoldan ob prepevanju cerkvenih in narodnih pesmi.

Romanja

Lepo je romati. Romati v Lurd je posebno doživetje. Tam čutiš, da nisi sam. Pred votlino lurske Matere smo v tišini in poglobljeni pobožnosti izročili v varstvo vsak sebe, svoje domače in vse, ki so nas za to prosili. O Lurdu se ne da veliko povedati. Lurd je potrebno doživeti. Mi smo ga, dva polna avtobusa nas je bilo.

Dekanijsko romanje na Ptujsko goro je bilo letos še posebno lepo. Okrog 250 vernikov iz župnije je ta dan izrazilo Mariji svoje prošnje, molitve in zahvale. Nazaj grede smo si ogledali še cerkev pri Mariji Snežni (Zg. Velka), v Jurovskem in Jakobskem dolu in na Zg. Kungoti pri našem rojaku g. Cirilu Kocbeku, ki je bil romarjev iz rojstne župnije še posebno vesel. Lepote teh vasi, kjer se hiše in domačije skrivajo med griči in lepo obnovljenih cerkva, ki so v ponos vsakemu kraju, marsikdo izmed nas še ni videl, pa čeprav živimo v neposredni bližini. Povsod so nas lepo sprejeli in nas pogostili.

Nebeška in naša Mati nas vabi tudi na Brezje, zato smo se odločili in se 9. septembra udeležili molitvenega dne za duhovniške in redovniške poklice. Da je v naši župniji vedno več vernikov, ki čutijo na romanju nekaj več, kot če gredo na izlet, je vzrok, da smo tudi na Brezje romali z dvema avtobusoma. Ustavili smo se še v romarski cerkvi na Kureščku.

Gospod je poklical

Kot je nekoč gospod poklical v svojo službo našega rojaka g. Valterja Dermoto, tako ga je letos poklical iz zemeljskega življenja v večno življenje.

Tudi g. Franc Bračič, doma iz Ivanjševca, dolgoletni župnik v Ribnici na Pohorju, katerega zlato mašno daritev smo slavili lansko leto v naši župniji, je dokončal zemeljsko življenje. Obema naj Vsemogočni poplača, mi pa se ju radi spomnimo v molitvi.

Gradnja večnamenskega objekta

Gradimo Božje kraljestvo, tako v duhovnem kot v materialnem smislu. Lanskoletne Stopinje navajajo začetek gradnje tega objekta v naši župniji. Ni lahko, ni enostavno, pa le počasi in z božjo pomočjo gradimo in delamo, kot smo si zastavili. Objekt je dokončan do tretje gradbene faze z vsemi instalacijami. Naša želja in cilj je, da bi v zimskem času lahko pričeli s poučevanjem verouka v treh novih učilnicah.

Letošnje poročilo za Stopinje začenjamo z mladimi. Pa jih s to mislijo tudi končajmo. Mladi si danes želijo marsikaj. Večkrat radi rečemo, da so nehvaležni, da zahtevajo vedno več, da ne znajo spoštovati in ceniti tega, kar imajo. Prepričan sem, da bodo naše napore in odrekovanja znali vrednotiti, če bodo deležni prave krščanske vzgoje in ljubezni, ki jo lahko dobijo in doživijo v dobri družini ob skrbnih starših in v župniji z živo vero. Le to bi jim radi dali in posredovali v našem večnamenskem objektu, katerega bomo sestavili kot mozaik iz tisoče in tisoče darov, žrtev in molitev nas vseh. Naj bo v župniji pristna krščanska ljubezen tista vez, ki bo vse te elemente povezala v mogočno stavbo, v kateri bo prostora tudi in predvsem za našega Boga, ki nam daje vse, predvsem pa ljubezen. In kjer je ljubezen ni zavisti in sovraštva. Le tam lahko pričakujemo tudi obilen Božji blagoslov.

Veroučne učilnice

GRAD – Razeni dogodki posegajo v ustaljeni red župnijskega življenja in ga tudi popestrijo. V pastoralnem letu 1994/95 je bila pred nami obnova misijona. V tednu med tretjo in četrto adventno nedeljo, tj. od srede, 14. decembra, do nedelje 18. decembra 1994, sta vodila obnovo misijona p. dr. Gabrijel Recek in p. Stane Bešter, oba OFM Cap., ki sta tudi prejšnje leto vodila misijon v župniji. Geslo misijonske obnove je bilo: Pripravimo pot Gospodu v naših družinah, izravnajmo njegove steze! Znova sta se srečala s posameznimi skupinami ter jih navduševala za krščansko življenje.

Vsakoletno srečanje liturgičnih sodelavk, ki ga vodijo sestre svetega Križa, je na zadnjo soboto v avgustu 1994 pritegnilo 26 sodelavk iz dekanije.

Tudi župnijska mladina je napolnila avtobus in se odpeljala 17. septembra 1994 na srečanje mladih v Stično. Prav tako se je nekaj mladih udeležilo 7. maja 1995 srečanja »Mostovi povezujejo«, ki se je odvijalo v Radkersburgu in Gornji Radgoni. Župnijsko romanje je bilo k Mariji Pomagaj na Brezje, nazaj grede smo se zaustavili tudi na Ptujski gori.

Župnija je bila v nedeljo, 23. oktobra 1994, tudi gostiteljica molitvenega srečanja pomurske mladine. Nekaj čez dvesto mladih iz treh pomurskih dekanij se je zbralo v cerkvi Marije Vnebovzete. Prepletale so se molitve, prošnje in petje za Bogu všečno mladost, za mir, za starše in razumevanje v družinah. Vse to smo skušali zbrati v knjižici, ki so jo posamezniki dobili, da so lažje sodelovali. Vodili pa so domači fantje in dekleta.

Ob »molbi« je p. Karel Gržan OFM Cap., voditelj Doma duhovnosti v Kančevcih pomagal v župniji in nas duhovno bogatil. Božičnico so pripravili mladinci z enodejanko »Čevljar Martin pričakuje Jezusa«. Prvič pa je ob jaslicah bila tudi »Betlehemska luč«, ki so jo od prekmurskih skavtov sprejeli naši mladinci.

Svojih staršev so se mladi spomnili ob materinskem dnevu (25. marec 1995), ko so pri sv. maši med darovanjem prinašali na oltar vrtnico, poročna prstana ter rožni venec kot znamenje zahvale, ker materina ljubezen in očetovo varstvo dajeta otrokom toplino domačega doma. V zimskih počitnicah, kakor tudi med letnimi počitnicami se je nekaj deklet odzvalo vabilu na duhovne vaje pri sestrah na Mali Loki, kakor tudi v Kančevcih.

Grački pevci sodelujejo pri slovesnosti na Mali Loki

Grački prvoobhajanci

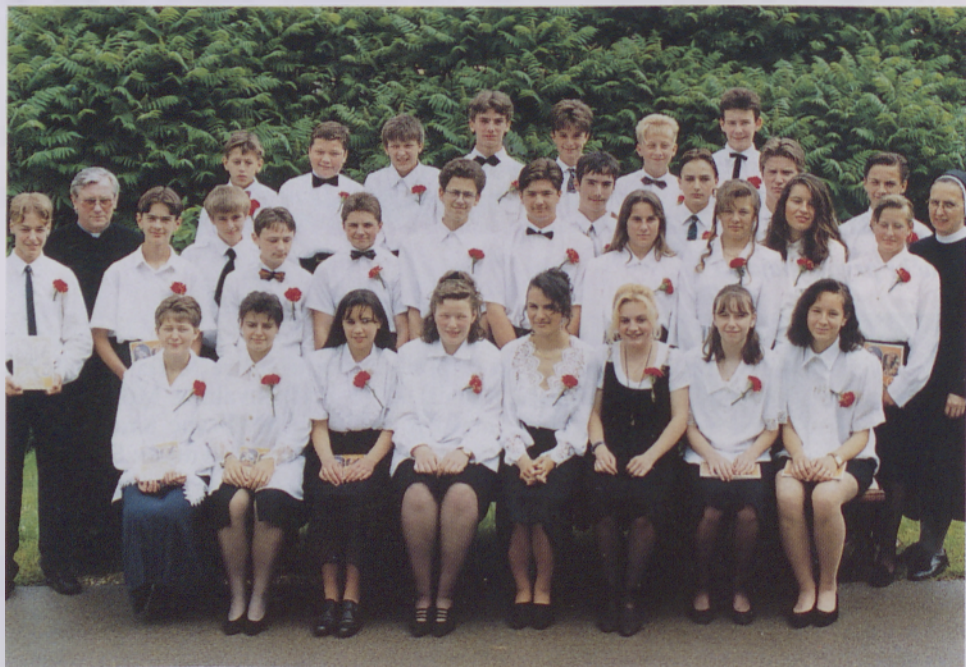
Cerkveni pevci (odrasli in deklški) so se pod vodstvom sestre Mirjam udeležili 30. avgusta 1994 romanja k fatimski Mariji, ki je pripotovala v Monoster na Madžarskem. Za Slovence je vodil sv. mašo g. ordinarij dr. Franc Kramberger, somaševali so pomožni škof g. dr. Jožef Smej ter dvanajst duhovnikov Slovencev s te in one strani državne meje. Pri tej slovesni sv. maši so sodelovali grački pevci. Vsi trije zbori: otroški, deklški in odrasli, so se udeležili 2. januarja 1995 nastopa v Markoveih. Prav tako so se cerkveni pevci (odrasli in deklški) odzvali vabilu sester svetega Križa ob srebrnem jubileju vikariata, 1. maja 1995, na Mali Loki, kjer so skupaj s sestrami sodelovali pri slovesnosti, ki jo je ob somaševanju duhovnikov vodil beograjski nadškof dr. Franc Perko. Srečanja cerkvenih pevcev, 14. maja 1995, pri Ani v Boreči so se udeležili samo odrasli pevci.

Veroučno šolsko leto 1994/95 se je začelo ob zamenjavi katehistinje. Po desetletnem delovanju na župniji je predstojništvo sester želelo, naj sestra Mirjam prevzame nove dolžnosti v redovni skupnosti na Mali Loki, zato jo je 2. oktobra 1994 odpoklicalo z župnije. Na njeno mesto je prišla sestra Terezija Žerdin, ki je prevzela njeno dosedanje delo, tj. katehezo osnovnošolcev, mladino, ministrantje... Da pa orgle v cerkvi ne bi utihnile, so na pobudo s. Mirjam prevzele igranje dekleta. Za medsebojno usklajevanje ter pomoč pri vodenju zborov od časa do časa prihaja sestra Mirjam še v župnijo. Tako je bilo v tem šolskem letu 25 prvoobhajancev, 30 osmošolcev je zaključilo svoj osnovnošolski verouk.

V tem pastoralnem letu sta bili v župniji obnovljena tudi dva križa. Pri Gradu je bil to »Sukičev križ pri Benki«. Po pripovedovanju starejših ljudi, je že okrog leta 1880 stal križ najprej na meji katasterskih občin Gornji Slaveči, Kuzma, Grad.

Vendar je bil tam izpostavljen vremenskim neprilikam, zato so ga prestavili v zavetje, na križišče pri sedanji Benkovi domačiji. 16. oktobra 1994 je bil obnovljen križ blagoslovljen. Ob tej priložnosti je bil tudi blagoslov asfaltirane ceste, ki je speljana iz doline od Erženovega križa po bregu, mimo tega križa na Gornje Slaveče in naprej proti Kuzmi.

Drugi križ je bil obnovljen in blagoslovljen 23. aprila 1995 v Kruplivniku ob cesti pri Kmetovi domačiji. Na tem mestu je bil že križ tudi v prejšnjem stoletju. Izročilo govori, da je leta 1880 že stal na tem mestu. Leta 1908 pa so tedanji gospodarji Kmetove domačije prinesli z romanja od Svete Trojice sedanje podobe: Križanega in Marijo. Sedanja gospodarja na Kmetovi domačiji Jožef in Marija Flisar sta postavila nov les za križ ter na njega dala obnovljene prejšnje podobe. Tako nas ta znamenja še naprej spominjajo na božjo ljubezen do nas.

Grački osmošolci

Oktobra 1994 smo preuredili dosedanjo centralno kurjavo v cerkvi in župnišču na plinsko kurjavo. Ker so se v dosedanjem času pokazale prevelike izgube, smo prekinili dovod toplote iz župnišča v cerkev. V zakristiji je sedaj postavljena plinska peč za centralno ogrevanje cerkve, na vzhodni strani cerkve pa kontejner za tekoči naftni plin. Iz zakristije je speljan dovod toplote v kineto v cerkvi ter dodatno je speljana instalacija v zakristiji in v lursko kapelo. Tudi pred kurilnico župnišča je postavljen kontejner za tekoči plin, v kurilnici peč za plin ter tudi peč za trdo gorivo. Vse skupaj je povezano z inštalacijo v župnišču. Da bo čimmanj zunanjih izgub toplote, se vsaka zgradba posebej ogreva.

V januarju 1995 so bila v cerkvi narejena nova notranja vrata pod korom. Že nekajkrat so nam priporočili, naj zaradi varnosti pred krajo v cerkvi čez dan zaklepamo vsaj notranja vrata. Tako imajo ta vrata namesto lesenih polnil dvojno steklo. Vsak, ki vstopi skozi zvonik v cerkev, vidi notranjost, lahko pozdravi Jezusa in opravi svojo osebno pobožnost. Če pa želi podrobneje ogledati notranjost, smo mu pripravljeni ustreči.

HOTIZA – Versko življenje je tudi letos potekalo v običajnem redu. V cerkvenem letu so poudarki predvsem na božičnem in velikonočnem času. Posebej še postni čas, ko se župljani spravijo z Bogom in med seboj, da lahko za velikonočne praznike doživijo mimohod božje ljubezni. Veliko župljanov je opravilo velikonočno spoved, se udeleževalo obredov velikega tedna in se skoraj stoodstotno udeležilo bogoslužja velike noči in velikonočne procesije, ki že nekaj let poteka skozi vas.

Slovesnost prvega obhajila je že po tradiciji župnijski praznik, še posebej pa doživetje za družino prvoobhajanca.

Pred samim obhajanjem so očetje ob velikonočni sveči prižgali sveče prvoobhajancev in jih podali svojim prvoobhajancem. Višek vsega je prav gotovo takrat, ko Jezusovo telo sprejme prvoobhajanec, za njim pa še oče in mati. Letos je bila slovesnost prvega obhajila 21. maja. 14 učencev drugega razreda je prvikrat prejelo Jezusa.

Mesec maj je mesec šmarnic. Predvsem šolarji vsak dan obiščejo cerkev, kjer poslušajo šmarnično branje in sestavljajo slikanico. Letos o družini in življenju na vasi.

Slovesnost prvega obhajila

Zavetnika hotiške cerkve in župnija sta apostola Peter in Pavel. Če je praznik zavetnikov med tednom, je slavje dvakrat: na sam praznik in v nedeljo po prazniku. Tako je bilo tudi letos. V četrtek, 29. junija, je božjo besedo razlagal in spodbujal vernike teološki profesor dr. Karel Bedernjak. V nedeljo po prazniku pa je to opravil upokojeni župnik Ernest Veleber. Poleg domačinov se je slavja udeležilo tudi mnogo sorodnikov in znancev iz drugih krajev.

Čeprav smo v lanskem letu opravili precejšnje delo, ko smo obnovili zunanost cerkve, prebelili del župnišča in veroučno učilnico, smo se letos lotili še enega velikega dela.

V župnišču in veroučni učilnici smo napeljali centralno ogrevanje. Kurili bomo s plinom. Celotno delo je zahtevalo čez milijon SIT sredstev. Župljani so v veliki večini (75%) darovali potrebna sredstva.

Poleg uspehov in nove opreme v zakristiji ter v župnišču, so tudi žalostni dnevi, ko moramo k zadnjemu počitku spremljati naše župljane. Tudi letos smo nemo stali ob odprtem grobu štiridesetletnega Ignaca Tivadarja in enainpetdesetletnega Štefana Kusteca, ki sta po težki bolezni odšla v večnost.

V nedeljo, 8. oktobra, smo na kapčanskem pokopališču položili k počitku našega organista Štefana Barata. Rojen je bil 17. septembra 1943 na Hotizi. Celih dvajset let je na harmoniju spremljal hotiške cerkvene pevce. Župnija mu je hvaležna za njegovo požrtovalno delo. Naj nam Števek izprosi novih organistov!

V tem letu smo se poslovili tudi od najstarejše faranke Terezije Hozjan, ki je 16. oktobra dopolnila 94 let življenja.

KANČEVCI – Konec avgusta leta 1994 je prišlo v Kančevcih do velike spremembe: p. Štefan Balažič, voditelj Doma duhovnosti, in p. Stanko Matjašec, župnik župnije Sv. Benedikta, sta bila prestavljena v Celje, na njuno mesto pa sva po želji predstojnikov prišla: p. Karel Gržan kot voditelj Doma in p. Donat Kranjec kot župnik.

Štefana in Stanka so ljudje vzljubili, kar se je pokazalo ob njuni poslovilni maši. Za njuno večletno delovanje in veliko delo, ki sta ga tukaj opravila, tudi v teh Stopinjah pristrčna hvala!

Še pred prihodom v Kančevce sva se s p. Karlom zavedala nemajhne odgovornosti in velikega dela, ki naju je čakalo tako zaradi narodnostne in verske sestave prebivalcev, kakor zaradi Doma duhovnosti in njegovega poslanstva. Toda v srcu sva bila prepričana: Če naju je Bog poslal semkaj, nama bo stal ob strani tudi pri najinem poslanstvu. Seveda veva, da morava tudi sama storiti vse, kar je v najinih močeh, da s svojim prizadevanjem opravičiva hožja in človeška pričakovanja.

V navzočem poročilu se omejujem samo na pomembnejše dogodke in podatke iz kančevske župnije. O delovanju Doma duhovnosti poroča p. Karel v posebnem poročilu.

Znano je, da na področju naše župnije živi v 21 vaseh okrog 3.800 prebivalcev, od tega le okrog 600 katoličanov. V letu 1994 smo imeli: 8 krstov, 2 poroki, 6 pogrebov, 4000 obhajil (med katera ne prištevamo obhajila udeležencev duhovnih vaj).

V pastoralnem letu 1994/95 pa smo imeli: 36 rednih obiskovalcev verouka, 8 izrednih obiskovalcev-katehumenov (Romov), 9 prvoobhajancev, 31 birmancev.

11. novembra 1994 so se naši pevci in člani našega župnijskega pastoralnega sveta udeležili **ENODNEVNE DUHOVNE OBNOVE**, ki jo je v Domu duhovnosti vodil p. Štefan Balažič.

20. novembra – v nedeljo pred praznikom sv. Cecilije – je imel v naši župnijski cerkvi svoj PRVI NASTOP NAŠ NA NOVO USTANOVljen 12 ČLANSKI MEŠANI PEVSKI ZBOR, ki od tedaj s svojim petjem bogati naša nedeljska in praznična bogoslužja.

4. decembra – v nedeljo pred praznikom sv. Miklavža – smo v Domu duhovnosti pripravili MIKLAVŽEVANJE, ki se ga je udeležilo okrog 40 otrok s svojimi starši. Zdi se, da je nekdo doživetja navočih takole posrečeno strnil: »Tako lepega miklavževanja še nismo imeli«!

16. decembra smo začeli izdajati župnijsko glasilo »BEDENIČKI ZVON«, ki naj bi izhajal mesečno, farane seznanjal s pomembnejšim dogajanjem v župniji in jih zbiral v občestvo okrog Kristusa.

Od 17.–24. decembra smo imeli OSEMDNEVNO DUHOVNO PRIPRAVO NA BOŽIČ. Vsak dan smo se zbrali v eni naših cerkva (Andrejci, Selo, Prosenjakovci, Benedikt). Odziv je bil lep kljub zapadlemu snegu in hudi zimi.

19. decembra smo končali ELEKTRIFIKACIJO PROSENJAKOVSKKE KAPELE.

13. januarja 1995 je dobila PROSENJAKOVSKA KAPELA ŠE POD iz PVC plošč.

Od 18.–25. januarja smo organizirali MOLITVENO OSMINO ZA EDINOST KRISTJANOV, in sicer po že uspelem vzorcu predbožične osmine. Tudi tokrat so se ljudje lepo odzvali, čeprav je zapadlo 15 cm novega snega in je zima močno pritisnila.

11. februarja so se udeležili naši in martjanski birmanci enodnevne duhovne obnove v Domu duhovnosti.

12. februarja smo vpeljali v Prosenjakovcih redno nedeljsko bogoslužje vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob 9. uri. Vsako 1. in 3. nedeljo v mesecu ob 9. uri pa je maša v znameniti starodavni kapeli ROTUNDI v Selu. Prosenjakovski verniki se tega veselijo in se radi udeležujejo maše v svoji lepi, še nedokončani kapeli, kar bo gotovo vodilo h poglobljenemu verskemu življenju.

Od 9.–16. aprila: VELIKI TEDEN

a) Na CVETNO NEDELJO se je kljub vetrovnemu in mrzlemu vremenu zbralo veliko ljudi, ki so opravili velikonočno spoved, s petjem sodelovali pri blagoslovu zelenja in pri maši, prejeli obhajilo in se s toplino v srcu vračali domov.

b) NA VELIKI ČETRTEK smo imeli – prvič v zgodovini župnije – lep obred umivanja nog dvanajsterim apostolom. Strah, da v župniji ne bomo našli 12 mož in fantov, ki bi bili pripravljeni prevzeti vlogo apostolov, se je pokazal kot neutemeljen... v splošno zadovoljstvo celotnega zbranega občestva.

c) NA VELIKI PETEK nekoliko manjši obisk kot v četrtek.

d) Na VELIKO SOBOTO se je zbralo k obredom toliko ljudi kot ob nedeljah. Do podrobnosti pripravljen obred, lepa izvedba ob sodelovanju večjega števila sodelavcev, kratka razlaga posameznih delov, petje zbranega občestva ob vodenju pevskega zbora... vse to je navzočim odkrivalo lepote in bogastvo bogoslužja te starodavne velikonočne vigilijske.

e) Vrhunec je bil seveda na VELIKO NOČ. Maša je bila samo v župnijski cerkvi, h kateri so se zgrnili verniki iz vseh 21 vaš.

Po trikrat zapeti Aleluji, ki je oznanila radost velikonočnega jutra, se je razvila vstajenjska procesija: s kipom vstalega Zveličarja in z živim Gospodom v evharistični skrivnosti v pozlačeni monštranci. Vrstili so se: pritrkavanje zvonov, igranje godbenikov na pihala in petje cerkvenih pevcev. Vse to je valovilo čez

ozelenele griče in doline, nosilo na zvočnih valovih velikonočno sporočilo vstajenja, trkalo na vrata hiš, se dotikalo src številnih udeležencev procesije... Procesiji je sledila maša in najbolj osrečujoče srečanje z vstalim Gospodom pri obhajilu.

Od 1.–31. maja: ŠMARNIČNE POBOŽNOSTI.

V župnijski kroniki in oznanilnih knjigah lahko zasledimo, da šmarničnih pobožnosti v klasičnem pomenu pri Benediktu ni bilo. V glavnem so jih opravili ob nedeljah po maši v župnijski cerkvi.

Letos smo uvedli vsakdanjo šmarnično pobožnost, vendar smo upoštevali naše nekoliko specifične razmere in sklenili, da jih bomo opravljali vsak dan v drugi cerkvi, kot smo to že storili v Osmini pred božičem in v Molitveni osmini za edinstvo kristjanov. Tokrat smo v naš krog vključili tudi domanjševsko Marijino cerkev.

Prvo sveto obhajilo Romov

Obisk je presegel vsa pričakovanja. Iz dneva v dan se je povečeval, kot da bi ljudje tekmovali, kje jih bo več. Iz njihovega vedenja in besed je bilo čutiti neko notranjo srečo, ki se je ob sklepu majniških pobožnostih prelila v stavek: »Zakaj tega nismo imeli že prej!«

Kaj lahko rečemo? Menimo, da je to Marijino delo!!!

24. junija – bila je sobota pred birmo – PRVO OBHAJILO: devet naših faranov se je prvič okrepčalo s Kruhom življenja. Vsi, razen enega, so naši Romi iz Kuštanovec. Prosili so, da bi prejeli vse tri zakramente: sprave, evharistije in birmo. Na prejem so se zavzeto pripravljali s katehezo dvakrat tedensko. Njihova želja in prejem obhajila – bili so v glavnem vsi odrasli – sta naredila na navzoče močan vtis, ki ga je eden izrazil z besedami: »Tako lepega obhajila pa tukaj še nismo doživeli!«

Birmanci v Kančevcih

Birmanke v Kančevcih

25. junija – v nedeljo – BIRMA:

Veroučno skušnjo je dan poprej opravil dekan g. Martin Poredoš, ki je bil zadovoljen z znanjem in pripravljenostjo birmancev.

BIRMOVALEC JE BIL SKOF ORDINARIJ DR. FRANC KRAMBERGER.

Med slovesno mašo, po navdihnjeni pridigi, ob lepem in doživetem sodelovanju birmancev, botrov, staršev, pevskega zbora, dekanijskih duhovnikov in številnega župnijskega občestva je prejelo potrditev, dar Svetega Duha 31 birmancev, v glavnem iz domače župnije.

Po birmovanju je bilo srečanje škofa s ključarji in člani ŽPS.

16. julija – v nedeljo po prazniku sv. Benedikta – smo obhajali **BENEDIKTOVO PROŠČENJE**. Slovesno somaševanje je vodil in imel slavnostno pridigo profesor, dr. Stanko Janežič... Dopoldansko slavlje se je popoldne nadaljevalo v ekumenskih pogovorih, ki so bili lepo obiskani.

KAPELA – Za nami je velik dogodek leta – **MISIJON PRI KAPELI**. Minilo je že dvajset let od zadnjega misijona. Izredna leta zagona, dela in materialnih gradenj in prenov na hribu kapelske župnije je zaznamovano s spomeniki izrednega sodelovanja in skupnega dela faranov. Kljub temu, da še niso vse stvari dokončane, smo poskušali narediti premor. Lotili smo se graditve **ŽIVE CERKVE**. Z daljšo pripravo in molitvijo smo skupaj z misijonarji načrtovali obliko in čas misijona v župniji.

Pripravljalna misijonska komisija je z anketo določila in predlagala tematiko misijonarjema Tonetu Ciglarju in Ivanu Turku. V projektu misijona smo čutili, da moramo izbrati ne klasično obliko dosedanjih misijonov (od nedelje do nedelje), ampak smo izbrali tri postne nedelje – **TRI VIKENDE MISIJONA**.

Radi bi gradili živo Cerkev

Vsak petek je bil v znamenju splošnih govorov, obiska bolnikov in ostarelih in skupne molitve. Tri sobote so prihajali osnovnošolci v oratorij in so ob župnijski cerkvi, župnišču, igrišču in dvorišču od 9 ure do 14 skupaj bili deležni koristnega z veseljem v skupinah, ki jih je vodil misijonar, bogoslovec in petnajst sodelavcev iz mladinske skupine. Večere po mašah s skupnimi govori v petek in soboto pa smo bogatili s predavanji gostov, ki sta jih povabila misijonarja. V prvem vikendu je bil med nami za otvoritev misijona ordinarij g. dr. Franc Kramberger, ki je odgovarjal na vprašanja v cerkvi in ob srečanju z mladino. Tudi šola nam je dala na razpolago dvorano, kjer smo imeli predavanja za tiste, ki ne bi prišli v cerkev. Dr. Jože Ramovš nas je bogatil s svojim znanjem ob temi: In vino veritas ali Sto receptov za zdravo življenje. Prof. Berta Golob pa je govorila o Ljubezni do otrok ali Da bi preživeli, moramo ljubiti.

Prelomni časi, v katerih živimo, nas še vedno vsestransko načenjajo. Nismo dovolj pokončni. Ne oddajamo duha privlačne vere, ki jo drugi od nas pričakujejo in neizprosno zahtevajo. Premalo smo navdušeni, naša pripadnost Cerkvi je trhla, zrahljano je naše zaupanje, da si je mogoče ustvariti lepšo prihodnost... To in še marsikaj bi potrebovali pri Kapeli, zato smo imeli misijon in smo na prenovi župnije bili povabljeni s povabilom: **POJDITE TUDI VI V MOJ VINOGRAD** (Mt 20,4). Napis na misijonskem križu smo pustili sredi cerkve. Ob sklepu misijona smo začutili, da se je pravi misijon šele začel. Zato smo ob misijonskem križu še vedno povabljeni, da bi posejano seme negovali in obrodili sadove v prihodnjih dneh, ki naj bi jih kapelska župnija uresničila po misijonu.

Misijonar iz Afrike – Gusti Horvat – na čakanju pri Kapeli

Minilo je eno leto in spet sme pri Kapeli. Gledam skozi okno in vsak dan znova

občudujem te vinograde okrog po hribočkih. Moje misli pa so pogosto v Rwandi, ki sem jo moral že drugič naglo zapustiti.

Lani me je rešila iz rok morilskih in razbijalskih band italijanska pomorska desantna brigada, ki je prišla na pomoč dvema misijonarjema s tankom in šestimi oklepnimi vozili. Kako nekaj velikega je človeško življenje. – Na drugi strani pa je ugasnilo na tisoče in tisoče ljudi, ki so bili ubiti na vseh koncih Rwande brez usmiljenja zato, ker pripadajo drugi rasi, drugemu plemenu.

Ko so uporniki prevzeli oblast, sem se lani takoj med prvimi vrnil v Afriko. Kakšna razlika! – Tako gosto naseljena dežela je bila sedaj kar prazna. Ljudje so se bali drug drugega, skrivali so se ter hodili drug mimo drugega s sklonjeno glavo, da bi ne gledali grozodejstev strašne vojne morije. – V tem času sem živel na drugem koncu Rwande – na jugu. Ljudje se počasi vračajo, toda samo eno pleme. – Prvič smo začeli v cerkvi maševati šele v novembru, prej pa je bila maša v hišni kapelici. Skoraj do postnega časa smo imeli v cerkvi ljudi samo ene rase, ki je zmagala – Tuciye in to so bili v glavnem otroci in ženske; fantov in mož pa samo nekaj, ker jih je pobila vojna ali pa so bili še v vojni. Kasneje so se začeli vračati Hutu-ji, prav tako samo otroci in žene, ker so može in fante še vedno pobijali tam, kjer so jih ujeli, ali pa jih je kdo zatožil zaradi maščevanja ali iz nevošljivosti ipd. Vojna je med ljudi zasejala strašno sovraštvo in razdore. V tej zmedbi so se ljudje pomešali. Nekateri so bežali sem, drugi tja. Sedaj se že vračajo, vendar še vsi ne upajo domov, ker je vojno področje. Nekateri pa nočejo nazaj, kjer so prej živeli, tako da je to prava babilonska zmešnjava.

Gusti Horvat – misijonar pred Mladinskim centrom

Država drži vse v velikem strahu. Vojska pa dela, kar hoče. Ni plačana, ker jih je preveč in se mora sama znajti. Tistemu, ki najame vojake in jim kaj da, naredijo vsako uslugo, tudi če je potrebno koga likvidirati na skrivaj tiho in po krajši poti. V taki situaciji sem nazadnje deloval. Pestila nas je revščina, pomanjkanje in lakota.

Misijonarji smo v tej težki situaciji poskušali vsem nepristransko pomagati. Sredi dela in življenja sem naenkrat zvedel, da imajo tudi mene na seznamu... Postal sem nekomu nezaželen. Ker sem že dolgo tam, poznam njihove komunistične metode ubijanja in odstranjevanja. Ker sem pomagal drugi rasi, ki je brez pravic, me nenadoma obvestijo mladinci, kar so zvedeli od vojakov. Obvestilo, da sem v nevarnosti, je po prijateljih prišlo v glavno mesto do mojega predstojnika, ki me je takoj obvestil. Prišel je 150 km daleč in povedal, da me bodo obiskali štirje vojaki in sicer dva po dva na ogled, da naredijo načrt, kako bi me najlažje ubili. – To se je pri meni že zgodilo. Bili so pri meni, preden so me obvestili moji in takoj sem razumel, da je treba takoj ukrepati in se umakniti, da ne bo prepozno. Tako pobijanje je bilo vedno brez streljanja, saj bi se takoj vedelo, da to počenja vojska, ki ima orožje. Krivdo ob likvidaciji nezaželenih so vedno prenesli na bandite – sovražnike, ki vse to počenjajo. Na tak način so ubili dva duhovnika, pokrajinskega prefekta, več trgovcev in drugih.

Tako sem v zadnjem času vzel najnujnejše in zgodaj zjutraj me je sobrat misijonar odpeljal v Burundi. Tam sem našel rojaka Jožeta Mlinariča, ki se je pred dvema tednoma poškodoval v prometni nesreči z avtom. Njega sem kot uradni spremljevalec pospremil v Belgijo – v bolnišnico in tako sem od začetka julija spet doma.

Tukaj pri Kapeli opazujem življenje ljudi v vinogradih, misel pa mi vedno uhaja v Afriko in v mislih vidim bananovce in med njimi črnce, ki tam delajo in se sprehajajo po kozjih stezicah... Cest se izogibajo. Dežela je hribovita, kakor okolica Kapele. Polna je zelenih barv, vendar tam ni lepih in bogatih hiš. Kolibice so skrite med sencami bananovcev... In prav tja me vleče srce in to se bo kmalu zgodilo. Nastopil je mesec september, ko tukaj začenjate novo katehetsko in pastoralno leto, jaz pa sem na čakanju za odhod nazaj v Afriko...

Pri Kapeli, 1. september 1995

Gusti Horvat

KOBILJE – Leto 1995 bi tudi za nas bilo prve dni takšno kot so bila vsa dosedanja leta, če se ne bi istega večera zvrstila dva povsem različna dogodka. 7. 1. smo imeli prvi krst v letošnjem letu in vlom v župnišče, ki se pa ni izteklo po vlomilčevem načrtu, ker je moral zbežati.

5. maja smo obhajali 25 let delovanja našega župnijskega pevskega zbora. Tega dne smo povabili v goste g. dekana Franca Kodila iz Velike Polane, da je imel mašo popoldne ob tretji uri. Za svoj jubilej smo zapeli kratko a zelo bogato Jobstovo mašo iz zbirke, ki občasno izhaja pri Družini.

Teden za tem smo pevci in ŽS naredili krajši izlet po Goriškem in obiskali dve Marijini cerkvi: v Markovcih in pri Gradu. Ogledali smo si tudi mejni prehod v Martinju.

Za prvo obhajilo smo imeli dva prvoobhajanca iz višjih razredov, dečka iz 7. razreda in deklico, njegovo sestro iz četrtega razreda, oba iz Motvarjevec.

Na prošenju v Motvarjevcih sem se srečal s kalvinskim duhovnikom, doma iz Erdeljskega v Romuniji, ki je sedaj duhovnik pri sosednjem Sv. Juriju na madžarski strani meje.

Med raznimi vsakodnevnimi opravili smo se pripravljali tudi na tri župnijske jubileje: na obnovo cerkvene notranjščine, deloma tudi zunanjščine in postavitve spomenika p. Pavlu Berdenu.

Arhitekt Jože Kovač iz Ljubljane je načrtoval podstavek, izdelavo patrovega oprsja pa je sprejel akademski kipar Mirko Bratuša – doma iz Negove.

V tej zvezi smo pripravili akademijo v Berdenov spomin, razstavo dokumentov, tiska in slik, ki govore o Berdenu.

19. avgusta je maševal pomožni škof dr. Jožef Smej iz Maribora, prijatelj pokojnega patra in imel priložnostni govor.

Po maši je bila akademija v patrov spomin, na kateri je govoril novi jezuitski slovenski provincial p. Lojze Cvikl. Na akademiji so nastopili tudi domači pevci in recitatorji, od šolarjev do starejših. Preludij je na orgle zaigral naš šolar Danilo Gjerek. Ob pesmi Marija, nebeška Kraljica smo se podali pred župnišče, kjer so naši možje in fantje zapeli dve pesmi, nato je škof Smej prerezal trak, ravnatelj Študijske knjižnice iz Sobote pa je imel odličen govor o Berdenu pesniku. Potem so si ljudje ogledali razstavo. Za zaključek tega večera so pa cerkveni pevci zapeli pesem Glejte, že sonce zahaja. Tako je bilo prvi dan naših slavnostnih dni.

V nedeljo, 20. avgusta, ko je bila obletnica posvetitve cerkve, smo se zbrali k glavni slovesnosti popoldne ob dvh. Škof dr. Kramberger je ob somaševanju nekaterih duhovnikov opravil sveto mašo, pri kateri so peli naši »pobratimi« – pevci iz Prevalj Sattnerjevo Serafsko mašo, Wagnerjev Jubilate Deo in nekaj drugih pesmi.

*Ravn. Jože Vugrinec govori
o Pavlu Berdeni kot pesniku*

*Doprnski kip
p. Pavla Berdena*

V spremstvu duhovnikov se je po končani slovesnosti g. škof napotil k spomeniku p. Berdena, kjer je med priložnostnim programom član pripravljalnega odbora Avgust Gjerek mlajši odkril spomenik in ga je g. škof blagoslovil. Dve pesmi je zapel zbor kobiljanske šole pod vodstvom bivše ravnateljice šole Marije Farkaš. Ob spomeniku je spregovoril naš župan Pavel Nemet, saj je to bil tudi prvi občinski praznik, prav posebej posvečen našemu pomembnemu rojaku.

Za zaključek je še bila skupna večerja v gasilskem domu, ki se je zavlekla do večernih ur ob lepem petju domačih in prevajalskih pevcev z željo, da bi se še kdaj srečali.

Ob bogastvu dogajanj teh dni smo se, če smo le imeli odprte oči in ušesa za lepoto besed našega rojaka lahko spomnili marsičesa, predvsem svojega duhovnega položaja in opozorila, po kateri poti naj hodimo, da ne bomo zgrešili Kristusa in resnične sreče.

Bogu in vsem, ki ste pomagali pri teh slovesnostih v imenu vse župnije iskrena hvala.

Ne morem pa mimo še dveh stvari:

1) Cerkvena notranjščina je z izborom barv po zamisli akademskega slikarja Štefana Hauka na novo zaživela in do izraza so še bolj kot doslej prišla lepa Kregarjeva okna. Vsa dela je v zadovoljstvo vseh opravil domačin, mojster Milan Toplak.

2) Spomenik je že na prvi pogled spremenil okolje cerkve. Načrt za podstavek je naredil ing. arch. Jože Kovač, doprnski kip pa je izdelal akademski kipar Mirko Bratuša, ki je podal svoj predlog ureditve spomenika, a naši odborniki so sprejeli Kovačev načrt.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU – Leto, ki se izteka, v našo župnijo ni prineslo nič pretresljivega, nič bistveno novega. Ustaljeni ritem je od časa do časa zmotila skromna slovesnost, ki pa je v določen del župnije prinesla nekaj svežine.

V mesecu maju, ki je že po navadi bogat s prireditvami, tudi letos le teh ni manjkalo. V Stari Novi vasi, kjer se že nekaj let s posebno mašo spominjamo nekaterih pokojnih mladih fantov, smo letos dodali še slovesnost blagoslovitve obnovljene kapele in elektrifikacije zvonjenja. Delo je opravil mojster Marjan Mulec iz Veržaja.

V začetku junija se je od osnovnošolskega verouka poslovalo samo 31 učencev. Ta letnik je bil najbolj skromen, saj je prvoobhajancev bilo 48, kolikor je bilo tudi novorojencev. Prvič, od kar obstaja župnija, to pa je kar nekaj sto let, se je zgodilo, da smo imeli enako število rojstev kot smrti, doslej smo imeli vselej le prirastek.

Letošnje tradicionalno romanje na Ptujsko goro, kjer se nas je zbralo 150, se je nadaljevalo do Kočevskega roga, kjer smo si ogledali grobišče. Ker še skoraj nihče ni bil prej tam in zaradi pretresljivega opisa človeka, ki je situacijo поблиže doživljal, je bil za vse nas to ganljiv trenutek.

Minilo je slabo leto in spet smo se znašli na robu naše župnije, v vasi Zasadi. Lansko leto obnovljena kapela, je tokrat bogatejša za električno zvonjenje. Slovesnost je bila toliko lepša, ker je šlo za dar rojaka Marjana Mulca.

Letošnje žeganje – križvo je bilo spet v znamenju slovesnosti. Slavnostni govornik je bil železomašnik Alojzij Žalar. Z njim so somaševali sami visoki jubilanti. Slovesnost je izzvenela v zahvalo Bogu za dar dolgega in bogatega življenja.

Slovo osmošolcev

Jesenski meseci pa so našo pozornost začeli usmerjati v vasico Šalinci, kjer smo začeli z gradbenimi deli pri novi kapeli. Gre za edino vas v naši župniji, ki doslej še ni imela liturgičnega prostora, temveč le lepo obnovljeno kužno znamenje sredi vasi. Zemljišče za kapelo sta podarila Jožef in Ivana Stajnko.

Delo pri omenjeni kapeli in birma bosta največje opravilo v letu, ki prihaja.

KUZMA – V župnijski kroniki o zvonikih in zvonovih je med drugim tudi zapisano: »V župniji so štirje zvoniki: en v Kuzmi ob cerkvi, dva v Trdkovi – en samostojen na Lepošovem bregu, drugi pri kapeli in en v Doliču – lesen. V zvonikih so uglašeni zvonovi, ki se vsi oglašajo, razen pri trdkovski kapeli, vsako jutro, popoldne in zvečer in še ob pogrebih vsak za svojo vas, kuzmiški zvonovi zvonijo tudi za mrliča v Matjaševcih in Doliču. Za odvrnitev hudega vremena ne zvonijo zvon v trdkovski kapeli in v Doliču od 22. 6. 1956 naprej. Zaradi zaporedne toče v župniji leta 1955 in 1956 so nekateri obdolžili zvon v Doliču – da ta z zvonjenjem dela točo. Da bi se temu negodovanju in prekletstvu izognili, je bilo v kuzmiški cerkvi javno prepovedano zvoniti proti meglam v Doliču. Ob tem se moramo vprašati ali je bil res kriv zvon? Zvon je bil kupljen 30. 6. 1953 v Črmošnjicah na Dolenjskem od podružnice Blatnik.«

Odkar se ljudje spominjajo, sta v zvoniku v Kuzmi dva zvona. Manjši zvon je počil, zato so verniki dali leta 1898 v Šopronu iz starega zvona vlti nov zvon. Prvotni večji zvon so iz kuzmiške cerkve vzeli leta 1916 med prvo svetovno vojno za topove. Leta 1921 pa so tako verniki katoliške kot tudi verniki evangeličanske Cerkve tukajšnjega območja v Šopronu naročili večji zvon.

Dolgoletna želja, da bi župnija dobila še tretji zvon, se je začela uresničevati že v lanskem letu. Težava pa je bila v tem, kako v sorazmerno majhen zvonik namestiti še tretjega in hkrati uglaščenega k že dvema obstoječima. To možnost je našel in zadevo tudi strokovno izpeljal g. Friderik Bonča iz Poljan nad Škofjo Loko. To je zvon »D« in je po teži srednji, vsi trije pa so uglašeni na melodijo »Sveta noč«. Zvon je bil s pogodbo naročen v podjetju Ferralit v Žalcu. Prevzet je bil 18. 10. 1994, v Kuzmo pa ga je osebno pripeljal Jožef Bunderla iz Kuzme. Tako smo imeli zvon v veliko veselje doma. Vse potrebno za montažo je zopet uredil g. Bonča s pomočjo svojega pomočnika. Veliko pa je pomagala tudi vsa »Zrimova hiša«. Vse je bilo nared za blagoslovitev in posvetitev zvona dne 30. oktobra 1994 ob 14.00 uri. Takrat je škof Jožef Smej zvon blagoslovil in posvetil ter ga izročil svojemu namenu – da opravlja svoje poslanstvo. Ob posvetitvi in pri darovanju sv. maše so bili razen škofa navzoči še duhovniki domače župnije ter duhovniki sosednjih župnij, katoliški in tudi evangeličanski verniki, zdomci, pa tudi izseljenci iz Clevelanda. Zvon je posvečen Mariji-Pomočnici kristjanov.

Blagoslovitev zvona v Kuzmi

Ob tej priložnosti se tudi iskreno zahvaljujem vsem in vsakemu, ki je na kakršenkoli način pripomogel k uresnitvi te dolgoletne želje. Predvsem se zahvaljujem vsem, ki ste z denarnimi prispevki finančno omogočili izvedbo te zamisli. Da pa bi se lepše in predvsem lažje zvonilo, sta g. Marjan Bavcon iz Cerknega in g. Bonča ob pomoči domačih elektrikarjev uredila avtomatsko električno zvonjenje. Čeprav ima danes že vsak človek uro, je g. Bavcon v zvoniku

*Nameščanje zvona
v Kuzmi*

namestil tudi elektronsko bitje ure, vendar brez vidne številčnice. Čeprav se ne vidi – sliši se pa le.

Da naša kuzmiška cerkev ni podobna stanovanjski hiši, kakor to omenja novinar »Vestnika« v svojem prispevku v februarški številki tega tednika, dokazujejo tudi številni romarji iz cele Slovenije. Naj jih ob tej priliki omenim samo nekatere: kulturno-turistično društvo iz Kamnika s sorodniki slikarja g. Lojzeta Perka, ki je tej cerkvi s svojimi slikarskimi umetnijami vdihnil duhovno toplino, romarji iz Tržiča, pa tudi iz Črensovec. Poleg teh romarjev je tudi veliko posameznikov, ki so odšli iz teh krajev, vendar se tako radi vračajo v svoje domače »gnezdo« in izseljencev, ki se s hvaležnostjo spominjajo svojega domačega kraja in tudi domače cerkve. Tako je našo cerkev obiskal 23. avgusta izseljenec doma iz Gornjih Slaveč, ki sedaj živi v Nici v Franciji. Spominja se kako je hodil v šolo poleg cerkve, katere več ni in tudi cerkve, kjer je tako rad zvonil. Po takšnih ljudeh spoznamo duhovno bogastvo.

Da je sv. Florijan zavetnik pred požari in pred drugimi naravnimi nesrečami, se vsi dobro zavedamo, še posebej pa naši gasilci, ki so si kip sv. Florijana spet namestili v gasilske domove. Tako smo 30. aprila blagoslovili kip sv. Florijana v Doliču – ta je namreč nov, ker je stari uničen, oziroma ga več ni. S posebnim ponosom pa smo blagoslovili obnovljen kip sv. Florijana in gasilsko vozilo v Matjaševcih dne 4. julija 1995. S ponosom pravim zato, ker je bil ta kip sv. Florijana celih 50 let v lini nad vhodnimi vrati gasilskega doma, pa si ga ni upal nihče odstraniti.

S hvaležnostjo se spominjamo gasilcev, ki predano opravljajo svoje veliko poslanstvo – pomoč ljudem v stiski in ob raznih nesrečah. To smo storili tudi ob 70-letnici GD Kuzma dne 30. julija.

Kako čas hitro teče in leta nezadržno minevajo, nas opozarja tudi priprava na sv. misijon, ki bo od 26. 11. do 3. decembra 1995 v Kuzmi. Od prejšnjega misijona je namreč preteklo že 10 let. Priprave na letošnji misijon pa so v polnem teku. Vodili ga bodo patri kapucini. O pomembnosti sv. misijona je vernikom v domači cerkvi spregovoril p. Gabrijel Recek dne 2. julija.

Ne smemo pa pozabiti tudi na župnijske praznike, ki imajo pomembno vlogo v življenju župnije in vernikov. To je najprej praznik zavetnikov župnije sv. Kuzma in Damijana in takoj nato naslednji dan, obletnica posvetitve nove cerkve. Srebrni jubilej posvetitve smo obhajali 27. septembra – takrat je bila cerkev predana za opravljanje bogoslužja. Še vedno pa se obhaja kot največji župnijski praznik vnebohod, to je namreč rojstni dan nove župnije, oz. njene proglasitve leta 1939.

Ne bi pa bilo prav, da se ne bi na tem mestu spomnili tudi naših dragih, ki so živeli z nami in jih je Bog poklical k sebi v večnost, ter jim zaželeli večni mir in pokoj pri Bogu, saj je nekatere Bog poklical k sebi v najlepših letih življenja.

LJUTOMER – Marsikaj doživlja župnija vsako leto. Nekaj tega zapišemo v STOPINJE, nekaj ostane zapisano v kroniki, nekaj tega ostane samo v spominu tega ali onega. To leto pa je bilo za nas nekaj posebnega.

Prišlo je leto, katerega smo težko pričakovali, kajti to leto nam je Bog dal dočakati novo sveto mašo. Prejšnje leto smo v naši župnijski cerkvi doživeli posvečenje diakonov naše škofije. Od takrat pa smo se pripravljali na veselje ob

Novomašnik se zahvaljuje za lep sprejem

Bobnjarova kapela

novi maši g. Franca Zorca. Molili smo za nove duhovniške in redovniške poklice, še posebej za našega novomašnika.

Čudovito doživetje je bilo v župniji, ko smo sprejeli novomašnika na praznik apostolov Petra in Pavla. Pred cerkvijo na Miklošičevem trgu je g. Lebar s svojimi sodelavci postavil čudovito sceno, godba na pihala je s svojim sodelovanjem napravila srečanje še bolj slovesno. Pozdravil je novomašnika v imenu g. župana ljutomerske občine g. Drago Legen, član občinskega sveta. Dobrodošlico in topel sprejem je v svojem nagovoru pripravil cerkveni ključar in rojak iz Podgradja g. Slavko Smodiš. Nadvse pristržno je bilo, ko so mali otroci s svojo prešernostjo razveselili novomašnika in nas, v imenu ministrantov sta Vladka in Andrej doživeto povedala bogate misli g. Zuzzija prelite v verze, pevci so obogatili dogodek sredi Ljutomera s svojo pesmijo in še pozdravna beseda domačega župnika Izidorja je bila za sklep in povabilo k sveti maši. Da je vse to, kar smo pripravili ob sprejemu g. novomašnika tako lepo potekalo, pa je poskrbel g. Branko Hrga s svojim čudovitim darom povezovanja stvari v lepo celoto. Čudovito razpoloženje nas je navdajalo, ko smo imeli sredi staršev ob oltarju novomašnika iz Ljutomera. Po sv. maši je bilo zelo lepo srečanje s starši in ožjimi sorodniki in sodelavci v župnišču.

V ljutomerski župniji smo imeli zadnjo novo mašo pred 20 leti. Sedaj se pa je osim duhovnikom iz ljutomerske župnije pridružil še deveti. Hvala Bogu za ta dar Cerkvi iz naše župnije. Vsa župnija in vas Podgradje, od koder prihaja novomašnik Franc, smo se veselili in hvalili Boga za ta dar. Želeli smo, da bi nova maša ne minila kar tako. Želeli smo, da bi se ta dogodek vtisnil globlje v dušo in srce, da bi ostal v spominu kot srečen dogodek, za katerega moramo biti hvaležni Bogu in staršem.

Pred novo mašo smo povabili g. ravnatelja bogoslovja v Mariboru, da nam je predstavil delo pri oblikovanju bodočih duhovnikov. Z g. ravnateljem so prišli tudi bogoslovci, ki so pomagali oblikovati bogoslužje v župniji. Naslednjo nedeljo je prišel g. ekonom dr. Slatinek, ki je naše vernike vzpodbujal k vrednotenju duhovnega poklica. Prišel je dan, ko nam je novomašnik zapel SLAVA BOGU NA VIŠAVAH. Slavnostni pridigar na novi maši pa je bil g. dr. Ivan Štuhec, ki je tesno povezan z Ljutomerom, saj je tudi on imel novo mašo v Ljutomeru, tudi gimnazijo je obiskoval v našem mestu. Med sv. mašo nam je govoril o vrednosti in pomenu duhovnikovega poslanstva. Po sv. maši smo se dva dni veselili na novomašniškem domu. Novomašno slavlje smo sklenili s prošnjo, da bi kmalu v naši cerkvi obhajali podobno slovesnost in podarili Cerkvi novega delavca v gospodovem vinogradu. Novomašniku želimo obilje božjega blagoslova pri njegovem poslanstvu.

Ko v STOPINJAH zapisujemo kroniko našega življenja, zapišimo tudi to, da smo v tem letu pridobili nova barvna okna v župnijski cerkvi. Želeli smo obogatiti okna s podobami svetnikov. Eno okno je posvečeno velikemu slovenskemu človeku, škofu Antonu Martinu Slomšku, ki ga bo, kakor verujemo, kmalu sveti oče Janez Pavel II ob obisku v naši deželi proglasil za blaženega. Ko sonce sije skozi okno, s podobe svetnika naj žari njegovo življenje kot veličastna pridiga nam, ki se zbiramo v tem svetišču za to da ga bomo posnemali v njegovi kreposti in svetosti. Veliko zahvalo smo dolžni dobrotnikom: za okno luške Matere božje domači dobrotnici in za okno sv. Andreja apostola pa dobrotnikom, ki živijo v Nemčiji pa kljub oddaljenosti živijo z nami, čutijo z nami in se veselijo z nami uspehov in nam pomagajo, da je naša cerkev vedno bolj lepa in urejena.

Veseli smo tudi drugih obnov. Obnovili smo bobnjarovo kapelo v Stročji vasi s pomočjo domačih in Krajevne skupnosti Stročja vas. Novo podobo je dobila Semeničeva kapela na Zg. Krapju. Domači so dali pobudo, župnija pa je pomagala in kapelica sredi njiv je zelo lepa. Tudi v mestu Ljutomer so Slavičevi poleg trgovine lepo obnovili s svojimi sredstvi staro kužno znamenje. Še križ sredi pokopališča je letos dobil novo podobo. Prisrčna hvala vsem, ki so kaj dobrega storili.

Še posebej lepo je bilo v Babincih, kjer so se vaščani odločili, da bi obnovili kapelo sredi vasi in križ na začetku svoje vasi. Zbirali so sredstva in tudi s svojim delom marsikaj postorili, da smo na praznik vaškega žegnanja Vnebovzetja blažene Device Marije blagoslovili obnovljeno kapelo in g. Janko Novak, domačin iz Babinec pa obnovljeni brunčičev križ.

Vse te obnove naj bodo le vzpodbuda za duhovno prenovo vernosti in pripadnosti svoji župniji. Hvaležen sem za vsako vzpodbudo, za lepo sodelovanje.

Zelo čutim potrebo po prenovi naših družin. Da ne bi razvrednotili svoje vere in prelahko izgubljali sreče iz lastnih odmov in družin. Čutim skrb za mlade, posebno tiste, ki se predajajo nezdravemu načinu življenja, ki so izgubili smisel in cilj svojega življenja.

Živimo radi skupaj, delajmo za skupno srečo, da nam bo vsem lepo.

Marija nas kliče, pridite k meni!

Pisalo se je leto 1892. Na Krapju 27 je živel mlad družina Škrget. Za tiste čase so lepo živeli in obdelovali svojo zemljico. Zakonca Škrget sta imela četvero otrok: najstarejšega Ludvika, Micko, triletno Ivanko in še majčkeno Liziko. Ker je bil čas romanja v frančiškansko cerkev v Maribor, sta se starša odločila, da gre

Kapela v Babincih

peš na romanje mati Marija, oče pa bo ostal z otroki doma. Doma je bilo veliko dela. Naraščala je Mura, zato je oče zapregel krave, naložil otroke na voz in skupaj so šli v Krče po zrele buče. Nazaj grede so morali večji trije otroci peš za vozom. Tako so prispeli do Špične mlake in otroci ne bi bili otroci, če ne bi kaj ušpičili. Ludvik je nagovarjal mlajši sestrici, katera si upa bliže na rob mlake. Mala Ivanka je naredila usoden korak, kajti spodrsnilo ji je in padla je v mlako. Ostala dva sta se tako ustrašila, da nista mogla spraviti glasu iz sebe, solze so jima same od sebe lile po licih. Na kraj dogodka je prišla soseda Babičeva Zefa in ju vprašala, zakaj jokata in zakaj nista doma. Povedala ta ji, da se je Ivanka utopila. Zefa je bežala po očeta, ki je doma že izpregel krave in je hotel iti pogledat, kaj je z otroki. Oba z Zefo sta tekla nazaj k Špični mlaki. Oče je oblečen skočil v vodo. Večkrat si je prišel po zrak in dal vedeti, da nič ne najde. Naenkrat je na gladini zagledal svetijico, ki jo je Ivanka nosila na vrvi okrog vratu. Prijel je svetinjico in jo rahlo potegnil proti sebi, saj je občutil, da ne drži le svetijice ampak tudi otroka. Ivanko je prinesel na suho, jo prijel za noge, da bi izcedil vodo iz nje, ampak iz nje ni pritekla niti kaplja vode. Dajal ji je umetno dihanje, pa nič. Ko je že obupal, je rekel otrokoma in Zefi: Otroci moji, takšna je pač Božja volja. Ivanka je mrtva. Molimo za njo. Ni druge pomoči. In ko so začeli v joku moliti, se zgodi, kar so pričakovali najmanj. Ivanka je odprla oči in spregovorila: Ata, daj mi O. O je bila duda, ki je bila obešena poleg njene svetinjice okrog vratu. Še bolj so molili. Se v solzah smejali, sedaj so tekle solze sreče.

Oče je odnesel Ivanko domov. Ludvik, Micka in Babičova Zefa pa so ju spremljali. Naslednji dan se je mati vrnila z Božje poti in ko je videla, da je doma vse v redu in so vsi živi in zdravi, le mož je nekam zamišljen ni vedela, ali naj mu pove, kaj je doživela v Mariboru, ali pa naj ostane tiho in obdrži za sebe.

Mož je bil istih misli, le da se je bal, da se bo žena preveč ustrašila njegove pripovedi. Prva je začela ona. Rekla mu je: Veš nekaj ti bom povedala, samo ne smeš se mi. Včeraj, ko sem v jutranjih urah sedela s še petimi ženskami v cerkvi Sv. Frančiška nacnkrat zagledam pred seboj prečudovito svetlobo. Iz tiste svetlobe pa se mi prikaže lepo dekle, njene lepote ni moč opisati, najbrž je bila sama Sveta Marija. Pa veš kaj mi je rekla, da moramo tam postaviti takšno kapelico, da bo v njej Lurška mati Božja, na zadnji strani mora biti sveta družina, na desni strani sveti Frančišek, kateremu se je prikazal križani Jezus, na levi strani pa sveta Barbara. Kapelica mora biti obrnjena tako, da bo Lurška mati Božja gledala kloster v Veržaju, kjer je tudi Marijin kip. Zraven tega še mu je povedala, da vse to morata narediti v zahvalo, ker se je Ivanka utopila, pa je ostala živa. Mati niso bili prepričani, če je to res, saj so v družini bili vsi živi in zdravi. Oče Ludvik ji je odgovoril, da se je vse to res dogajalo in da morata takoj jutri k kanoniku. Tako je tudi bilo. Gospod kanonik so vse skrbno zapisali in poslali v Maribor škofijskemu zboru. Škofijski zbor je gradnjo kapelice odobril in z veliko pomočjo župnije, vaščanov in sorodnikov so leta 1902 zgradili tole našo kapelico. Prvič je bila blagoslovljena leta 1904.

MARKOVCI – Kako hitro mineva čas lahko tudi vidimo, kako hitro je minilo leto od zadnjih »Stopinj«. Tudi v tem pastoralnem letu je bilo življenje v naši markovski župniji pestro in razgibano, čeprav v župniji ni bilo kakih pomembnih obletic, dogodkov in obnovitvenih del.

Na praznik spomina vseh vernih rajnih smo, kot vsako leto prihajali pred Najsvetejše v celodnevnem češčenju. Sklep češčenja ob somaševanju sosednjih duhovnikov je vodil g. pater od sv. Benedikta Karel Gržan.

Prvoobhajanci s svojimi starši v Markovcih

Zelo aktivni in zavzeti so bili cerkveni pevci. Z veseljem so se udeležili tradicionalnega pevskega nastopa pri sv. Ani v Boreči, ki je bil v lepem vremenu 21. 5. 1995.

Manj razveselljivo, lahko bi celo rekli alarmančno pa je dejstvo, da župnijska številčno iz leta v leto upada. V minulem letu je umrlo 8 župljanov, krščen pa je bil le 1 otrok, pa tudi poroka je bila samo 1. Te številke nam dajo in nam morajo dati misliti.

Vso pohvalo in priznanje zaslužijo kot organizatorji in gostitelji cerkveni pevci za revijo pevskih nastopov, ki je bila v Markovcih prvi dan po novem letu. V veselem razpoloženju tako v cerkvi ob ubranem petju, kot od pogostitve, smo odhajali z obljubo »prihodnje leto na snidenje«.

K verouku so hodili redno skoraj vsi otroci, za kar zaslužijo pohvali vsi šolarji, pa tudi njihovi starši.

Na trojiško nedeljo je k obhajilni mizi pristopilo 8 prvoobhajancev. Vsi smo se po svojih močeh trudili, da je bilo prvo srečanje naših mladih kristjanov z Jezusom lepo pripravljeno.

Zaradi nekaterih, imen ne bi navajal, izpovedi vere osmošolcev ni bilo, kar daje slabo sliko in slab obet verskemu življenju mladih za naprej.

Praznovanje župnijskega zavetnika »Marijno obiskanje«, ki ga praznujemo še po starem koledarju, to je prvo nedeljo v juliju, je vodil benedički g. pater Donat Kranjec.

Spomniti pa se moramo tudi vseh naših pokojnih bratov in sester naše župnije. Predvsem še dvajsetletnega Valentina Gostonja iz Čepinec, ki je tragično umrl v prometni nesreči na delovnem mestu kot pismonoša. V prerani grob smo ga ob velikem številu ljudi položili v sredo, 6. septembra.

MARTJANCI – V pastoralnem letu 1994/95 je bila glavna pozornost v naši župniji usmerjena na slovesnost **sv. birme**. Ob priročniku **PRIDI SVETI DUH**

*Birmanka
se zahvaljuje
g. škofu*

Osmi razred 1994/95 v Martjuncih

se je 62 veroukarjev od začetka šolskega leta zavzeto pripravljalo na prejem zakramenta krščanske zrelosti. V mesecu februarju 1995 so se skoraj polnoštevilno udeležili duhovne obnove v Kančevcih. Skušnjo je v tednu pred sveto birmo opravil g. dekan, duhovno obnovo župnije pa je vodil p. Karel Gržan.

Slovesnost svete birme je bila v soboto, 29. aprila, ob 9. uri. Tudi vreme nam je bilo naklonjeno. Birmovalec je bil gospod škof **dr. Franc KRAMBERGER**. Po končani slovesnosti v cerkvi se je v naši zelo skromni učilnici srečal s člani ŽPS in cerkvenima ključarjema.

S šolskim letom 1994/95 smo tudi v naši župniji za otroke uvedli liturgične listke in liturgične zvezke. Ob koncu šolskega leta so bili mnogi zvezki zelo lepo izpolnjeni in urejeni. Po zaslugi listkov se je precej dvignil obisk sv. maše, tako pri starših, kakor pri otrocih.

V minulem šolskem letu smo imeli 121 obiskovalcev verouka. 14 od teh jih je obiskovalo osmi razred. 14. maja so s slovesno izpovedjo vere končali osnovnošolski verouk. Bog ve, ali bodo obljube dane pri sveti birmi in ob zaključku verouka tudi izpolnjevali.

28. maj je bil za našo župnijo vesel in zaskrbljujoč obenem. Obhajali smo slovesnost **prvega svetega obhajila**. Vesel za prvoobhajance in njihove družine, zaskrbljujoč pa za vse župnijsko občestvo, ker se je prvega obhajila veselilo samo sedem prvoobhajancev.

Otroški pevski zbor, ki je v župniji deloval več let, je pred dvema letoma »zaspal«, lansko jesen pa se je začel prebujati mladinski deklški pevski zbor pod vodstvom p. Pashala. Mešani pevski zbor jim je kmalu odstopil petje pri eni

nedeljski maši. Za božič so nam pripravili lepo in doživeto božičnico in v mesecu marcu proslavo v počastitev staršev, pri kateri je sodelovala tudi mladinska skupina. Ob lepih mislih in lepo zapetih pesmih se je orosilo marsikatero oko. Seveda je želja vseh nas, ki jih pri bogoslužju poslušamo, da bi se število sodelujočih – sedaj jih je okrog 15 – še povečalo. Tudi na tem mestu staršem kličemo: Na mnoga leta!

Novi ŽPS se aktivno vključuje v dušnopastirsko delo. Gotovo sta k temu pripomogla dva dogodka: 22. oktobra srečanje članov ŽPS v Mariboru in 26. novembra duhovna obnova našega ŽPS-ja na Bedeniškem bregu pod vodstvom p. Karla. Ob **proščenju** je bil naš gost salezijanski duhovnik in naš prekmurski rojak gospod Anton CIGLAR iz Ljubljane. »Gospod, tega duhovnika bi pa človek poslušal ves dan«, je po maši rekel moški srednjih let. Ko bi le vse besede, izrečene v cerkvi na dan proščenja, našle v srcih naših vernikov plodna tla, da bi lahko obrodile sadove.

Ekumensko sodelovanje pride do izraza pri različnih srečanjih, kjer sodelujejo verniki in duhovniki obeh veroizpovedi. Skupno smo blagoslovili mrliško vežico v gornjih Moravskih Toplicah in v Mlajtincih, molili za rajne gasilce na markišavskem pokopališču ob 100-letnici tamkajšnjega gasilskega društva in pripravili ekumensko bogoslužje v tednu krščanske edinosti v naši župnijski cerkvi.

Mešani pevski zbor naše župnije, ki redno sodeluje pri nedeljskem bogoslužju, na pogrebi in ob drugih slovesnostih v župniji, se je udeležil različnih srečanj cerkvenih pevskih zborov. Lansko jesen je sodeloval na Košičevih dnevih v Bogojini in na Kleklovih dnevih v Crensovcih, letos pa na dekanijski reviji pri Sv. Ani v Boreči in na področni reviji pri Sv. Duhu na Stari gori.

»Tako malo nas je bilo pri 1. sv. obhajilu«

Prekmurski človek je že od nekdaj potoval. Včasih je iskal predvsem boljši in večji kos telesnega kruha, dandanes pa na različnih romanjih in izletih hrane za dušo in oči. Tudi naši farani niso izjema. Vseslovenskega romanja v Padovo se je udeležilo 20 faranov, 50 nas je poromalo k Mariji na Brezje in prek 100 h grobovom po vojni pobitih v Kočevskem Rogu in v Žužemberk.

Lansko leto je noršinsko pokopališče dobilo novo mrliško vežico in zvon, za katerega se je najbolj zavzemal gospod **Franc LEGEN** iz Noršinec 58, ki je bil dolga leta ključar župnijske cerkve v Martjancih. Božja previdnost je hotela, da je ta-isti zvon njemu kot prvemu zapel v slovo. Umrli je v prvih urah tega leta. 2. januarja smo se trije duhovniki in velika množica vernikov od njega poslovili. Dobri Bog naj mu bogato poplača vso skrb, ki jo je kot ključar imel za domačo cerkev in župnijo.

Lansko jesen smo se na seji ŽPS in cerkvenih ključarjev dogovorili, da bomo še pred zimo uredili okolico župnijske cerkve. S tem bi se izognili blatu, ki ob deževju in ob zimskih odjugh obdaja naš gotski biser. Za navodila smo zaprosili Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine v Mariboru in od njih dobili sledeče smernice: »... Značaj spomenika (za nas je to najprej cerkev) ne dovoljuje kakršnegakoli urejanja in utrjevanja pohodnih površin okrog cerkve. ... Obstoječa ureditev je oblikovno povsem sprejemljiva.« Kdor more, naj razume! Skoraj dve desetletji je v župniji prisotna želja po novih veroučnih prostorih, kjer bi bil tudi prostor za zimsko kapelo. Že leta 1977 je bilo izdano lokacijsko dovoljenje, do realizacije pa ni prišlo. Tudi na tem področju so se začele večje aktivnosti v minulem pastoralnem letu. Tako nam načrtov za prihodnost ne manjka. Če bo le dovolj posluha pri odgovornih in pri župnijskem občestvu. Mogoče bomo o tej temi lahko kaj več poročali v naslednjih STOPINJAH.

MURSKA SOBOTA – Utrip življenja in pastoralnega delovanja v soboški župniji je pester, zanimiv, a tudi težak in obremenjujoč za vse, ki smo potegnjeni v pastoralno delovanje, še posebej za duhovnike.

Največ energije nam pobira redna župnijska kateheza od predšolskih do mladine, saj se mladi zbirajo k verouku v kapelah v Krogu in Rakičanu, v Kupšincih, največje število pa v M. Soboti.

Pri redni katehezi, kjer se zbira čez tisoč otrok, dobi poseben poudarek priprava na zakramente uvajanja – prvo spoved s prvim svetim obhajilom – in sveto birmo. Tako se je letos prvič srečalo z Jezusom 153 otrok, v veri pa je bilo potrjenih 167 birmancev. Razveseljivo je, da mladi tudi po birmi v 8. razredu še vztrajajo in dokaj redno prihajajo na srečanja, saj jih zanimajo vprašanja o smislu življenja, iščejo pa tudi pot do bolj osebne vere. V tem šolskem letu je kar lepo število mladih obiskovalo mladinska srečanja v Soboti, Krogu in Kupšincih, se med seboj in z Bogom povezovalo, nadaljevalo s poglobljanjem vere na tednu duhovnosti v Kančevcih in v Stržišču. Škoda je le, da mladi svoje priprave ne nadaljujejo tudi v neposredni pripravi na zakon oz. samostojno življenje tudi takrat ko prerastejo srednješolske klopi.

Sicer pa je zakramentalno življenje v naši župniji dokaj živo, saj je zakrament krsta prejelo 148 otrok, se poročilo 58 parov, bilo cerkveno pokopanih 119 ljudi, sveto obhajilo prejelo 113.000.

Ostalih rednih dejavnosti je še veliko: Karitas, molitveni skupini, Vera in luč, pevski zbori...

Pomemben dogodek za našo župnijo je bila premestitev duhovnikov. Iz naše župnijske skupnosti sta se poslovila dosedanja dušna pastirja. Dosedanji g. župnik

Franc Režonja je odšel po 11 letih delovanja v naši sredi na novo dvojezično župnijo v Dobrovnik, kjer so pastoralne potrebe zahtevale duhovnika, ki dobro obvlada madžarski jezik. Tako je g. Franc na škofovo prošnjo sprejel to župnijo. Tudi kaplan, g. Andrej Lampret, ki je deloval pri nas samo eno leto, se je poslovil – odšel za župnika v župnijo Sv. Jedrt nad Laškim. Od obeh smo se poslovili v nedeljo, 30. julija. Pri 8. maši so sodelovali in se jima zahvalili ministranti, pevski zbor in mladina v imenu vsega občestva. Pri 10. maši je sodeloval ŽPS in se prav tako v svojem imenu in v imenu pevcev in vsega župnijskega občestva zahvalil za njuno pastoralno delovanje. Istočasno, ko sta se oba dosedanja duhovnika poslavljala, pa smo sprejeli in pozdravili tudi novega g. župnika, Martina Horvata, ki je bil doslej župnik za zdomce in izseljence v Berlinu. Ko smo se z žalostjo v srcu poslavljali od dosedanjih in z veseljem sprejemali nove duhovnike, smo zanje molili in prosili božjega blagoslova za njihovo težko in truda polno delo v naši sredi. Novega g. kaplana Alojza Benkoviča pa smo pozdravili in sprejeli v nedeljo, 6. avgusta.

Tako smo začeli novo pastoralno leto z novimi močmi. Stare načrte bomo uresničevali, hkrati pa se dogovarjali za nove, da bo naše delovanje resnična služba ljudem.

ODRANCI – Najprej nekaj števil. V letu 1994 je bilo krščenih 21 otrok, pogrebov smo imeli 25, porok pa 10. Ob štetju, 20. novembra, je bilo pri nedeljski maši 252 moških, 447 žensk in 208 otrok, skupaj 907 vernikov. Vseh vernikov v župniji pa je 1800. Ob delavnikih je prihajalo k maši okrog 60 vernikov. Ljudje še radi dajejo za sv. maše. Poleg doma opravljenih smo odposlali še 1561 navadnih in 14 gregorianskih maš.

Odranski osmošolci ob izpovedi vere

Večina dogodkov je bila sproti opisana v brošuri Poti k Bogu, nekaj pa je ostalo še za Stopinje.

Iztekelo se je birmansko leto. Enajst birmanskih voditeljev je zbiralo birmance in jih uvajalo v svet Božje besede. Prebirali so Sveto pismo, skupaj molili in se pripravljali na kviz. Svojo pripravljenost za prejem zakramenta so birmanci pokazali ob srečanju z dekanom, potem pa še na prireditvi S Kristusom v življenje.

Župnijska Karitas je skupaj s šolo in vrtec pripravila pristržno prireditev ob materinskem dnevu. Karitas je pripravila tudi srečanje bolnikov iz naše župnije.

Počitnice so bile za mnoge tudi čas duhovnega poglobljanja. Duhovnih vaj v Kančevcih so se udeležili ministranti in dekleta 5. in 6. razreda. Mladina pa je pet dni preživela v Koprivni na Koroškem, kjer so spoznavali svoj obraz, svojo duhovno podobo, obraz svojega bližnjega in Jezusov obraz.

Letos je prvič v naši župniji potekal oratorij, srečanje otrok, kjer je bilo veliko petja, igre, raznih spretnosti, pa tudi molitve. Okrog 80 otrok je prihajalo vsak dan od 18. do 23. julija. Oratorij so vodile naše rojakinje, sestre HMP Marta Zdravec, Cilka Hozjan in Marija Kociper. Pomagale sta jim dve kandidatki, Danijela in Maja. Sadove svojega dela, risbe, plakate, razne spominke, so v nedeljo predstavili na razstavi. V soboto je otroke razveselil tudi čarodej Toni z Bleda. Sklep oratorija je bil pri nedeljski maši, pri kateri so spregovorile tudi sestre o svojem delu in življenju. Otroci se že veselijo novega srečanja v prihodnjih počitnicah.

Medsebojno povezanost in povezanost z Bogom smo krepili tudi na romanjih. Pevci otroškega zbora in raznašalci verskega tiska so romali k sv. Roku nad Šmarjem pri Jelšah. Bolniki so spet romali na Brezje, mladina v Stično. Na župnijskem romanju smo spoznavali Slovenske gorice. Ogledali smo si cerkve v Juršincih, na Polenšaku, pri Sv. Andražu, v Cerkvenjaku, pri Sv. Trojici in pri Benediktu.

S Kristusom v življenje – birmanska prireditev v dvorani vaškega doma.

Mešani pevski zbor na dan sv. birme. Novembra se bo pozlatil, obhujal 50-letnico delovanja.

Junija je Radio Slovenija pri nas organiziral prireditev Quo vadis. V poznavanju cerkvene zgodovine, glasbe in slovenščine sta se pomerili ekipi iz Dolenec in iz Odranec. Domače harve so zastopali Darko Kavaš, Boštjan Ferenčak in Matej Škafar in se uvrstili v nadaljnje tekmovanje.

PEČAROVCI – V naši župniji smo bili tudi v letu 1995 aktivni in pridni kot pač Goričanci znamo biti, vendar nismo kaj posebnega ustvarili, oziroma prenovili. Našo »mrzlo proško«, 20. januarja, sta vodila patra kapucina od Bedenika, p. Donat in p. Karel. Bila je res mrzla in zelo snežena, pa sta nas oba patra znala s tople besedo ogreti, da smo pozabili na zimski mraz. Od 20. februarja do 1. marca smo srebrnomašniki poromali v Egipt in Izrael, torej v sveto deželo, kjer smo se še posebej Bogu zahvalili za dar duhovništva in si ogledali te svetopisemske kraje, ki so nam dragi zaradi našega odrešenja. Tdkaj smo zares lahko poglobili svojo vero v Jezusa Odrešenika.

Naša »topla proška« je bila zares topla, vodil pa jo je p. Jože Petek, minorit s Ptujске gore. Tretja »vroča proška« pa je bila Petrova v Salamencih. Ko sva z g. Evgenom Balažicem iz Puconec opravila proščenje v kapeli, smo se zbrali na pokopališču kjer smo blagoslovili in predali svojemu namenu novo mrliško vežico.

V soboto, 16. septembra smo poromali na Veliko planino – v naročje kamniških planin. Seveda nismo šli peš, ampak smo se do vrha peljali z žičniškimi napravami, sicer bi za nas, ki nismo hriboolazci, bilo prenaporno. Tu smo v kapeli Marije snežne imeli sveto mašo z govorom. Po maši pa nam je pater Miroslav iz Kamnika,

Romarji v Sveti deželi pred kipom apostola Petra

Prvoobhajanci in nekaj osmošolcev v Pečurovcih

ki je že prepešačil vse kamniške planine, lepo opisal ta planinski svet, za to smo mu bili še posebej hvaležni, saj tudi on rad pride v naše Prekmurje. Torej, ko smo občudovali lepoto gora, planšarske kočice, oziroma pastirsko naselje, bi človek kar najrajši iz dna duše zapel: »Lep je božji svet, krasen je razgled, vse je krog in krog, delo Božjih rok«. Potem, ko smo se naužili planinskega zraka in njenih lepot, smo se v Domžalskem domu tudi telesno okrepili. Potem smo se veseli in zadovoljni spustili v dolino. Tu in tam smo naredili še kakšno postajo in se zvečer srečni vrnili na svoje domove. Upam, da je tudi to obogatilo naše duhovno življenje.

Župnik Friderik Gumilar je obhajal svojo srebrno mašo v rojstni župniji Sveti Jurij, 9. julija. Med mašno daritvijo mu je prisrčno spregovoril njegov sošolec ljubljanski pomožni škof msgr. Alojz Uran.

*Biserna poroka
Karla in
Neže Celec
v Pečarovcih,
17. 9. 1995*

V nedeljo, 17. septembra sta pri glavni maši slavila svojo biserno poroko zakonca: Karel in Neža Celec iz Pečarovec. Sveto mašo in obred je opravil njun sin Stanko, ki župnikuje v Brezju pri Mariboru. Cerkevni pevci pa so občuteno prepevali pri tem slavlju. Za zvesto pričevanje vere in zvestobe, se je slavljencema zahvalil tudi domači sebeščanski župnik Friderik Gumilar.

PERTOČA – Po štirih letih smo spet dočakali slovesnost sv. birme. 92 prejemnikov darov Sv. Duha je bilo zelo različne starosti. Po redni poti so k zakramentu pristopali osnovnošolci od petega razreda naprej. Nekaj pa je bilo »zamudnikov«. Ti so se sv. birme udeležili skupaj s svojimi otroki. Birma je bila 23. julija. Torej sredi počitnic! Prav zato smo imeli priložnost za dobro pripravo. Poleg družinske in župnijske molitve za uspeh birme smo se dobro pripravili tudi na sodelovanje pri birmski maši. Petje so na orglah spremljale organistke – birmanke: Jožica, Mojca, Monika, Patricija, Renata in Tatjana. Krasitev cerkve in postavitev slavolokov so prevzeli starši in sorodniki birmancev. Trije veličastni slavoloki so pozdravljali udeležence birme. Še posebej birmovalca škofa Krambergerja, in birmance ter njihove botre. Birmanska nedelja je bila še slovesnejša zaradi ponovitve srebrne maše našega rojaka Jožeta Kolmanka, doma iz Večeslavca, sicer pa župnika pri Sv. Andražu, Vitomarcih. Sv. birme se niso razveselili

Birmanci pod ropoškim slavolokom

Ropoški slavolok

*Blagoslovitev
Haužarjevega križa*

le otroci, birmanci, ampak vsa župnija. Župnijska cerkev je dobila novo streho. Delavci mojstra Šinka iz Skakovec so v najhujši julijski vročini odstranili 32 let stare salonitne plošče in namestili aluminijevo pločevino. Tovarna Trimo, izdelovalka plošč, nam obljublja dolgo trajnost in dobro toplotno zaščito. Poseben obrizg na notranji strani pločevine bo poleti cerkev ščitil pred vročino, pozimi pa pred mrazom. Iz istega materiala so tudi žlebovi na cerkveni strehi. Stroške prekrivanja (2,820.000 sit) je plačala župnija s kupnino od prodane denacionalizirane šole v Večeslavcih. S tem denarjem smo tudi pomagali pri urejanju in vzdrževanju vaških kapel in križev.

Kapela v Gerlincih je obnovljena zunaj in znotraj. Ropoška kapela je bila prebarvana tudi zunaj in znotraj. Pri obeh obnovah so pomagali s prostovoljnimi delom tudi vaščani. Na kapeli v Večeslavcih pa so narejeni novi žlebovi. Kraščarji so ob delitvi denarja od prodane šole zaenkrat potegnili krajši konec. Ker svoje kapele nimajo, smo obnovili križ na vaškem pokopališču.

Veseli smo, da lastniki obcestnih križev lepo skrbijo zanje in jih tudi pogostoma okrasijo. Tako je v letošnjem letu družina Haužar, Večeslavci 79 obnovila križ pred svojo hišo. V nedeljo, 16. julija, je bil obnovljen križ tudi blagoslovljen.

Ob asfaltiranju ceste pod cerkvijo smo uredili dvajset parkirišč za potrebe cerkve in pokopališča. Izgovorov za odsotnost od maše, češ da ni kje parkirati, bo torej manj!

Tudi letošnje leto ni minilo brez romanj. Obiskali in počastili smo Marijo pri Mariji Zell in Petrovčah. Mladi pa so se udeležili srečanja mladine v Stični.

PETROVCI – NÉDELA – Od 12. do 17. septembra 1994 v Martinju ni bilo sv. maše, ker je tudi naš župnik bil na Kleklovem simpoziju v Rimu.

Od 22. do 30. oktobra je v naši župniji potekal misijon, ki sta ga vodila salezijanca g. Tone Ciglar in g. Ivan Turk. Osrednja misel vseh srečanj je bila: Živimo evangelij. Za uspeh misijona smo že prej molili tudi takole: »Tebe, Presveta Trojica, Jezusovo sveto Srce, Marijino brezmadežno Srce in sv. Ana, ki ste zavetniki naših duš, prosimo z vsem žarom svoje duše, da nam naklonite milost med misijonom tako prenoviti svoje življenje, da bomo vsi živeli evangelij.« Koliko nam je uspelo prenoviti življenje, ve Bog sam. Mi pa si še naprej prizadevamo, da bi živeli evangelij.

V nedeljo, 13. novembra, se je 10 članov našega ŽPS udeležilo duhovne obnove pri Bedeniki pod vodstvom p. Štefana Balazica.

*Birma na
Gorenjem Seniku,
7. 5. 1995*

Tudi naši pevci so se 2. januarja 1995 udeležili koncerta cerkvenih zborov v Markovcih, kjer so prepevali božične pesmi.

V sredo, 8. marca, je bilo v Martinju somaševanje in konferenca dekanijskih duhovnikov.

V nedeljo, 7. maja, je bila na G. Seniku birma, kjer je sodeloval pomožni škof dr. Jožef Smej. Cerkevni odborniki so seniškemu župniku predlagali, naj povabi tudi »seničkega kaplana« Camplina, vendar župnik predloga ni sprejel.

V sončnem nedeljskem popoldnevu, 14. maja, je pri sv. Ani v Boreči že četrtrič odmevala pesem v čast Mariji. Zbralo se je deset pevski zborov iz soboške dekanije: iz Bakovec, Dolencec, od Grada, iz Markovec, Martjanec, Pečarovec, Sobote, s Tišine in dva zbora iz domače župnije. Program je z izbranimi besedami povezoval Srečko Kalamar. Ob sklepu so vsi, pevci in poslušalci, zapeli Spet kliče nas venčani maj. Tako mogočnega petja sv. Ana verjetno že dolgo ni slišala. In ljudje so se razhajali veseli, srečni, duhovno obogateni.

Za župnijsko proščenje presvete Trojice smo se pripravljali s tridnevnicco, ki jo je vodil p. Donat Kranjec od Bedenika.

Prvo sv. obhajilo je bilo v župnijski cerkvi pri Nedeli v nedeljo, 25. junija. Prvoobhajancev je bilo pet.

Isto nedeljo je škof Franc Kramberger v Domu duhovnosti v Kančevcih biseromašniku Camplinu izročil škofijsko odlikovanje z reliefno podobo božjega služabnika A. M. Slomška in diplomo s škofijskim grbom ter napisom **ZA ZVESTO SLUŽENJE MARIBORSKI KRAJEVNI CERKVI**.

Ministrantskega kviza pri Sebeščanu, 3. julija, so se uspešno udeležile tri naše ministrantke.

Tudi naš biseromašnik se je udeležil somaševanja jubilaritov v mariborski stolnici.

Prvo obhajilo pri Nedeli, 25. 6. 1995

Na aninsko nedeljo so šoferji ob blagoslovitvi motornih vozil dobili samolepilne nalepke s sliko sv. Krištofa in z molitvijo.

Slovesno biserno mašo je naš župnik daroval pri Nedeli v nedeljo, 6. avgusta. Somaševalo je veliko duhovnikov. Slavnostni govornik je bil škof Jožef Smej. Navzoči so bili tudi verniki z G. Senika.

Po dolgem premoru je bila 19. avgusta na G. Seniku spet slovenska poroka. Zakon Štefana Bajzeka in Berte Emberšič je blagoslovil »senički kaplan« Ivan Camplin.

Slovesno mašo za martinško proščenje, 20. avgusta, je vodil Lojze Kozar ml.

Biserna maša pri Nedeli

Na papežev obisk v Sloveniji se pripravljamo zlasti s pobožnostjo devetih prvih petkov. Septemberski prvi petek je pri nas lepo uspel, upajmo, da bodo naslednji še lepši.

2. septembra je bilo pri Gradu srečanje deklet, ki sodelujejo pri boslužju. Iz naše župnije so se tega srečanja udeležile tri naše ministrantke.

Ob ponovitvi biserne maše v Bogojini, 3. septembra, so našemu župniku podelili »Košičevo zahvalno listino«.

RADENCI – Ob vznožju kapelskega »gričevja« in med deročo Muro ne prihajajo na svetlo samo »tri srca«. Čeprav verjetno prav ta, obogatena s tolikimi biseri podzemlja, pomagajo domačinu in prišlecu k veselemu in vztrajnemu tik-takanju, če že ne vseh treh, pa vselej vsaj dveh ali pa enega srca. Zato v Radencih nikoli ne more biti dolgčas.

Tudi v župniji sv. Cirila in Metoda je tako. Vendar ko človek gleda na leto nazaj, je podobno kot s kakšnim pridigarjem, o katerem po končani sv. maši doma vsi povprek ponavljajo, »kako lepo je povedal«. »Kaj pa je povedal tako zanimivega?« upravičeno povpraša nenavzoči. »No, tega ne vem točno, ampak vem pa, da je lepo povedal!«

Tako je! Ampak kakšen utrinek pa je le še ostal neizbrisno zapisan. Oktoberska misijonska tombola kljub svoji utečenosti še vedno služi svojemu prvotnemu namenu: vključiti otroke, mlade in odrasle v misijonsko poslanstvo Cerkve. Srečke in dobrotki popestrijo včasih že kar preveč z jesenjo obarvan vsakdan, za misijonarje pa so tudi majhen prispevek pri njihovem delu.

Da le nismo tako »zanič«, ugotavljamo, ker se je sv. Miklavž spet vrnil med nas. Celi dve uri je bil med nami. Z dolgo, sivo brado, mašno oblečen, z mitro na glavi in pastirsko palico v roki. E, ampak če ne bi bilo njegovega bogato obloženega koša...

Potem pa se je začela priprava na božično praznovanje. Podoba (kip) Matere Božje je spet romala iz hiše v hišo in en večer tu, drugi večer tam družila ljudi ob molitvi, pesmi in pogovoru. Mladi so kazali en del priprave prek ustvarjalnosti izdelovanja jaslic v cerkvi, otroke pa je bilo velikokrat videti pred ali po verouku oziroma sv. maši, kako so na listke pisali prošnje Novorojenemu in jih dajali v škatlo ob jaslicah. Nekatere od teh smo »povedali« Jezusu med polnočnico za otroke.

Verjetno bi se zgodilo še marsikaj, ampak dnevi so se letu začeli počasi iztekati. Medtem ko je prav v tem času manjša skupinica preživljala svoje smučarske dni na Pohorju, je nekoliko večja skupina mladih sodelavcev v Salezijanskem mladinskem centru pripravljala novoletni večer za starše in sodelavce. Bili so to lepi trenutki za medsebojno srečanje in veselje. Večer je bil en dan pred silvestrovim, to pa zato, da so lahko starši praznovali novo leto v krogu svoje družine, mladi pa so lahko imeli večer rezerviran zase.

No, v navadi je že, da ko se izteče eno leto, se začne takoj drugo. Mesec januar je bil bogat predvsem zaradi priprave na don Boskov praznik 31. januarja. Mladinska srečanja smo popestrili z obiskom raznih gostov: eno soboto je Dominik Frelj predstavil pozitivni in negativni vpliv rock glasbe; Jože Kociper je soboto pozneje spregovoril na temo Za zdravo življenje (o alkoholizmu); in tretje tovrstno sobotno srečanje je nosilo naslov Človek ne živi samo od kruha (spregovorile so socialne delavke iz doma v Lokavcih). Ministranti iz pomurskih salezijanskih družin so se dobili 15. januarja. Najprej je bilo srečanje v cerkvi ob jaslicah, nato pa še nogometni turnir v šolski telovadnici, katerega zmagovalci so bili ministranti iz Dokležovja, ki so tako osvojili don Boskov pokal. Sportne skupine Salezijanskega mladinskega centra pa so imele v tem mesecu vrsto tekem. Nekaj v bližnji okolici, nekaj pa tudi v Ljubljani in Brežicah. Ob samem prazniku sv. Janeza Boska so razne skupine popestrile nedeljsko sv. mašo, popoldne in zvečer pa si je bilo mogoče ogledati film Don Bosko.

Športne skupine Salezijanskega mladinskega centra. V katero ligo pa spadajo? V nobeno? Kar tako brcajo, mečejo na koš? Morda prav v tej zvezi kakšna beseda.

Ker kot redovniki-salezijanci dajemo prednostno mesto delu z mladino, smo se pred tremi leti na ravni naše slovenske province odločili za ustanovitev mladinskega centra tudi na področju Pomurja v okviru na novo ustanovljene župnije Radenci. V ta namen so bili februarja 1994 blagoslovljeni začasno urejeni prostori pod cerkvijo (prostori za zaklonišče). Otroci se tu zbirajo, ko čakajo na uro verouka ali preden gredo domov, mladi pa ob večernih urah, še posebej ob koncu tedna. Prostori nudijo mladim možnost za igro, pogovor, pa tudi brezalkoholno pijačo in kakšno stvar za prigrizek. Vse to pa je nekako vgrajeno v ozračje, ki ni prepojeno ne z alkoholom ne s kajenjem, pa tudi ne z neprimernim govorjenjem in vedenjem nasploh. V okviru Salezijanskega mladinskega centra pa smo v lanskem šolskem letu začeli tudi z vrsto dejavnostnih skupin, ki naj bi mladim omogočile koristno uporabo prostega časa, jih med seboj povezovala, jih vzpodbujale k vztrajnosti in preko njih k iskanju temeljnih človeških in krščanskih vrednot. Te dejavnosti zaobsegajo tako področje športa (košarka, odbojka,

nogomet in namizni tenis) kot tudi ročnih del, učenja tujih jezikov, gledališča, elektro krožka, ansambla, petja pri zboru, ministrante in urejanje glasila Rast. Odziv je bil sorazmerno velik. O rezultatih je težko govoriti takoj. Čutimo pa, da je tovrstna ponudba, še posebej za prosti čas mladine in ob tolikih drugačnih ponudbah, izjemnega pomena.

Zbrani ob Don Bosku v Turinu

Prav to delo nas je tudi pripeljalo do odločitve, da obiščemo don Boskove kraje v Italiji in že utečeno delo v kakšnem tamkajšnjem oratoriju-mladinskem centru. Rečeno, storjeno. V sredo, 26. aprila, smo se z dvema avtobusoma podali na pot. Vse je bilo zanimivo: od slavnega Gardalanda prvi dan, pa prijateljske športne tekme, obiski krajev, povezanih z don Boskom (marsikoga je še posebej prevzelo, ko je videl don Boskov »obraz«), avtomobilski muzej in nogometni stadion v Turinu ter nepozabne večerne urice v oratoriju-mladinskem centru v Astiju (50 km od Turina), kjer smo tudi bivali. Tudi makaroni in špageti so bili za mnoge svojevrstna zanimivost. Prijetno se je tako vso pot s koristnim prepletalo. 2. maja smo se tako, sicer nekoliko utrujeni, a zadovoljni in polni lepih doživetij, predvsem pa vsi, hvala Bogu, vrnili domov.

Tudi praznik prvega sv. ohajila je bil lep praznik, pa čeprav mu vreme ni poklonilo svojega sončnega obraza.

Je bilo pa za župnijski dan, ki nosi naslov Dan prijateljstva, toliko boljše. Lepo je bilo. Veselo in družabno. Takrat se nobenemu ni mudilo. Zakaj pa bi se, ko pa so pridni župljani, prevsem člani župnijskega pastolranega sveta, ki dan organizirajo, že prej vse lepo pripravili. Od priprave terena, postavitve šotorov, miz, klopi, prek kulturnega programa, bogatega srečolova, iger do »stvari«, ki služijo za potešitev lakote in žeje.

Veliki šmaren bo letos še posebej ostal v spominu vaščanom Boračeve. Mili glas zvona vsake četrte ure čez dan opozarja na odhajajoči čas, zjutraj, opoldne in zvečer pa vabi k molitvi Angelovega čiščenja. Zvečer dobi kapelica podobno čudovito osvetljenega svetišča.

To in še marsikaj drugega je vgrajeno v mozaik, ki se mu pravi župnija Radenci. Sicer pa, »pridite in pogledajte«.

RAZKRIŽJE – Najpomembnejši dogodek v preteklem obdobju je bila priključitev te župnije mariborski škofiji in ureditev župnije. Tako je 25. 10. 1994 nastala nova župnija Razkrižje, ki obsega skoraj v celoti prejšnjo župnijo, dodane pa so ji bile tudi tri vasi Šprinc, Kopriva in Globoka, ki so prej spadale pod hrvaško Štrigovo. Prejšnji gospod župnik in kanonik je dobil dekret za novo župnijo v Zagrebu, mariborski škof pa je nastavljal slovenskega župnika.

Novomašnikov vhod v cerkev

Tako je bilo v tej župniji uresničeno to, za kar so si ljudje dolga leta prizadevali. S tem so dani tudi pogoji za mirno in lepo prihodnost. Bog daj, da bi župnija znala to tudi uresničiti.

Takoj ob ustanovitvi nove župnije smo imeli volitve za novi župnijski in gospodarski svet. Volilne glasove so preštevali semeniščniki iz Maribora, tako da so bile volitve kar najbolj demokratične. Prišel je gospod škof in nove člane potrdil. Prva naloga je bila popolna adaptacija starega župnišča in namestitev novega župnika. Tako smo skoraj polovico župnišča podzidali in napravili nove temelje. Zamenjali vsa okna in vrata. Uredili sanitarne prostore in kanalizacijo.

Spremenili namembnost prostorov. Naredili centralno ogrevanje in novo električno napeljavo. Skoraj vse prostore na novo opremili. Delo je trajalo točno 6 mesecev in je do danes skoraj v celoti tudi izplačano.

Prvi darovalci so bili cerkveni pevci, ki so izdali avdio kaseto in ves izkupiček namenili za obnovo župnišča. Poudariti je treba, da so se farani izredno potrudili.

Člani župnijskega sveta so poskrbeli vsak dan za delavce in hrano. Tu se je res pokazala enotnost župnije. Istočasno pa smo delali tudi v cerkvi in sicer smo odstranili vlažen omet in cerkev tako osušili.

Od 2. do 9. aprila smo imeli misijon. Misijonarja p. Cerar in p. Markelj sta nam govorila o krščanskih vrednotah in župnijo skušala združiti v eno Kristusovo družino. Ko je bilo v soboto dekanijsko srečanje mladih na Razkrižju, nas je obiskal tudi gospod škof dr. Franc Kramberger.

Na željo podjetja MICOM iz Ljubljane je bil televizijski prenos nedeljske svete maše iz razkriške cerkve 7. 5. Kar 30 ljudi je dva dni pripravljalo prenos. Ljudje so bili veseli, obenem pa tudi v strahu, ker niso vajeni takšnih predstav.

Od vsega začetka smo si prizadevali za enotnost našega krščanskega življenja. V ta namen je Župnijski urad organiziral nogometni turnir. Sodelovale so naslednje ekipe: 1. slovenski duhovniki pod imenom »PAX«, 2. profesorji iz Ljubljane, 3. ekipa obmejne policije in carinikov Razkrižje, 4. ekipa domačinov ter 5. ekipa članov župnijskega sveta. Gospodinje so pripravile domača jedila in pijače. Ves izkupiček je bil namenjen za obnovo župnijske cerkve. Ljudje so se ustavljali ob igrišču ali ob mizah, se pogovarjali, na novo spoznavali in pletli nove prijateljske vezi.

Novomašna daritev

Obnovljena kapelica

Na svojo lastno pobudo so farani obnovili dve kapelici v župniji in sicer v Gibini in v Globoki. Blagoslovil jih je domači župnik. Ljudje se zavedajo, da so kapelice znamenja. Najprej vere, saj jih zato v prvi vrsti tudi delajo; »kulture«, saj želijo, da bi bila njihova dožela čim lepša; »umetnosti«, kajti v njih so dragoceni umetniški izdelki; »prijateljstva«, saj jih vedno dela vsa vas.

25. 6., prav tedaj, ko je v župniji žegnanje svetega Janeza Krstnika, smo se z enim avtobusom podali v Zagreb na mašniško posvečenje domačina Konrada Žižka. Kar 33 diakonov je pristopilo k oltarju z namenom, da hočejo Bogu služiti kot duhovniki.

Po sveti daritvi je pri bratskem obedu prevzvišeni kardinal poudaril, da je duhovnik vzet izmed ljudi in postavljen za ljudi, vendar ga to ne opraviči njegovih grehov. Svetopisemska beseda »ti si duhovnik vekomaj« ostane od posvečenja na vas nepreklicno do smrti.

Že čez dva dni smo sprejeli novomašnika v njegovi rojstni župniji Razkrižje. Ljudje so bili ganjeni. Je eden izmed nas, pa vendar je nekaj drugega. Postal je duhovnik. Vsak dan spreminja kruh v Kristusovo telo in vino v Kristusovo kri. Njegovo delo je zakramentalno. 16. 7. je v tukajšnji župnijski cerkvi zapel novo sveto mašo. Ljudje se ne spominjajo, kdaj je bila naša cerkev tako polna. Gospod škof je v pridigi poudaril, da je duhovnik postal v blagoslov svojim staršem, župniji in celemu krščanskemu občestvu. Kar 560 gostov se je zbralo v dvorani, da se poveselijo z novomašnikom. Odšel je na svoje prvo kaplansko mesto, ostal bo povezan z nami in mi z njim, saj uživamo isto Kristusovo telo.

Ko se letos prvič zapisujemo v Stopinje, se želimo zahvaliti vsem, ki ste nas že od nekdaj obiskovali za župnijske slovesnosti in ob proščenjih, nas bodrili in želeli miru. Bog Vam povrni.

Ob priložnosti pa nas spet obiščite.

SV. JURIJ OB ŠČAVNICI – Župnijski pastoralni svet župnije Sv. Jurij ob Ščavnici šteje 26 članov. Vanj je bilo neposredno izvoljenih 21 članov, 5 pa jih je po službi: pevovodkinja otroško-mladinskega zbora, organist cerkvenega mešanega zbora, starejši organist, ki vodi ljudsko petje, križar in predstavnica mladine. Z ŽPS smo na začetku veroučnega leta 1994/95 naredili načrt, kakšna naj bi bila uspešna pastoralna dejavnost v župniji. Člani ŽPS so prišli do zaključka, da je za župnijo pomembno, da ima veliko bralcev božje besede. Že dosedaj je bilo veliko bralcev, vendar le iz vrst mladih. Poleg mladih smo še izbrali in naprosili maljše in starejše zakonce. Sedaj ima župnija 38 bralcev božje besede, ki svojo službo pri oznanjevanju jemljejo zelo resno, saj se na branje temeljito pripravljajo in odgovorno posredujejo zaklade božje modrosti, ki so zapisani v sv. pismu. Župnijski pastoralni svet se je dotaknil tudi vprašanja mladinske pastorale. 35 mladih fantov in deklet se redno udeležuje mladinskih veroučnih srečanj. Kje pa so ostali? Kaj storiti, da bi jih privabili več? Kakšne vrednote posredovati mladim? Kako narediti župnijsko občestvo privlačno, da se bo mladostnik rad vključil v skupnost in se počutil zaželen in ljubljen od Boga in bližnjega? Kakšno je življenje med zakonci in po naših družinah?

Kako narediti mladinska veroučna srečanja prepričljiva, življenjska, zanimiva in aktualna? Po dogovoru z ŽPS smo povabili med mlade na srečanja tudi zakonske pare, očete in matere in dve študentki teologije, ki so nam posredovali skrivnosti zakonskega in družinskega življenja, oziroma o osebni odločitvi za študij teologije. Mladi so bili zelo zadovoljni z iskrenim in realnim prikazom zakonskega in družinskega življenja. Mislimo, da v tej smeri še moramo več narediti. Z mladimi

Jurjevski prvoobhajanci

smo se tudi udeleževali molitvenih ur, ki smo jih imeli vsako prvo soboto v mesecu. Tudi sami smo pripravljali molitveno uro o življenju in delovanju preroka Danijela. 25 mladih se je udeležilo tudi duhovnih vaj na Trsteniku. 54 mladih pa se je udeležilo tudi vseslovenskega srečanja mladih v Stični. Pripravljali smo mladinske maše in pripravili župnijsko cerkev za lepo in doživeto praznovanje božičnih skrivnosti.

Naslednja naloga ŽPS je bila, kako pridobiti čim več dečkov v ministrantske vrste. Dolgoletna navada je bila, da so ob nedeljah pri maši stregli le štirje ministranti. Ministrantov je sedaj 25, ki službo strežnika jemljejo resno in hodijo ministrirati tudi med tednom. Priskrbeli smo jim nove ministrantske obleke in ministrantsko gradivo, ki je še kako pomembno za njihovo duhovno rast. Ministranti so se tudi redno udeleževali duhovnih srečanj, ki so bila nekajkrat na leto v Ljutomeru. Po nasvetu članov ŽPS smo pridobili tudi nekaj novih pevcev v otroško-mladinski in odrasli zbor. Imeli smo tudi župnijsko srečanje bolnikov,

*Mladinski pevski
zbor pri Sv. Juriju
ob Ščavnici*

invalidov, ostarelih in zapuščenih. Tudi pri tem srečanju, ki je, mimogrede rečeno, bilo prvo v naši župniji, so sodelovali člani ŽPS. Sodelovali so s prevozi in ostalo organizacijo srečanja, ki se je na veselje vseh lepo končalo. Sklenili smo, da bomo imeli takšna srečanja dvakrat na leto. Veliko članov ŽPS sodeluje tudi v molitveni skupini, ki se že drugo leto enkrat na mesec zbira k molitvi za različne potrebe. ŽPS sodeluje tudi v pripravi katehez za starše veroučencev, ki so redno v župniji.

23. aprila smo slovesno praznovali župnijskega zavetnika sv. Jurija, velikega pričevalca iskrenega in pogumnega krščanskega življenja. Slovesno mašo je vodil naš domačin, naslovni škof dr. Vekoslav Grmič. Z odločno in vsem razumljivo besedo je vzpodbujal svoje rojake, da krščanstvo ni le v lepih besedah, formulah in imenih, ampak v življenju po evangeliju. Šele takšno življenje je prepričljivo in privlačno. Letošnje praznovanje jurjevske nedelje je dobilo še poseben prizvok, ker je bil hkrati tudi prvi občinski praznik novoustanovljene občine Sv. Jurij ob Ščavnici. Po končani maši v cerkvi je slovesni pridigar skupaj z domačim župnikom

zunaj na trgu blagoslovil zastavo občine Sv. Jurij. Na obeh slovesnostih je bilo veliko ljudi.

Tudi letos je k šmarnicam prihajalo veliko otrok. Okrog 70 jih je redno prihajalo v župnijsko cerkev, 170 pa se jih je zbiralo po vaseh ob kapelah in drugih krščanskih znamenjih. Otroci so sodelovali z branjem šmarnic za otroke, molitvijo, predvsem pa s prepevanjem Marijinih pesmi.

21. maja pa je naša župnija gostila cerkvene pevske zборе iz vseh treh pomurskih dekanij. Zbrali smo se na podružni cerkvi Sv. Duha na Stari Gori, ki je ena izmed najlepših baročnih cerkva v Evropi. Nastopilo je 15 zborov. Vsak zbor je v cerkvi zapel po dve pesmi, zatem pa so skupaj pred cerkvijo zapeli vsi zbori, pod vodstvom področnega organista Andreja Maroša. Kljub slabemu vremenu je bilo čutiti veselje in srečo na obrazih naših ljudi, ki so se v lepem številu zbrali na reviji. Po končani reviji pa smo se zbrali v bližnjem gasilskem domu, kjer smo se malce telesno okrepili in ostali še nekaj časa povezani med seboj. Povezovala nas je pesem in smeh, ki je žarel na naših obrazih. Za lepo razpoloženje je poskrbel tudi ansambl bratov KURBOS. Vsi člani ansambla pojejo tudi v cerkvenem zboru, Jože pa je organist. Razšli smo se v prepričanju, da se prihodnje leto ponovno vidimo v eni izmed cerkva našega pastoralnega področja.

Prvo sv. obhajilo smo imeli 28. maja. 44 proobhajancev je po dveh letih verouka prvič pristopilo k sv. obhajilu. Pri maši so sodelovali prvoobhajanci, njihovi starši in bratje in sestre. Slovesnost je povzdignil otroško-mladinski zbor z lepim in ubranim petjem, pod vodstvom Marije Simonič. Po maši so prvoobhajanci bili pogoščeni v veroučni dvorani pod cerkvijo.

Jurjevski osmošolci

11. julija pa je 26 osmošolcev slovesno zaključilo osnovnošolski verouk. Želimo in v molitvi prosimo Boga, da bi še naprej ostali zvesti Kristusu in župnijski skupnosti, kateri pripadajo.

Zadnjo nedeljo v avgustu pa smo imeli slovesnost srebrne maše. V krogu svojih domačih in rojakov se je v župnijski cerkvi zahvalil Bogu za 25 let duhovniške službe domačin Stanko Domanjko, doma iz Kraljevec, ki župnikuje pri sv. Jožefu v Celju. Veseli smo bili njegovega srebrnomašnega jubileja, hkrati pa mu želimo še veliko božjega blagoslova v njegovi duhovniški službi.

Zadnjo nedeljo v avgustu pa smo poromali na Ptujsko Goro. Iz naše župnije so peljali trije avtobusi 150 naših romarjev. Po končani maši, pri kateri so bili navzoči vsi dekanijijski romarji, smo še obiskali: samostan Žiče, Špitalič, Poljčane, Ruše, Sv. Peter nad Mariborom, zadnja postaja našega romanja pa je bila župnija Sv. Jakob v Slov. Goricah, kjer župnikuje naš rojak Franc Markovič.

In kakšna so bila obnovitvena dela v župniji?

Na pomlad smo uredili okolico cerkve. Plakovali smo pot, ob njej uredili zelenico in nasadili cvetoče grmičevje. Na začetku poti pa sta zasajeni dve lipi kot simbol slovenstva.

V juliju in avgustu pa smo dokončali, – seveda s pomočjo občine Sv. Jurij ob Ščavnici –, veroučne učilnice pod cerkvijo. Dogradili smo strop, namestili primerne luči, postavili karnise in zavese ter na zunanjo stran oken montirali žaluzije. Kupili smo še vso notranjo opremo, ki je nujno potrebna za uspešno katehetsko delo. Vsa župnija pa se je na začetku veroučnega leta 1995/96 razveselila pomoči v pastoralnem delu. Pri katehezi in drugem pastoralnem delu bo pomagala katehistinja, naša domačinka, teologinja Dominika Ros. Župnija jo je z veseljem sprejela in ji želi veliko osebnega zadovoljstva, pastoralne potrpežljivosti, predvsem pa božjega blagoslova.

Naj nas Sv. Duh tudi v letošnjem pastoralnem letu utrdi in da moči in modrosti, da bi vsi župljani župnije Sv. Jurij ob Ščavnici še naprej rasli in napredovali v globoki veri in upanju.

SV. JURIJ V PREKMURJU – V župniji Sv. Jurija v Prekmurju začenjamo vsako novo šolsko, veroučno in pastoralno leto s praznikom obletnice posvetitve naše sedanje župnijske cerkve. Vedno na nedeljo po mali maši. Posvečena je bila 1929 leta.

Ob zadnjem godu sv. Miklavža je tudi našo župnijo prvič obiskal Miklavž. Predstavil se nam je kot tisti, ki rad pomaga in obdaruje. Obdaroval je tudi otroke iz naše župnije.

V soboto, 17. decembra so se člani novoizvoljenega ŽPS zbrali na duhovni obnovi v Kančevcih.

Za Božič je skoraj vsaka družina ponesla na svoj dom betlehemsko luč. Upamo, da nas bo tudi ta luč razsvetljevala in klicala, da se bomo tudi duhovno, s sveto spovedjo, pripravljali na praznik Jezusovega rojstva in na praznik Jezusovega vstajenja.

Na god sv. Štefana, ob dnevu staršev, ob zaključku šolskega leta so nastopili učenci glashene šole pod vodstvom p. Pashala.

Statistika ob novem letu je tudi nam pokazala, da se od zemeljskega življenja poslavlja več župljanov, kot pa jih ob svetem krstu sprejemamo v svojo skupnost.

Manjša skupina mladih se je v zgodnji pomladi udeležila predzakonskega tečaja.

Praznik župnijskega zavetnika sv. Jurija, 24. aprila, je vodil letošnji biseromašnik g. Ivan Camplin. Prav tukaj pri Sv. Juriju je bilo pred šestdesetimi leti njegovo prvo kaplansko mesto.

Prvo sveto obhajilo za 18 prvoobhajancev smo imeli 28. maja. 25. junija se je 25. mladih poslovilo od osnovnošolskega verouka in pred župnijsko skupnostjo izpovedalo svojo vero. Tako smo se kot skupnost obvezali, da si bomo pri rasti osebne vere medsebojno pomagali.

Vsa župnijska skupnost, predvsem pa pevci pod vodstvom organista Dominika Giderja so se dalj časa pripravljali na slovesnost srebrne maše našega rojaka Friderika Gumilarja z Dolnjih Slaveč. Pozdravne besede so se glasile: »Dragi srebrnomašnik Friderik, ti si še vedno naš novomašnik.« Prav zato se naša župnija redno ob prvih nedeljah v mesecu zbira k skupni molitvi pred Najsvetejšim za nove duhovne poklice. Slavnostni pridigar je bil prav tako srebrnomašnik, Friderikov sošolec ljubljanski pomožni škof Lojze Uran.

Že spomladi so bile s pločevino dodatno obložene okenske police in podporni stebri na župnijski cerkvi. V počitniških mesecih pa je bila delno obnovljena notranjost kapele v Fikšincih. Zvonik in ostreže sta bila obnovljena pred časom. Veliko več, kot sama obnova je pohvale vredna zavzetost vaščanov za lepoto bogoslužnega prostora in samega občasnega bogoslužja z lepim sodelovanjem in petjem. Vaščani so skupaj z gasilci namenili ves dobiček od prireditve na praznik Marije Snežne za obnovo kapele. Vsaj delno obnovljena kapela je tako 19. avgusta sprejela romarje iz Velike Polane, ki so obiskovali rojstne kraje njihovih nekdanjih dušnih pastirjev. Tudi mi smo dvakrat poromali v Olimlje in okoliške kraje. Veselimo se raznih pridobitev na območju naše župnije. Tako smo se na več krajih zbrali k blagoslovom. Ob prazniku sv. Florijana v Kramaroveh smo med sv. mašo blagoslovili kip sv. Florijana ob soudeležbi gasilcev našega sektorja in gostov iz

Srebrna maša g. Friderika Gumilarja

Izpoved vere 1995 – Sv. Jurij v Prekmurju

sosednje Avstrije. Ob že lansko leto blagoslovljeni novi zdravstveni postaji v Rogaševcih je bil blagoslovljen nov gasilski dom. Na Gornjih Slavečih je bil razvit in blagoslovljen nov gasilski prapor. Gasilci pri Svetem Juriju so praznovali 70. obletnico društva. Ob tej priložnosti so oblikovali svojo zastavo s svetim Jurijem in na pročelje gasilskega doma dali naslikati sv. Florijana in sv. Jurija. Delo Martina Mertüka. Svetniki so naši priprošnjiki pri Bogu in vzorniki po poti za Kristusom. Prav zato so tako blizu ljudem. Zgodovina in tudi sedanjost nam pričata, da so jih radi častili in tudi upodabljali.

Na novo ustanovljeno turistično društvo Rogaševci je postavilo na serdičkem bregu (316 m) znamenje. Pri blagoslovu smo prosili za varstvo vseh popotnikov – turistov, da bi znali občudovati lepoto stvarstva, da bi jih srečanja z drugimi ljudmi približala Tistemu, ki je Lepota in Dobrota sama.

V ponos in veselje so nam tudi vse druge pridobitve, predvsem ceste na področju naše župnije in nove občine. Zato je bilo s strani župnijskega urada Sveti Jurij tudi prodano zemljišče za gradnjo nove osnovne šole pri Svetem Juriju.

Leto je kratko, vedno krajše, se radi pogovarjamo. Dogodkov je veliko, vedno več. Prav ti pa naj nam pomagajo k še večji poveznosti. Saj samo medsehojna povezanost vodi k vedno novim uspehom.

TIŠINA – Pripravo na zakon imamo vsako leto. Letos smo jo imeli od 19. februarja do 5. marca, tri nedelje zapored, vsako nedeljo popoldne od 3. do 5. ure. Priprave se je udeležilo 13 fantov in 14 deklet. Župnijski pastoralni svet je bil na duhovnih vajah prvo postno nedeljo v Domu duhovnosti v Kančevcih. Duhovne vaje so bile enodnevne. Štiri dekleta iz 6. razreda: Jožica Varga in Breda Poldauf iz Gradišča ter Eva Wolf in Sonja Šoštarec iz Tropovec so bile tudi na duhovnih vajah v Kančevcih. Na enodnevem srečanju je bilo 11 deklet pri Gradu.

*Obnova tišinskega
zvonika*

Deset mladincev je bilo na duhovnih vajah v Kančevcih in prav tako 8 ministrantov, 15 ministrantov se je udeležilo tudi ministrantskega srečanja v Pečarovcih. Z osmošolci smo poromali s kolesi k Sv. Benediktu v Kančevce, z mladino pa z avtobusom v Stično. Materinski dan smo imeli prvo nedeljo v aprilu. Pri njem so sodelovali: mešani pevski zbor upokojencev, otroški zbor in mladina z recitacijami.

Na veliko soboto in nedeljo je bila v veroučni učilnici razstava velikonočnih prtičkov in prtov. Priredil jo je študijski krožek Tišina. Šmarnice smo imeli vsak dan zjutraj in zvečer. Zjutraj smo brali Šmarnice ob bližnji stoletnici smrti Luka Jerana, zvečer pa Prijatelja (Matej Kranjc) šmarnice za otroke. Šmarnic se je udeleževalo okoli 230 otrok. Na peto velikonočno nedeljo smo imeli darovanje za Dom duhovnosti v Kančevcih. Pri obeh mašah je pridigal g. pater Karel Gržan. Verniki so darovali 110.000 SIT. Proščenje Marije Pomočnice na Petanjcih je vodil p. Vinko Škafar, kapucinski provincial. Ob tej priliki je blagoslovil obnovljeno kapelo.

Od 22. maja do 12. julija smo obnovili zvonik in zunanjščino cerkve. Podjetje »LOTA« iz Pesnice pri Mariboru je postavilo oder. Ker niso vedno delali ves dan, se je delo zavleklo. Oder so postavili do vrha zvonika 2. junija. Zvonik je visok 43 metrov. Križ in vazo z jabolkom (kroglo) so obnovili na tleh. Na križu je vrezana letnica 1741, na krogli – vazi pa je napisano Renovirt (obnovljeno) in Radkersburg 876, enke niso zapisali, tak je bil običaj. Sedaj je vse novo, vaza in križ. Petelin je tudi nov po risbi akademskega slikarja Štefana Hauka. Oder so postavili tudi ob cerkvi, da so lahko zidarji mojstra Viktorja Gabra iz Gederovec pobelili vso cerkev. Zvonik so prekrili delavci mojstra Ludvika Šinka iz Skakovec. Slabe škarnike (roženice) so zamenjali z novimi in vse late namestili nove. Po naročilu Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine v Mariboru, smo morali zvonik ponovno prekriti z opečno kritino (bobrovec). Vsak bobrovec so pritrdili za-

bili na late z dvema bakrenima žebljema. Tudi streho na ladji so prekrili. Vsa dela so bila končana 12. julija 1995, hvala Bogu, brez nesreč.

Ob 35. obletnici zaključka osnovne šole 1959/60, so se zbrali 30. junija ob 8. uri zvečer sošolci z učitelji v župnijski cerkvi in se spominjali rajnih sošolcev. Prinesli so šopek cvetja in prižgali svečo. Z njimi je bil tudi sošolec Jože Gider, župnik v Ločah pri Poljčanah. Skupaj so molili očenaš in zdravomarijo. Domači župnik jih je pozdravil, čestital in zmolil za rajne psalm Iz globočine kličem k tebi, Gospod. Srečanje – vredno posnemanja. Pokojni sošolci so: Kristina Gabor, Franc Sapač, Jožef Bežan, Anton Kreft, Josip Zadravec, Koloman Horvat, Viktor Majcen, Jožef Rogač in Alojz Šiftar.

Prvo obhajilo smo imeli 4. junija pri rani maši. Vseh prvoobhajancev je bilo 39. Slovesnost Izpoved vere pa je bila 11. junija. Osmošolcev je bilo pri slovesnosti 46. Duhovniki jubilaranti smo v mariborski stolnici somaševali s škofoma 5. julija. Železomašnik je bil Alojz Žalar, biseromašnika pa Ivan Camplin in Janez Gregor, oba iz Prekmurja, nato še 4 zlatomašniki in srebrnomašniki, med njimi Friderik Gumilar iz Prekmurja. Po maši smo bili pri g. škofu na kosilu.

Biserna maša domačega župnika je bila 16. julija ob 10. uri. V lepo okrašeni cerkvi so ga pred mašo pozdravili: Vlado Kranjec v imenu vernikov, Simona Varga v imenu otrok in mladine, Marijan Kovač v imenu ŽPS, Mihaela Flisar v imenu pevskega zbora. Ob tej priliki so verniki podarili novi kelih in novi mašni plašč (Ema Boriš in Jožefa Horvat). Po pozdravih je g. pomožni škof blagoslovil obnovljeno zunanjščino župnijske cerkve. Z biseromašnikom so somaševali g. pomožni škof, ki je tudi pridigal, dekan Martin Poredoš, prodekan in župnik

Biserna maša na Tišini

Andrej Zrim, župnik Jože Gider in domači kaplan Marijan Fescl. Med mašo so bili za vernike, ki so bili zunaj cerkve, pripravljeni stoli in klopi. Po maši je ŽPS pripravil za vernike malo pogostitev. Kosilo smo imeli v gostišču Marije Majcan v Rankovcih: sorodniki biseromašnika, domači pevski zbor, večina dekanjskih duhovnikov in drugi. Bilo nas je 120. Pristrčno nas je pozdravil g. dekan Martin Poredoš. Bili smo dobro postreženi.

Ob stoletnici gasilskega društva v Murskih Petrovcih je bila sv. maša za rajne petrovske gasilce in vaščane v sodišinski kapeli. Mašo je opravil domači kaplan Marijan Fescl, pridigal je g. evangeličanski župnik Leon Novak iz M. Sobote. Pridigal je zelo lepo. Bila je zgledna ekumenska slovesnost.

Občina Cankova-Tišina je Janezu Gregorju 14. julija 1995 podelila Zahvalno listino. Listino je podpisal župan občine Alojz Flegar.

Novo slaščičarno Butterfly je na Tišini odprla Ivanka Benkovič. Otvoritev in blagoslovitev slaščičarne je bila 7. avgusta. Župnijsko romanje smo imeli 26. avgusta. Vseh romarjev je bilo 160. Romali smo s tremi avtobusi na Razkrižje, v Ljutomer, Ormož, Veliko Nedeljo, Gorišnico, Starše in k Sv. Barbari.

Letos smo se poslovili od treh dolgoletnih članov pevskega zbora in sicer: Jožefa Domjana iz Sodišince, Franca Mataja iz Petanjec in Štefana Novaka iz Tropovec. Pokopali smo tudi zvesto zvonarico Marijo Bežan, rojeno Šoštarec, sestro dveh duhovnikov.

TURNIŠČE – Ob novem letu, ko natančno pregledamo račune, kako smo gospodarili, ugotavljamo tudi, da smo se v letu 1994 poslovili od 66 župljanov, v občestvo Cerkve sprejeli 49 novokrščenih, svojo ljubezen je pred oltarjem izreklo 23 parov, svetih obhajil je bilo razdeljenih 97000. Tudi pri branju verskega tiska še nekako vztrajamo: Družine 275, Ognjišča 510, Stopinj 320, Mohorjevih 50, Poti k Bogu od 500 do 1000. Obisk nedeljske maše po štetju v marcu in novembru v povprečju 2250.

Če na kratko komentiramo podatke in številke: Župnija ni doživela v zadnjih 15. letih vidnejših pretresov, število obhajil se je podvojilo na račun prejetanja zakramentov ob prvih petkih, sobotah in nedeljah, število naročnikov Ognjišča se je potrojilo, medtem ko je število Družine pred nekaj leti upadlo za četrtno in se je ustavilo na tej številki. Ves drugi verski tisk je v glavnem isti, s tem da na novo večina družin prejema Poti k Bogu. Najbolj zaskrbljujoče je upadanje rojstev, ko že sedem let beležimo bolečo negativno bilanco in smo v teh letih pokopali za kar eno vas več, kot se je rodilo. Kaj se je zgodilo v duši prekmurskega človeka, ki je nekoč tako ljubil življenje in kljub revščini otroci niso umirali od lakote. Ali bodo res lepe hiše ostale samo hiše strahov, prazne in brez življenja?

V mesecu januarju smo imeli najprej srečanje za molilce za duhovne poklice in rože rožnega venca, ki so v vsaki župniji kakor »Mojzesove povzdignjene roke« za nas vse. Nekaj šolarjev se je udeležilo duhovnih vaj pri Sv. Benediktu. Konec meseca pa smo imeli že petnajsto leto povrsti tečaj priprave na zakon, ki se ga je udeležilo 55 fantov in deklet.

Že dolgo prepotrebno temeljito prenovo župnišča smo začeli 20. februarja. Župnišče je bilo zgrajeno v letih 1927/28 za časa župnika Greifa. Večjih posegov ni bilo narejenih razen, ko je v kraju zasvetila električna luč, so za časa župnika Jeriča napeljali elektriko, za časa župnika Flegarja vodovod, leta 1983 smo obnovili ostrežje in ga na novo prekrili, namestili nova okna in obnovili fasado. Vse instalacije so dotrajale, vlaga je začela prodirati po stenah navzgor. Gradbeni odbor, ki so ga sestavljali vsi cehmeštri in trije člani ŽPS, se je z župnikom odločil,

*Delo na strehi
ob obnovi župnišča*

da zaupa projekt INGGRIZ iz Lendave. Ves projekt temeljite prenove, od temeljev, zamenjave lesenih stropov, novih štirih garsonjer v mansardi, nove prerazporeditve notranjosti, v celoti novih vodovodnih, toplotovodnih in elektro instalacij, ometov, tlakov, parketov, nove fasade je znašal 300.000 DEM, z našo udeležbo vred, saj smo mnogo del opravili sami, zlasti odstranjevanje dotrajanih materialov, posebej gre zasluga vsem članom gradbenega odbora, ŽPS, največ pa sta gotovo prispevala člana gradbenega odbora Štefan Prša iz Nedelice in Jože Horvat iz Brezovice, ki sta s sodelavci naredila celotno električno napljava zastonj. V manj kot petih mesecih smo tako izpeljali celotno ogromno delo, za kar gre zasluga tudi vsem mojstrom in izvajalcem, ki so se optimalno trudili, da so dela hitro, po konkurenčnih cenah in dobro izpeljali. Rad bi se na tem mestu posebej zahvalil gradbenemu inženiringu ING-GRA, mojstru Mesariču in ing. Tekeliju, s katerima sem bil tako rekoč vsak dan od začetka do konca na gradbišču. Vsaka družina naj bi prispevala 100 DEM. Imamo še približno 110.000 DEM dolga in računamo na velikodušnost župljanov. S to zadnjo in tudi največjo investicijo zaključujemo nenehno petnajstletno obnavljanje cerkvenih objektov, večina njih spomenikov prvega reda, za obnovo katerih smo v 15. letih vložili dober milijon DEM, od države pa v vseh letih prejeli drobiž pomoči (dvakrat: leta 1983 10.000 DEM in leta 1994 10.000 DEM). Pri obnovi župnišča so trije doživeli večje ali manjše telesne poškodbe: Eden izmed delavcev si je že na začetku polomil obe nogi, klepar je zdrsnil s strehe in si nalomil rebra in čisto na koncu pri žaganju odpadnega materiala si je župnik požagal desnico s trajnimi posledicami do konca življenja. Morda je zaradi trajnih telesnih okvar cena obnove previsoka. Vse skupno prizadevanje in žrtve smo položili na oltar v nedeljo 9. julija s škofom dr. Jožefom Smejcem in

Turniški osmošolci 1995

Pevski zbor ob blagoslovitvi župnišča poje slovensko himno

somaševanjem dekanijskih duhovnikov. To je bila tudi maša v zahvalo za rešitev iz vojnih grozot druge svetovne vojne, spomin padlih med in po vojni in molitve za domovino.

Na tretjo postno nedeljo nas je razveselil s svojim obiskom škof ordinarij dr. Franc Kramberger. Gospod škof je trikrat ponavzočil kalvarijsko daritev, nas trikrat očetovsko nagovoril, trikrat so se izmenjale razne skupine sodelavcev pri maši; pri prvi so sodelovali člani ŽPS, pri drugi zadnje skupine birmancev, ki so se še naprej po birmi vse leto zbirali ob Svetem pismu v skupini, pri tretji pa mladina iz župnije, ki tvori jedro mladinske veroučne skupine. Posebno srečanje z ŽPS nas je vse obogatilo, ko je g. škof odgovarjal na vprašanje članov ŽPS.

Pozdrav. g. župana turniške občine ob spominski slovesnosti

Gotovo najmanjše število prvoobhajancev v vsej zgodovini župnije (samo 40) smo temeljito pripravljali skupaj s starši in se prvič srečali z Evharističnim Jezusom na binkošti. Na predzadnjo nedeljo v juniju pa je vseh 58 osmošolcev izpovedalo svojo zvestobo Kristusu in Cerkvi.

Mesec avgust je vsako leto v znamenju Marije Vnebovzete. Duhovno pripravo, ki smo jo začeli 11. avgusta, je vodil p. dr. Vinko Škafar, urednik Naše družine in priznan duhovni voditelj mladih družin. Pomagal mu je pravi neutrudni Frančiškov brat p. Miha. V tem stilu: Ves Tvoj, ves Kristusov, za Življenje, za Ljubezen, so potekala vsa srečanja za molilce, ministrante, župnijske svete in njihove družine, za mladino, ki je na predvečer praznika (več kot 350 mladih) v veliki duhovni zbranosti taizejske in Marijine pesmi odpirala svoja srca Mariji in Kristusu, pevsko srečanje otroških in mladinskih zborov, srečanje za vse poročene, ki so dodobra napolnili obe cerkvi ter prisluhnili pričevanju zakoncev Suster iz

Mozirja, gorečo molitvijo in pesmijo vso noč, že tradicionalno mašo ob polnoči, z dobesednim obleganjem vernikov Marijinega svetišča, romarjev od blizu in daleč, tako, da mirno zapišemo: Toliko častilcev Marija ni videla in slišala v nobenem svetišču, kot v Turnišču. Zares se izpolnjuje njen slavospev: »Odslej me bodo blagrovali vsi rodovi na zemlji.«

Glavno romarsko slovesnost za madžarske in slovenske romarje je vodil g. škof dr. Jožef Smej. Posebej Bog plati vsem dekanijskim duhovnikom za sodelovanje pri celotni pripravi, pomoč pri spovedovanju in udeležbo skupaj s svojimi verniki pri mnogih srečanjih.

Praznovanje smo zaključili s klici, prošnjami in solzami, s srečanjem bolnikov iz cele naše dekanije, ki ga je vodil naš rojak, novi dobrovniški župnik Franc Režonja.

Tudi več romarjev iz vseh strani naše domovine je poromalo k nam.

Moja požagana desnica

Bilo je 4. julija tega leta. Na župnijskem dvorišču smo že več dni pospravljali odpadni material pravkar obnovljenega župnišča. Najrajši sem žagal, poslušal pesem žage cirkularke, kako so se kosi odpadlih desk spreminjali v drva. Še malo, še morda dobre pol ure pa bo gotovo. Vse bo pospravljeno, vse bo lepo za prihod g. škofa Smeja, za blagoslovitev popolnoma prenovljenega župnišča, ki smo ga obnovili v majhen »hotel«. Tako so moje misli ob žagi, ki je pela z vso močjo, rojile sem in tja: Še to in ono moram sam, to bodo drugi; saj tudi ta popoldan nisem bil sam, le najbolj nevarno delo sem pridržal sebi. Odpadne deske dotrajanega poda, polne žebeljev, to je bil moj posel.

Ob 7. zvečer mi je naenkrat roka zdrsnila, ko sem segal čez pojočo žago. Zavpil sem od strašne bolečine, kri je brizgnila v curku in še samo zdih pri samem sebi: »Moj Bog, moja desnica je šla, požagal sem jo!« Sam sem si nutil prvo pomoč in z golo levico stiskal desnico v zapestju, da ne bi izkrvavel.

Še samo trenutek in že sva s prijateljem Klavdijem brzela proti bolnišnici – M. Sobota, kjer se pa ni nič več mudilo, da bi rešili mojo desnico. Pri sprejemu sem bil najprej okregan, sledila je normalna procedura zapisovanja podatkov in šele nato nudenje prve pomoči. Sledila je strašna noč, kakor da bi gorel v ognju. Ni bilo nobenega kirurga, da bi poskušal zakrpati in spojiti vse požagane žile, kite in živce.

Ko sem sam skušal iskati pomoč in ko sem nemočen gledal, kako venejo prsti moje desnice in na vse prošnje, naj me pošljejo naprej v Maribor ali Ljubljano, mi je pomagal samo odgovor, da ni denarja in da naj potrpim! V smisel trpljenja verjamem, verjamem pa tudi v človeško pomoč in zdravniško vedo.

V tisti svetli noči s četrtega na peti julij, polni ognja in krvavega potu sem bogatejši za spoznanje, kakšen revež je v naši državi navaden človek, ki nima zveze.

Ko gre za golo reševanje življenja, ni denarja, tako je menda sklenil parlament, ki je predpisal, koliko receptov sme zdravnik napisati (tudi to, da nisem dobil recepta za zdravila antibiotike in da sem jih moral na črno kupiti, je posebna zgodba) v enem mesecu. Parlament, ki vodi tako skrb za skupno dobro, je brez morale in etike, je v službi samemu sebi in kasti privilegirancev, vse drugo pa je uboga raja drugega in tretjega razreda.

Pa vseeno bi se rad zahvalil vsem, ki so mi pomagali, da bo morda moja roka znova pisala in blagoslavljalala: Najprej dr. Potočnikovi v M. Soboti, ki je po 14

urah od nesreče uspešno povezala vse vitalne funkcije, vsemu bolniškemu osebju, ki so mi pomagali, bolniškemu župniku Miru Šlibarju, ki je naredil zvezo s Kliničnim centrom, dr. Šolincu, ki me je sprejel, fizioterapevtkam, ki se mučijo z mojo roko, da bi jo naredile delavoljno, kot je bila nekoč. Vsem hvala!

Lojze Ratnik, župnik

VELIKA POLANA – V STOPINJAH 1995 je bilo napovedano, da bo novo pastoralno leto 1994/95 v polanski župniji birmansko in jubilejno. Torej razgibano. Napovedano se je tudi v celoti uresničilo. Zato Bogu hvala in vsem, ki so kakorkoli sodelovali!

Tukaj pa naj ostanejo zapisane važnejše stvari. Kakor vedno tako tudi to leto smo z veroukom začeli takoj v začetku septembra. K sodelovanju smo povabili tudi družine birmancev in ostalo občestvo. V oktobru so birmanci vodili v cerkvi molitev sv. rožnega venca. V adventu je po družinah birmancev romal Marijin kip. Povsod so ga lepo sprejeli: molili, peli in se pogovarjali. V postnem času je tako romalo sv. pismo. Tudi to je naletelo na dober odziv. Vsaka družina je prebrala vsaj eno poglavje določenega evangelija in se o prebranem pogovarjala. Tako so birmanci in njihovi domači skupno prebrali vse štiri evangelije. Konec aprila so se skoraj vsi birmanci podali na duhovno pripravo na sv. birmo v Dom duhovnosti BENEDIKT v Kančevcih pod skrbnim vodstvom p. Miha. Že 13. maja smo imeli birmansko skušnjo. Sv. birma pa je bila v Veliki Polani v nedeljo, 25. junija, ob 10. uri dopoldne. Birmovalce je bil dr. Franc Kramberger. Birmancev vseh 76. Dva sta bila od drugod.

Polanski prvoobhajanci pri zajtrku

Polanski birmanci 1995

Drugi zelo odmeven dogodek v polanski župniji in njeni širši okolici pa je bil sv. misijon. Četrti po vrsti. Tokrat od 18. do 26. marca 1995. Geslo misijona je bilo: »PRIŠEL SEM, DA BI IMELI ŽIVLJENJE«. Misijonarji-patri kapucini: dr. p. Vinko Škafar, p. Karel Gržan in p. Stane Bešter. Za vse je bilo dovolj dela. Saj je bil obisk misijonskih govorov vedno lep. Spovedovanja sorazmerno veliko. V času misijona je bilo spovedanih 1139 ljudi in razdeljenih prek 4500 sv. obhajil. Ob misijonu je štela župnija 1260 vernikov. Prihajali so tudi od drugod. Nekateri dogodki so bili enkratni: npr. slavje ob 50- obletnici pogreba polanskega župnika-mučenca Danijela Halasa, materinski dan, sklep misijona. O tem so poročali tudi mediji (radio: Vatikan, Ognjišče, Murski Val; Družina, Poti k Bogu...).

V letu 1995 smo se spomnili še dveh jubilejev: 70-let pozidave cerkve (zgrajena je bila v rekordnem času: od 9. 7. 1924–15. 11. 1924), in 70- obletnico rednega dušnopastirskega dela v župniji Velika Polana (23. 2. 1925 je prišel za stalno kot ekspozit v Polano g. Anton Rantaša, do tedaj kaplan v Turnišču, tja sta v župnijo spadali dolga stoletja Mala in Velika Polana). Vse to smo praznovali v nedeljo 6. avgusta 1995 na Donatovo prošenje, ko se vsako leto spominjamo obletnice posvetitve cerkve. Polanska cerkev je bila posvečena, 10. avgusta 1975 – torej pred 20 leti. Posvetitelj je bil takratni mariborski pomožni škof dr. Vekoslav Grmič. Zato smo ga povabili tudi za letošnjo slovesnost Donatovega proščenja.

Tako smo letos imeli v Polani vse tri škofo iz Maribora: ordinarija dr. F. Krambergerja za sklep misijona in sv. birmo, dr. Jožefa Smeja, pomožnega škofa za skušnjo verouka pred sv. birmo in naslovnega škofa dr. V. Grmiča v avgustu. Bogu hvala, g. škofom in vsem, ki so se z nami veselili in praznovali, vsem in vsakemu iz tega mesta, iskren Bog plačaj!

Izpoved vere v V. Polani 1995

Poleg tega smo imeli v mesecu decembru na god sv. Miklavža lepo miklavževanje. Na praznik Gospodovega oznanjenja, 25. marca, prisrčen materinski dan. V nedeljo, 28. maja, je 21 otrok pristopilo k prvemu sv. obhajilu. Čez dva tedna, 11. junija, pa je 17 naših osmošolcev izpovedalo vero.

*Polanski
cerkveni
pevski zbor*

Tudi nekaj romanj smo imeli. Naj omenim izlet cerkvenega pevskega zbora po Gorenjski (Brnik-Kropa-Bohinj-Bled-Brezje). Župnijsko romanje smo imeli v soboto, 19. avgusta po rojstnih župnijah dušnih pastirjev v polanski župniji (Črenšovci-Dokležovje-Križevci pri Ljutomeru-Sv. Jurij v Prekmurju-Gornji Petrovci-Kančevci-Bogojina). Povsod so nas lepo sprejeli in doživeli smo, da je naša domača dežela prijetna: polna lepih krajev in dobrih ljudi. Bog jo naj še ohranja v tretje tisočletje in še naprej do dovršitve sveta.

Ob vsem tem nismo držali križem rok tudi pri vzdrževanju cerkvenih zgradb. Marsikaj smo morali za slovesnosti prenoviti. Omenim naj samo nove prostore Župnijske KARITAS v delu gospodarskega poslopja, ki jih je na dan sv. birme blagoslovil g. škof dr. Franc Kramberger, predsednik Slovenske Karitas.

VERŽEJ – Pastoralno leto je bilo tudi pri nas zelo razgibano. Usmerili smo delo posebno v papežev bližnji prihod in na bližajoče se dvatisočletje. Radi bi potrdili v veri sebe in vse farane dobre volje, kakor nam priporoča sv. Oče. Navedem nekaj iniciativ.

– Duhovni vikendi in srečanja. Ponudili smo jih družinam, mladini, otrokom, posebno ministrantom, ki imajo tudi redna tedenska srečanja, voditeljem skupin in skavtom. Odziv je bil malo boljši, kot lani, kar nas vzpodbuja, da nadaljujemo to delo. Posebno lepo je bilo srečanje na Pohorju v Dominikovem domu staršev prvoobhajancev s svojimi otroki.

– Župnijski pastoralni svet, s svojimi komisijami in podkomisijami, je zelo aktiven. Ima redna študijska in organizatorska srečanja, ki ne ostanejo le na papirju.

– Razne organizacije... H Karitas se je pridružila KOLPINGOVA DRUŽINA. Slovesno smo jo ustanovili 19. marca, ob obisku predsednika in članov Kolpingove Družine iz pobratene župnije Erlangen. Obe organizaciji zdaj z roko v roki skrbita

*Frančiškanke
Brezmadežne
ob 40. obletnici
prihoda v Veržej*

*Gradnja novega poslopja
za pastoralne potrebe*

za bolne, ostarele, uboge, prizadete. Nekaj od teh je že prejelo bolniške vozičke in druge potrebščine. Važni so obiski na domovih, ki jim prinesejo toplo bratsko besedo.

– Molivci in molivke ter rože živega rožnega venca so velika duhovna pomoč. Vsak dan pred jutranjo in večerno mašo se jih zbere okrog trideset pri molitvi rožnega venca, za poklice, za spreobrnjenje grešnikov, za mir in spravo v naši domovini, ter še posebno za papeža. To je tudi glavna spodbuda za poglobitev in razširitev pobožnosti do Presvetih Src Jezusa in Marije ter prvih petkov in sobot. Vsako zadnjo nedeljo popoldne imamo srečanje molivcev in Don Boskovih prijateljev pred Najsvetejšim. Z avtobusom pridejo tudi mnogi romarji iz Prekmurja, drugi s svojimi prevoznimi sredstvi. Opravimo ta dan tudi VAJO SREČNE SMRTI, ki jo je Don Bosko priporočal.

– Sestre frančiškanke Brezmadežne so druga duhovna pomoč za našo župnijo. So štiri, tri ostarele. Veliko so storile za bolnike, za cerkev, za reveže. Devetdesetletna s. Jerneja še vsako jutro s sosestrami prirova v cerkev in s svojim močnim glasom vodi molitve. Predstojnica, s. Danijela pa skrbi za zakristijo, za oltar in liturgične predmete. Drugi sestrí sta Angela (88 let) in Regina (83 let). Letos smo slovesno praznovali 40 let njihovega prihoda v Veržej. Bog jim daj še moči, posebno pa novega naraščaja.

– Romali smo na Ptujsko goro, na Rakovnik, na Kurešček in na Brezje. Mladina tudi v Stično, skupina članov ŽPS in Kolpingovcev pa v Erlangen, kjer so jih bratsko sprejeli.

– Glavne praznike smo zelo slovesno praznovali s pametno pripravo. Pred božičem je MARIJA POPOTNICA potrkala na vrata številnih družin v Veržeju,

Banovcih in Bunčanih. Povsod so jo prisrčno sprejeli. Mladinski pevski zbor je priredil božični koncert doma in v Beltincih. Nastopal je na več krajih na kulturnih in verskih prireditvah.

– Skupaj z moškim oktetom sta priredila pevski koncert v cerkvi, ki ga je vodila prof. glasbe Tatjana Rozmarič z organistom Francem Rozmaričem. Tatjana je tudi pokazala, da je mojster na orglah s predvajanjem skladb Bacha in Wagnerja. Župnijski starejši cerkveni zbor si je tudi počasi opomogel, po smrti organista Štrakla lani in je že nekajkrat zapel zopet v cerkvi, kot v nekdanjih časih. Otroški zbor z Marjeto Ivančič nas tudi pogosto razveseli s svojimi nastopi med mašo, med katero vsi štirje zbori radi sodelujejo, saj so prepričani, da »kdor pobožno in lepo poje, dvakrat moli«. Med velikonočnim tridnevjem so vse tri dni izmenoma nastopili. Verjetno je to tudi pritegnilo farane, da je obisk bil boljši kot druga leta.

– Še dve veseli novice. Prva je, da so zavod Marijanišče končno vrnili Salezijanski Družbi. Begunci ostanejo v njem še do prihodnjega leta. Medtem se pripravljajo programi, da bo Marijanišče postalo kot nekoč koristno ne samo Pomurju, ampak vsej Sloveniji.

Druga novica je, da smo podrli staro gospodarsko poslopje poleg župnišča. Tam že stoji pod streho novo enonadstropno poslopje, v katerem bodo učilnice, druge sobe za razne župnijske organizacije in ena precej prostorna dvorana. Dela vodijo domači mojstri, delajo pa prostovoljci in nekateri plačani. Že v decembru lani so člani ŽPS in gradbenega odbora obiskali družine in jih povabili k sodelovanju. Kot vedno so jim nekateri pokazali vrata. Večina pa je razumela pomen zgradbe, za sedanjost in prihodnost, ter obljubila pomoč v prostovoljnem delu in denarju ter obljubo izpolnjujejo. Dobili smo tudi pomoč iz pobratene župnije in Kolpingove Družine iz Erlangena ter od nekaterih institucij in podjetij. Organizirali smo srečanja ansamblov s srečolovom na glavnem trgu, podoknico s srečolovom pri Babičevem mlinu ob Muri, orglarski in pevski koncert v cerkvi, pa še nastop naših glasbenih upov: harmonikar Richard Zadravec in saksofonist René Hanžekovič. Ljudje so prireditve podprli z darovi in z udeležbo. Prispevki so bili darovani za zgradbo.

*Novo poslopje
pod streho*

STOPINJE

1
9
7
2

STOPINJE

1973

STOPINJE

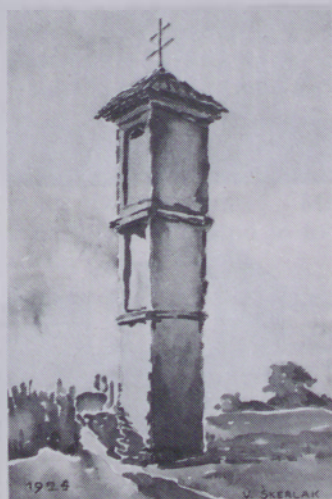
1974

STOPINJE

1975

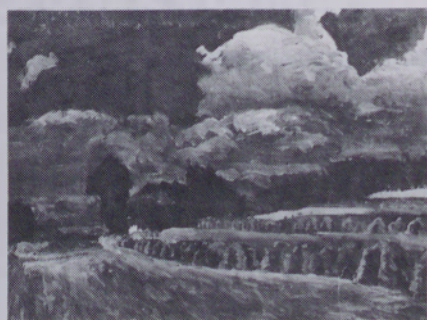
'76

STOPINJE

STOPINJE
1977

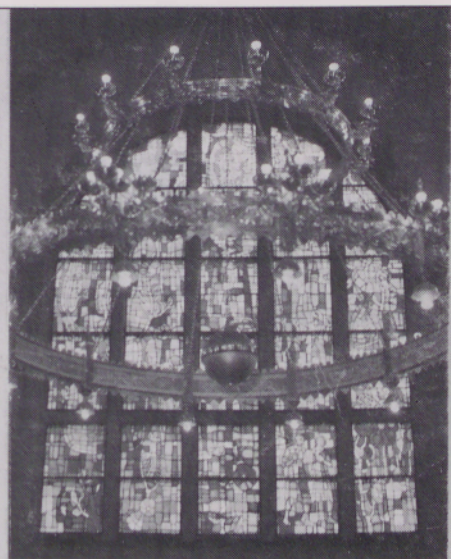
STOPINJE
1978

STOPINJE
1979

STOPINJE 1980

STOPINJE 1981

**STOPINJE
1982**

STOPINJE

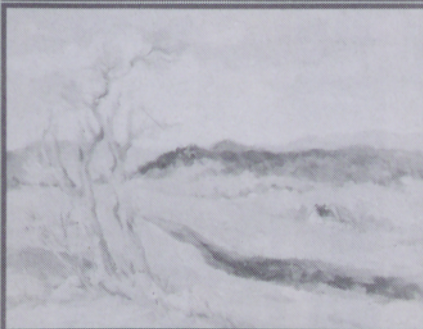

1984
STOPINJE

1985

STOPINJE

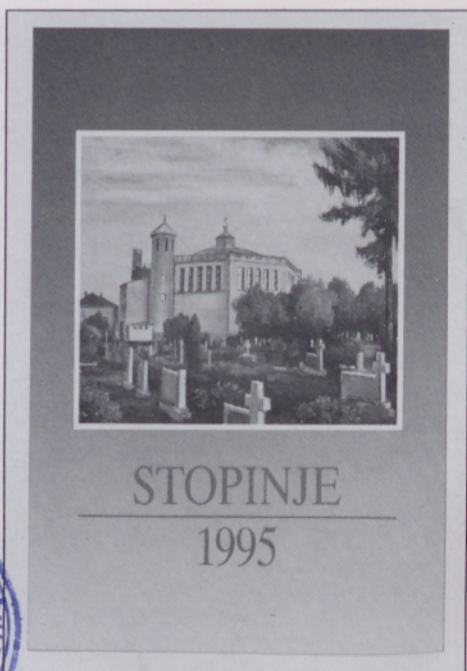
STOPINJE
1986

1987

STOPINJE

Kazalo

	Stran
Stanislav Zver: Srebrnim Stopinjam	3
Koledarski del	5
Jože Smej: Nekaj biscrov iz Matejevega evangelija	17
Jakob Šešerko: Večerna molitev	19
Govori škof Anton Martin Slomšek	22
Jože Zadavec: »Za vse sem Bogu nadvse hvaležen«	27
Franc Puncer: Trstenjakovih devetdeset	31
Franc Kuzmič: Klekl kot urednik in izdajatelj	33
Jože Zadavec: Dober večer, Tokio!	39
Lojze Kozar ml.: Mladenič s filozofskim čelom	43
Jože Smej: Soneti ob duhovniških jubilejih	49
Sever: Pesmi – Minili so časi, Utrinki spoznanja, Pesem moja	50-51
Jože Gerič: Pesmi – Razhajanje, Izgubljene sanje, V duši je vihar	51-52
Tone Kuntner: Dve pesmi – Dobro jutro, Boglonaj vsem	52
Stanislav Koštric: Pesmi – Zimska bolečina, Pred postom, Enakonočje	53
Terezija Luk: Pretrgana struna	54
Avgust Pavel: O ne bolijo me odhajajoča leta!	54
Lojze Kozar ml.: Od Razkrižja do Bistrice	55
Lojze Kozar ml.: Družina potuje v Monošter	62
Stanislav Zver: Njiva	71
Lojze Kozar: Danijeva smrt	72
Janko Kleibenzettl: Tri zgodbe	77
Štrkov Jožek: S črvivoga prečnjeka edne stare škrinje	81
Jože Zadavec: Fotokronika za Stopinje	85
Metka Fujs: Zgodovina, kultura in naše pesnične družbene korenine	104
Jože Zadavec: Razpon Kleklove pesniške duše	108
S.: Birma na Gornjem Seniku	113
	255

Martin Poredoš: Na polju znamenje stoji... (S. Gregorčič)	115
Martin Poredoš: Duhovna oskrba v Domu oskrbovancev v Rakičanu	118
Prestane krivice v socialističnem raju	120
Franc Tement: Rimskokatoliške šole v Črensovcih	124
S. Pavel Judit: Spomini na Avgusta Pavla	127
Vilko Novak: Dve stari cerkveni pesmi v Martjanski pesmarici	130
Srebrni jubilej vikariata Družbe usmiljenih sester sv. Križa	132
Imre Jerebic: Ukradli so mi Jezusa	140
Jože Hozjan: S prekmursko duhovnostjo v zahodno Evropo	142
Sestre H. M. P.: Kdo so sestre salezijanke	144
Franc Puncer: Žena Franca Wiegela	148
Franc Tement: Odšla sta duhovnika Janez Utroša in Martin Prša	150
Jože Smej: V spomin sodelavcem Stopinj	153
Vilko Novak: Pripombe h Kleklovemu simpoziju v Rimu (1994)	154
Knjige naših ljudi in o nas	157
Varga Sándor: A Lendvai Plébániatemplom történetéből (Jože Smej)	157
Borut Brumen: Na robu zgodovine in spomina (V. Novak)	159
Irena Šavel: Predzgodovinske naselbine v Prekmurju (V. N.)	160
Jože Žohar: Veku bukev (Vilko Novak)	160
Dr. Franc Sušnik: Koroški zapisi (Vilko Novak)	161
Tone Sušnik: Življenje in delo doktorja Franca Sušnika (1898–1980) Vilko Novak	161
Dušan Rešek: Brezglavjeki (J. Ftičar)	162
Vili Kerčmar: Evangeličanska Cerkev na Slovenskem (Lojze Kozar ml.)	163
Alojz Lasbajer: Moja protirevolucija (Lojze Kozar ml.)	163
Več avtorjev: Iz spomina v spomin (Lojze Kozar ml.)	163
Važnejši dogodki župnij Pomurskega pastoralnega področja	165
25 let stopinj	250-254

POŠTNE IN TELEFONSKE ŠTEVILKE ŽUPNIJSKIH URADOV POMURJA

Župnija	Poštna št.	Tel. štev. (069)
Apače	69253	69-063
Bakovci – M. Sobota	69000	43-032
Beltinci	69231	42-239
Bogojina	69222	47-050
Cankova	69261	40-015
Cezanjevci – Ljutomer	69240	80-100
Črenšovci	69232	70-073
Dobrovnik	69223	79-018
Dokležovje – Beltinci	69231	41-604
Dolenci – Šalovci	69204	59-077
Gornja Radgona	69250	61-236
Grad	69264	53-010
Hotiza – Lendava	69220	76-001
Kančevci – Križevci	69206	54-138
Kapela – Radenci	69252	65-305
Kobilje – Dobrovnik	69223	79-329
Križevci pri Ljutomeru	69242	87-406
Kuzma	69263	55-023
Lendava	69220	75-096
Ljutomer	69240	81-065
Mala Nedelja	69243	82-020
Markovci – Šalovci	69204	
Martjanci	69221	48-394
Murska Sobota	69000	32-121
Odranci – Črenšovci	69232	70-181
Pečarovci – Mačkovci	69202	51-057
Pertoča – Rogašovci	69262	57-028
Petrovci (Martinje)	69203	56-036
Radenci	69252	65-207
Razkrižje – Ljutomer	69240	89-012
Sv. Jurij ob Ščavnici – Videm ob Ščavnici	69244	68-021
Sv. Jurij v Prekmurju – Rogašovci	69262	57-017
Tišina – Mobitel 0609613886	69251	46-704
Turnišče	69224	72-015
Velika Polana	69225	70-083
Veržej	69241	87-556
Evangelikičanske župnije		
Bodonci	69265	49-066
Domanjševci – Križevci v Prekm.	69206	
Gornji Slaveči – Kuzma	69263	55-037
Hodoš	69205	
Križevci v Prekmurju	69206	54-003
Murska Sobota	69000	22-304
Moravci – Martjanci	69221	48-234
Petrovci	69203	56-039
Puconci	69201	45-381

